

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

*Empowered lives.
Resilient nations.*

STUDIU DE EVALUARE A IMPACTULUI STRATEGIEI NAȚIONALE DE INTEGRITATE ȘI ANTICORUPȚIE – MOLDOVA 2017

Autor

Centru de Analize și Investigații Sociologice, Politologice și Psihologice CIVIS (Centrul CIVIS)

Ruslan Sințov, Director CIVIS

Natalia Cojocaru, consultant, cercetător superior, Centrul CIVIS

2018, Centrul CIVIS

Str. Maria Cebotari 61, of. 1, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova

www.civis.md, office@civis.md

Acest raport a fost elaborat Centru de Analize și Investigații Sociologice, Politologice și Psihologice CIVIS la solicitarea Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), în cadrul Proiectului „Consolidarea capacităților Centrului Național Anticorupție (CNA) de exercitare a funcțiilor de prevenire și analiză a corupției”, finanțat de către Ministerul Afacerilor Externe al Norvegiei.

© UNDP, CIVIS

Opiniile exprimate în acest raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat opinia oficială a PNUD, instituției finanțatoare sau a Guvernului Republicii Moldova.

CUPRINS

LISTA DIAGRAME	4
SUMAR EXECUTIV	8
GRILA INDICATORILOR DE EVALUARE A IMPACTULUI SNIA 2017-2020	11
DESIGNUL STUDIULUI	27
I. PROFILUL SOCIO-DEMOGRAFIC AL RESPONDENȚILOR	30
II. SONDAJUL POPULAȚIEI ȘI AGENȚILOR ECONOMICI	34
2.1. Percepții generale	34
2.2. Încredere în instituții publice	35
2.3. Percepții și atitudini asupra corupției	39
2.4. Stabilitatea valorilor anticorupție	44
2.5. Experițe de corupție	47
2.6. Descurajarea implicării în acte de corupție	52
2.7. Recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție.....	53
2.8. Protecția avertizorilor de integritate și a victimelor corupției.....	55
2.9. Etică și integritate în sectoarele public, privat și neguvernamental	59
2.10. Transparența instituțiilor publice, a finanțării partidelor și mass-mediei	60
2.11. Educarea societății	64
2.12. Preferințe și practici privind modalitățile de plată pentru bunuri și servicii.....	66
2.13. Ingerința corupției și a intereselor politice în activitatea economică.....	67
III. SONDAJUL AGENȚILOR PUBLICI	70
3.1. Percepții generale	70
3.2. Angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit	73
3.3. Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității	77
3.4. Respectarea regimului de declarare a averii și a intereselor personale	79
3.5. Respectarea regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului	80
3.6. Respectarea regimului cadourilor	83
3.7. Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare	85
3.8. Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate	89
3.9. Intoleranța față de incidentele de integritate	92
3.10. Asigurarea transparenței în procesul decizional.....	93
3.11. Asigurarea accesului informației de interes public.....	98
3.12. Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public și a finanțelor	100
3.13. Respectarea normelor de etică și deontologie	102
3.14. Respectarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor (pantoflaj)	105
3.15. Implementarea managementului riscurilor de corupție	106
CONSTATĂRI GENERALE	108

LISTA DIAGrame

Nr. diagramă	Denumirea diagramei	Pagina
Figura S1.	Sexul respondenților – populație și agenți economici	30
Figura S2.	Grupa de vârstă – populație și agenți economici	30
Figura S3.	Studiile respondenților – populație și agenți economici	30
Figura S4.	Grup etnic - populație	30
Figura S5.	Ocupația - populație	30
Figura S6.	Forma de organizare juridică – agenți economici	31
Figura S7.	Mărimea companiei – agenți economici	31
Figura S8.	Când a fost fondată compania dvs.? – agenți economici	31
Figura S9.	Sfera principală de activitate – agenți economici	31
Figura S10.	Sexul – agenți publici	32
Figura S11.	Grupa de vârstă – agenți publici	32
Figura S12.	Nivel de studii	32
Figura S13.	Mediu de reședință – agenți publici	32
Figura S14.	Regiune – agenți publici	32
Figura S15.	Tip autoritate	32
Figura S16.	Categoria funcției	33
Figura S17.	Durata de activitate în cadrul instituției	33
Figura 1.	La general, cât de mult sunt respectate drepturile omului de rând în Republica Moldova?	34
Figura 2.	În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?	34
Figura 3.	Câtă încredere aveți în următoarele instituții/organizații?	35
Figura 4.	În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?	36
Figura 5.	În ce măsură Parlamentul controlează cum funcționează legile pe care le adoptă?	37
Figura 6.	Ce părere aveți despre alegerile din RM?	37
Figura 7.	Justiția din RM este influențată?	37
Figura 8.	Cum apreciați activitatea actuală a următoarelor autorități cu atribuții anticorupție?	38
Figura 9.	În ce măsură credeți că următoarele instituții sunt independente?	38
Figura 10.1-3	Cum ați descrie următoarele instituții din punct de vedere al nivelului de corupție?	39-41
Figura 11.	Din instituțiile menționate la întrebarea C1, alegeți trei pe care le considerați cele mai corupte.	42
Figura 12.	În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: Corupția în Moldova este o problemă?	43
Figura 13.	Care sunt, în opinia dvs., cauzele principale ale corupției în Moldova?	43
Figura 14.	Considerați că în ultimul an nivelul corupției în RM ...?	43
Figura 15.	În ce măsură dvs. personal acceptați următoarele situații?	44
Figura 16.	Care este atitudinea dvs. față de plățile neformale?	45
Figura 17.	În ce mod preferați să soluționați problemele dvs. cu autoritățile publice?	45
Figura 18.	Cum credeți, dacă Dvs. denunțați faptul că ați dat mită unui agent public (fie că ați fost impus, fie că din proprie inițiativă), cine urmează să fie atras la răspundere?	46
Figura 19.	Ați interacționat cu următoarele instituții în ultimele 12 luni? – agenți economici	47
Figura 20.	Ați fost mulțumit de interacțiunea cu agenții publici în ultimele 12 luni? – agenți economici	47
Figura 21.	Ați interacționat cu următoarele instituții în ultimele 12 luni? – populație	49
Figura 22.	Ați fost mulțumit de interacțiunea cu agenții publici în ultimele 12 luni? - populație	49
Figura 23.	Ați plătit bani neoficial în ultimele 12 luni?	50
Figura 24.	Ați oferit cadouri în ultimele 12 luni?	50
Figura 25.	Ați recurs la relații personale?	51
Figura 26.	Din câte cunoașteți, agenții publici sunt sancționați de către conducători pentru lipsa de etică și integritate profesională?	52
Figura 27.	Cât de efectivă credeți că este lupta cu corupția în Moldova în prezent?	52
Figura 28.	În ce măsură agenții publici din RM sunt impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție?	53
Figura 29.	Dvs. v-ați confruntat cu următoarele situații în ultimele 12 luni?	54
Figura 30.	În ultimele 12 luni dvs. personal v-ați confruntat cu vreun caz de corupție din partea agenților publici?	55

Figura 31.	Dacă v-ați confruntat cu acte de corupție în ultimele 12 luni, ați raportat aceste acte de corupție?	55
Figura 32.	Dacă v-ați confruntat cu acte de corupție în ultimul an și le-ați raportat ...	56
Figura 33.	Care au fost motivele principale că nu ați raportat?	56
Figura 34.	Dacă v-ați confrunța cu acte de corupție, ați raporta aceste acte de corupție?	57
Figura 35.	Care ar fi motivele principale pentru care nu ați raporta?	57
Figura 36.	Dacă ați dori să raportați un act de corupție, în ce mod ați prefera să o faceți?	58
Figura 37.	În ce măsură credeți că veți fi protejat în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ați avut de suferit?	58
Figura 38.	Cum apreciați din punct de vedere al eticii (respectarea regulilor de comportament) și integrității (onestitate și corectitudine) activitatea următoarelor entități?	59
Figura 39.	Cum ați aprecia nivelul de transparență în activitatea ... ?	60
Figura 40.	Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel central în procesul de ...?	60
Figura 41.	Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel local în procesul de ...?	61
Figura 42.	Cum evaluați nivelul de transparență a modului în care sunt finanțate ...?	62
Figura 43.	În ultimele 12 luni ați solicitat vreo informație de la instituții publice?	62
Figura 44.	Dacă ați solicitat informație, ați primit răspuns?	63
Figura 45.	Cât de satisfăcut(ă) ați fost cu privire la informația primită?	63
Figura 46.	Ce tip de servicii publice electronice ați utilizat în ultimele 12 luni?	63
Figura 47.	Ce v-ar putea determina să vă implicați în acțiuni de diminuare a corupției?	64
Figura 48.	Ați auzit / văzut în ultimele 12 luni informație despre activități anticorupție?	65
Figura 49.	Ați beneficiat de instruirii cu privire la etica afacerilor și integritatea în relațiile cu statul?	65
Figura 50.	Există în organizația dvs. un cod de etică?	65
Figura 51.	Cum preferați să efectuați plățile pentru achiziționarea bunurilor sau a serviciilor?	66
Figura 52.	În ce măsură folosiți numerarul ca mijloc de plată în activitatea companiei dvs.?	66
Figura 53.	După părerea dvs., care este motivul folosirii numerarului ca mijloc de plată?	67
Figura 54.	Care sunt principalele dificultăți cu care vă confrunțați dvs. în calitate de agent economic?	67
Figura 55.	În ce măsură activitatea dvs. în calitate de agent economic este afectată de interese politice?	68
Figura 56.	În care din următoarele situații întreprinderea/organizația dvs. se confruntă cel mai des cu fenomenul corupției când relaționați cu agenți publici?	68
Figura 57.	În ce măsură următoarele soluții contribuie la reducerea corupției în interacțiunea dintre business și sectorul public?	69
Figura 58.	Cum apreciați activitatea serviciului public din punct de vedere al eticii și integrității ...?	70
Figura 59.	La ce nivel ierarhic există cel mai mare risc de manifestare a corupției în cadrul instituției în care activați?	71
Figura 60.	În opinia dvs., femeile și bărbații sunt expuși în egală măsură la acte de corupție ... ?	71
Figura 61.	În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: Corupția în Moldova este o problemă?	72
Figura 62.	Care sunt, în opinia dvs., cauzele principale ale corupției în Moldova?	72
Figura 63.	Considerați că în ultimul an nivelul corupției în RM ...?	73
Figura 64.	În ce măsură sunt aplicate următoarele criterii de promovare în funcții în cadrul instituției dvs.?	73
Figura 65.	Aceste criterii sunt aplicate în măsură egală pentru bărbați și femei în instituția dvs.?	74
Figura 66.	În instituția dvs. se aplică proceduri de evaluare a performanțelor?	74
Figura 67.	În ce măsură rezultatele evaluării influențează promovarea cadrelor în instituție?	75
Figura 68.	Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit și integritate profesională?	75
Figura 69.	Așa situații se întâmplă în instituția în care activați?	76
Figura 70.	Au fost luate măsuri de soluționare sau sancționare în legătură cu aceste situații?	76
Figura 71.	Cunoașteți cazuri în instituția dvs. când agentul public se află/a fost în subordinea nemijlocită a unei rude directe sau prin afinitate în ultimele 12 luni?	77
Figura 72.	Au fost întreprinse măsuri în vederea încetării raportului ierarhic?	77
Figura 73.	Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității?	78
Figura 74.	Așa situații se întâmplă în instituția în care activați?	78
Figura 75.	Este obligatorie declararea averii ...? / Ași depus declarația ...?	79

Figura 76.	Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la respectarea regimului de declarare a averii și intereselor personale?	80
Figura 77.	Așa situații se întâmplă în instituția în care activați?	80
Figura 78.	Este agentul public obligat să declare un conflict de interese?	80
Figura 79.	Este agentul public în drept să ia decizii, aflându-se în situație de conflict de interese?	81
Figura 80.	Cunoașteți cazuri de conflict de interese în instituția dvs. în ultimele 12 luni?	81
Figura 81.	Persoanele aflate în situație de conflict de interese au continuat să exercite atribuțiile de serviciu legate de situația dată?	81
Figura 82.	Care sunt principalele cauze ale nedeclarării conflictelor de interese de către agenții publici?	82
Figura 83.	Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la respectarea regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului?	82
Figura 84.	Așa situații se întâmplă în instituția în care activați?	82
Figura 85.	Dintre situațiile descrise mai jos, în ce cazuri este justificat ca un agent public să accepte un cadou?	83
Figura 86.	În instituția în care activați cât de des cetățenii oferă cadouri, servicii, invitații etc. agenților publici în schimbul sau ca mulțumire pentru un serviciu prestat?	83
Figura 87.	În instituția în care activați există registrul cadourilor?	83
Figura 88.	Cât de eficient este acest registru?	84
Figura 89.	Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la respectarea regimului cadourilor?	84
Figura 90.	Așa situații se întâmplă în instituția în care activați?	84
Figura 91.	În ce măsură activitatea instituției dvs. este influențată de interesele partidelor politice?	85
Figura 92.	Cum se manifestă aceste influențe?	85
Figura 93.	Ați fost impus să votați pentru / împotriva unui anumit candidat politic la ultimele alegeri (prezidențiale, parlamentare, locale)?	86
Figura 94.	Pe parcursul ultimelor 12 luni, ați fost solicitat, rugat sau impus să participați la următoarele acțiuni la locul dvs. de muncă?	86
Figura 95.	Ați denunțat actele la care v-ați referit în întrebarea precedentă?	86
Figura 96.	Din ce cauză nu ați denunțat?	86
Figura 97.	Situația a fost soluționată după denunț?	87
Figura 98.	În instituția dvs., există registrul influențelor necorespunzătoare?	87
Figura 99.	Cât de eficient este acest registru?	87
Figura 100.	Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație cu privire la neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare?	88
Figura 101.	Așa situație se întâmplă în instituția în care activați?	88
Figura 102.	În opinia dvs., cine poate fi avertizor de integritate (persoane care sesizează o manifestare de corupție)?	89
Figura 103.	Care dintre situațiile prezentate mai jos descriu cel mai bine avertizarea de integritate?	89
Figura 104.	În ultimele 12 luni, ați fost martor la un act de corupție în cadrul instituției în care activați?	90
Figura 105.	Care ar fi cauzele pentru decizia de a nu raporta acte de corupție din instituția dvs.?	90
Figura 106.	În ce măsură credeți că veți fi protejat în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ați avut de suferit?	91
Figura 107.	Dacă ar exista o situație de corupție în cadrul instituției unde activați, pe care ar trebui să o raportați, care ar fi metoda preferată?	91
Figura 108.	Credeți că majoritatea colegilor dvs. sunt integri?	92
Figura 109.	Care dintre următoarele funcții publice sunt implicate cel mai des în incidente de integritate în cadrul instituției dvs.?	92
Figura 110.	Funcționarii care manifestă abateri disciplinare în cadrul instituției unde activați sunt sancționați?	92
Figura 111.	Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: asigurarea intoleranței față de incidentele de integritate?	93
Figura 112.	Așa situație se întâmplă în instituția în care activați?	93
Figura 113.	Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel central în procesul de ...?	93

Figura 114.	Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel local (comunitate) în procesul de ...?	94
Figura 115.	Cum evaluați nivelul de transparență în următoarele instituții?	95
Figura 116.	Distribuția instituțiilor din punct de vedere al criteriului "lipsa transparenței / nivel redus de transparență"	96
Figura 117.	Distribuția instituțiilor din punct de vedere al criteriului "transparență totală/ nivel ridicat de transparență"	96
Figura 118.	Distribuția instituțiilor din punct de vedere al criteriului "transparență totală/ nivel ridicat de transparență"	96
Figura 119.	Cum asigură instituția dvs. transparența decizională?	97
Figura 120.	Există în instituția dvs. persoane responsabile de asigurarea transparenței în procesul decizional?	97
Figura 121.	Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație cu privire la asigurarea transparenței în procesul decizional?	98
Figura 122.	Așa situație se întâmplă în instituția în care activați?	98
Figura 123.	În ce măsură instituția dvs. asigură accesul la informații de interes public, oferind răspunsuri la solicitările de acces la informații de interes public?	98
Figura 124.	În ce măsură instituția dvs. plasează pe pagina web a organizației informația de interes public?	98
Figura 125.	Care sunt motivele pentru care informația nu este plasată pe pagina web?	99
Figura 126.	Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație cu privire la asigurarea accesului la informații de interes public?	99
Figura 127.	Așa situație se întâmplă în instituția în care activați?	99
Figura 128.	Când este vorba de gestionarea patrimoniului public, cât de frecvent au loc situațiile descrise mai jos în instituțiile publice?	100
Figura 129.	În opinia dvs., cât de eficientă este cheltuirea banilor publici în instituția dvs.?	100
Figura 130.	Cum evaluați gradul de transparență în gestionarea resurselor financiare alocate domeniilor?	101
Figura 131.	Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile și respectarea normelor de etică și deontologie?	101
Figura 132.	Așa situații se întâmplă în instituția în care activați?	101
Figura 133.	În instituția dvs. există un cod de etică?	102
Figura 134.	Există în instituția dvs. structură / responsabil pentru etică?	102
Figura 135.	În ce măsură sunteți satisfăcut de activitatea acestuia / acestuia?	103
Figura 136.	Cunoașteți cazuri, în cadrul instituției în care activați, când au fost încălcate norme de etică și deontologie în ultimele 12 luni?	103
Figura 137.	Astfel de încălcări au fost sancționate?	103
Figura 138.	În general, credeți că este etic sau nu este etic (moral) ca un agent public ...?	104
Figura 139.	În ultimii 2 ani de activitate, ați participat la instruirii cu privire la normele de etică și integritate?	104
Figura 140.	Există restricții de post angajare (angajare la următorul loc de muncă) pentru colaboratorii instituției dvs.?	105
Figura 141.	Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: un agent public se angajează prin transfer de la o agenție de stat la un minister?	105
Figura 142.	Așa situație se întâmplă în instituția în care activați?	105
Figura 143.	Există plan de integritate în cadrul instituției dvs.?	106
Figura 144.	Este planul de integritate din cadrul instituției dvs. pus în aplicare?	106
Figura 145.	În instituția dvs. există registrul riscurilor de corupție?	106
Figura 146.	Cât de eficient este acest registru?	107
Figura 147.	În ce domenii considerați că aveți nevoie de informare suplimentară Dvs. personal?	107

SUMAR EXECUTIV

Introducere la studiu

Raportul de față servește drept instrument de evaluare a impactului Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție 2017-2020. Raportul include rezultatele studiului base-line care va servi drept punct de pornire pentru evaluarea implementării SNIA.

Studiul a fost realizat în cadrul Proiectului „Consolidarea funcției de prevenire și analiză a corupției a Centrului Național Anticorupție (CNA)”, implementat de PNUD Moldova cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei.

Scopul studiului este de a oferi o evaluare comprehensivă a eficienței și impactului implementării Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție (SNIA) 2017-2020, în baza indicatorilor de impact și progres stipulate în strategie, precum și pentru a înțelege mai bine experiența și percepția publicului despre corupție.

Întrebările formulate în chestionar au avut la bază scopul, obiectivele generale, pilonii și indicatorii de impact și progres stipulate în Anexa 3 a SNIA 2017-2020.

La general, studiul s-a axat pe următoarele subiecte generale:

- Evaluarea percepției nivelului corupției
- Evaluarea experienței cu fenomenul corupției
- Evaluarea nivelului de stabilitate a valorilor anticorupție în societate
- Evaluarea cunoașterii de către populație a principalelor mecanisme de prevenire a corupției și a gradului de satisfacție față de politica anticorupție de stat
- Evaluarea nivelului de cunoaștere în rândul agenților publici a celor 14 principale politici anticorupție, în conformitate cu Prioritatea II. 1 Promovarea integrității entităților publice, conform Planului de acțiuni al SNIA:
 1. Angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit
 2. Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității
 3. Respectarea regimului de declarare a averii și a intereselor personale
 4. Respectarea regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului
 5. Respectarea regimului cadourilor
 6. Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare
 7. Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate
 8. Intoleranța față de incidentele de integritate
 9. Asigurarea transparenței în procesul decizional
 10. Asigurarea accesului la informații de interes public
 11. Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile
 12. Respectarea normelor de etică și deontologie
 13. Respectarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și cu migrarea agenților publici în sectorul privat (pantuflij)
 14. Implementarea managementului riscurilor de corupție

Raportul include trei capitole principale: Profilul socio-demografic al respondenților; Rezultatele sondajului populației generale și agenților economici (structurat în 13 paragrafe); Rezultatele sondajului agenților publici (structurat în 14 paragrafe).

Metodologie

Prezentul studiu a fost realizat în baza a trei sondaje naționale reprezentative pentru următoarele grupuri țintă:

- Populația generală în vârstă de 18 ani și mai mult pe un eșantion de 1,103 respondenți. Eroarea de eșantionare +/- 3%.
- Agenți economici activi (care au raportat activitate în anul 2016) pe un eșantion de 504 întreprinderi. Eroarea de eșantionare +/- 4,5%.
- Agenți publici din cadrul administrației publice centrale din mun. Chișinău (ministere, birouri, agenții), la nivel de centre raionale și sate pe un eșantion de 611 respondenți. Eroarea de eșantionare +/- 4%.

Interviurile au fost realizate în baza tehnicii CAPI – Interviu personal asistat de calculator la locul de trai sau de muncă al respondentului.

Chestionarul a cuprins 503 itemi-întrebări pentru populația generală, 522 itemi-întrebări pentru agenți economici și 290 itemi-întrebări pentru agenți publici, inclusiv demografice. Limba de lucru a fost româna și rusa, în funcție de preferințele respondentului. Durata medie a interviului a variat de la 32 minute la 42 minute, în funcție de tipul respondentului.

Studiul a inclus 86 localități urbane și rurale selectate aleator la nivel național. Schema de eșantionare pentru toate trei grupuri țintă a fost stratificată, aleatorie, cu etape multiple. Datele au fost colectate în perioada 14 noiembrie 2017 – 1 februarie 2018.

Constatări principale

- Corupția în Republica Moldova este considerată a fi o problemă foarte gravă. Gravitatea fenomenului a fost evaluată cu un scor mediu de 3.1¹ puncte în cazul agenților publici, 2.2 puncte de către business și 1.9 puncte de către populație.
- Incidența generală a plăților neformale și volumul estimat al mitei este relativ redus, însă aceasta este mai curând sub-estimată deoarece mulți respondenți refuzau să ofere răspuns la întrebările respective sau ofereau răspunsuri evazive din motivul fricii de a fi ulterior identificați și sancționați. În urma interacțiunii cu instituțiile publice 11,3% din populația generală și 3,6% agenți economici au oferit plăți neformale în decursul unui an de la realizarea sondajului. Totodată, 4% din populație și 2% agenți economici au oferit plăți neformale mai multor instituții publice. Frecvența medie a mitei oferite instituțiilor publice cu care au interacționat respondenții a fost de 3.7 ori pentru populația generală și 6.1 în cazul agenților economici. Volumul estimat al mitei (în bani și bunuri) oferite în decurs a 12 luni de la perioada realizării studiului a fost de 278 milioane lei din partea populației generale și 127 milioane lei din partea agenților economici. Volumul total al mitei a fost de 405 milioane lei.
- Instituțiile în cadrul cărora își desfășoară activitatea agenții publici sunt evaluate pozitiv de către aceștia. În același timp, instituțiile publice sunt lipsite de încrederea populației generale și a mediului de afaceri. Partidele politice, Parlamentul, Guvernul / Ministerele și Președinția sunt instituțiile în care moldovenii au cea mai puțină încredere.

Totodată, comparând evaluările sistemului public general și ale instituțiilor din care fac parte agenții publici chestionați, din punct de vedere al eticii și integrității instituționale, se constată că agenții publici au tendința de a evalua mai bine propriile instituții în comparație cu întreg sistemul public

¹ Pe scala de 10 puncte, unde 1 = corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, 10 = corupția în Moldova deloc nu este o problemă

(scor 8.3 și, respectiv 5.8²). Instituțiile sunt considerate mai puțin afectate de corupție, în comparație cu întreg sistemul public. Prin urmare, putem conchide că și agenții publici (similar populației generale și business) au puțină încredere în etica și integritatea instituțională din sistemul public.

- Percepțiile respondenților referitor la independența instituțiilor publice diferă considerabil în funcție de tipul respondenților. În timp ce majoritatea agenților publici declară că activitatea instituțiilor publice nu este, în general, influențată politic, populația și agenții economici declară opusul.

Diferența în percepții este sesizată și în evaluarea transparenței activităților Parlamentului, Președinției și Guvernului. În timp ce în răspunsurile agenților publici prevalează aprecierile pozitive pentru toate tipurile de activități (adoptarea deciziilor, achiziții publice, cheltuirea de bani publici, informarea cetățenilor și executarea de lucrări și servicii în interes public), populația generală și mediul de afaceri evaluează negativ aceste componente. Totuși, există un aspect despre care atât agenții publici, cât și populația și sectorul business au aceeași percepție: dintre toate tipurile de activități, cele mai netransparente sunt activitățile referitoare la gestionarea banilor publici (atât la nivel central, cât și local).

- Cei mai mulți agenți publici sunt familiarizați cu normele generale de etică și deontologie, și declară că majoritatea colegilor lor le cunosc și le respectă. Pe de altă parte, populația și mediul de afaceri manifestă o altă percepție: angajații din sectorul public nu respectă, în general, regulile de comportament integru și onest.

În evaluarea nivelului de cunoștințe al agenților publici cu referire la diferite aspecte ce țin de etică și integritate instituțională, concluzia este ambiguă. Explicația pornește de la faptul că întrebările de măsurare a nivelului de cunoștințe au inclus variante corecte și incorecte de răspuns. Agenții publici au fost rugați să analizeze întrebările și să aleagă dintre toate variantele de răspuns pe cele corecte. Într-adevăr, variantele corecte au acumulat ponderi mari în răspunsurile agenților publici. Dar acest fapt nu ne permite să concludem că există un nivel înalt de cunoaștere a diferitor aspecte măsurate, deoarece variantele de răspuns greșite, de asemenea, au acumulat ponderi mari în răspunsuri.

În plus, chiar dacă majoritatea agenților publici declară un nivel înalt de cunoaștere a normelor deontologice (al lor personal, dar și a colegilor lor), totuși fiecare al treilea ar avea nevoie de informație adițională despre diferite aspecte referitoare la normele de etică și integritate.

- Majoritatea agenților publici confirmă că în instituțiile publice se întâmplă incidente de integritate, dar acestea sunt, de regulă, sancționate. Percepția populației și a mediului de afaceri este diferită: cei mai mulți dintre ei sunt convingși că în prezent nu se întreprind (suficiente) măsuri pentru a descuraja implicarea agenților publici în acte de corupție, iar cazurile de sancționare sunt extrem de rare.
- O altă constatare importantă a studiului este că incidența denunțării actelor de corupție este foarte mică. Atât agenții publici, cât și populația și mediul de afaceri preferă să nu raporteze actele de corupție, pentru că se simt neprotejați în cazul denunțării acestora.

² Pe scala de 10 puncte, unde 1 = corupție, lipsă de etică și integritate, 10 = lipsa corupției, etică și integritate totală
Centrul CIVIS

GRILA INDICATORILOR DE EVALUARE A IMPACTULUI SNIA 2017-2020

SCOPUL STRATEGIEI: INTEGRITATE ÎN LOC DE CORUPȚIE

#	Cod întrebare chestionar	Nr Figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Populație	Business	Agenți publici	Media generală
1	C3 / A4	F12/F61	Ponderea respondenților care consideră că fenomenul corupției nu este o problemă în Moldova <i>1= Corupția în Moldova este o problemă foarte gravă 10 = Corupția în Moldova deloc nu este o problemă</i>	% nota 8-10	2%	6%	8%	5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
2	C3 / A4	F12/F61	Percepția corupției în calitate de problemă în Moldova <i>1= Corupția în Moldova este o problemă foarte gravă 10 = Corupția în Moldova deloc nu este o problemă</i>	Media notelor 1-10	1.9	2.2	3.1	2.4
				Target: creșterea graduală a valorii medii				
3	C4 / A5	F13/F62	Cinci cele mai importante cauze ale corupției în Moldova <ul style="list-style-type: none"> • Salariile mici în sectorul public • Mentalitatea de a cere și a da mită (bani și/sau bunuri) • Persoanele corupte nu sunt sancționate/pedepsite • Avera agonisită din corupție a funcționarilor nu se confiscă • Pedepse blânde, care nu descurajează implicarea în acte de corupție 	Scara: 0%-100%				
					44%	51%	76%	57%
					42%	59%	55%	52%
					44%	45%	27%	39%
					43%	39%	33%	38%
				Target: scăderea graduală a valorii procentuale				
4	C5 / A6	F14/F63	Ponderea respondenților care consideră că nivelul corupției în Moldova s-a redus (ușor/considerabil)	Scara: 0%-100%	14%	23%	39%	25%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
5	D1	F15	Ponderea respondenților care consideră inacceptabile orice situație de corupție <i>7 situații de corupție pentru populație și 5 situații pentru business</i>	Scara: 0%-100%	45%	61%	-	53%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 1, 2, 4, 5 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9)</i>	Media scor 1-10	2.0	2.8	2.6	2.5
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

OBIECTIVUL GENERAL 1: DESCURAJAREA IMPLICĂRII ÎN ACTE DE CORUPȚIE

#	Cod întrebare chestionar	Nr Figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Populație	Business	Media generală
6	G2	F27	Ponderea respondenților care consideră că în Moldova lupta cu corupția este efectivă (<i>destul de efectivă/foarte efectivă</i>)	Scara: 0%-100%	15%	20%	18%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
7	E1.1.3	F23	Ponderea respondenților care au plătit mită în formă de bani în decursul ultimului an	Scara: 0%-100%	11,3%	3,6%	8,9%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
8	E1.1.6	F24	Ponderea respondenților care au plătit mită în formă de bunuri în decursul ultimului an	Scara: 0%-100%	6,2%	3,0%	5,2%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
9	E1.1.3, E1.1.6	-	Volumul mitei (în bani și bunuri) estimat în decursul unui an <i>Univers extrapolare: 2 219 352 persoane în vârstă de 18 ani și mai mult (Recensământ 2014); 52 300 întreprinderi (BNS, 2016)</i>	MDL	278 milioane	127 milioane	Total 405 milioane
				Target: diminuarea graduală a valorii			
10	E1.1.4	-	Frecvența mitei în bani – în decursul unui an, în medie pentru o persoană fizică/juridică care a oferit mită	Media	3.7	6.1	4.0
				Target: diminuarea graduală a valorii medii			
11	E2	-	Ponderea respondenților care au plătit mită (bani și/sau bunuri) femeilor și bărbaților (<i>din total respondenți</i>)	Scara: 0%-100%	F-5,9% B-3,3% F&B-4,4%	F-1,0% B-2,2% F&B-2,0%	F-4,4% B-2,9% F&B-3,6%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 6-8 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă.</i>	Media scor 1-10	3.4	2.9	3.2
				Target: diminuarea graduală a valorii medii			

OBIECTIVUL GENERAL 2: RECUPERAREA BUNURILOR PROVENITE DIN INFRAACȚIUNI DE CORUPȚIE

#	Cod întrebare chestionar	Nr Figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Populație	Business	Media generală
12	H1	F28	Ponderea respondenților care consideră că agenții publici sunt impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție (des/foarte des/întotdeauna) <i>Media procentuală în baza a 11 categorii de agenți publici</i>	Scara: 0%-100%	7%	3%	5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
13	H1	F28	Percepția privind impunerea agenților publici să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție <i>1 = Niciodată ... 6 = Întotdeauna</i> <i>Medie în baza a 11 categorii de agenți publici</i>	Media de la 1 la 6	1.8	1.7	1.8
				Target: creșterea graduală a valorii medii			
14	H2.1	F29	Ponderea respondenților care s-au confruntat în decurs de 12 luni cu situații de corupție și li s-a restituit prejudiciul cauzat <i>Procent integrat în baza a 7 situații de corupție pentru populație și 5 situații de corupție pentru business</i>	Scara: 0%-100%	14%	14%	14%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 12-14 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9)</i>	Media scor 1-10	1.7	1.5	1.6
				Target: diminuarea graduală a valorii medii			

OBIECTIVUL GENERAL 3: ETICĂ ȘI INTEGRITATE ÎN SECTOARELE PUBLIC, PRIVAT ȘI NEGUVERNAMENTAL

#	Cod întrebare chestionar	Nr Figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Populație	Business	Media generală
15	E1.1.2.	F20, F22	Ponderea respondenților mulțumiți (mulțumit/foarte mulțumit) de interacțiunea cu agenții publici <i>Media procentuală în baza a 29 (categorii) instituții publice</i>	Scara: 0%-100%	48%	59%	54%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
16	E1.1.2.	F20, F22	Nivelul de satisfacție al respondenților de interacțiunea cu agenții publici 1= Foarte nemulțumit ... 5 = Foarte mulțumit <i>Medie în baza a 29 (categorii) instituții publice</i>	Media notelor 1-5	3.3	3.5	3.4
				Target: creșterea graduală a valorii medii			
17	K1	F38	Percepția respondenților privind etica și integritatea în activitatea sectorului public 1= <i>Corupție, lipsă de etică și integritate</i> 10 = <i>Etică și integritate totală și lipsa corupției</i>	Media notelor 1-10	4.4	4.8	4.6
				Target: creșterea graduală a valorii medii			
18	K1	F38	Percepția respondenților privind etica și integritatea în activitatea sectorului privat (întreprinderi) 1= <i>Corupție, lipsă de etică și integritate</i> 10 = <i>Etică și integritate totală și lipsa corupției</i>	Media notelor 1-10	4.6	5.6	5.1
				Target: creșterea graduală a valorii medii			
19	K1	F38	Percepția respondenților privind etica și integritatea în activitatea mass-media 1= <i>Corupție, lipsă de etică și integritate</i> 10 = <i>Etică și integritate totală și lipsa corupției</i>	Media notelor 1-10	4.8	5.6	5.2
				Target: creșterea graduală a valorii medii			
20	K1	F38	Percepția respondenților privind etica și integritatea în activitatea ONG-urilor 1= <i>Corupție, lipsă de etică și integritate</i> 10 = <i>Etică și integritate totală și lipsa corupției</i>	Media notelor 1-10	5.3	6.4	5.8
				Target: creșterea graduală a valorii medii			
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 15-20 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9)</i>	Media scor 1-10	5.1	5.9	5.5
				Target: creșterea graduală a valorii medii			

OBIECTIVUL GENERAL 4: PROTECȚIA AVERTIZORILOR DE INTEGRITATE ȘI A VICTIMELOR CORUPȚIEI

#	Cod întrebare chestionar	Nr Figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Populație	Business	Media generală
21	H3	F30	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în decurs de 12 luni	Scara: 0%-100%	31%	30%	31%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
22	J1	F31	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în decurs de 12 luni și le-au raportat	Scara: 0%-100%	10%	7%	8%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
23	J3	F32	Ponderea respondenților care au raportat acte de corupție cu care s-au confruntat în decurs de 12 luni și nu au avut de suferit, persoana vinovată fiind atrasă la răspundere	Scara: 0%-100%	25%	38%	32%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
24	J4	F33	Ponderea respondenților care NU au raportat acte de corupție cu care s-au confruntat în decurs de 12 luni, deoarece consideră că nu există protecție pentru cei care raportează actele de corupție	Scara: 0%-100%	36%	38%	37%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
25	J8	F37	Ponderea respondenților care cred (<i>în mare măsură/absolut convinși</i>) că vor fi protejați în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia au avut de suferit	Scara: 0%-100%	3%	4%	4%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
26	J8	F37	Percepția respondenților privind protecția în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia au avut de suferit 1= Deloc nu cred ... 5 = Absolut convins că voi fi protejat	Media notelor 1-5	1.82	1.90	1.86
				Target: creșterea graduală a valorii medii			
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 21-26 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă.</i>	Media scor 1-10	3.5	3.6	3.6
				Target: creșterea graduală a valorii medii			

OBIECTIVUL GENERAL 5: TRANSPARENȚA INSTITUȚIILOR PUBLICE, A FINANȚĂRII PARTIDELOR ȘI MASS-MEDIEI

#	Cod întrebare chestionar	Nr Figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Populație	Business	Media generală
27	L1	F39	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea puterii executive și legislative drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i> <i>Media procentuală în baza a 3 categorii de instituții centrale (Președinție, Parlament și Guvern)</i>	Scara: 0%-100%	20%	18%	19%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
27	L2.1	F40	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea instituțiilor publice la nivel central drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i> <i>Media procentuală în baza a 5 categorii de activități (adoptare decizii, cheltuire bani publici, achiziții, informare cetățeni, executare lucrări de interes public)</i>	Scara: 0%-100%	17%	19%	18%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
29	L2.2	F41	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea instituțiilor publice la nivel local drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i> <i>1= Deloc nu este transparent ... 4 = Foarte transparent</i> <i>Media procentuală în baza a 5 categorii de activități (adoptare decizii, cheltuire bani publici, achiziții, informare cetățeni, executare lucrări de interes public)</i>	Scara: 0%-100%	38%	30%	34%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
30	L3	F42	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea partidelor politice drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara: 0%-100%	7%	7%	7%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
31	L3	F42	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea campaniilor electorale drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara: 0%-100%	8%	8%	8%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
32	L3	F42	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea mass-media drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara: 0%-100%	15%	13%	14%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
33	L3	F42	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea ONG-urilor drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara: 0%-100%	20%	20%	20%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 27-33 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2)</i>	Media scor 1-10	1.8	1.6	1.7
				Target: creșterea graduală a valorii medii			

OBIECTIVUL GENERAL 6: EDUCAREA SOCIETĂȚII ȘI A FUNCȚIONARILOR

#	Cod întrebare chestionar	Nr Figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Populație	Business	Media generală
34	D2	F16	Atitudinea respondenților față de plățile neformale <i>1= Prefer să existe sistemul plăților neformale, deoarece astfel am acces mai rapid la servicii ... 10 = Prefer să nu existe sistemul plăților neformale chiar dacă aceasta ar însemna accesare mai îndelungată a serviciilor</i>	Media notelor 1-10	8.3	7.9	8.1
				Target: creșterea graduală a valorii medii			
35	D3	F17	Ponderea respondenților care preferă să soluționeze problemele cu autoritățile publice prin adresarea oficială la instituție, fără a apela la cunoscuți și mulțumiri	Scara: 0%-100%	73%	76%	75%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
36	D4	F18	Ponderea respondenților care consideră că dacă denunță faptul că au dat mită unui agent public (voluntar sau forțat), atunci doar agentul public urmează a fi atras la răspundere	Scara: 0%-100%	16%	17%	17%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
37	M1	F47	Factorii care ar determina respondenții să se implice în acțiuni de diminuare a corupției <i>(Top 3 factori)</i> Să am siguranța că voi fi protejat împotriva funcționarului pe care îl denunț Să fiu sigur că justiția în RM este independentă Să știu ce drepturi am ca cetățean în fața funcționarilor și obligațiile lor față de mine	Scara: 0%-100%	43%	40%	42%
					34%	57%	46%
					31%	28%	30%
38	M2	F48	Ponderea respondenților care au auzit/văzut <i>multă/foarte multă</i> informație despre activități anticorupție în ultimele 12 luni <i>Media procentuală pentru 2 categorii de informații</i>	Scara: 0%-100%	30%	48%	39%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
39	N1	F49	Ponderea agenților economici care au beneficiat de instruirii cu privire la etica afacerilor și integritatea în relațiile cu statul	Scara: 0%-100%	-	22%	22%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 34, 35, 36, 38, 39 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9)</i>	Media scor 1-10	5.1	4.8	4.9
				Target: creșterea graduală a valorii medii			

PILONUL I. PARLAMENTUL

#	Cod întrebare chestionar	Nr Figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Populație	Business	Media generală
Încrederea în Parlament îmbunătățită considerabil							
40	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Parlament	Scara: 0%-100%	5%	8%	6,5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
Percepția privind corupția în cadrul legislativului îmbunătățită							
41	C1	F10.1	Ponderea respondenților care apreciază Parlamentul <i>Deloc corupt sau Puțin corupt</i>	Scara: 0%-100%	13%	12%	12,5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
42	C2	F11	Ponderea respondenților care apreciază Parlamentul drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>	Scara: 0%-100%	32%	32%	32%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
Eficiența controlului parlamentar sporită							
43	B3	F5	Ponderea respondenților care susțin că Parlamentul controlează <i>În mare măsură / În foarte mare măsură</i> modul cum funcționează legile pe care le adoptă	Scara: 0%-100%	10%	17%	13,5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
Calitatea reglementărilor îmbunătățită							
44	B2	F4	Percepția respondenților privind funcționalitatea legilor <i>1= Legile în RM deloc nu funcționează / Legile în RM se aplică doar unora ... 10 = Legile în RM funcționează foarte bine / Legile în RM se aplică egal tuturor</i>	Media notelor 1-10	3.6	4.4	4.0
				Target: creșterea graduală a valorii medii			
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 40-44 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă.</i>	Media scor 1-10	2.6	3.0	2.8
				Target: creșterea graduală a valorii medii			

PILONUL II. GUVERNUL, SECTORUL PUBLIC ȘI ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ

#	Cod întrebare chestionar	Nr Figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Populație	Business	Media generală
Încrederea în Guvern îmbunătățită considerabil							
45	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Guvern	Scara: 0%-100%	8%	12%	10%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
Încrederea în autoritățile publice centrale și locale îmbunătățită							
46	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în APL la nivel de raion	Scara: 0%-100%	15%	14%	14,5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
47	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Primărie / consiliul local	Scara: 0%-100%	28%	22%	25%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
Percepția privind corupția în cadrul executivului, îmbunătățită semnificativ							
48	C1	F10.1	Ponderea respondenților care apreciază Guvernul <i>Deloc corupt sau Puțin corupt</i>	Scara: 0%-100%	13%	13%	13%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
49	C2	F11	Ponderea respondenților care apreciază Guvernul drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>	Scara: 0%-100%	22%	3%	12,5%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
Abaterile disciplinare ale agenților publici sancționate							
50	G1	F26	Ponderea respondenților care consideră că agenții publici sunt sancționați de către conducători pentru lipsa de etică și integritate profesională (<i>Des/Foarte des/Întotdeauna</i>)	Scara: 0%-100%	9%	10%	9,5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
Transparența decizională și transparența datelor guvernamentale sporită							
51	L1	F39	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea Guvernului drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara: 0%-100%	17%	18%	17,5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
52	L2	F40	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență al instituțiilor publice la nivel central în procesul de <u>adoptare a deciziilor</u> drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara: 0%-100%	19%	22%	20,5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			

Studiu de evaluare a impactului Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție: Val 1 – 2017

53	L2	F40	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență al instituțiilor publice la nivel central în procesul de <u>cheltuire a banilor publici, achiziții publice și executarea lucrărilor și serviciilor de interes public drept Destul de transparent/ Foarte transparent</u>	Scara: 0%-100%	14%	17%	15,5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
54	L4	F43	Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice <u>la nivel central</u> în ultimele 12 luni	Scara: 0%-100%	5%	15%	10%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
55	L4	F43	Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice <u>la nivel local</u> în ultimele 12 luni	Scara: 0%-100%	19%	36%	28%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
56	L5	F44	Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice <u>la nivel central</u> în ultimele 12 luni și au primit răspuns	Scara: 0%-100%	75%	95%	85%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
57	L5	F44	Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice <u>la nivel local</u> în ultimele 12 luni și au primit răspuns	Scara: 0%-100%	87%	94%	91%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
58	L6	F45	Nivelul de satisfacție al respondenților care au solicitat informație de la instituții publice <u>la nivel central sau local</u> în ultimele 12 luni și au primit răspuns <i>1= Deloc satisfăcut ... 10 = Foarte satisfăcut</i>	Media notelor 1-10	7.7	7.4	7.5
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
59	L7	F46	Ponderea respondenților care au utilizat cel puțin un serviciu public electronic în ultimele 12 luni	Scara: 0%-100%	17%	70%	44%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
60	L8	-	Ponderea respondenților mulțumiți (<i>Destul de mulțumit/Foarte mulțumit</i>) de serviciile publice electronice	Scara: 0%-100%	79%	93%	86%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 45-60 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă.</i>	Media notelor 1-10	3.5	4.4	3.9
				Target: creșterea graduală a valorii medii			

PILONUL III. JUSTIȚIA ȘI AUTORITĂȚILE ANTICORUPȚIE

#	Cod întrebare chestionar	Nr Figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Populație	Business	Media generală
Încrederea în justiție, în procuratură, în Centrul Național Anticorupție și în Autoritatea Națională de Integritate, îmbunătățită considerabil							
61	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Justiție	Scara: 0%-100%	11%	13%	12%
62			Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Procuratură		10%	11%	10,5%
63			Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în CNA		17%	22%	19,5%
64			Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în ANI		10%	14%	12%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
Independența și eficiența justiției, procuraturii, Centrului Național Anticorupție și Autorității Naționale de Integritate, asigurate							
65	B7	F8	Ponderea respondenților care apreciază activitatea CNA <i>Bine/Foarte bine</i>	Scara: 0%-100%	18%	20%	19%
66			Ponderea respondenților care apreciază activitatea ANI <i>Bine/Foarte bine</i>		11%	12%	11,5%
67			Ponderea respondenților care apreciază activitatea Procuraturii Anticorupție <i>Bine/Foarte bine</i>		15%	18%	16,5%
68			Ponderea respondenților care apreciază activitatea Instanțelor de judecată <i>Bine/Foarte bine</i>		11%	16%	13,5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
69	B8	F9	Ponderea respondenților care consideră CNA drept instituție total independentă	Scara: 0%-100%	10%	7%	8,5%
70			Ponderea respondenților care consideră ANI drept instituție total independentă		6%	5%	5,5%
71			Ponderea respondenților care consideră Procuratura drept instituție total independentă		7%	6%	6,5%
72			Ponderea respondenților care consideră Instanțele de judecată drept instituție total independentă		7%	7%	7%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
73	J2	-	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție și au raportat aceste acte la agențiile anticorupție (CNA, ANI, Procuratura anticorupție)	Scara: 0%-100%	44%	64%	54%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
74	J3	F32	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție, le-au raportat, însă au avut de suferit sau persoana vinovată nu a fost trasă la răspundere	Scara: 0%-100%	75%	62%	69%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
75	J7	F36	Ponderea respondenților care ar prefera să raporteze acte de corupție la agențiile anticorupție prin diferite mijloace	Scara: 0%-100%	86%	85%	85,5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			

Percepția privind corupția în sectorul justiției, îmbunătățită							
76	C1	F10.1	Ponderea respondenților care apreciază Instanțele de judecată <i>Deloc corupte sau Puțin corupte</i>	Scara: 0%-100%	11%	12%	11,5%
77			Ponderea respondenților care apreciază ANI <i>Deloc coruptă sau Puțin coruptă</i>		21%	19%	20%
78			Ponderea respondenților care apreciază CNA <i>Deloc coruptă sau Puțin coruptă</i>		24%	22%	23%
79			Ponderea respondenților care apreciază Procuratura <i>Deloc coruptă sau Puțin coruptă</i>		11%	13%	12%
80			Ponderea respondenților care apreciază Procuratura Anticorupție <i>Deloc coruptă sau Puțin coruptă</i>		19%	18%	19%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
81	C2	F11	Ponderea respondenților care apreciază Instanțele de judecată drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>	Scara: 0%-100%	21%	8%	15%
82			Ponderea respondenților care apreciază ANI drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>		0,3%	0,8%	0,5%
83			Ponderea respondenților care apreciază CNA drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>		3%	4%	3,5%
84			Ponderea respondenților care apreciază Procuratura drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>		10%	6%	8%
85			Ponderea respondenților care apreciază Procuratura Anticorupție drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>		2%	1%	1,5%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
Lipsa corupției în sectorul justiției și lipsa unor influențe improprii din partea executivului asupra justiției							
86	B5	F7	Ponderea respondenților care susțin că justiția în RM nu este influențată de interese politice, Guvern și interesul de îmbogățire a judecătorilor <i>Procent integrat (cei care au răspuns nu la toate 3 tipuri de influențe)</i>	Scara: 0%-100%	3%	3%	3%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
INDICATOR GENERAL INTEGRAT		Indicator integrat în baza indicatorilor 61-86 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă.</i>		Media scor 1-10	3.2	3.5	3.4
				Target: creșterea graduală a valorii medii			

PILONUL IV. COMISIA ELECTORALĂ CENTRALĂ ȘI PARTIDELE POLITICE

#	Cod întrebare chestionar	Nr Figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Populație	Business	Media generală
Încrederea în Comisia Electorală Centrală îmbunătățită							
87	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în CEC	Scara: 0%-100%	12%	17%	14,5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
88	B4	F6	Ponderea respondenților care consideră că alegerile în RM sunt <i>Mai degrabă corecte și libere sau Sunt întotdeauna libere și corecte</i>	Scara: 0%-100%	11%	26%	18,5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
Încrederea în partidele politice îmbunătățită							
89	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în partide politice	Scara: 0%-100%	4%	6%	5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 87-89 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9)</i>	Media scor 1-10	0.9	1.6	1.3
				Target: creșterea graduală a valorii medii			

PILONUL V. CURTEA DE CONTURI

#	Cod întrebare chestionar	Nr Figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Populație	Business	Media generală
Încrederea în Curtea de Conturi îmbunătățită							
90	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Curtea de Conturi	Scara: 0%-100%	10%	16%	13%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
Independența auditului efectuat de Curtea de Conturi, asigurată							
91	B6	-	Ponderea respondenților care consideră că auditul efectuat de Curtea de Conturi la instituțiile publice este independent	Scara: 0%-100%	11%	15%	13%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 90-91 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9)</i>	Media scor 1-10	1.1	1.6	1.4
				Target: creșterea graduală a valorii medii			

PILONUL VI. AVOCATUL POPORULUI (OMBUDSMANUL)

#	Cod întrebare chestionar	Nr Figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Populație	Business	Media generală
Încrederea în Avocatul Poporului îmbunătățită							
92	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Avocatul Poporului	Scara: 0%-100%	11%	13%	12%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
Respectarea drepturilor fundamentale, asigurată							
93	A1	F1	Percepția respondenților privind respectarea drepturilor omului de rând în Republica Moldova <i>1= Deloc nu se respectă ... 10 = Se respectă în totalitate</i>	Media notelor 1-10	3.6	4.8	4.2
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
94	A2	F2	Ponderea respondenților care conștientizează faptul că orice caz de corupție duce în mod automat la încălcarea drepturilor omului <i>Procent integrat din 5 afirmații (cei care au răspuns Acord total la toate 5 afirmații)</i>	Scara: 0%-100%	73%	79%	76%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
Rata persoanelor care omit să denunțe corupția din frică de persecuții, redusă							
95	J1	F31	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în ultimele 12 luni și NU le-au raportat	Scara: 0%-100%	82%	80%	81%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
96	J4	F33	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în ultimele 12 luni și NU le-au raportat din cauza <i>fricii de a nu suferi mai târziu pe plan personal sau profesional</i>	Scara: 0%-100%	34%	32%	33%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
97	J5	F34	Ponderea respondenților care NU ar raporta acte de corupție, <i>dacă s-ar confrunța cu ele</i> (Probabil nu/Sigur nu)	Scara: 0%-100%	32%	31%	31,5%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
98	J6	F35	Ponderea respondenților care NU ar raporta acte de corupție, <i>dacă s-a confrunța cu ele</i> din cauza <i>fricii de a nu suferi mai târziu pe plan personal sau profesional</i>	Scara: 0%-100%	40%	47%	43,5%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 92-98 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă.</i>	Media scor 1-10	4.7	5.0	4.9
				Target: creșterea graduală a valorii medii			

PILONUL VII. SECTORUL PRIVAT

#	Cod întrebare chestionar	Nr Figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Populație	Business	Media generală
Riscurile de corupție reduse și nivelul mitei oferite în sectorul privat diminuat							
99	N4	F56	Ponderea agenților economici care afirmă că nu s-a confruntat cu situații de corupție în interacțiunea cu agenții publici	Scara: 0%-100%	-	53%	53%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
Libertatea afacerilor față de corupție, asigurată							
100	N2	F54	Ponderea agenților economici care afirmă că <i>fenomenul corupției în sistemul judiciar, fiscal, vamal control al calității produselor și în procedurile de achiziții publice</i> este printre principalele obstacole în activitatea lor	Scara: 0%-100%	-	32%	32%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
101	N3	F55	Ponderea agenților economici care afirmă că activitatea lor <i>Deloc nu este afectată</i> de interese politice	Scara: 0%-100%	-	51%	51%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
102	N6	-	Ponderea agenților economici care au cod de etică în cadrul companiei <i>Baza de eșantionare: întreprinderile mici, medii și mari</i>	Scara: 0%-100%	-	81%	81%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
Gradul de risc privind spălarea banilor redus							
103	M3	F51	Ponderea respondenților care preferă să achiziționeze bunuri și servicii prin transfer bancar/card		24%	-	24%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale			
104	M3	-	Ponderea respondenților care NU preferă să achiziționeze bunuri și servicii prin transfer bancar sau card, deoarece este incomod sau nu au încredere în bănci	Scara: 0%-100%	61%	-	61%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
105	N7	F52	Ponderea agenților economici care folosesc numerarul ca mijloc de plată în activitatea companiei în proporție de 20% și mai mult	Scara: 0%-100%	-	48%	48%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
106	N8	F53	Ponderea agenților economici care consideră că folosirea numerarului ca mijloc de plată oferă posibilitatea de eschivare de la plata impozitelor	Scara: 0%-100%	-	19%	19%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale			
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 99-106. Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă.	Media scor 1-10	3.2	6.4	4.8
				Target: creșterea graduală a valorii medii			

DESIGNUL STUDIULUI

Studiul a inclus 3 tipuri de sondaje naționale reprezentative la nivel de 3 grupuri țintă distincte:

- Populația generală în vârstă de 18 ani și mai mult pe un eșantion de 1,103 respondenți. Eroarea de eșantionare +/- 3%.
- Agenți economici activi (care au raportat activitate în anul 2016) pe un eșantion de 504 întreprinderi. Eroarea de eșantionare +/- 4,5%.
- Agenți publici din cadrul administrației publice centrale din mun. Chișinău (ministere, birouri, agenții), la nivel de centre raionale și sate pe un eșantion de 611 respondenți. Eroarea de eșantionare +/- 4%.

În continuare este descrisă metodologia de implementare pentru fiecare tip de sondaj.

Sondajul populației generale și a agenților economici

Metoda de cercetare: sondaj național reprezentativ (exclusiv regiunea transnistreană) pentru populația generală și agenții economici.

Tehnica de cercetare: interviu față în față la locul de domiciliu (pentru populația generală) și locul de muncă (pentru agenți economici) al respondentului, în baza unui chestionat structurat.

Metoda de interviu: CAPI – Interviul personal asistat de calculator.

Grupuri țintă:

1. Populația generală în vârstă de 18 ani și mai mult
2. Agenți economici activi (care au raportat activitate în anul 2016)

Respondent țintă în cazul agenților economici: conducerea la nivel înalt. În majoritatea cazurilor au fost interviuate persoanele cu funcție de director, director adjunct/executiv, manager general, director financiar sau proprietarul companiei. În unele cazuri contabilul și alți manageri au fost chestionați.

Mărime eșantion:

1. Populația generală – 1,103 respondenți. Eroarea de eșantionare +/- 3%.
2. Agenți economici – 504 respondenți. Eroarea de eșantionare +/- 4,5%.

Instrument de cercetare: chestionar structurat, elaborat de Centrul CIVIS în colaborare cu Clientul. Chestionarul a cuprins 503 itemi-întrebări pentru populația generală și 522 itemi-întrebări pentru agenți economici, inclusiv demografice. Chestionarul a fost pre-testat înainte de lucru pe teren. Limba de lucru a fost româna și rusa, în funcție de preferințele respondentului. 74% din chestionare au fost realizate în română și 26% în rusă în cazul populației, iar în cazul agenților economici 69% din chestionare au fost realizate în română și 31% în rusă.

Durata medie a interviului: 32 minute pentru populația generală și 35 minute pentru agenții economici.

Perioada de colectare a datelor: 14 noiembrie 2017 – 1 februarie 2018.

Aria geografică: mediul urban și rural. Studiul a inclus 86 localități în cazul populației generale și 65 localități în cazul agenților economici.

Design eșantion pentru populația generală

- stratificat – au fost utilizate 2 criterii de stratificare:
 - regiune – “11” regiuni, similare fostelor județe (raionul Taraclia a fost comasata cu UTAG din considerentele mărimii sale);
 - tip localitate – sate, orașe și municipii;

- *volumul straturilor* – straturile rezultate în urma stratificării au inclus numărul de persoane în vârstă de 18 ani și mai mult din universul de eșantionare.
- probabilistic – localitățile și respondenții au fost selectați după o schemă probabilistă, fiecare având o probabilitate mai mare decât valoarea zero de a fi inclus în eșantion;
- etape multiple – pentru a reduce costurile de cercetare a fost utilizat eșantionul cu etape multiple:
 - *unitatea primară de eșantionare (UPE) (localitatea)* – localitățile din fiecare strat au fost selectate aleatoriu după principiul probabilității proporționale cu mărimea. În total au fost selectate 86 localități;
 - *unitate secundară de eșantionare (USE – rute/străzi)* – USE din cadrul localităților incluse în eșantion au fost selectate aleatoriu în baza principiului *selecția simplă aleatorie*;
 - *unitate terțiară de eșantionare (UTE – gospodărie)* – gospodăriile din cadrul USE au fost selectate aleatoriu în baza principiului *selecția simplă aleatorie* (nu mai mult de 5 gospodării au fost chestionate în cadrul USE);
 - *ultima unitate de eșantionare (UUE – respondent)* – în cadrul gospodăriei respondentul era selectat conform principiului celei mai apropiate zile de naștere de la data vizitei.

Populația de referință: totalitatea gospodăriilor și persoanelor din cadrul țării. Datele de referință pentru schema de eșantionare au fost preluate din recensământul populației 2014. Criteriul de substituire: în cazul când persoana selectată inițial refuza să răspundă sau nu era posibil de contactat după mai multe vizite, atunci era selectată următoarea gospodărie de pe rută.

Design eșantion pentru agenți economici

- stratificat – 3 criterii de stratificare au fost utilizate:
 - *regiune de dezvoltare* – “4” regiuni – nord, centru, sud și mun. Chișinău;
 - *tipul localității* – sate, orașe și municipii;
 - *mărimea întreprinderii* – micro (până la 9 angajați), mică (10-49 angajați), medie (50-249 angajați) și mare (peste 250 angajați).
- volumul stratului – volumele straturilor rezultate în urma procesului de stratificare pe regiune, tipul localității și mărimea întreprinderii au inclus numărul întreprinderilor, preluate din baza de date a Biroului Național de Statistică; Doar întreprinderile care au raportat activitate economică pentru anul 2016 au fost luate în calcularea volumului straturilor.
- probabilistic – localitățile și întreprinderile au fost selectate în baza unei scheme probabiliste, fiecare localitate și întreprindere având probabilitatea de a fi inclusă în eșantion mai mare decât valoarea zero;
- cu etape multiple – pentru optimizarea costurilor sondajului a fost folosită schema de eșantionare multistadială:
 - *unitate primară de eșantionare (UPE) (localitate)* – localitățile din fiecare strat inclus în eșantion au fost selectate aleatoriu în baza principiului probabilității proporționale la mărimea localității.
 - *unitate secundară de eșantionare (USE – întreprinderea)* – întreprinderile din cadrul localităților incluse în eșantion au fost selectate aleatoriu în baza procedurii selecției simple aleatorii.

Cadrul de eșantionare: lista tuturor localităților la prima etapă de eșantionare și lista tuturor întreprinderilor în cadrul fiecărei UPE. Criteriul de substituire: în cazul când întreprinderea selectată inițial refuza să răspundă sau nu era posibil de contactat după mai multe vizite, atunci era selectată următoarea întreprindere de pe listă.

Ponderare

Profilul eșantionului obținut a fost ponderat în corespundere cu datele statistice oficiale – pentru populație s-a ponderat variabila sex și grupe de vârstă, iar pentru agenți economici s-a ponderat variabila mărimea întreprinderii.

Sondajul agenților publici

Metode de cercetare: sondaj național reprezentativ pentru agenți publici.

Tehnica de cercetare: interviu față în față la locul de muncă al respondentului, în baza unui chestionar structurat.

Metoda de intervievare: CAPI – Interviu personal asistat de calculator.

Grupuri țintă:

1. Agenți publici din cadrul administrației publice centrale din mun. Chișinău (ministere, birouri, agenții)
2. Agenți publici la nivel de centre raionale și sate

Mărime eșantion: 611 respondenți.

Instrument de cercetare: chestionar structurat, elaborat de Centrul CIVIS în colaborare cu Clientul. Chestionarul a cuprins 290 itemi-întrebări, inclusiv demografice. Chestionarul a fost pre-testat înainte de lucru pe teren. Limba de lucru a fost româna și rusa, în funcție de preferințele respondentului. 90% din chestionare au fost realizate în română și 10% în rusă.

Durata medie a interviului: 42 minute.

Perioada de colectare a datelor: 23 noiembrie – 30 decembrie, 2017.

Aria geografică: mediul urban și rural. Studiul a inclus 85 localități.

Design eșantion:

Eșantionarea pentru grupul țintă 1

300 de chestionare au fost distribuite proporțional cu numărul agenților publici din administrația publică centrală din mun. Chișinău. În cadrul fiecărei instituții au fost intervievați agenți publici de la diferite nivele de post: nivel de conducere (ministru, vice-miniștri, directori, vice-directori); nivel mediu de conducere (șefi de departamente, direcții, secții); agenți publici obișnuiți (cu funcție de execuție).

O listă a tuturor instituțiilor cu numărul de angajați pentru fiecare instituție a fost redactată. Instituțiile au fost structurate în funcție de următoarele grupuri: Autorități publice centrale; Autoritate subordonată; Întreprindere în care ministerul este fondator; Instanțele de judecată; Instituție administrată; Instituții subordonate; Procuraturi; Servicii publice desconcentrate.

Selectarea respondenților a fost efectuată după principiul probabilitate proporțională cu mărimea și metoda de selecție aleatorie simplă în cadrul fiecăruia din grupurile de mai sus. În total, au fost selectate 73 de instituții din 288 înregistrate.

Eșantionarea pentru grupul țintă 2

300 de chestionare au fost distribuite în mod egal pentru autoritățile publice/agenți publici locale de nivelul 1 și nivelul 2. Au fost interievate următoarele categorii de respondenți: Nivelul 1 – primar; angajat al primăriei; profesor; medic de familie; polițist; Nivelul 2 – conducerea consiliului raional, angajați cu funcții de execuție ai consiliului raional.

În cadrul fiecărei instituții, a fost interievat un reprezentant de la nivelul conducerii și 2-3 reprezentanți ai funcționarilor publici obișnuiți.

Procedura de selecție a respondenților a fost similară cu cea pentru grupul țintă 1.

I. PROFILUL SOCIO-DEMOGRAFIC AL RESPONDENȚILOR

1.1 Populație generală și agenți economici

Figura S1. Sexul

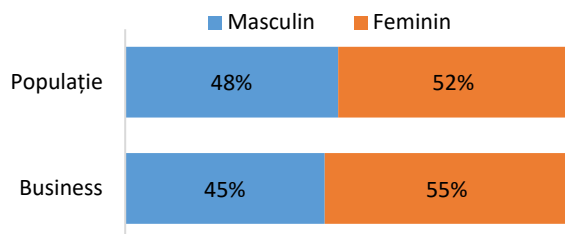

Figura S2. Grupa de vârstă

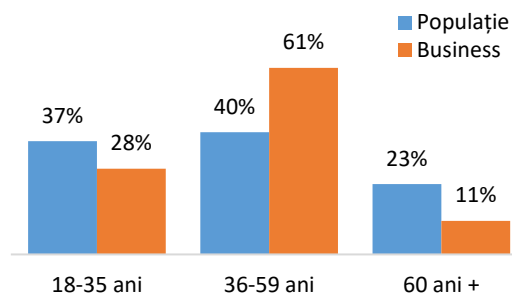

Figura S3. Studiile

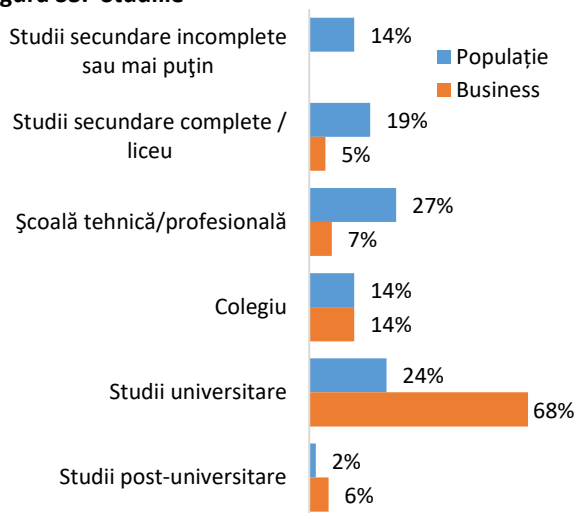

Figura S4. Grup etnic – Populație

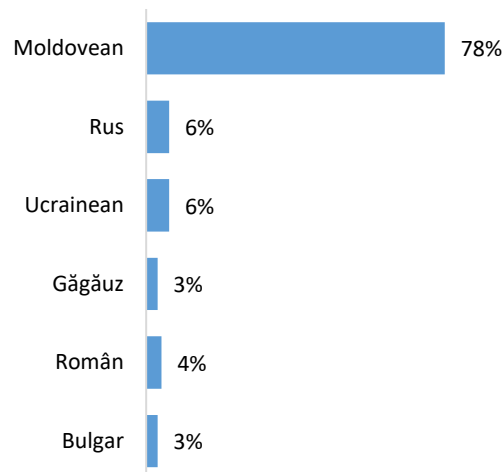

Figura S5. În prezent sunteți ...? – Populație

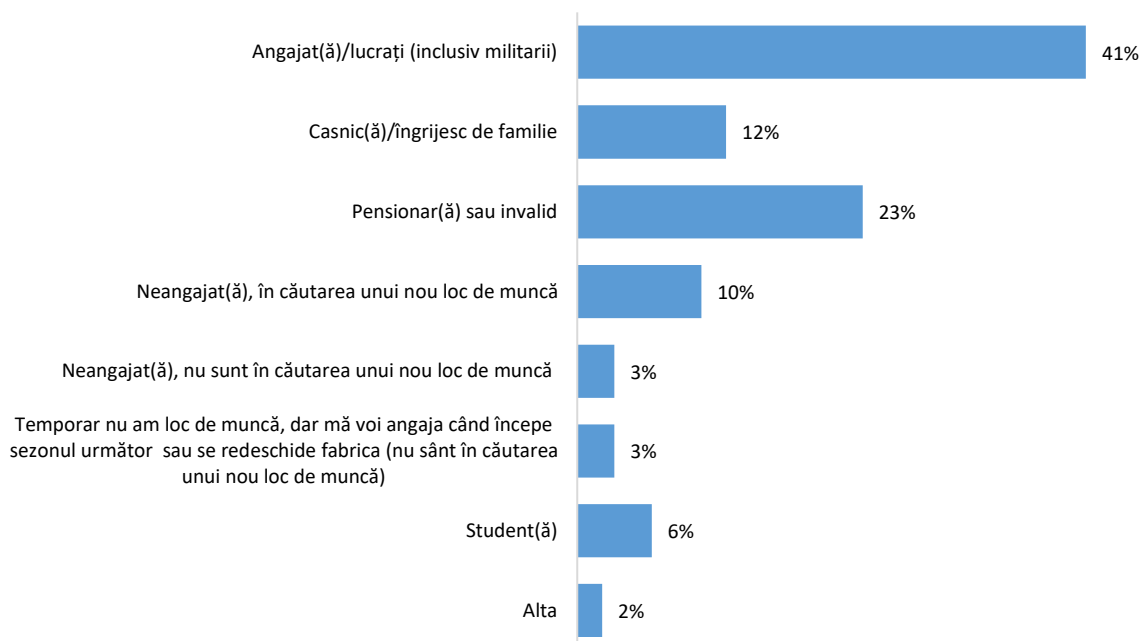

Figura S6. Forma de organizare juridică – Agenți economici

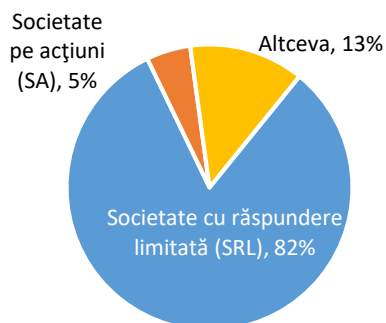

Figura S7. Mărimea companiei – Agenți economici

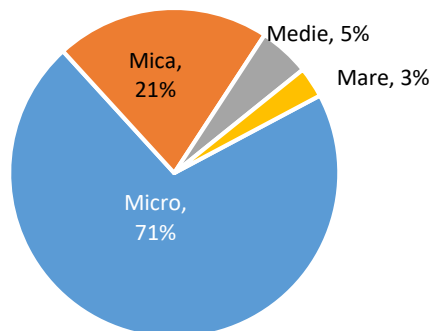

Figura S9. Sfera principală de activitate – Agenți economici

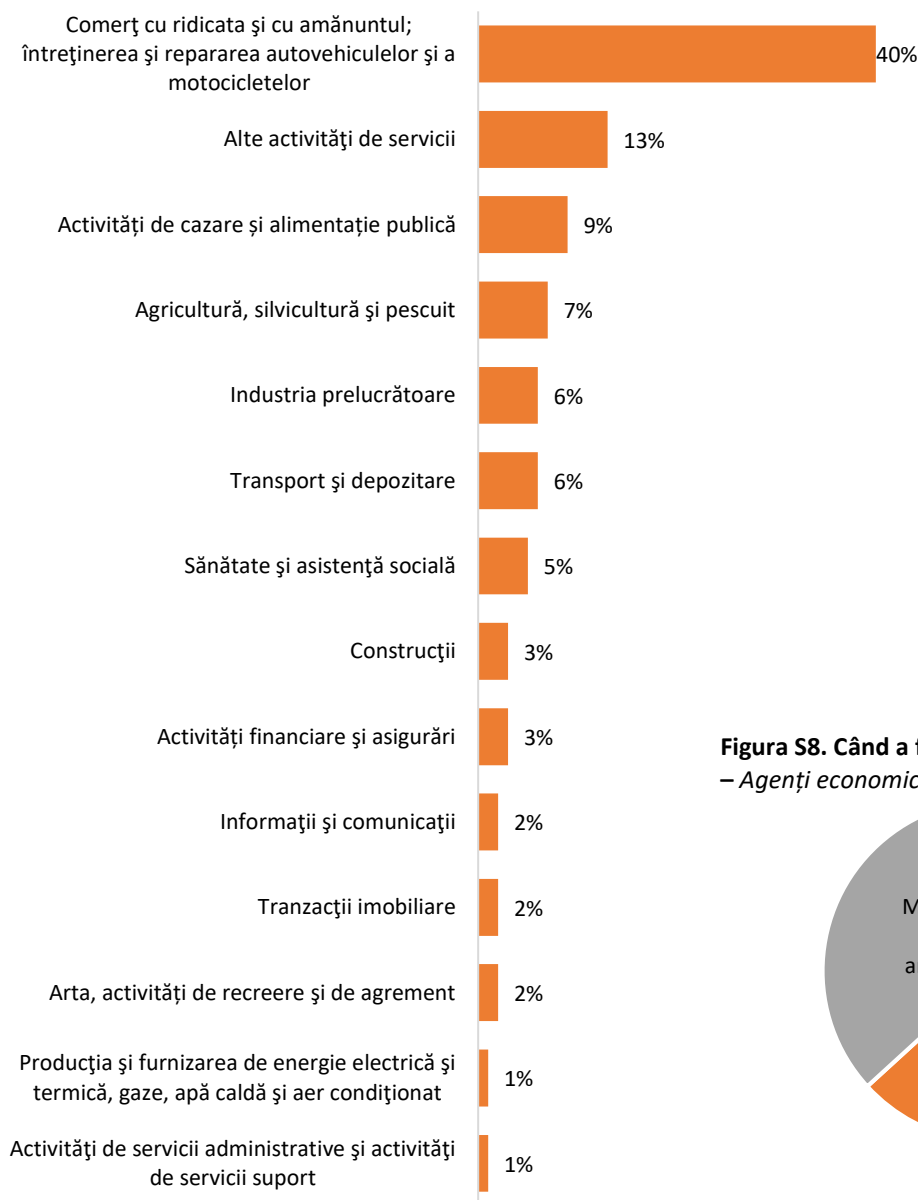
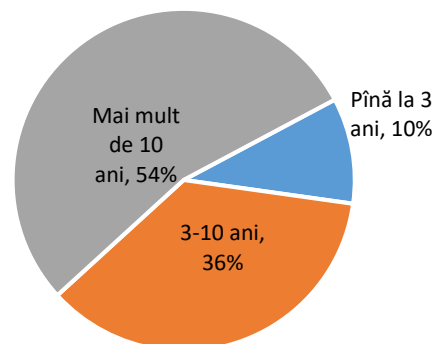

Figura S8. Când a fost fondată compania dvs.? – Agenți economici

1.2 Agenți publici

Figura S10. Sexul agentului public

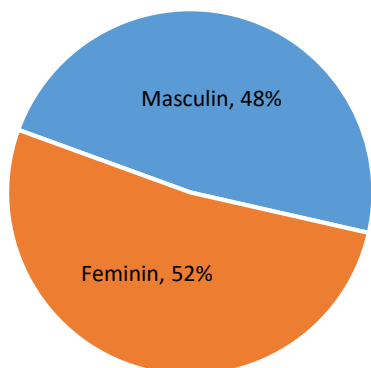

Figura S11. Grupa de vârstă

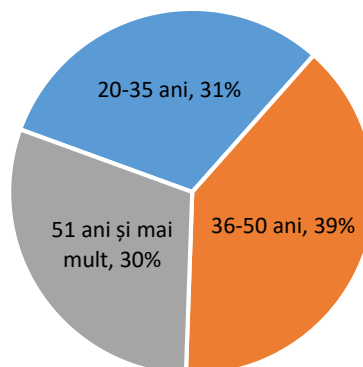

Figura S12. Nivelul de studii

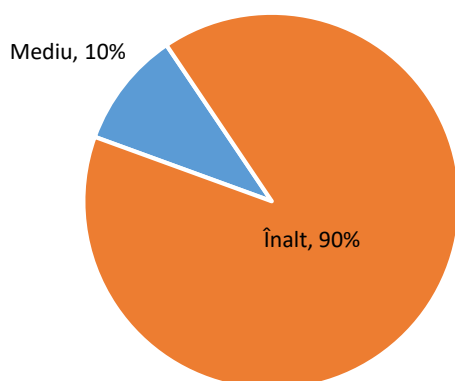

Figura S13. Mediu de reședință

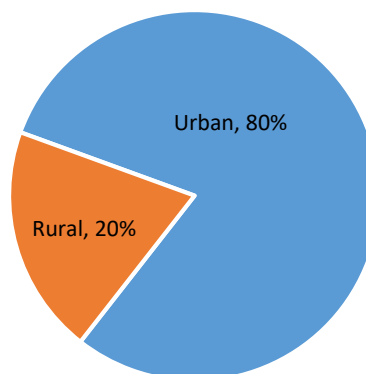

Figura S14. Regiune

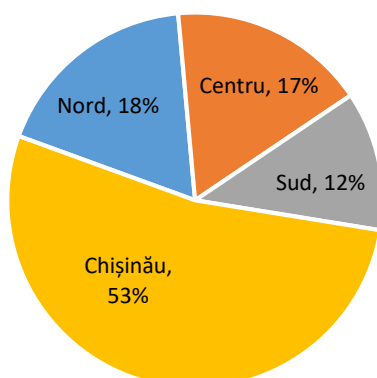

Figura S15. Tip autoritate

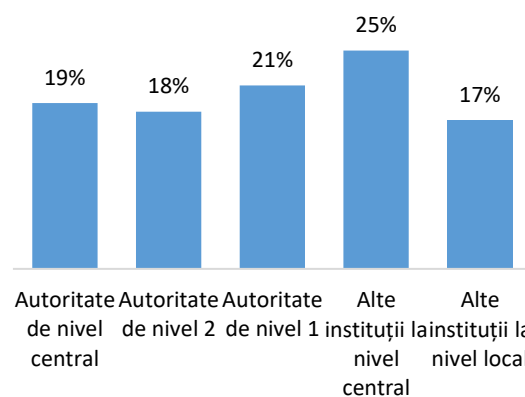

Figura S16. Categoria funcției

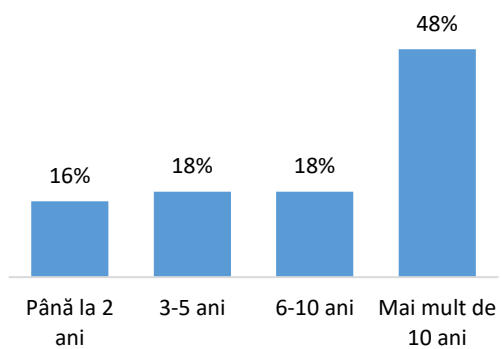
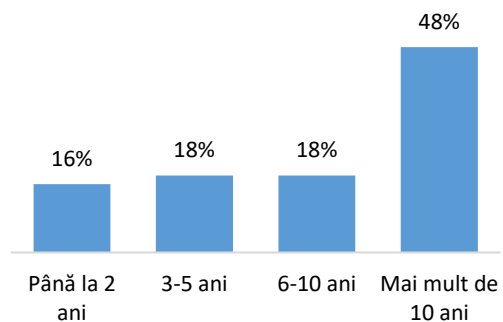

Figura S17. Durata de activitate în cadrul instituției

II. SONDAJUL POPULAȚIEI ȘI AGENȚILOR ECONOMICI

2.1. Percepții generale

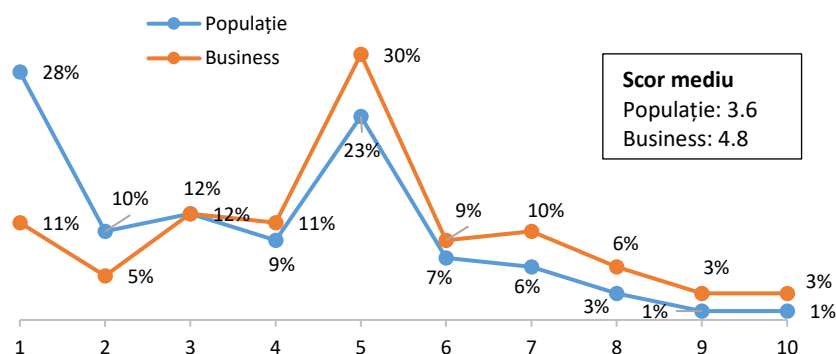
Marea majoritate a respondenților consideră că, în general, în Republica Moldova drepturile omului de rând nu se respectă. Gradul de respectare a drepturilor omului a fost evaluat pe o scară de la 1 la 10, unde 1= deloc nu se respectă, 10 = se respectă în totalitate (Figura 1). Astfel, 82% populație și 69% business au ales scoruri între 1 și 5. În cazul populației, aproximativ fiecare al 4-lea subiect consideră că drepturile omului deloc nu se respectă.

Scorul mediu calculat pentru acest indicator este de 3.6 în cazul populației și de 4.8 în cazul mediului de afaceri. Valorile mici pentru ambele scoruri denotă un nivel foarte scăzut al percepției populației și agenților economici privind respectarea drepturilor omului în Moldova.

În cazul populației, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile bărbaților, tinerilor cu vârsta 18-35 ani, cu nivel înalt de educație, din mediu urban, din Chișinău, cu venituri înalte. În cazul mediului de afaceri, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile participanților din zona sud, întreprinderi medii și mari, cu sfera de activitate cazare și alimentație publică, cu o vechime de muncă de 3-10 ani, care nu folosesc numerar sau îl folosesc în proporție de până la 50%, care nu s-au confruntat cu acte de corupție.

Figura 1. La general, cât de mult sunt respectate drepturile omului de rând în Republica Moldova? (A1)

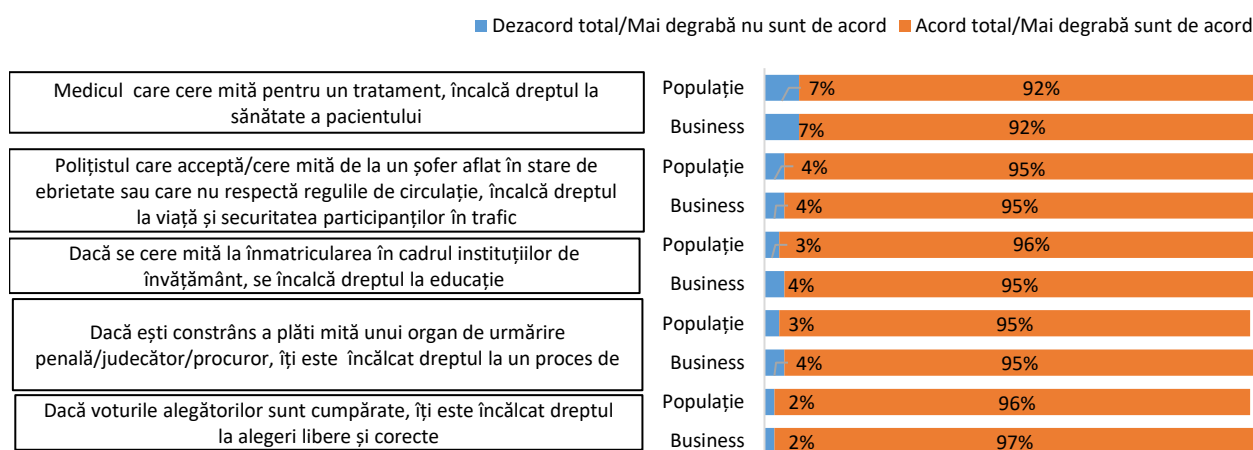
Scala de 10 puncte, unde 1 - Deloc nu se respectă, iar 10 - Se respectă în totalitate

De rând cu măsurarea percepției privind respectarea drepturilor omului, studiul a măsurat și nivelul de conștientizare a faptului că orice caz de corupție este o lezare a drepturilor omului. În acest context, atât populația generală, cât și agenții economici în cvasi-totalitate au manifestat acordul cu unele situații “cotidiene/obișnuite” de corupție ilustrate în Figura 2.

Totuși, o analiză aprofundată arată că doar 73% populație generală și 79% agenți economici conștientizează deplin faptul că orice caz de corupție duce în mod automat la încălcarea drepturilor omului, fiind de acord cu toate cele 5 afirmații din Figura 2.

Figura 2. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații? (A2)

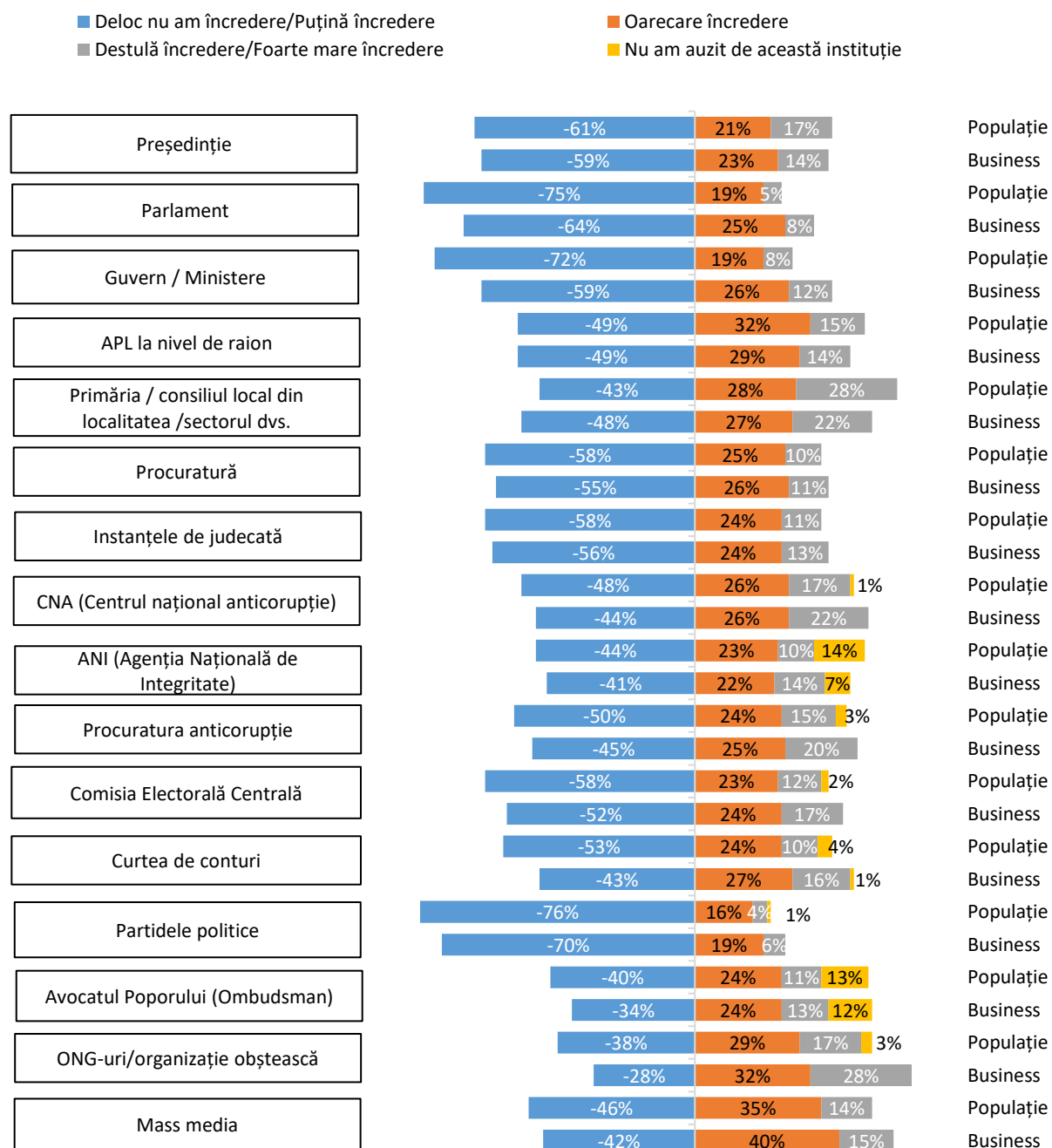

* Diferențele până la 100% reprezintă non-răspunsurile

2.2. Încredere în instituții publice

Rezultatele studiului reflectă un nivel general redus de încredere a populației și mediului de afaceri în instituțiile publice din RM. Cei mai mulți respondenți au menționat că au puțină sau deloc nu au încredere în acestea (Figura 3). Analiza aprofundată atestă faptul că unu din zece respondenți (12% populație generală)

Figura 3. Câtă încredere aveți în următoarele instituții/organizații? (B1)

nu are încredere în nici o instituție publică din Moldova și doar 8% oarecare nivel de încredere în toate instituțiile. Cel mai mare nivel de neîncredere este manifestat în raport cu Partidele politice (76% populație și 70% business), Parlament (75% populație și 64% business), Guvern / Ministere (72% populație și 59% business) și Președinție (61% populație și 59% business). Mai mult de jumătate din respondenții ambelor categorii nu au deloc/au puțină încredere în Procuratură (58% populație și 55% business), Instanțele de Judecată (58% populație și 56% business), Comisia Electorală Centrală (58% populație și 52% business). Un nivel mai mic de neîncredere se manifestă în raport cu APL de nivel doi și unu, instituțiile cu atribuții

Centrul CIVIS

anticorupție și Curtea de conturi: APL la nivel de raion (câte 49% business și populație) și primăria / consiliul local (43% populație și 48% business), CNA (48% populație și 44% business), ANI (44% populație și 41% business), Procuratura anticorupție (50% populație și 45% business), Curtea de conturi (53% populație și 43% business). Dintre toate instituțiile publice, Avocatul Poporului a primit cele mai puține calificative deloc / puțină încredere (40% populație și 34% business).

Spre deosebire de instituțiile publice specificate mai sus, ONG-le și mass-media se bucură de mai multă încredere din partea populației. Ponderea celor care au ales varianta deloc/puțină încredere este 38% populație și 28% business în cazul ONG și 46% populație și 42% business în cazul mass-media.

Comparând răspunsurile populației și cele ale agenților economici, pentru calificativele deloc / puțină încredere, constatăm ponderi mai mari în răspunsurile populației (Figura 3).

Analiza opțiunii "destulă/foarte mare încredere" indică asupra faptului că aceasta a fost (foarte) rar exprimată de respondenți. În cazul populației, cele mai mari ponderi le-au acumulat APL de nivel unu (28%). În cazul altor instituții, nici una nu acumulează cel puțin 20% în răspunsuri. În cazul agenților economici, instituțiile care se bucură de cel mai mare nivel de încredere sunt OSC (28%), APL de nivel unu (22%), CNA (22%).

Unii participanți la sondaj nu au putut exprima nivelul de încredere în raport cu anumite instituții publice, pentru că nu cunosc despre existența acestora. Cele mai puțin cunoscute sunt ANI (14% populație și 7% business) și Avocatul Poporului (13% populație și 12% business) – Figura 3.

Percepția generală exprimată de majoritatea participanților la sondaj este că legile în RM nu funcționează.

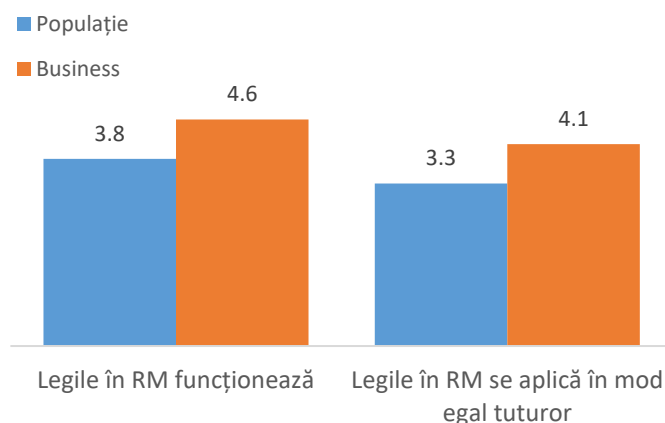
Opiniile referitoare la gradul de funcționare a legilor au fost măsurate pe o scară de la 1 la 10, unde 1 = legile deloc nu funcționează, 10 = legile funcționează foarte bine. Astfel, 81% populație și 68% business au ales valorile 1 – 5 pe scară, fapt care denotă un nivel redus de încredere a populației în funcționalitatea legislației.

Figura 4. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații? (B2)

Estimați pe o scară de la 1 la 10 puncte, unde 1 - Legile în RM deloc nu funcționează, iar 10 - Legile în RM funcționează foarte bine

Estimați pe o scară de la 1 la 10 puncte, unde 1 - Legile în RM se aplică doar unora, iar 10 - Legile în RM se aplică în mod egal tuturor

Valoarea medie

Scorul mediu calculat pentru indicatorul "legile în RM funcționează" este 3.8 în cazul populației și 4.6 în cazul agenților economici (Figura 4).

În cazul populației, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile femeilor, tinerilor cu vârsta 18-35 ani, cu nivel înalt de educație, din mediu urban, din Chișinău, cu venituri înalte. În cazul mediului de afaceri, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile participanților din mediul rural, din zona centru, întreprinderi medii și mari, cu o vechime de muncă de 3-10 ani, care nu folosesc numerar sau îl folosesc în proporție de până la 50%, care nu s-au confruntat cu acte de corupție.

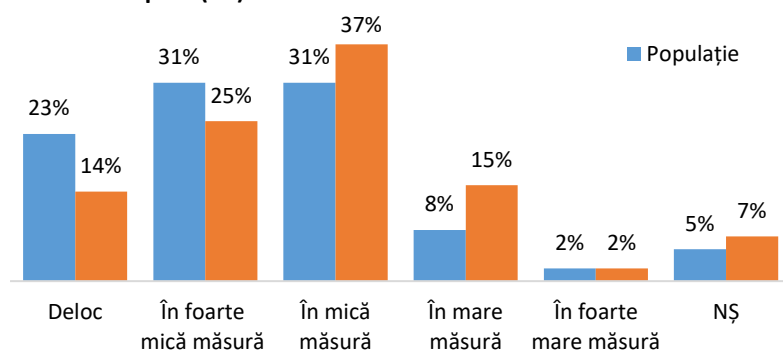
O altă percepție generală exprimată este că legile în RM nu sunt aplicate în mod egal tuturor cetățenilor.

De această părere sunt 85% populație și 77% oameni de afaceri.

Scorul mediu calculat pentru indicatorul "legile în RM se aplică în mod egal tuturor" este 3.3 în cazul populației și 4.1 în cazul agenților economici (pe scara de 10 puncte, unde 1 = legile nu se aplică în mod egal tuturor, 10 = legile se aplică în mod egal tuturor) – Figura 4.

În cazul populației, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile tinerilor cu vârsta 18-35 ani, cu nivel înalt de educație, din mediu urban, din Chișinău, cu venituri medii, care au avut experiența plăților neformale. În cazul mediului de afaceri, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile participanților din mediul rural, din zona sud, întreprinderi medii și mari, din sfera comercială de activitate, cu o vechime de muncă de 3-10 ani, care nu folosesc numerar sau îl folosesc în proporție de până la 50%, care au avut experiența plăților neformale.

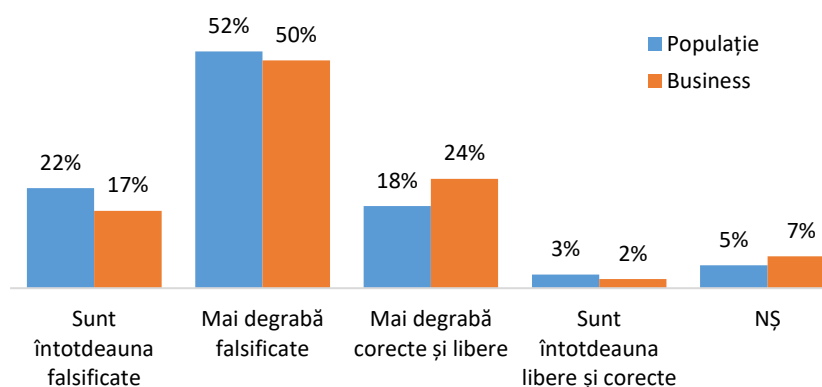
Figura 5. În ce măsură Parlamentul controlează cum funcționează legile pe care le adoptă? (B3)

Gradul în care Parlamentul RM deține control asupra modului în care funcționează legile pe care le adoptă foarte scăzut în percepția respondenților. 85% populație și 76% business au declarat că Parlamentul RM practic nu deține control (are control mic / foarte mic / deloc) asupra legilor pe care le adoptă (Figura 5).

Majoritatea respondenților nu au încredere în corectitudinea alegerilor din RM. Astfel, 74% populație și 67% business declară că alegerile în țara noastră sunt întotdeauna / mai degrabă falsificate – Figura 6. Ponderea celor care consideră că alegerile sunt mai degrabă / întotdeauna corecte și libere constituie 21% populație și 26% business.

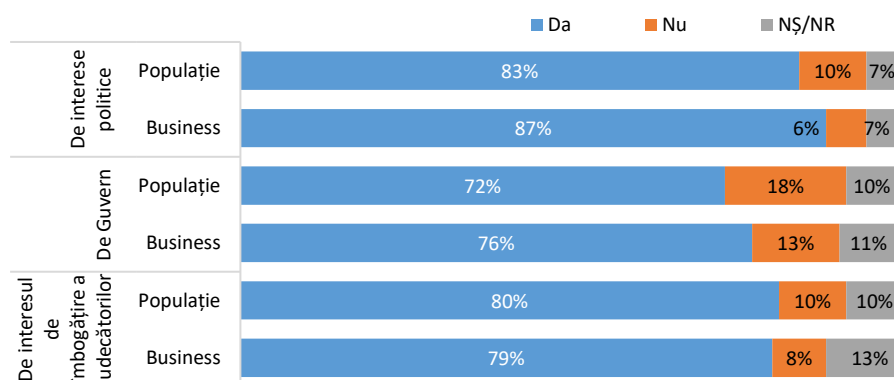
Figura 6. Ce părere aveți despre alegerile din RM? (B4)

Justiția în Republica Moldova nu se bucură de încrederea cetățenilor, fiind considerată influențată de factori externi. Valoarea indicatorului integrat arată că doar 3% din populație și agenți economici consideră că justiția în Moldova este total independentă. Astfel, cca. 4 din 5 respondenți cred că justiția este influențată de interese politice (83% populație și 87% business) și/sau de interesul de îmbogățire a

judcătorilor (80% populație și 79% business), iar aproximativ 3 din 4 persoane consideră justiția fiind influențată de Guvern (72% populație și 76% business) – Figura 7.

Figura 7. Justiția din RM este influențată? (B5)

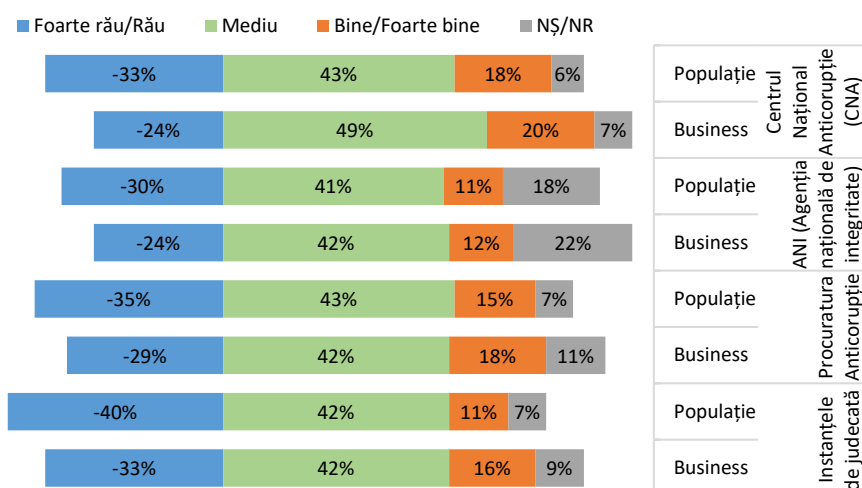

În cazul populației, aceste opinii au fost înregistrate mai frecvent în răspunsurile persoanelor cu nivel înalt de educație, din mediu urban, din Chișinău, cu venituri înalte, a persoanelor care au experiența plăților neformale. În cazul mediului de afaceri, aceste opinii au fost înregistrate mai frecvent în răspunsurile participanților din mediul urban, din zonele sud și

Chișinău, întreprinderi mici, structură privată de proprietate, SA ca formă de organizare, cu o vechime de muncă mai mică de 3 ani, care s-au confruntat cu acte de corupție și au avut experiența plăților neformale.

Nici controlul financiar efectuat de Curtea de Conturi în instituțiile publice nu este independent potrivit majorității respondenților. Astfel, 62% populație și 54% business declară că auditul instituțiilor publice este influențat politic, iar fiecare al treilea participant la studiu din ambele categorii consideră că auditul este influențat de Guvern.

Figura 8. Cum apreciați activitatea actuală a următoarelor autorități cu atribuții anticorupție? (B7)

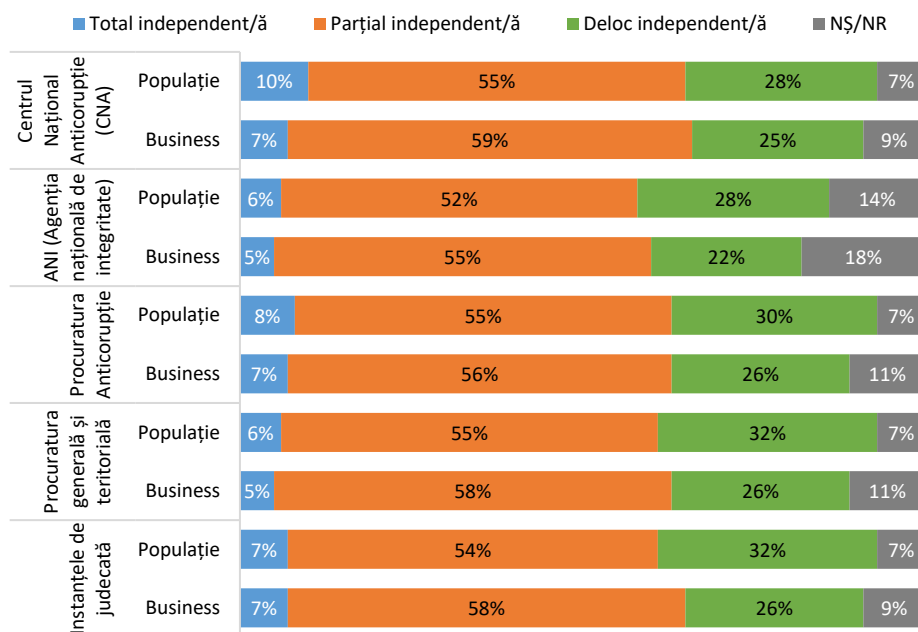

Doar 11% populație și 15% business consideră că Curtea de Conturi manifestă independență în procesul de auditare a entităților publice.

Cu referire la activitatea actuală a diverselor autorități cu atribuții anticorupție, cele mai mari ponderi în răspunsuri a obținut calificativul "mediu". Dar această opțiune a fost selectată de mai puțin de jumătate din populație

(mai exact, aproximativ 2 din 5 persoane au evaluat mediu activitatea fiecărei instituții) – Figura 8.

Figura 9. În ce măsură credeți că următoarele instituții sunt independente? (B8)

Calificativele "rău/foarte rău" au fost exprimate de aproximativ fiecare al treilea respondent din populație și cca 1/4 din agenții economici în raport cu CNA, ANI și Procuratura Anticorupție. Cele mai multe evaluări negative au fost în raport cu instanțele de judecată (40% populație și 33% business). Ponderea celor care evaluează pozitiv activitatea diverselor autorități cu atribuții anticorupție este considerabil mai mică (aproximativ 1/5 din respondenții ambelor categorii au evaluat

pozitiv activitatea CNA și a Procuraturii Anticorupție, iar cele mai puține aprecieri pozitive au fost exprimate în raport cu ANI și instanțele de judecată).

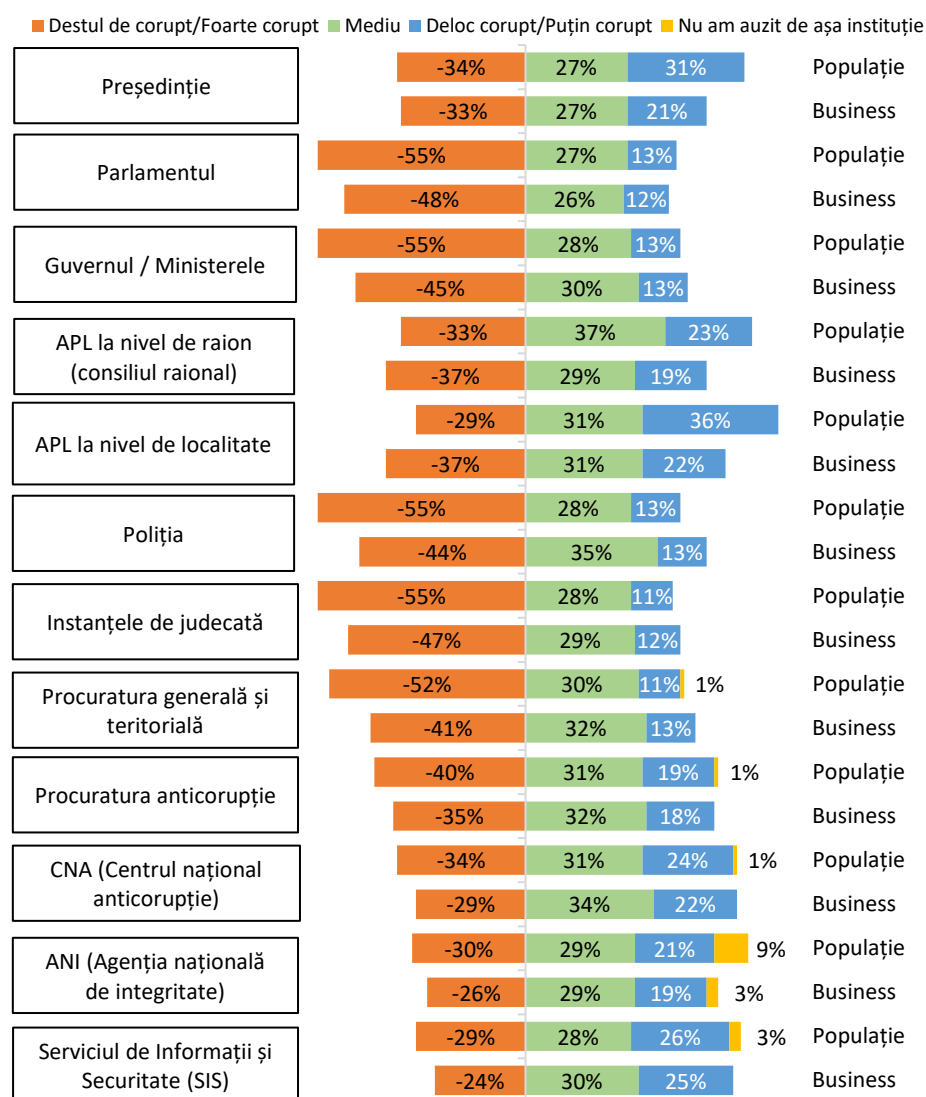
În comparație cu alte instituții, cele cu atribuții anticorupție sunt considerate de mai mulți respondenți ca fiind independente. Astfel, puțin peste jumătate dintre reprezentanții populație și business consideră CNA, ANI, Procuratura anticorupție, Procuratura generală teritorială și Instanțele de judecată ca fiind parțial

independente (Figura 9). Lipsa de independență a acestor instituții este exprimată de aproximativ fiecare al treilea reprezentant a populației și aproximativ fiecare al patrulea agent economic.

2.3. Percepții și atitudini asupra corupției

Percepția nivelului de corupție în instituțiile publice este una foarte negativă. Valoarea indicatorului integrat calculat arată că fiecare al doilea respondent consideră că în Moldova nu există nici o instituție publică care să nu fie coruptă. Această percepție predomină în cazul populației tinere (62%), din mediul urban (66%),

Figura 10.1. Cum ați descrie următoarele instituții din punct de vedere al nivelului de corupție? (C1)

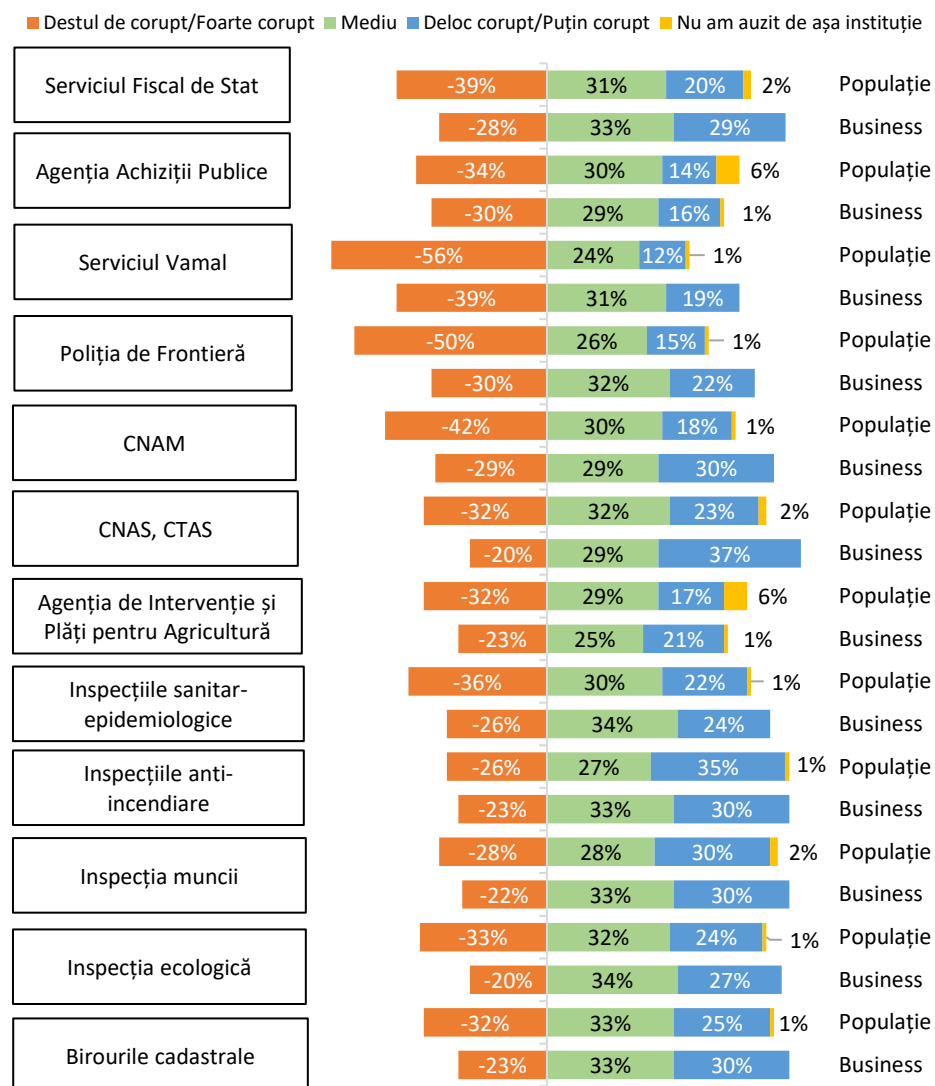
locuitori ai mun. Chișinău (72%) și cu experiență de plăți neformale (62%). Cel puțin jumătate din populația chestionată declară că următoarele instituții sunt destul / foarte corupte: Partidele politice – 63%, Instituțiile medicale și Serviciul vamal – câte 56%, Parlament, Guvern / Minister, Poliție, Instanțele de judecată – câte 55%, Procuratura generală și teritorială – 52%, Poliția de frontieră – 50% (Figurile 10.1, 10.2, 10.3).

Practic aceleași instituții sunt considerate ca fiind foarte corupte și de către respondenții din sectorul business, dar cu ponderi mai mici în răspunsuri: Partide politice – 51%, Parlament – 48%, Guvern / Minister – 45%, Poliție și Instituții medicale – câte 44%, Procuratura generală și teritorială și Instanțele de judecată – câte 41% (Figurile 10.1, 10.2, 10.3).

Instituțiile considerate deloc / puțin corupte, care au acumulat cele mai mari ponderi în răspunsurile populației (cel puțin 1/3) sunt APL de nivel unu (36%) și inspecțiile anti-incendiarie (35%) - Figurile 10.1, 10.2, 10.3.

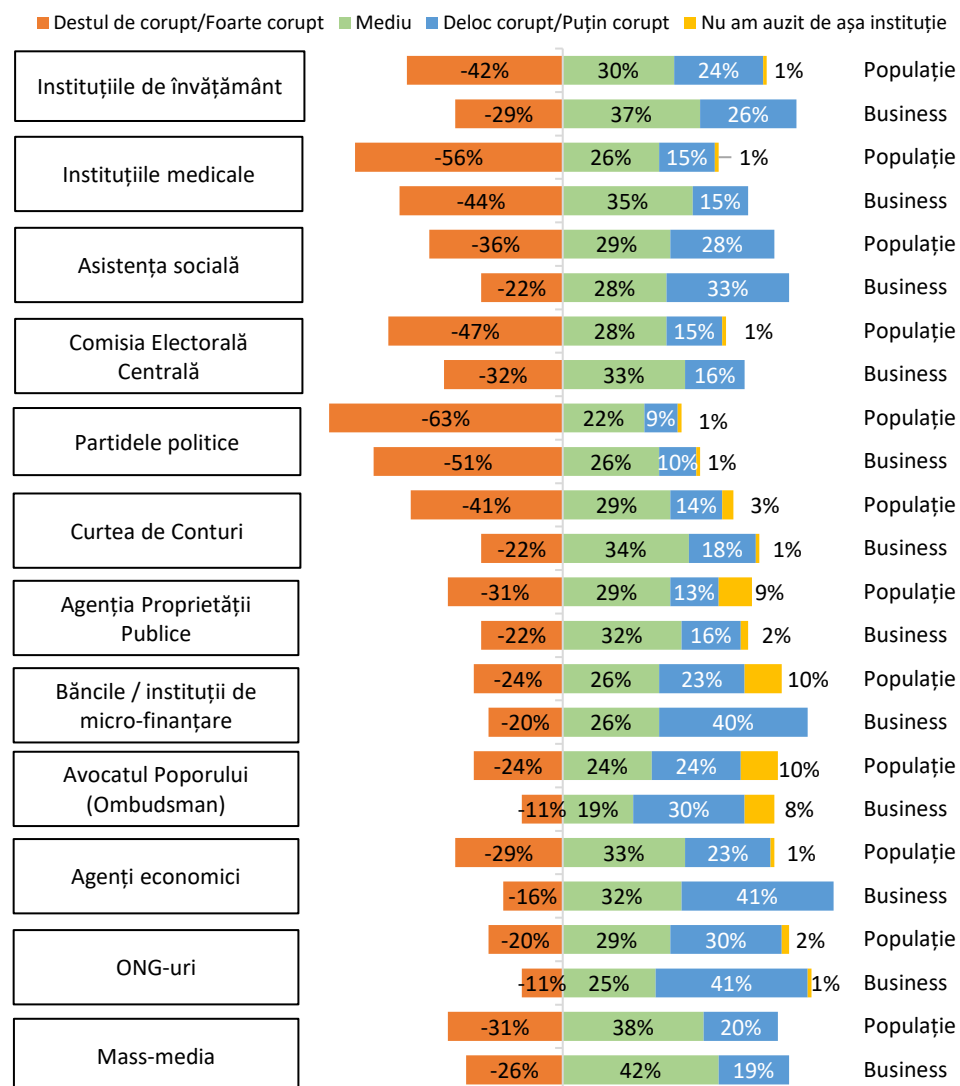
În cazul respondenților din sectorul business, mai multe instituții au fost considerate deloc / puțin corupte de către cel puțin 1/3 dintre ei: Agenții economici – 41%, Băncile – 40%, ONG-uri – 41%, CNAS, CTAS – 37%, Asistența socială – 33% (Figurile 10.1, 10.2, 10.3).

Figura 10.2. Cum ați descrie următoarele instituții din punct de vedere al nivelului de corupție? (C1)

Opțiunile "destul / foarte corupt" au prevalat în răspunsurile populației, iar opțiunile "deloc / puțin corupt" au prevalat în răspunsurile agenților economici. Prin urmare, sectorul business demonstrează o percepție mai pozitivă despre instituțiile din RM din punct de vedere al nivelului de corupție, în comparație cu percepția generală a populației (Figurile 10.1, 10.2, 10.3).

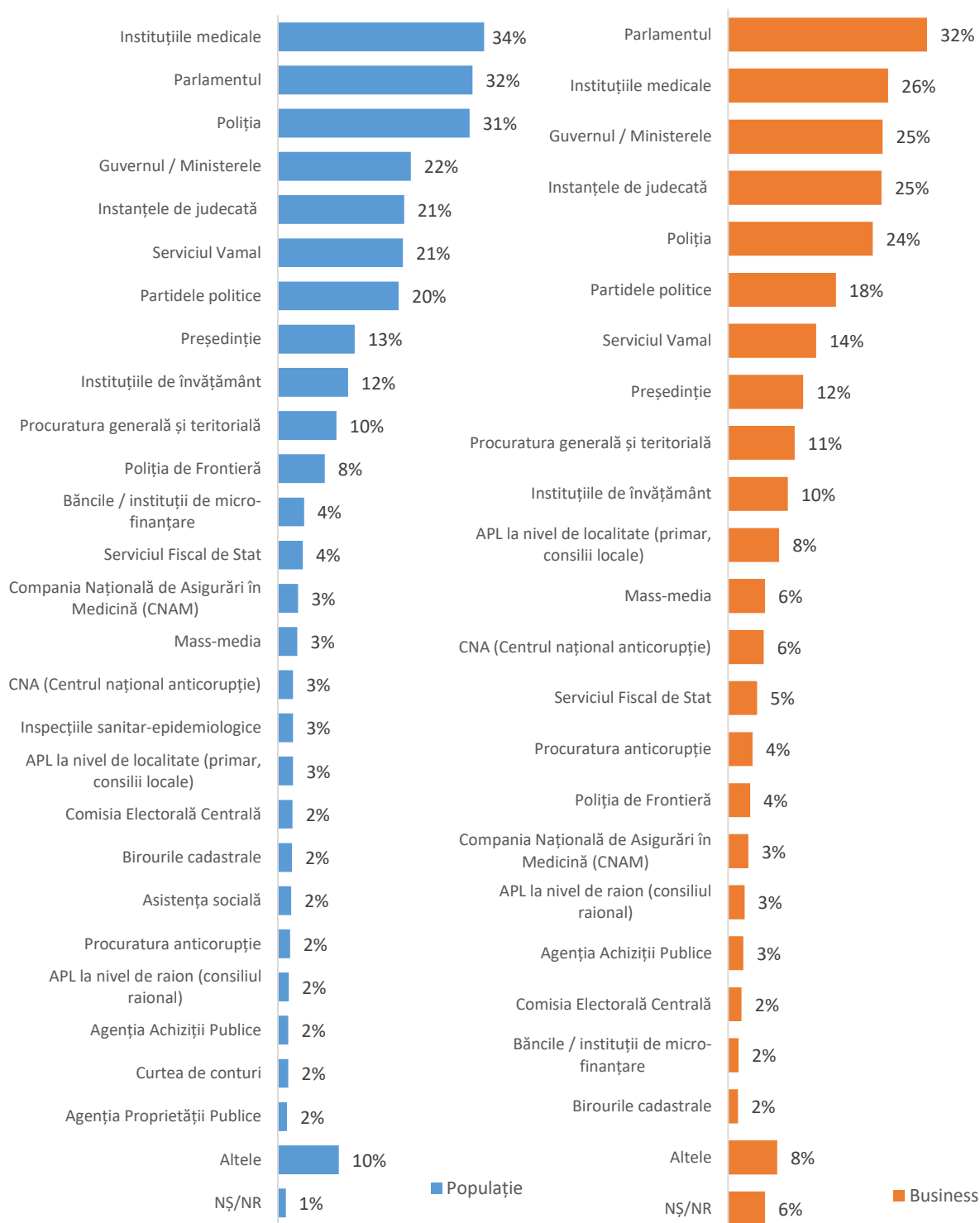
Figura 10.3. Cum ați descrie următoarele instituții din punct de vedere al nivelului de corupție? (C1)

Răspunsurile la întrebarea "Care din instituțiile prezentate mai sus sunt cele mai corupte" arată că, în cazul populației acestea sunt Instituțiile medicale, Parlamentul și Poliția (cca. 1/3 din răspunsuri pentru fiecare entitate).

În cazul agenților economici, cele mai corupte sunt Parlamentul (32%), Instituțiile medicale (26%), Guvernul / Ministerele (25%) și Instanțele de judecată (25%) - Figura 11.

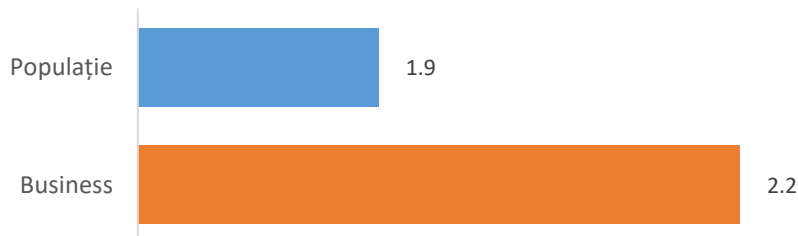
Figura 11. Din instituțiile menționate la întrebarea C1, alegeți trei pe care le considerați cele mai corupte. (C2)

Participanții la sondaj au fost rugați să evalueze gravitatea problemei corupției în Moldova. Evaluarea a fost realizată pe o scală de 10 puncte, unde 1 = corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, iar 10 = corupția în Moldova deloc nu este o problemă. Cei mai mulți respondenți (aproximativ 2/3 din ambele categorii) consideră fenomenul corupției în Moldova drept o problemă foarte gravă, acordând nota 1.

Figura 12. În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: Corupția în Moldova este o problemă? (C3)

Media - Estimați pe o scală de la 1 la 10 puncte, unde 1 = Corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, 10 = Corupția în Moldova deloc nu este o problemă

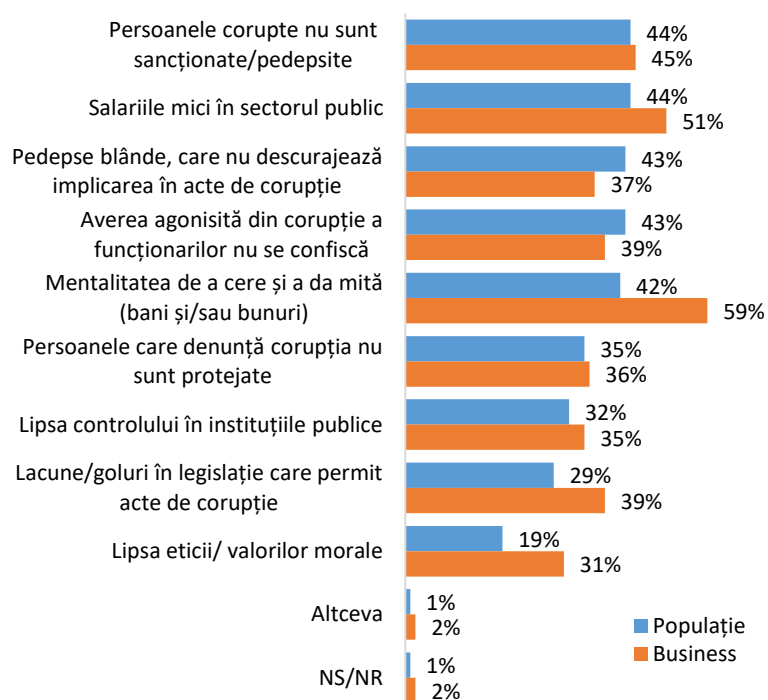

Scorul mediu calculat pentru această întrebare este 1.9 în cazul populației și 2.2 în cazul mediului de afaceri (pe scala de 10 puncte). Valorile mici confirmă percepția generală foarte negativă în raport cu fenomenul corupției din Moldova (Figura 12).

În cazul populației, scoruri

medii relativ mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile bărbaților, tinerilor cu vârsta 18-35 ani, cu nivel înalt de educație, din mediu urban, din Chișinău, cu venituri înalte. În cazul mediului de afaceri, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile participanților din mediul rural, zonele nord și centru, întreprinderi mari, cu structură privată de proprietate, cu o vechime de muncă de 3-10 ani, care nu s-au confruntat cu acte de corupție și nu au avut experiența plăților neformale.

Figura 13. Care sunt, în opinia dvs., cauzele principale ale corupției în Moldova? (C4) RĂSPUNS MULTIPLU, MINIM 3 RĂSPUNSURI

Cauzele corupției sunt diverse. În cazul agenților economici chestionați, prevalează opiniile că principalele cauze sunt mentalitatea de a cere și a da mită (59%), dar și salariile mici în sectorul public (51%). Și populația identifică printre cauzele principale acestea două: mentalitatea de a cere și a da mită (42%) și retribuția mică a muncii în sectorul public (44%), la care se adaugă și altele care au acumulat cele mai mari ponderi în răspunsuri (nesancționarea persoanelor corupte (câte 44%), pedepsele blânde care nu descurajează implicarea în acte de corupție (43%), neconfiscarea averii funcționarilor, agonisită din acte de corupție (43%) – Figura 13.

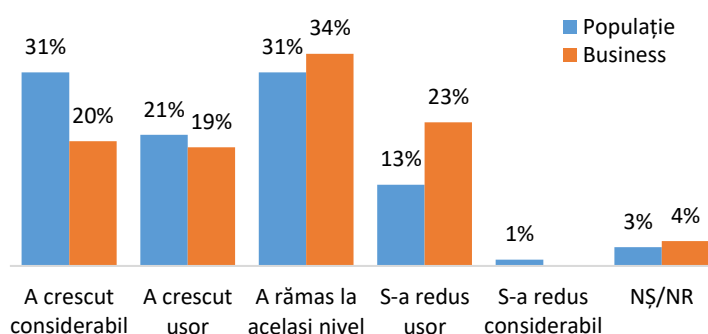
Percepția respondenților despre evoluția fenomenului corupției în RM este de asemenea negativă (Figura 14).

Astfel, 52% populație și 39% business

consideră că fenomenul corupției a crescut ușor / considerabil în ultimul an. Această percepție a fost invocată mai des de femei, locuitori ai regiunii Nord, cu nivelul venitului mic și mediu, cei care s-au confruntat cu acte de corupție.

Cca. 1/3 dintre respondenții ambelor categorii consideră că nu sunt schimbări în evoluția nivelului corupției pe parcursul ultimelor 12 luni de la data realizării sondajului.

Figura 14. Considerați că în ultimul an nivelul corupției în RM ...? (C5)

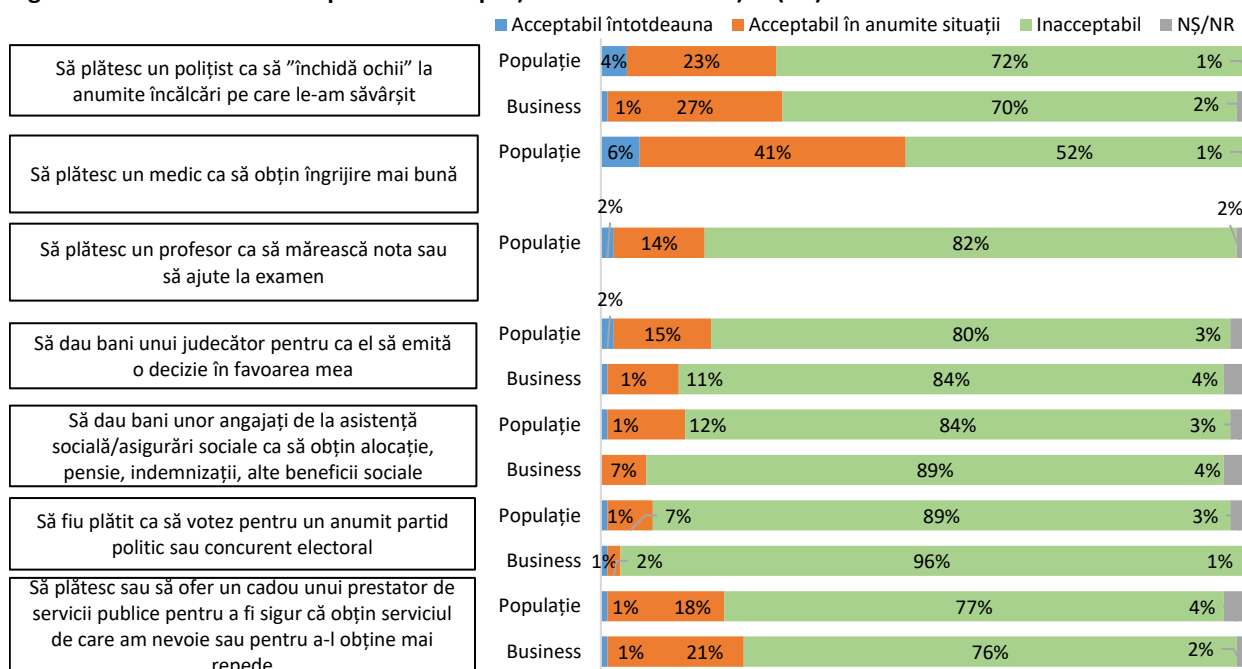
2.4. Stabilitatea valorilor anticorupție

De rând cu percepția privind gradul sever al corupției în Moldova, nivelul înalt al corupției în instituțiile publice și nivelul foarte scăzut de încredere în instituțiile publice, studiul atestă și un nivel scăzut al stabilității valorilor anticorupție în rândul populației și agenților economici. Astfel, doar 45% din populația generală și 61% din agenți economici consideră inacceptabile orice situații de corupție, adică nu acceptă să dea mită în orice situație, indiferent de beneficiul personal. În cazul populației, nivelul de stabilitate a valorilor anticorupție este mai mare pentru persoane în etate (53%), rezidenții regiunii Centru (54%), persoane care nu s-au confruntat cu acte de corupție (51%).

În continuare, Figura 15 ilustrează nivelul de toleranță față de diferite situații de corupție. Astfel, pentru 96% agenți economici și 89% populație este inacceptabil să fie plătiți pentru votul în favoarea unui anumit partid politic sau concurent electoral. 84% populație și 89% agenți economici niciodată nu dau / nu ar da bani unor angajați de la asistența socială/asigurări sociale ca să obțină alocație, pensie, indemnizații, alte beneficii sociale. Pentru 80% populație și 84% business este inadmisibil să dea bani unui judecător pentru ca el să emită o decizie în favoarea respondentului.

Nivel mai mic de intoleranță se constată în situațiile de mituire a unor prestatori de servicii publice pentru a putea mai repede beneficia de acestea (77% populație și 76% business); iar aproximativ fiecare al 4-lea respondent acceptă aceste situații. Și cazurile de a plăti un polițist ca să "închidă ochii" la anumite încălcări pe care le-a săvârșit sunt mai mult tolerate de respondenți. Astfel, 72% populație și 70% business nu le-ar accepta deloc, în timp ce fiecare al 5-lea participant la sondaj acceptă aceste situații – Figura 15.

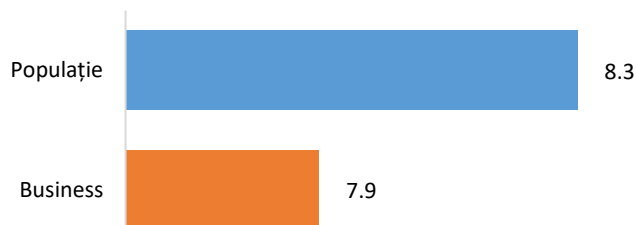
Figura 15. În ce măsură dvs. personal acceptați următoarele situații? (D1)

Dintre toate situațiile prezentate în Figura 15, cea mai acceptată este plata unui medic pentru a beneficia de îngrijire mai bună. Aproape jumătate din populație (47%) sunt dispuși să mituiască medicii în schimbul unor servicii medicale mai bune, în timp ce 52% declară inacceptabile aceste situații (Figura 15). Aceasta în timp ce tot populația consideră instituțiile medicale drept cele mai corupte instituții publice.

Figura 16. Care este atitudinea dvs. față de plățile neformale? (D2)

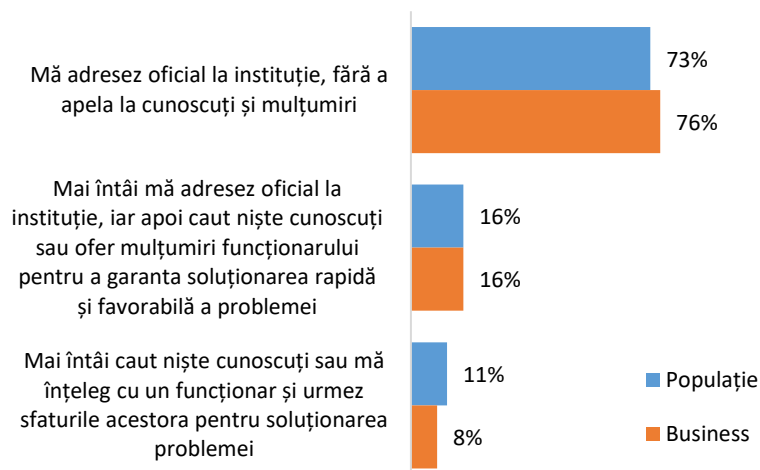
Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = Prefer să existe sistemul plăților neformale, deoarece astfel am acces mai rapid la servicii, 10 = Prefer să nu existe sistemul plăților neformale chiar dacă aceasta ar însemna accesare mai îndelungată a serviciilor

populației și de 7.9 în cazul sectorului business, fapt care arată că cetățenii RM ar prefera să aștepte mai mult pentru a beneficia de servicii, decât să plătească neoficial pentru rapiditate.

Fiind întrebați în ce mod preferă să soluționeze problemele cu autoritățile publice, majoritatea respondenților au declarat că se adresează oficial la instituție, fără a apela la cunoșcuți și gesturi de

Figura 17. În ce mod preferați să soluționați problemele dvs. cu autoritățile publice? (D3)

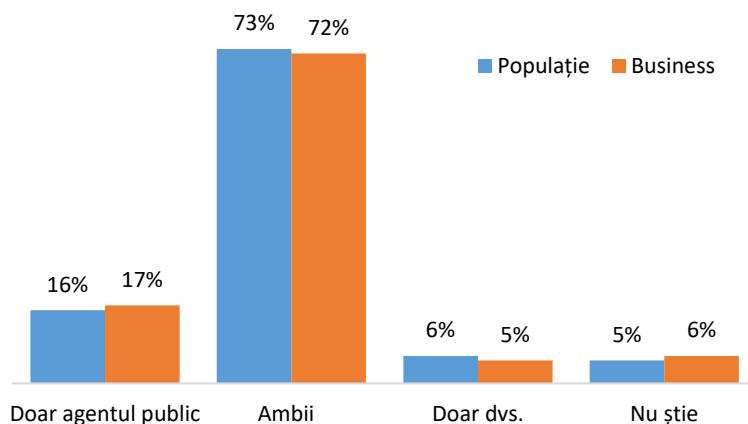

Sondajul de opinie a măsurat și atitudinea generală a respondenților față de plățile neformale (Figura 16). Acest indicator a fost măsurat pe o scală de la 1 la 10, unde 1= Prefer să existe sistemul plăților neformale, deoarece astfel am acces mai rapid la servicii, 10 = Prefer să nu existe sistemul plăților neformale chiar dacă aceasta ar însemna accesare mai îndelungată a serviciilor. Rezultatele studiului arată că **participanții la sondaj au o atitudine negativă cu privire la plățile neformale**. Ori, scorul mediu de atitudine este 8.3 în cazul

mulțumire (73% populație și 76% business) – Figura 17. Aceștia sunt, preponderent, bărbați, persoane cu vârsta mai mare de 60 ani, cu nivel mic de studii, din zona centru, cu nivel mic de venituri, cu experiență de plăți neformale și confruntare cu acte de corupție. În cazul agenților economici, această variantă de răspuns a fost mai des exprimată de cei din zona centru, întreprinderi mari, din comerț și construcții, care activează mai mult de 10 ani, care nu folosesc numerar, care nu s-au confruntat cu acte de corupție și nu au avut experiența plăților neformale.

Ceialți cca. 1/4 recurg la modalități neformale. Unii, la o primă etapă, se adresează oficial la instituție, iar apoi caută cunoșcuți sau oferă mulțumiri funcționarului pentru a garanta soluționarea rapidă și favorabilă a problemei (câte 16% populație și business). Alții din start recurg la ajutorul cunoșcuților sau se înțeleg cu un funcționar pentru soluționarea problemei (11% populație și 8% business) – Figura 17.

Figura 18. Cum credeți, dacă Dvs. DENUNȚAȚI faptul că ați dat mită unui agent public (fie că ați fost impus, fie că din proprie inițiativă), cine urmează să fie atras la răspundere? (D4)

Deși respondenții au dat dovadă de un nivel de toleranță față de corupție destul de scăzut, ei sunt conștienți că mituirea atrage după sine pedepsirea ambelor părți implicate – atât a persoanei care a luat mita (agent public), cât și a celei care a dat mita (73% populație și 72% business) – Figura 18. În cazul populației, aceștia sunt prioritar, persoanele până la 60 ani, din centru și sud, cu venituri înalte, care nu s-au confruntat cu acte de corupție și nu au plătit neoficial. În cazul respondenților business, aceștia sunt prioritar din mediul urban, din zonele

sud și Chișinău, SRL ca formă de organizare, care folosesc numerar mai mult de 50%, care au avut plăți neformale.

În același timp, 16% populație și 17% business consideră că în cazul în care o persoană dă mită unui agent public, doar acesta din urmă va fi tras la răspundere. 6% populație și 5% business au opinie diferită, considerând că doar ei riscă să fie sancționați pentru dare de mită unui funcționar public.

2.5. Experiențe de corupție

Participanții la sondaj au fost întrebați dacă pe parcursul ultimelor 12 luni au interacționat cu diverse instituții publice din RM. În cazul sectorului business, aceștia au interacționat cel mai des cu inspectoratele fiscale (67%) și prestatorii de servicii comunale (57%). Aproximativ 2 din 5 reprezentanți business au interacționat

Figura 19. Ați interacționat cu următoarele instituții în ultimele 12 luni? (E1.1) (doar răspunsurile afirmative)

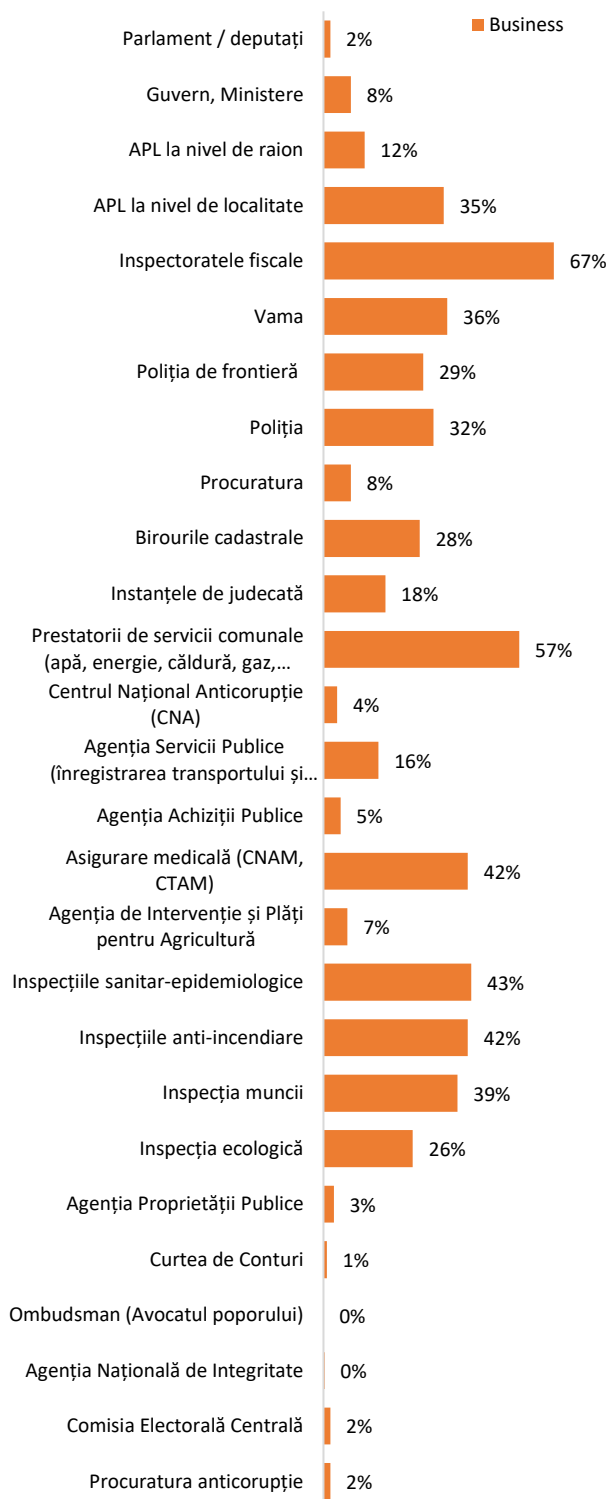
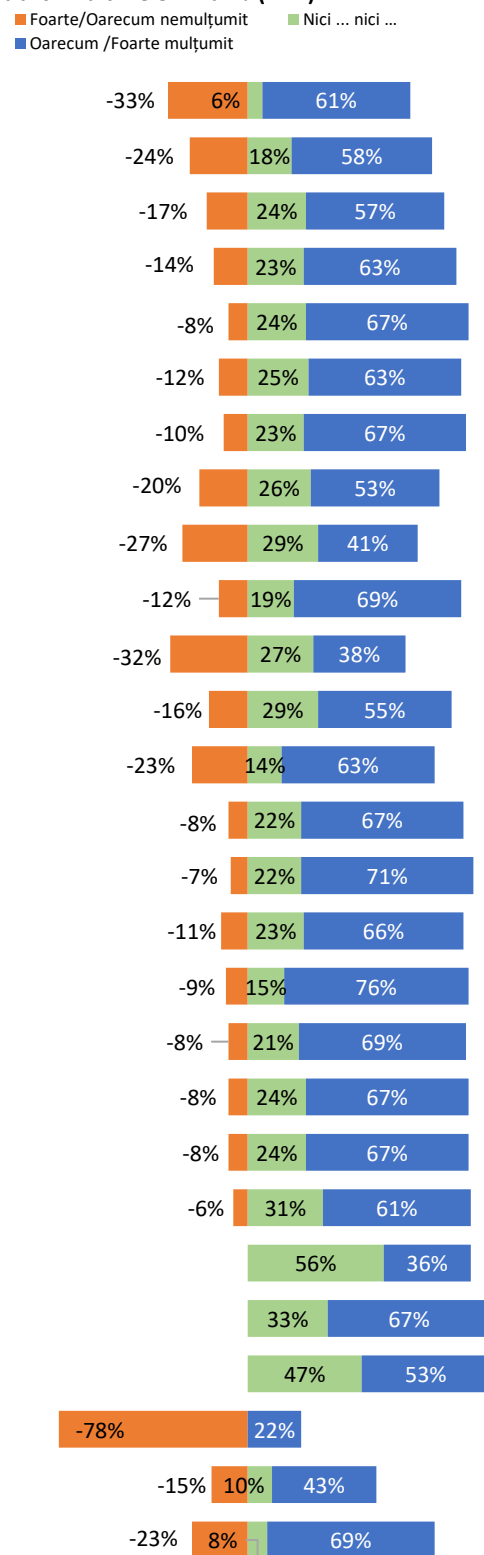

Figura 20. Ați fost mulțumit de interacțiunea cu agenții publici în ultimele 12 luni? (E1.2)

cu inspecțiile sanitar-epidemiologice (43%), inspecțiile anti-incendiarie (42%) și entitățile de asigurări în medicină (42%). Cca 1/3 dintre agenții economici au interacționat cu inspecția muncii (39%), serviciul vamal (36%), APL de nivel unu (35%) și poliția (32%) – Figura 19.

Majoritatea agenților economici care au interacționat cu diverse instituții prezentate în Figura 19 au rămas mulțumiți de interacțiunea cu agenții publici din aceste instituții – Figura 20.

Aceleași întrebări au fost adresate și populației. Se constată că populația a interacționat în măsură mai mică cu instituții publice pe parcursul ultimelor 12 luni. Populația a contactat cel mai mult cu instituțiile medicale (60%), prestatorii de servicii comunale (41%) și APL la nivel de localitate (27%) – Figura 21.

Și în cazul populației, ponderea celor satisfăcuți de interacțiunea cu agenții publici din instituțiile vizate este mai mare decât ponderea celor nemulțumiți – Figura 22. Cele mai mari procente de persoane nemulțumite de interacțiunea cu instituțiile publice s-au înregistrat în cazul Guvernului/ministerelor (61%), instanțe de judecată (48%) și Parlament (44%).

Analiza indicatorilor integrați atestă faptul că 77% din populația generală și 92% agenți economici au interacționat cel puțin cu o instituție publică în decursul a 12 luni de la perioada realizării sondajului.

48% populație generală și 59% agenți economici care au interacționat cu instituții publice au rămas mulțumiți de interacțiunea cu acestea. Nivelul mediu de satisfacție a fost de 3.3 puncte pentru populația generală și 3.5 puncte pentru agenți economici, pe o scală de 5 puncte, unde 1 = Foarte nemulțumit și 5 = Foarte mulțumit.

Figura 21. Ați interacționat cu următoarele instituții în ultimele 12 luni? (E1.1) (doar răspunsurile afirmative)

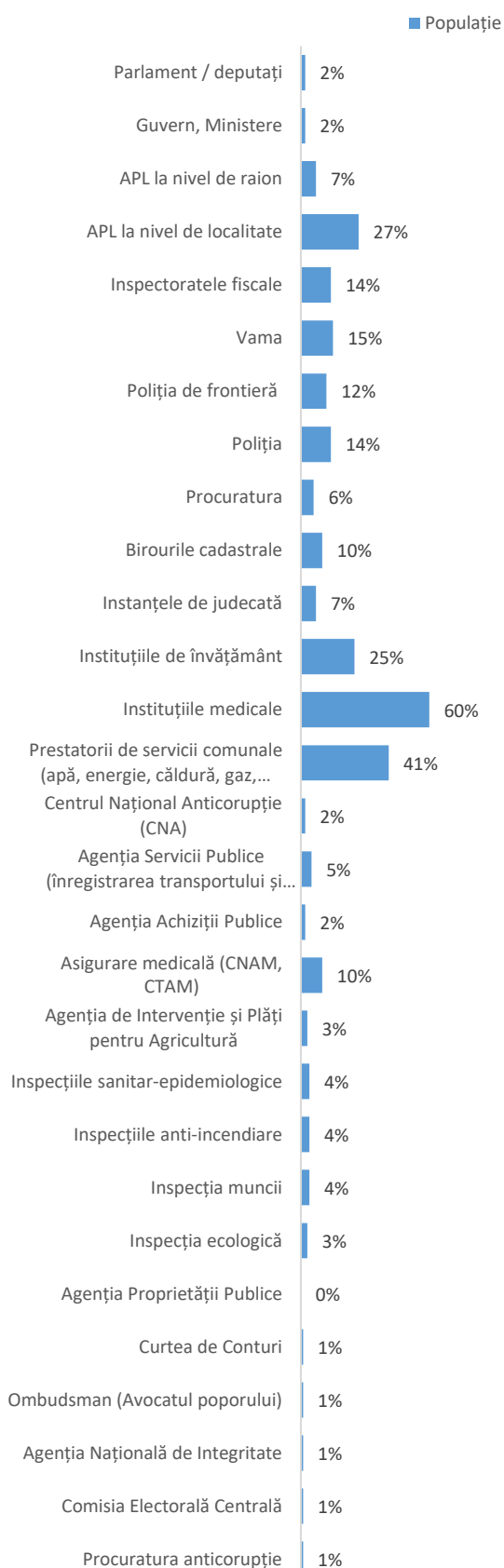
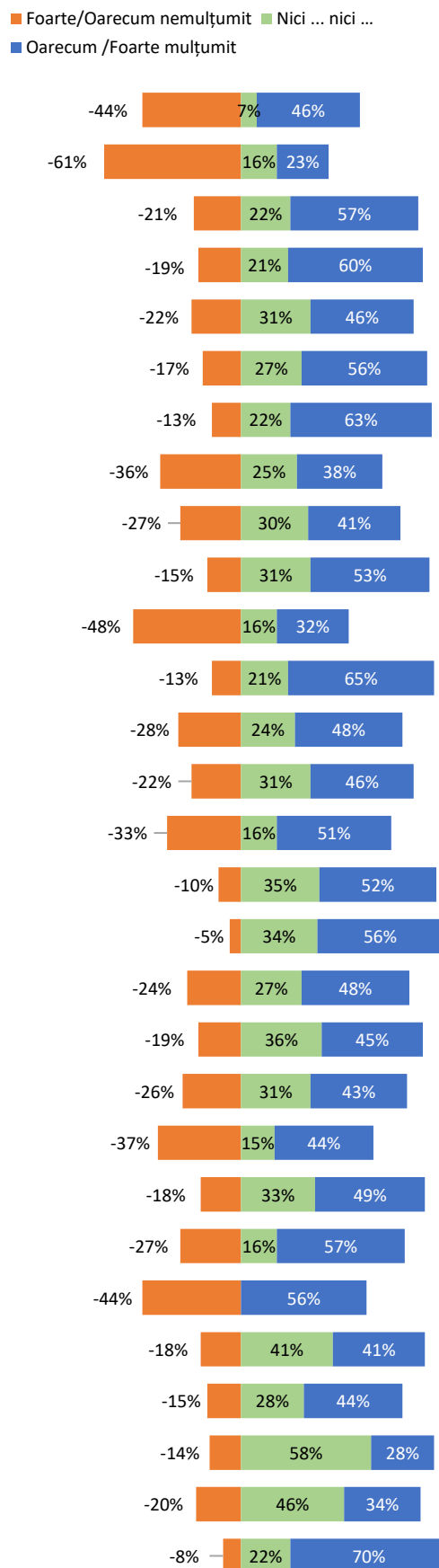
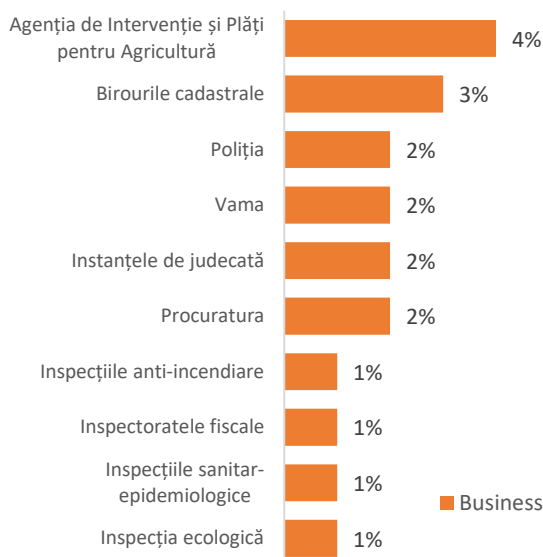

Figura 22. Ați fost mulțumit de interacțiunea cu agenții publici în ultimele 12 luni? (E1.2)

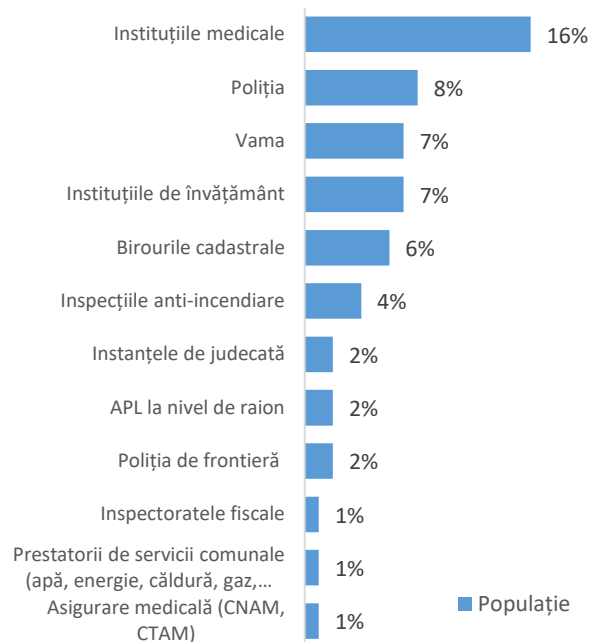

În urma interacțiunii cu instituțiile publice 11,3%³ din populația generală și 3,6% agenți economici au oferit plăți neformale în decursul unui an de la realizarea sondajului. Mai mult decât atât, 4% din populație și 2% agenți economici au oferit plăți neformale mai multor instituții publice.

Figura 23. Ați plătit bani neoficial în ultimele 12 luni? (E1.3)
(doar răspunsurile afirmative)

Populația a oferit mită cel mai des instituțiilor medicale (16%), poliției (8%), colaboratorilor

vamali și instituțiilor de învățământ (câte 7%), precum și birourilor cadastrale (6%) – Figura

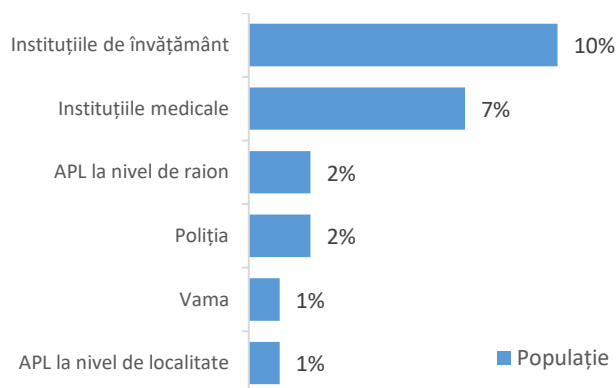
Figura 24. Ați oferit cadouri în ultimele 12 luni? (E1.6)
(doar răspunsurile afirmative)

Sub-eșantion: respondenții ce au apelat la aceste instituții

23. Agenții economici au oferit mită preponderent Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură și birourilor cadastrale (Figura 23).

Suplimentar 6,2% din populația generală și 3% agenți economici au oferit mită în formă de bunuri.

Sub-eșantion: respondenții ce au apelat la aceste instituții

³ Estimările privind incidența cazurilor de mită și volumul mitei sunt considerate a fi sub-estimate, deoarece mulți respondenți refuzau să ofere răspuns la întrebările respective sau ofereau răspunsuri evazive din motivul fricii de a fi ulterior identificați și sancționați.

Agenții economici au oferit cadouri preponderent la Curtea de Conturi, Inspecții anti-incendiare și Agenția Proprietăți Publice (Figura 24). În cazul populației instituțiile care s-au bucurat de un număr mai mare de cadouri au fost instituțiile de învățământ și cele medicale.

Frecvența medie a mitei oferite instituțiilor publice cu care au interacționat respondenții a fost de 3.7 ori pentru populația generală și 6.1 în cazul agenților economici.

Volumul estimat al mitei (în bani și bunuri) oferite în decurs a 12 luni de la perioada realizării studiului a fost de 278 milioane lei din partea populației generale și 127 milioane lei din partea agenților economici. Volumul total al mitei a fost de 405 milioane lei.

Metoda de calcul a volumului mitei totale:

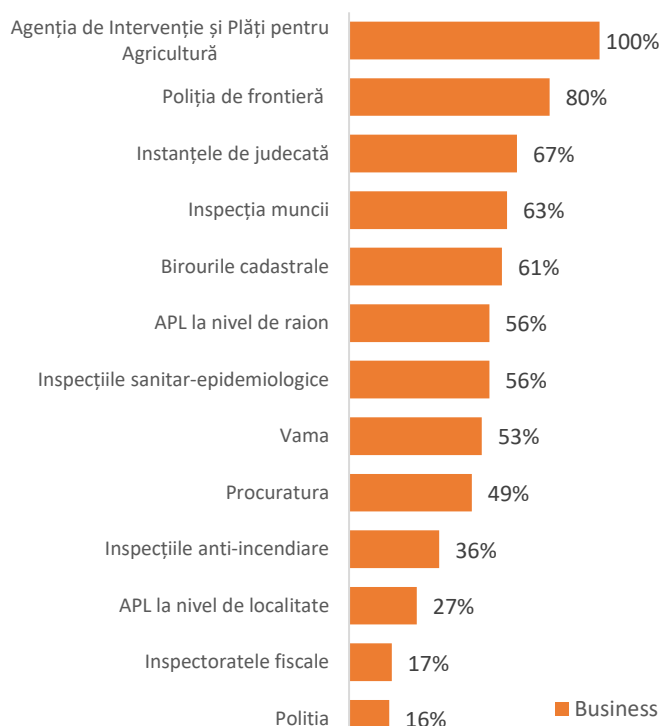
Estimarea mitei totale plătite de populația generală și agenți economic a avut la bază de calcul următorii indicatori: frecvența mitelor, mita medie, procentul persoanelor și agenților economici care au oferit mită și numărul total al persoanelor în vârstă de 18 ani și mai mult și agenți economici activi din țară. Valoarea medie totală a mitei în decursul anului de referință per respondent chestionat (populație generală / agent economic) a fost extrapolată la numărul total al populației și, respectiv, agenților economici activi.

Astfel, conform Recensământului din 2014, numărul total al populației în vârstă de 18 ani și mai mult este de 2 219 352 persoane, iar numărul agenților economici activi pentru 2016 (cele mai recente date disponibile pe pagina web a Biroului Național de Statistică) a fost de 52 300 întreprinderi.

Valorile minime și maxime ale plăților neformale în formă de bani au variat între 100 lei și 500 000 lei în cazul agenților economici și între 50 lei și 8 000 lei în cazul populației generale.

În cazul populației, 71% din volumul estimat al mitei raportate a revenit instituțiilor medicale, 8% instituțiilor de învățământ și alte 5% instanțelor de judecată.

Figura 25. Ați recurs la relații personale? (E1.7) (doar răspunsuri afirmative)

În majoritatea cazurilor când s-a oferit mită în bani sau bunuri, agenții economici au recurs la relații personale (Figura 25). Cel mai des acest lucru a fost practicat în interacțiunea cu Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură și Poliția de Frontieră.

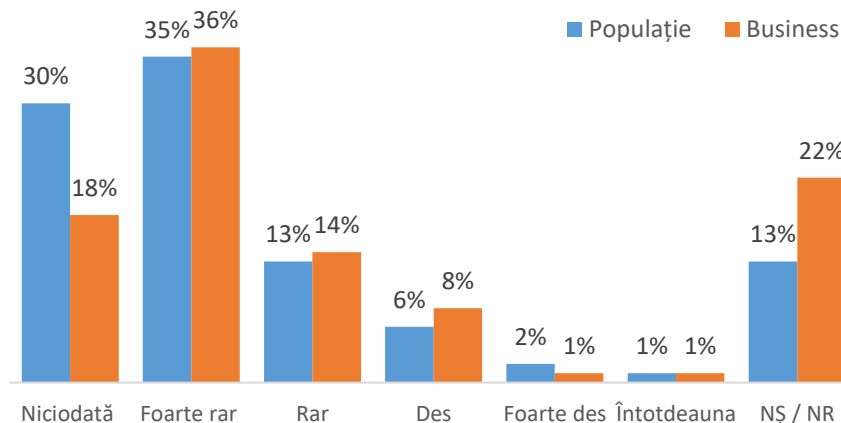
Populația a apelat mai des la relații personale în interacțiunea cu instanțele de judecată (50% din cazurile raportate de plăți neformale).

Referindu-ne la sexul beneficiarilor plăților neformale, populația generală a oferit mită preponderent agenților publici de sex feminin (5,9% din cazurile raportate), iar agenții economici – agenților publici de sex masculin (2,2%). 4,4% din populație generală și 2% agenți economici au oferit mită atât bărbaților, cât și femeilor.

2.6. Descurajarea implicării în acte de corupție

Percepția generală a participanților la sondaj este că agenții publici din Republica Moldova nu sunt, în general, sancționați de către conducătorii lor pentru lipsa de etică și integritate profesională (ex. comportament nepolitic, acordarea favorurilor cunoscuților, primirea cadourilor etc.) – Figura 26.

Figura 26. Din câte cunoașteți, agenții publici sunt sancționați de către conducători pentru lipsa de etică și integritate profesională (ex. comportament nepolitic, acordarea favorurilor cunoscuților, primirea cadourilor etc.)? (G1)

Astfel, ponderea respondenților care au declarat că agenții publici sunt *rar / foarte rar / niciodată* pedepsiți de superiorii lor ierarhici constituie 78% din răspunsurile populației generale și 68% din răspunsurile reprezentanților sectorului business. În rândul populației, aceste opinii au fost exprimate mai frecvent de bărbați, persoane cu nivel mic de educație, cu venituri înalte, de etnie rusă, care s-au confruntat cu acte de corupție, au avut experiența plăților neformale. În rândul agenților economici, aceste opțiuni au fost alese cel

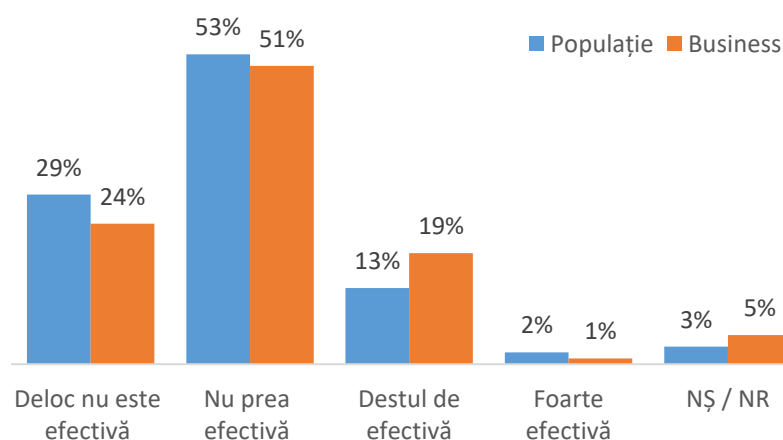
mai des de reprezentanții mediului urban, din sud, întreprinderi mari, SA după forma de organizare, din sfera construcțiilor, cu vechime de până la 3 ani, care s-a confruntat cu acte de corupție, bărbați.

Ponderea respondenților care cred că sunt aplicate sancțiuni în raport cu agenții publici pentru comportamente inadecvate (des / foarte des / întotdeauna) este de 9% în cazul populației și de 10% în cazul mediului de afaceri – Figura 26.

O altă opinie exprimată de majoritatea participanților la sondaj vizează ineficiența luptei cu corupția în Moldova. Astfel, 82% populație și 75% business declară că, în prezent, lupta cu fenomenul corupției este

deloc / nu prea efektivă (Figura 27).

Figura 27. Cât de efektivă credeți că este lupta cu corupția în Moldova în prezent? (G2)

În cadrul populației, această opinie a fost exprimată preponderent de persoanele cu nivel mic de educație, din mediul urban, persoanele de etnie rusă, care au experiența plăților neformale. Răspunsurile agenților economici au fost fără diferențe semnificative din punct de vedere al caracteristicilor demografice și administrative.

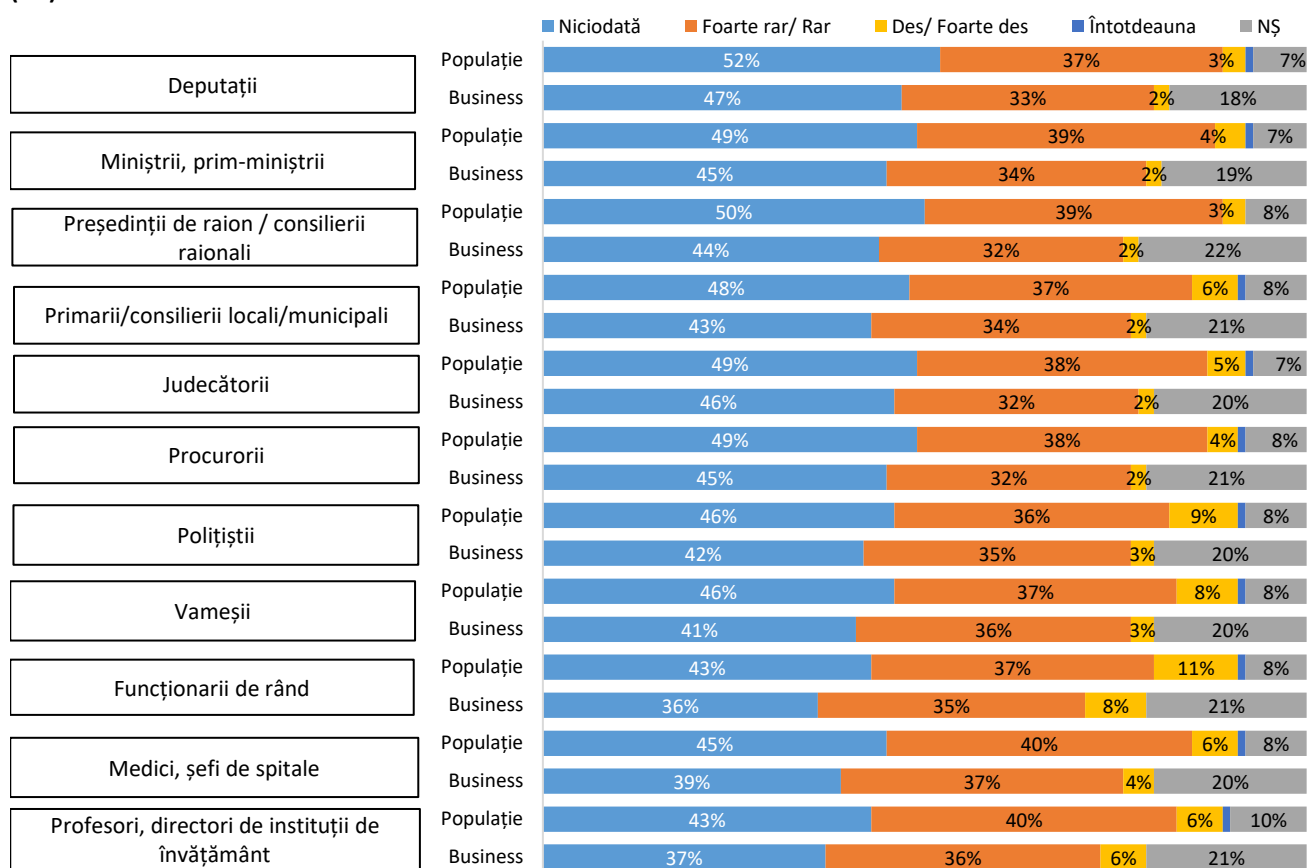
Doar unu din cinci agenți economici și 15% populație au percepții optimiste, declarând că lupta cu corupția este foarte / destul de efektivă (Figura 27).

2.7. Recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție

Percepția generală a participanților la sondaj este că, în prezent, în Moldova nu există o preocupare pentru recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție, în care au fost / sunt implicați actorii din sectorul public.

Ori, potrivit opiniei majorității respondenților (populație și business), agenții publici din RM nu sunt, în general, impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție (Figura 28). Aproximativ jumătate din respondenții din categoria "populație" sunt de părerea că în cazul deputaților, miniștrilor și prim-miniștrilor, președinților de raion și consilierilor raionali, judecătorilor, procurorilor și polițiștilor, vameșilor recuperarea bunurilor publice nu se impune niciodată. Și în cazul reprezentanților business predomină părerea că aceste categorii de agenți publici nu sunt niciodată impuse să restituie banii și bunurile provenite din corupție (aproximativ jumătate din respondenți). Totuși, această opinie ("niciodată") este mai frecvent întâlnită printre populație, comparativ cu sectorul business (cu o diferență de câteva puncte procentuale) – Figura 28. Profilul socio-demografic al respondenților din populație care au ales opțiunea

Figura 28. În ce măsură agenții publici din RM sunt impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție? (H1)

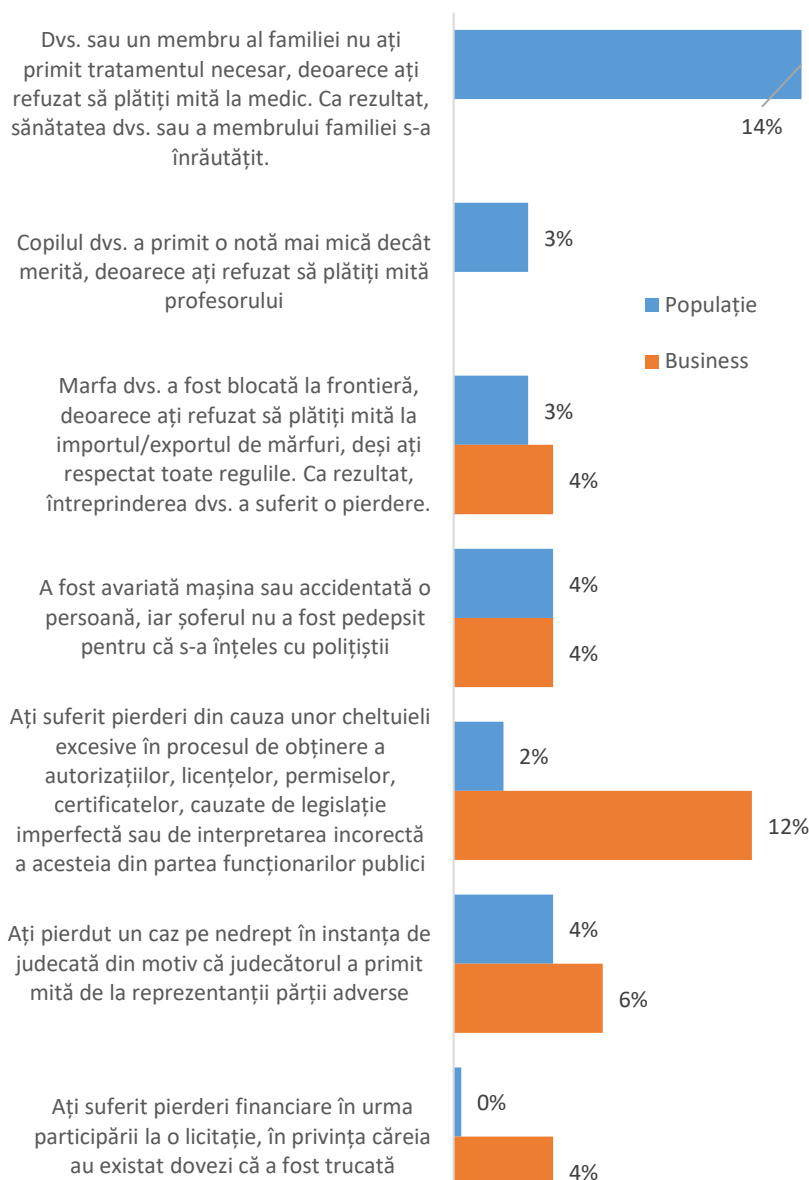

"niciodată" îl reprezintă persoanele cu vârsta mai mare de 36 ani, cu nivel mediu și înalt de studii, din regiunile centru și nord, care au avut experiența plăților neformale. Profilul socio-demografic al respondenților din business este prioritar regiunile nord, centru și Chișinău, întreprinderi de mărime micro, mici și medii, de altă formă de organizare decât SRL și SA, care au sfera de activitate în comerț, cu vechime de muncă mai mică de trei ani, care folosesc numerar, care au avut experiența plăților neformale și confruntări cu acte de corupție, cu vârste mai mari de 36 ani.

Aproximativ fiecare al 3-lea participant la sondaj din ambele categorii declară că agenții publici din RM sunt foarte rar / rar impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție – Figura 28, opțiunea "foarte rar / rar".

Totuși, percepția respondenților, în special a populației, este că dintre categoriile de funcționari publici prezentate în Figura 28, funcționarii de rând, vameșii și polițiștii sunt impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție "mai des / foarte des / întotdeauna".

Figura 29. Dvs. v-ați confruntat cu următoarele situații în ultimele 12 luni? (H2)

Participanții la studiu au fost rugați să confirme dacă, în decursul ultimelor 12 luni de la data realizării sondajului, s-au confruntat cu situații care le-ar fi adus anumite prejudicii. Au fost propuse situații care au vizat diferite sectoare publice: educație, medicină, vamă, poliție, justiție, finanțe.

Una din constatările care rezultă din analiza răspunsurilor este incidența relativ mică a **cetățenilor de rând și reprezentanților mediului de afaceri care s-au confruntat (sau au recunoscut) cu anumite situații de acest gen** (Figura 29).

O altă constatare este că dintre toate domeniile vizate, sectorul medical este cel mai des menționat de către populație (adică cele mai multe situații cu prejudicii au rezultat din interacțiunea cu sectorul medical). Or, 14% populație nu au primit tratamentul necesar, deoarece au refuzat să plătească mită la medic și, prin urmare, li s-a înrăutățit starea de sănătate (Figura 29). Această variantă de răspuns a fost cel mai des invocată de tineri, persoanele cu nivel înalt de studii, din mediul urban, din

regiunea nord, de etnie rusă.

În cazul agenților economici, cele mai multe prejudicieri s-au întâmplat în procesul de obținere a autorizațiilor, licențelor, permiselor, certificatelor, cauzate de legislație imperfectă sau de interpretarea incorectă a acesteia din partea funcționarilor publici (12% business, preponderent din Chișinău, întreprinderile de mărimi medii, SRL, din sfera de cazare și alimentație publică, cu vechime mai mică de 3 ani, care folosesc numerar, care s-au confruntat cu acte de corupție și cu experiență de plăți neformale) – Figura 29.

Celelalte situații propuse în sondajul de opinie au fost foarte rar raportate de către respondenți.

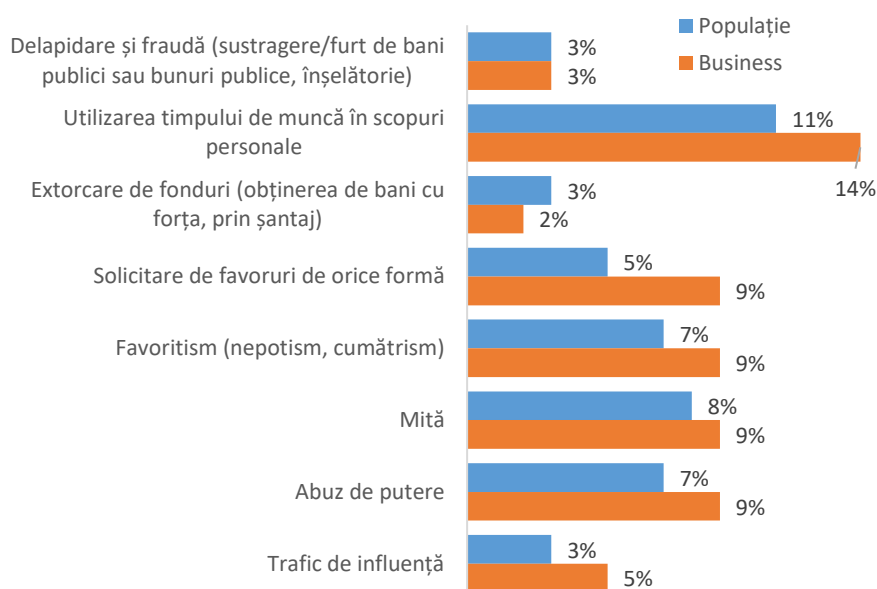
Majoritatea respondenților (atât populația generală, cât și business) care s-au confruntat cu acte de corupție și au suferit prejudicii nu au solicitat recuperarea prejudiciului, deoarece nu cred că acesta ar fi fost restituit

(peste 60 la sută). În cazul populației generale această opinie a fost exprimată preponderent de către persoanele cu vârsta peste 36 ani, cu nivele mediu și înalt de studii, din mediul rural, rezidenți din nord, cu nivel înalt de venit. În cazul mediului de afaceri, au prevalat răspunsurile din nord și Chișinău, întreprinderi de mărime medie și mare, SA, din sfera construcției, care activează mai mult de 10 ani, care utilizează numerar până la 50%, fără experiența plăților neformale, preponderent bărbați, cu nivel înalt de studii. Or, această convingere este în concordanță cu percepția exprimată anterior, unde majoritatea participanților declarau că în Moldova agenții publici nu sunt impuși să restituie banii și bunurile provenite din corupție.

Totodată, aproape unu din patru respondenți nu au cerut restituirea prejudiciului în cazuri de malpraxis medical și în cazul blocării mărfurilor la vamă, deoarece nu știau că acest lucru este posibil.

O frecvență mai mare a restituirii benevole sau forțate a prejudiciilor a fost menționată în cazurile de avariere a automobilelor sau accidentare a persoanelor (32% agenți economici și 16% populație, din cei care s-au confruntat cu asemenea situații).

Figura 30. În ultimele 12 luni dvs. personal v-ați confruntat cu vreun caz de corupție din partea agenților publici? (H3)

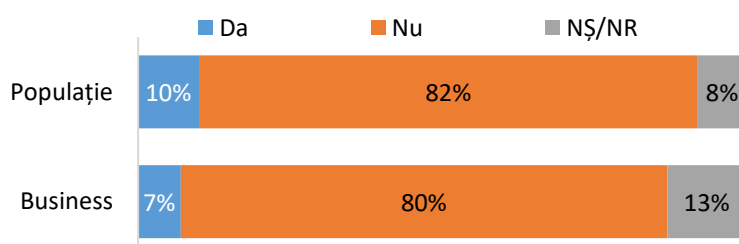

Participanții la sondaj au fost întrebați dacă pe parcursul ultimelor 12 luni s-au confruntat cu vreun caz de corupție din partea agenților publici. Similar răspunsurilor obținute la întrebarea anterioară, asemenea cazuri au fost relativ puține (Figura 30). Astfel, ponderea răspunsurilor oferite de populație și business care s-au confruntat cu delapidare și fraudă, extorcarea de fonduri, solicitare de favoruri de orice formă, favoritism, mită, abuz de putere, trafic de influență

nu depășește 9%. Cel mai frecvent au fost raportate cazurile de utilizare a timpului de muncă în scopuri personale (14% business și 11% populație). Comparând răspunsurile oferite de populație cu cele ale reprezentanților din sectorul privat, ultimii au raportat situațiile de corupție mai frecvent.

2.8. Protecția avertizorilor de integritate și a victimelor corupției

Figura 31. Dacă v-ați confruntat cu acte de corupție în ultimele 12 luni, ați raportat aceste acte de corupție? (J1)

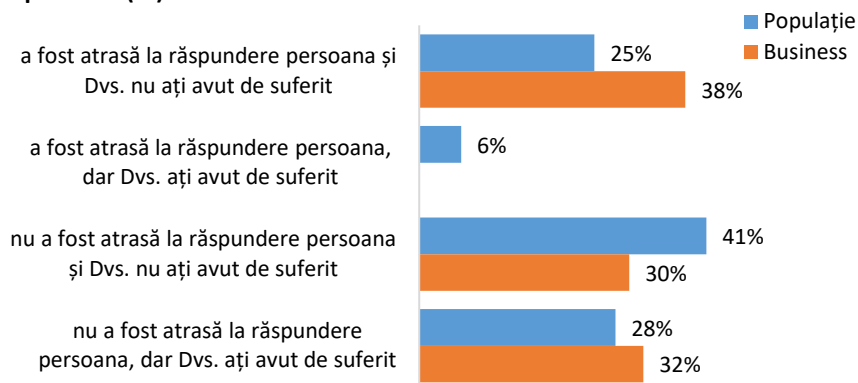

Sub-eșantion: respondenții ce s-au confruntat cu acte de corupție – (338 – populație și 151 – agenți economici)

Populația și businessul preferă să nu raporteze actele de corupție cu care se confruntă în interacțiunea cu agenții publici. Astfel, 4 din 5 respondenți (din ambele categorii) nu au denunțat actele de corupție cu care s-au confruntat în ultimele 12 luni – Figura 31. Ponderea celor care au raportat este 10% în cazul populației și 7% - business.

Dintre cei care au raportat / depus plângere cu privire la vreun caz de corupție, cele mai multe adresări au fost la poliție (aproape fiecare al doilea agent economic și persoană fizică), CNA (55% agenți economici și 34% persoane fizice) și procuratură (38% agenți economici și 13% persoane fizice). Totuși, eșantionul celor care au raportat acte de corupție este foarte mic (32 persoane fizice și 11 agenți economici) și nu permite trasarea unor concluzii de rigoare.

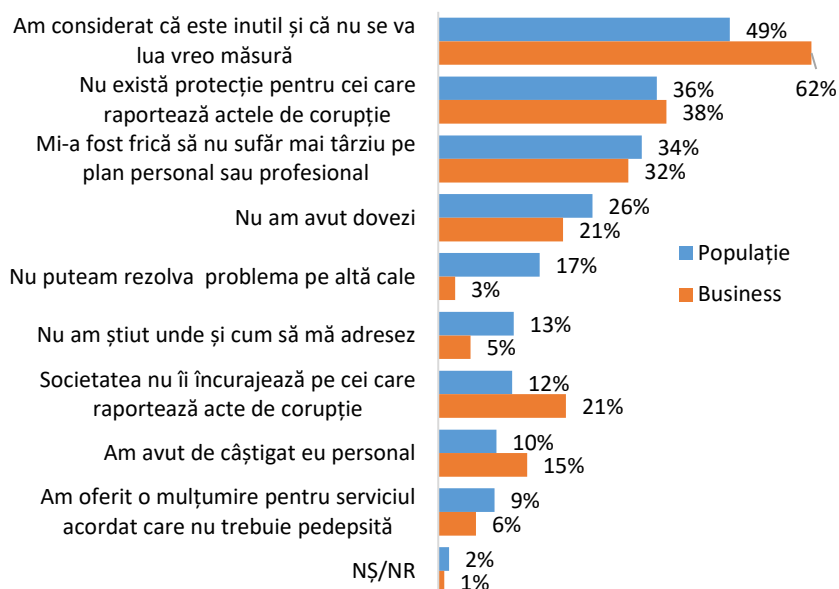
Figura 32. Dacă v-ați confruntat cu acte de corupție în ultimul an și le-ați raportat ... (J3)

Sub-eșantion: respondenții ce s-au confruntat cu acte de corupție și au raportat aceste acte – (32 – populație și 11 – agenți economici)

trasă la răspundere, iar 2/3 au afirmat că nu s-au aplicat pedepse în raport cu agenții publici corupți cu care au interacționat (Figura 32). Prin urmare, **cazurile de nesancționare a persoanelor culpabile sunt mai rare decât cazurile când pedepsele sunt, totuși, aplicate agenților publici corupți.**

Figura 33. Care au fost motivele principale că nu ați raportat? (J4) MAXIM 3 RĂSPUNSURI

Sub-eșantion: respondenții ce s-au confruntat cu acte de corupție și nu au raportat aceste acte – (278 – populație și 120 – agenți economici)

acestor cazuri / interacțiuni cu agenții publici.

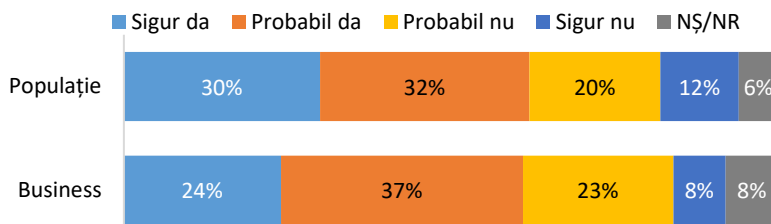
1/3 dintre cei care au raportat actele de corupție (din ambele categorii de respondenți) au avut de suferit ulterior, iar 2/3 dintre cei care au depus plângeri (din ambele categorii de respondenți) au declarat că nu au suportat consecințe negative ca urmare a sesizărilor făcute (Figura 32).

Totodată, circa 1/3 dintre respondenți (din ambele categorii) au afirmat că persoana vinovată a fost

Motivele principale pentru care populația și agenții economici nu raportează actele de corupție cu care s-au confruntat în interacțiunea cu agenții publici se rezumă la convingerea că acest lucru este inutil (49% populație și 62% business), convingerea că nu există mecanisme de protecție pentru cei care sesizează actele de corupție (36% populație și 38% business) și frica de a nu suferi ulterior pe plan personal sau profesional (34% populație și 32% business) – Figura 33.

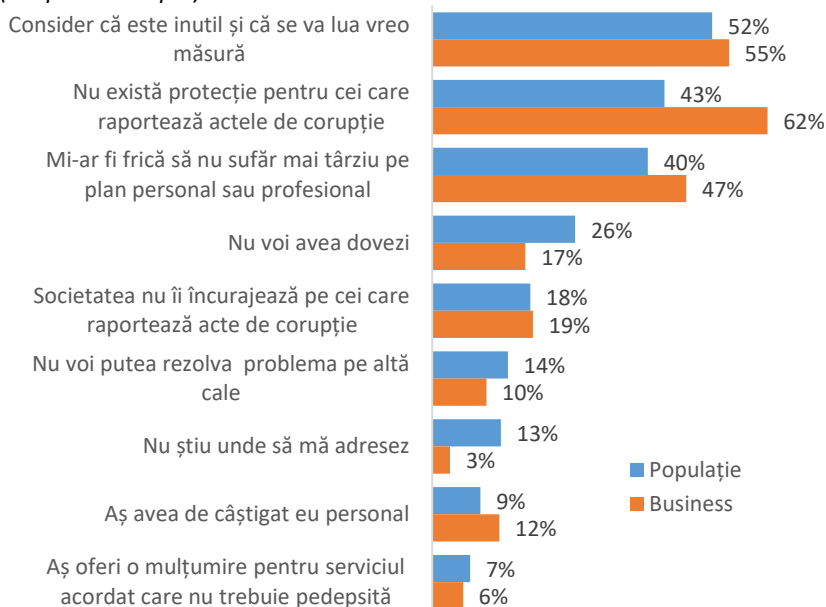
Pe de altă parte, aproape 1 din 5 respondenți (populație și business) nu raportează cazuri de corupție, deoarece au avut beneficii personale din urma

Figura 34. Dacă v-ați confrunta cu acte de corupție, ați raporta aceste acte de corupție? (J5)

afirmat că probabil / sigur vor raporta actele de corupție în cazul în care s-ar confrunta cu acestea. În rândul populației generale, disponibilitatea a fost manifestată preponderent de persoane cu vârstele 18-35 ani și 36-59 ani, cu nivel mediu și înalt de educație, din zona sud, cu venituri înalte, de etnie moldoveni/români, care nu s-au confruntat cu acte de corupție și nu au avut experiență de plăți neformale. În cazul respondenților din business, mai deschiși pentru raportare s-au arătat cei din mediu urban, din sud și Chișinău, întreprinderi mari, SA, cele care nu folosesc numerar, care nu s-au confruntat cu acte de corupție și plăți neformale.

Figura 35. Care ar fi motivele principale pentru care nu ați raporta? (J6) (Răspuns multiplu)

Sub-eșantion: respondenții ce nu ar raporta actele de corupție dacă s-ar fi confruntat cu ele – (357 – populație și 154 – agenți economici)

întreprinderi mari, proprietate privată, SRL sau altă formă, din construcții, cu vechime mai mare de 10 ani, care folosesc 50% numerar sau deloc, cu experiențe de corupție și plăți neoficiale.

Un alt motiv este frica cauzată de lipsa unor mecanisme de protecție pentru cei care sesizează actele de corupție (43% populație și 62% business) – Figura 35. Acest motiv a fost exprimat mai des de femei, persoane cu vârsta mai mare de 60 ani, cu nivel mediu și înalt de educație, rezidenți din mediul rural, zonele sud și Chișinău. În mediul business, această opinie o manifestă preponderent respondenții din nord și Chișinău, întreprinderi micro și mici, SRL, din comerț, cazare și alimentare, care folosesc 50% numerar sau deloc, cu experiențe de plăți neoficiale.

Frica de a nu suferi ulterior pe plan personal sau profesional este un alt motiv important pentru decizia de a nu raporta, exprimată de 40% populație și 47% business (Figura 35). În cazul populației acestea sunt preponderent femei, tineri cu vârsta 18-35 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, din Chișinău, cu nivel înalt de venit, cu experiență de plăți neformale și care s-au confruntat cu acte de corupție. În cazul business,

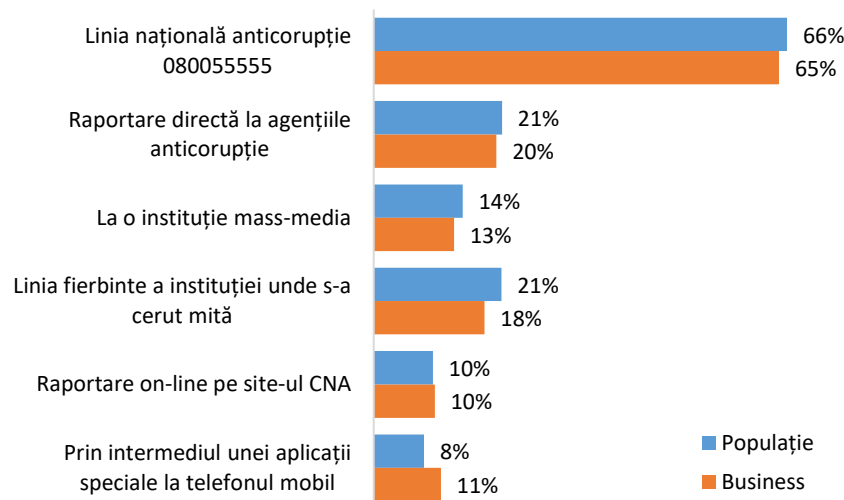
Fiind întrebați despre disponibilitatea de a raporta actele de corupție în cazul în care s-ar confrunta cu acestea, majoritatea respondenților s-au arătat deschiși să le raporteze – Figura 34. Astfel cca. 2/3 dintre respondenții ambelor categorii (62% populație și 61% business) au

Pe de altă parte, fiecare al treilea respondent probabil / cu siguranță nu ar raporta (32% populație și 31% business) actele de corupție, dacă s-a confrunta cu acestea (Figura 34). Motivul principal invocat este convingerea că acest lucru este inutil, deoarece nu se va lua nici o măsură (52% populație și 55% business) – Figura 35. Această opinie a fost exprimată preponderent de bărbați, persoane cu nivel înalt de educație, din mediul urban, rezidenți din Chișinău, cu venituri înalte, ruși și ucraineni, respondenți care s-au confruntat cu acte de corupție. În mediul business, această opinie o manifestă preponderent respondenții din nord și Chișinău,

acest motiv a fost mai frecvent invocat de cei din urban, regiunile nord și Chișinău, întreprinderi medii și mari, SA, din construcții, cazare și alimentare, cu vechime mai mare de 10 ani, care folosesc 50% numerar sau deloc, fără experiențe de plăți neoficiale.

Pentru aproximativ 1/5 dintre respondenți decizia de a nu raporta actele de corupție este condiționată de faptul că acest lucru nu este încurajat în societatea moldovenească (Figura 35).

Figura 36. Dacă ați dori să raportați un act de corupție, în ce mod ați prefera să o faceți? (J7) MAXIM 3 RĂSPUNSURI

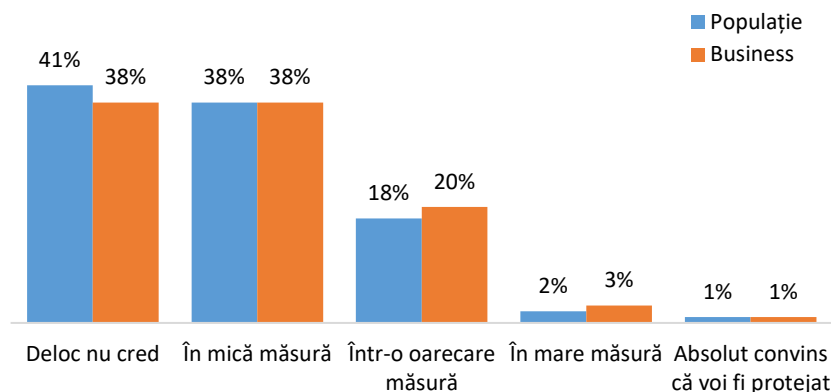

Modalitatea preferată de majoritatea respondenților pentru a raporta actele de corupție este linia națională anticorupție (66% populație și 65% business) – Figura 36. La această metodă ar recurge cel mai des persoanele în etate, respondenții cu nivel înalt de studii, de etnie rusă.

Fiecare aproximativ al cincilea respondent din ambele categorii ar (mai) raporta direct la agențiile anticorupție și/sau la linia fierbinte a instituției unde s-a cerut mită (Figura 36).

Mass-media, site-ul CNA și aplicațiile speciale pe telefonul mobil sunt metode de raportare mai puțin populare (Figura 36).

Figura 37. În ce măsură credeți că veți fi protejat în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ați avut de suferit? (J8)

Rezultatele studiului arată că **respondenții se simt foarte neprotejați în cazul în care ar denunța un act de corupție de pe urma căruia ar avea de suferit.** Astfel, 41% populație și 38% business deloc nu cred că ar fi protejați (prioritar persoanele în etate, din zona nord, cu nivel mic de venituri, de etnie ruși) – Figura 37. Câte 38% dintre respondenții ambelor categorii cred că ar fi protejați în mică măsură (Figura 37).

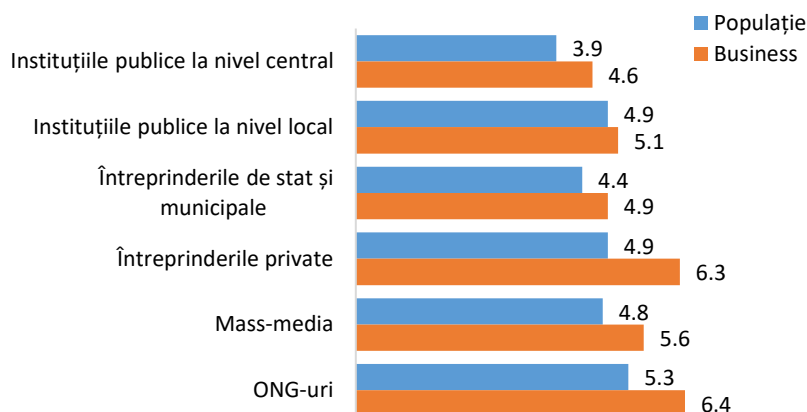
2.9. Etică și integritate în sectoarele public, privat și neguvernamental

Participanții la sondaj au fost rugați să aprecieze activitatea diverselor entități din punct de vedere al eticii (respectarea regulilor de comportament) și integrității (onestitate și corectitudine). *Estimarea a fost realizată pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = corupție, lipsă de etică și integritate; 10 = etică și integritate totală, lipsa corupției.*

Cele mai înalte evaluări au fost atribuite organizațiilor societății civile (5.3 puncte din partea populației și 6.4 puncte din partea business-ului), întreprinderilor private (4.9 populație și 6.3 business) și surselor mass-media (4.8 populație și 5.6 business) – Figura 38. Adică, în percepția respondenților din ambele categorii, aceste entități (**ONG, întreprinderile private și mass-media**) manifestă cel mai înalt nivel al eticii și integrității. Cel mai mic nivel de etică și integritate este asociat instituțiilor publice la nivel central (3.9 populație și 4.6 business).

Figura 38. Cum apreciați din punct de vedere al eticii (respectarea regulilor de comportament) și integrității (onestitate și corectitudine) activitatea următoarelor entități? (K1)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = Corupție, lipsă de etică și integritate, 10 = etică și integritate totală, lipsa corupției

Comparând percepțiile respondenților în funcție de tipul instituției publice, cele de nivel local sunt considerate ca având un nivel mai mare de etică și integritate în comparație cu entitățile centrale. Astfel, populația atribuie 3.9 puncte pe scală instituțiilor publice centrale și 4.9 celor locale, iar mediul de afaceri evaluează instituțiile publice centrale cu 4.6 și pe cele locale cu 5.1 puncte (Figura 38).

În cazul întreprinderilor, cele private au acumulat valori

mai înalte pe scara de evaluare, fiind considerate ca având un nivel mai mare de etică și integritate în comparație cu întreprinderile de stat și municipale. Astfel, populația a evaluat întreprinderile de stat cu 4.4 puncte și pe cele private cu 4.9 puncte, iar respondenții din business au atribuit 4.9 puncte întreprinderilor de stat și 6.3 celor private (pe care, de altfel, le reprezintă) – Figura 38.

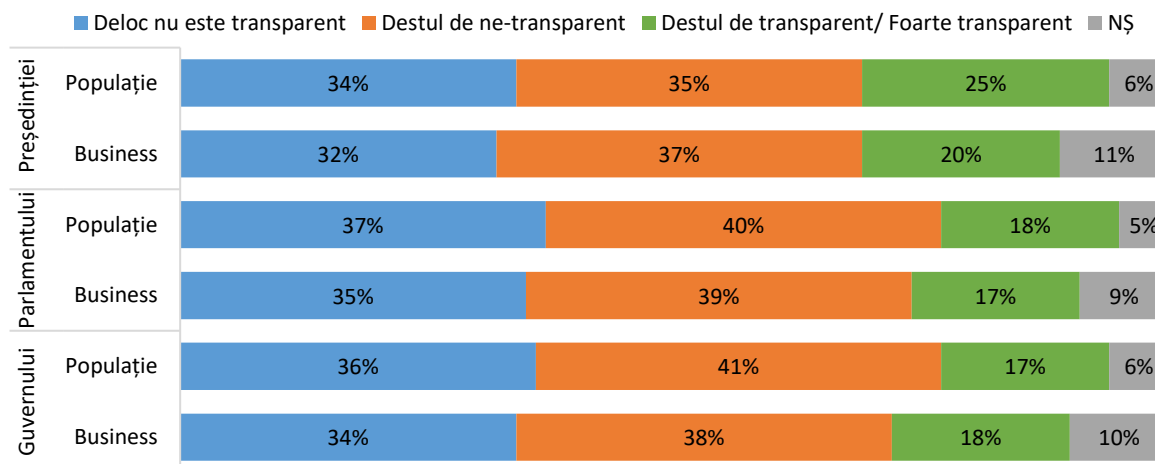
Percepția generală a respondenților ambelor categorii este că în activitatea entităților din Republica Moldova puțin se respectă regulile de comportament, onestitatea și corectitudinea. În cazul evaluărilor făcute de populație și business, valorile atribuite pe scala de 10 puncte, rareori depășesc 5 puncte.

O altă constatare care rezultă din Figura 38 este că populația atribuie valori mai mici în evaluarea gradului de etică și integritate a diferitor entități din Moldova în comparație cu mediul de afaceri.

2.10. Transparența instituțiilor publice, a finanțării partidelor și mass-mediei

Majoritatea participanților la sondaj consideră că Președinția, Parlamentul și Guvernul nu sunt transparente în activitatea lor. Astfel, lipsa sau nivelul redus de transparență a Președinției a fost raportat de 2/3 dintre respondenții ambelor categorii, a Parlamentului și Guvernului – a câte 3/4 dintre respondenții ambelor categorii (Figura 39).

Figura 39. Cum ați aprecia nivelul de transparență în activitatea ... ? (L1)

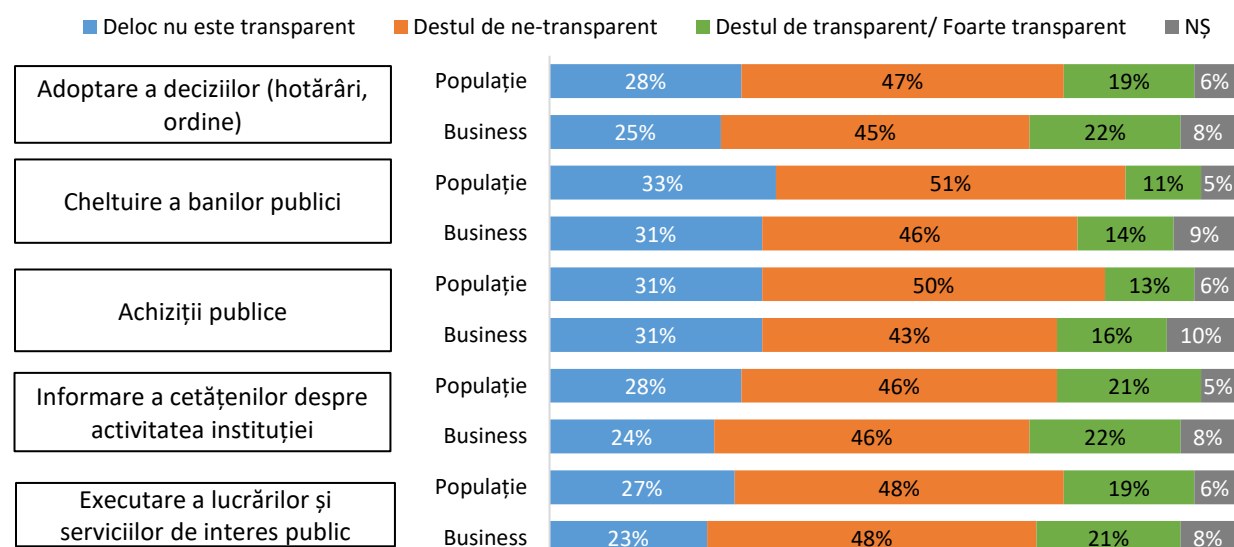

Aproximativ fiecare al treilea participant la sondaj (atât populație, cât și business) menționează lipsa totală de transparență a celor trei instituții publice (cu o pondere ușor mai mare în răspunsurile populației) – Figura 39.

Doar aproximativ unul din cinci respondenți (populație și business) cred că activitatea celor trei instituții principale în stat este *destul de / foarte transparentă*, Președinția înregistrând o percepție mai bună a nivelului de transparență comparativ cu Parlamentul și Guvernul.

Unul din aspectele măsurate prin sondajul de opinie se referă la nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel central și local în funcție de anumite tipuri de activități – Figurile 40 și 41. Astfel, **majoritatea respondenților evaluează drept deloc / destul de netransparent gradul în care atât instituțiile publice centrale, cât și cele locale adoptă decizii, fac achiziții publice, cheltuiesc banii publici, informează cetățenii, execută lucrări și servicii de interes public. O altă constatare generală este că dintre toate activitățile, cele mai netransparente activități se referă la gestionare financiară.**

Figura 40. Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel central în procesul de ...? (L2.1)

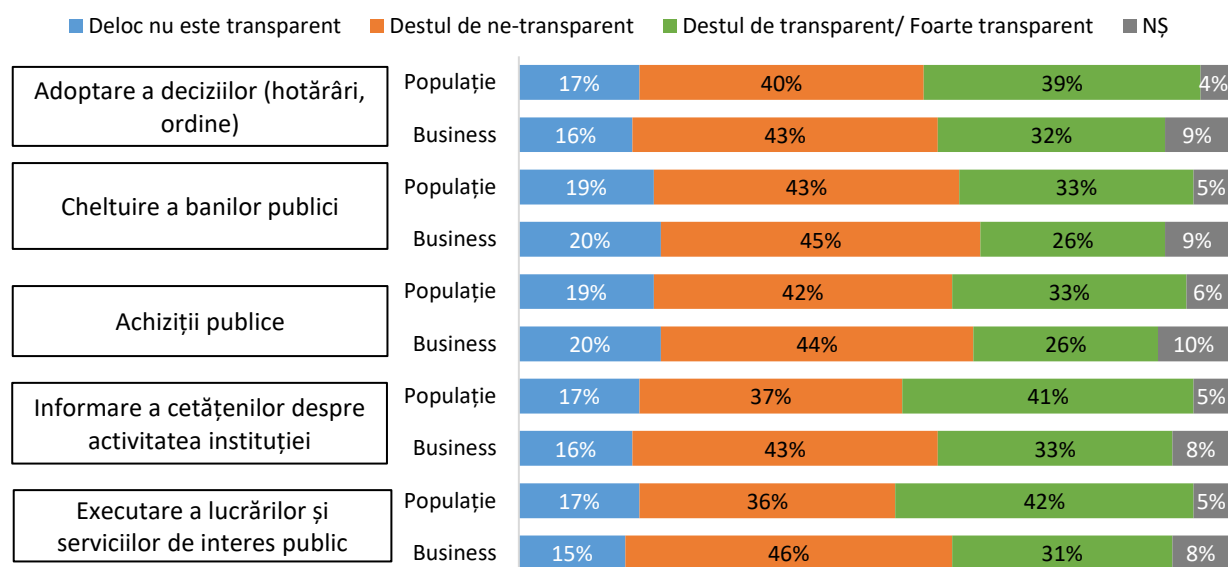
Prin urmare, în evaluarea activităților realizate de instituțiile publice *centrale*, majoritatea respondenților au manifestat o percepție negativă – ”deloc transparent / destul de netransparent” (Figura 40). Cel mai frecvent această opinie a fost exprimată cu referire la activitățile care implică bani: cheltuirea finanțelor publice (84% populație și 77% business) și achiziții publice (81% populație și 74% business).

Lipsa / nivelul redus de transparență a instituțiilor publice centrale în realizarea celor cinci tipuri de activități prezentate în Figura 40. este exprimată cel mai des de către bărbați, persoane de vârstă 35-59 ani și peste 60 ani, respondenți cu nivel mediu și înalt de studii, și cu venituri înalte (în cazul populației) și de către întreprinderile din mediu urban, Chișinău, întreprinderile mici, SRL și SA, din sferile cazare și alimentare, și alte servicii, vechime mai mică de 3 ani, care s-au confruntat cu acte de corupție și au avut experiența plăților neformale (în cazul business).

În medie, doar 18% din respondenți (populație și agent economic) apreciază activitatea instituțiilor publice centrale drept *destul de transparente sau foarte transparente*.

În evaluarea activităților realizate de instituțiile publice *locale*, de asemenea au predominat percepțiile negative – ”deloc transparent / destul de netransparent” (Figura 41). Și în acest caz percepțiile negative au fost exprimate cel mai des cu referire la cheltuirea banilor publici (62% populație și 65% business) și achiziții publice (61% populație și 64% business). În privința altor activități desfășurate de instituțiile publice locale, distribuția răspunsurilor ”deloc transparent / destul de netransparent” se prezintă astfel: adoptarea deciziilor (57% populație și 59% business), informarea cetățenilor despre activitatea instituției (54% populație și 59% business) și executarea lucrărilor și serviciilor de interes public (53% populație și 61% business).

Figura 41. Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel local în procesul de ...? (L2.2)

Profilul socio-demografic al respondenților din populația generală care consideră deloc / destul de netransparente aceste activități este reprezentat de persoane cu vârsta mai mare de 35 ani, cu nivel mediu și înalt de educație, din zonele urbane, din Chișinău și sud, cu venituri medii și mari.

În cazul mediului de afaceri, aceste răspunsuri au prevalat la întreprinderile din mediu urban, Chișinău, SRL și SA, din sferile cazare și alimentare, vechime mai mică de 3 ani, care s-au confruntat cu acte de corupție și au avut experiența plăților neformale.

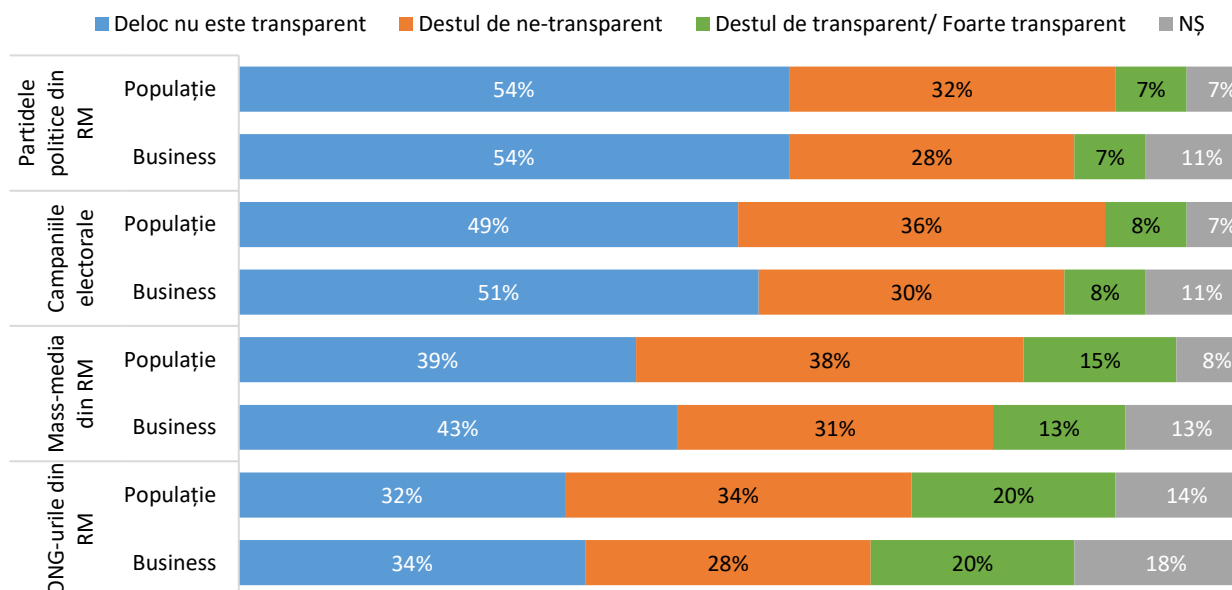
În medie, doar 1/3 din respondenți (populație și agent economic) apreciază activitatea instituțiilor publice centrale drept *destul de transparente sau foarte transparente*.

Analiza comparativă a datelor obținute arată că **respondenții au percepții mai bune cu referire la gradul de transparență asigurat de instituțiile publice locale, comparativ cu cele de nivel central**. Astfel, ponderile răspunsurilor ”deloc transparent / destul de netransparent” sunt mai mari în cazul evaluării activităților

instituțiilor centrale. Respectiv, ponderile răspunsurilor ”destul de transparent / foarte transparent” prevalează în relație cu instituțiile locale (în medie de 2 ori mai mare) – Figurile 40 și 41.

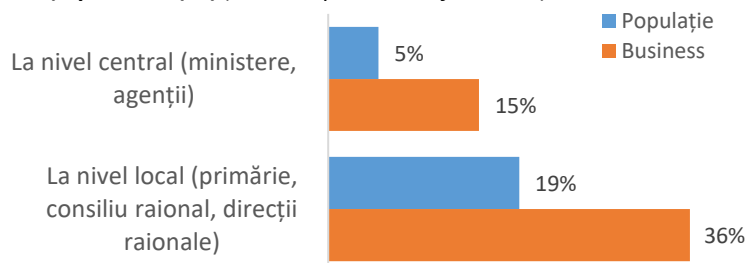
Cât privește percepțiile despre nivelul de transparență a modului în care sunt finanțate partidele politice, mass-media, ONG-le și campaniile electorale, de asemenea prevalează evaluările negative (”deloc nu este transparent / destul de netransparent”). Cel mai mare nivel de netransparență în finanțare este atribuit partidelor politice (86% populație și 82% business) și campaniilor electorale (85% populație și 81% business). Acestea sunt urmate de mass-media (77% populație și 74% business) și ONG (66% populație și 62% business) – Figura 42.

Figura 42. Cum evaluați nivelul de transparență a modului în care sunt finanțate ...? (L3)

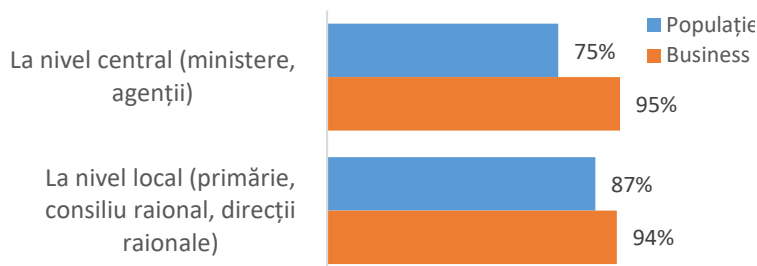
Un alt aspect măsurat prin sondajul de opinie a fost în ce măsură instituțiile publice răspund solicitărilor de informații, parvenite din partea populației și agenților economici. O primă constatare în acest sens este că reprezentanții sectorului de afaceri au solicitat informații de la instituțiile publice în proporție mult mai mare decât populația generală. Astfel, ponderea respondenților din categoria populație care au solicitat informații de la servicii publice centrale și locale este 24% (fiecare al patrulea), iar a reprezentanților din mediul de afaceri este de 51% (fiecare al doilea) – Figura 43.

Figura 43. În ultimele 12 luni ați solicitat vreo informație de la instituții publice? (L4) (Doar răspunsurile afirmative)

O altă constatare este că atât populația, cât și sectorul business, au solicitat în proporție mai mare informații de la autoritățile publice locale (primării, consilii raionale, direcții raionale). 5% din populație s-au adresat instituțiilor publice centrale (ministere, agenții) pentru informații, în comparație cu 19% care s-au adresat la autoritățile publice locale. În cazul reprezentanților business, 15% au apelat la entități de nivel central pentru informații, comparativ cu 36% care au apelat la entitățile locale – Figura 43.

Figura 44. Dacă ați solicitat informație, ați primit răspuns? (L5) (Doar răspunsurile afirmative)

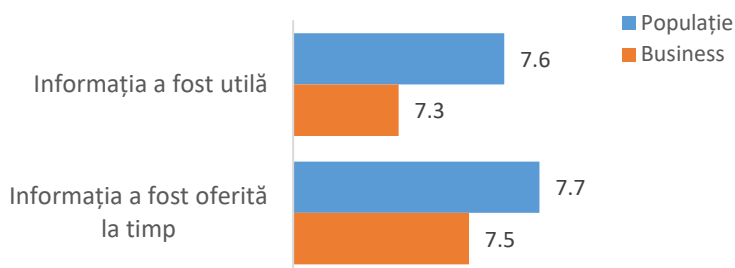

Sub-eșantion: respondenții care solicitat informație

locale (în ambele cazuri au prevalat persoanele tinere și de vârstă medie, cu nivel înalt de studii, din mediu rural, rezidenți din nord și Chișinău, cu nivel mediu și înalt de venituri) – Figura 44.

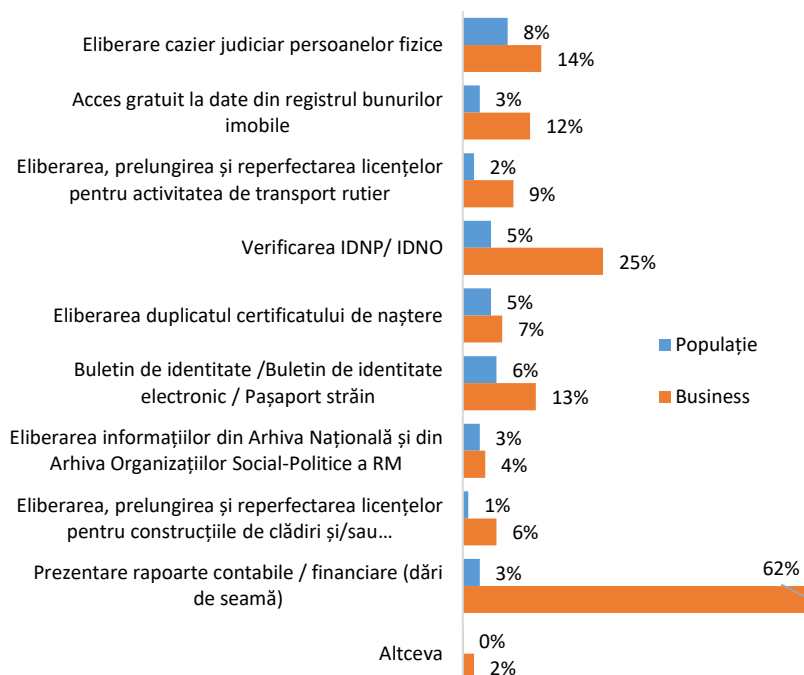
Figura 45. Cât de satisfăcut(ă) ați fost cu privire la informația primită? (L6)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 este deloc satisfăcut iar 10 foarte satisfăcut

Sub-eșantion: respondenții ce solicitat informație și au primit răspuns – (185 – populație și 186 – agenți economici)

Figura 46. Ce tip de servicii publice electronice ați utilizat în ultimele 12 luni? (L7) (Doar răspunsurile afirmative)

Dintre cei care au solicitat informații de la autoritățile publice, majoritatea au primit răspunsuri la solicitări. În cazul respondenților din categoria business, aproape toți au confirmat că au primit răspuns atât din partea entităților centrale (95%), cât și din partea celor locale (94%). În cazul populației generale, ponderile au fost mai mici: 75% au confirmat răspunsurile din partea instituțiilor centrale, iar 87% - din partea celor

Respondenții au fost rugați să evalueze în ce măsură au rămas satisfăcuți de informația primită. Gradul de satisfacție a fost măsurat pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = deloc satisfăcut, 10 = foarte satisfăcut. S-a constatat un **nivel înalt de satisfacție al respondenților în raport cu informația obținută de la instituțiile publice (mai mult de 7 puncte pe scala de evaluare)**. Astfel, respondenții au declarat că informația primită a fost utilă (7.6 puncte populație și 7.3 puncte business) și oferită la timp (7.7 puncte populație și 7.5 puncte business) – Figura 45.

Grad mai mare de satisfacție în rândul populației au manifestat femeile, persoanele cu nivel mic și înalt de studii, din mediul rural, din toate regiunile, cu excepția capitalei, care nu s-au confruntat cu acte de corupție. În cazul reprezentanților business, cel mai mare nivel de satisfacție au demonstrat cei din mediul rural, SRL și SA, din sfera construcție, care activează mai mult de 3 ani, fără experiență de corupție și plăți neformale.

17% din populația generală și 70% din agenți economici au utilizat cel puțin un serviciu public electronic în ultimele 12 luni de la data realizării studiului.

În cazul agenților economici (Figura 46) cele mai solicitate

servicii publice electronice au fost, de departe, prezentarea rapoartelor contabile și financiare (62%) și verificarea IDNP / IDNO (25%).

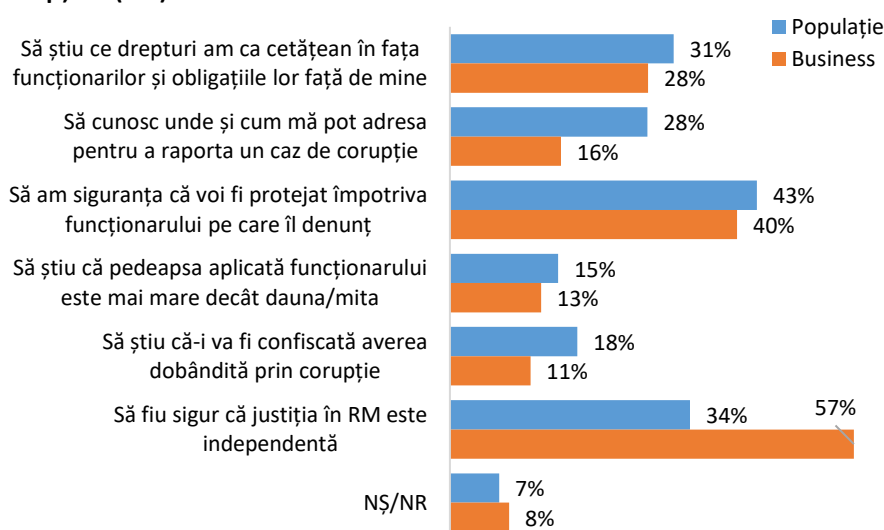
În cazul populației, cel mai des s-a recurs la serviciile electronice pentru obținerea cazierului judiciar (8%), actelor de identitate (6%), verificarea IDNP / IDNO (5%) și eliberarea duplicatului certificatului de naștere (5%).

Respondenții au manifestat un nivel înalt de satisfacție pentru serviciile electronice accesate. 79% populație (preponderent persoane de vârstă 35-59 ani, cu nivel înalt de educație, din mediul rural, din zonele sud și centru, cu venituri mici și mari, fără a se fi confruntat cu acte de corupție) și 93% business s-au declarat *foarte / destul de mulțumiți*. Comparând ponderile în funcție de categoria de respondenți, cei din business s-au arătat mai satisfăcuți în comparație cu populația generală pentru serviciile electronice accesate.

2.11. Educarea societății

Implicarea cetățenilor în acțiuni de diminuare a corupției depinde de diverși factori, printre care cunoașterea propriilor drepturi, a obligațiilor funcționarilor publici, convingerea că justiția în RM este corectă și independentă, cunoașterea mecanismelor de sesizare a actelor de corupție. Rezultatele studiului arată că pentru cei mai mulți respondenți, **independența justiției și asigurarea protecției în cazul unui eventual denunț al funcționarului corupt, reprezintă factori principali în decizia de a se implica în activități de diminuare a corupției.**

Figura 47. Ce v-ar putea determina să vă implicați în acțiuni de diminuare a corupției? (M1) MAXIM 2 RĂSPUNSURI

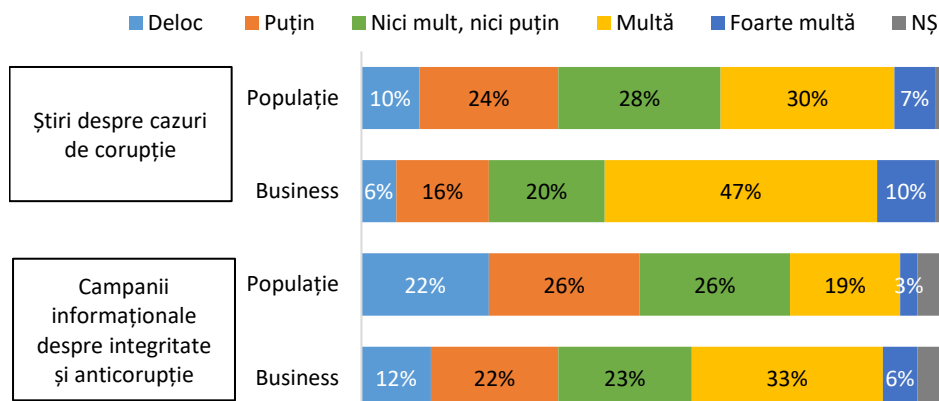

Distribuția răspunsurilor populației și agenților economici cu referire la condițiile care i-ar putea determina să se implice în acțiuni de diminuare a corupției este următoare: siguranța că justiția în RM este independentă (34% populație și 57% business), siguranța că va fi protejat împotriva funcționarului pe care îl denunță (43% populație și 40% business), cunoștințe despre ce drepturi are un cetățean în fața funcționarilor și care sunt obligațiile acestora față de cetățeni (31%

populație și 28% business), a cunoaște unde și cum se poate adresa pentru a raporta un caz de corupție (28% populație și 16% business), încrederea că pedeapsa aplicată funcționarului este mai mare decât dauna/mita (15% populație și 13% business), convingerea că averea dobândită prin corupție de către un funcționar public îi va fi confiscată (18% populație și 11% business) – Figura 47.

Importanța motivațiilor variază puțin pentru agenții economici și populația generală. Astfel, business-ul este motivat în proporție mai mare de siguranța independenței justiției, în timp ce pentru populația generală este important (mai des decât în cazul business-ului) să cunoască modalitățile de raportare și instituțiile la care se pot adresa.

Figura 48. Ați auzit / văzut în ultimele 12 luni informație despre activități anticorupție? (M2)

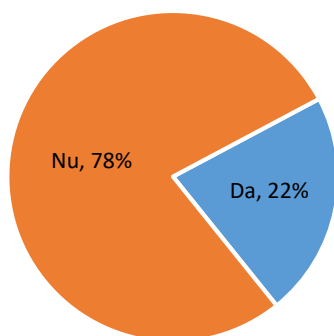

Marea majoritate a participanților la sondaj au auzit informații despre activități anticorupție pe parcursul ultimelor 12 luni. 37% populație și 57% business au declarat că au auzit multă/foarte multă informație despre cazuri de corupție la știri, iar 21%

populație și 39% business au declarat că au auzit / văzut campanii informaționale despre integritate și anticorupție (Figura 48). În ambele cazuri (știri și campanii), populația care a auzit cel mai frecvent informații despre anticorupție au fost femei, cu nivel înalt de educație, din mediul rural, cu venituri înalte, care s-au confruntat cu acte de corupție. În cazul agenților economici mai frecvent au auzit despre activități anticorupție cei din mediul urban, din Chișinău, întreprinderile micro și mici, cu sfera de activitate în comerț și construcție, care s-au confruntat cu acte de corupție și care au avut experiența plăților neformale.

O constatare care rezultă din aceste cifre, este că **atât populația generală, cât și reprezentanții sectorului business au auzit mai frecvent despre corupție de la știri, decât din campanii media** – Figura 48.

Figura 49. Ați beneficiat de instruiți cu privire la etica afacerilor și integritatea în relațiile cu statul? (N1) – Agenți economici

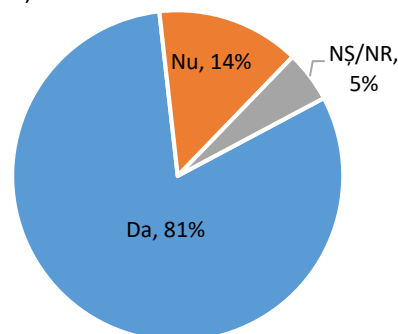
Sub-eșantion: 168 de instituții mici, medii și mari

Majoritatea agenților economici mici, medii și mari declară că în organizațiile/comaniile lor există un cod de etică (81%), iar 14% confirmă lipsa unui asemenea document (Figura 50). Dintre cei care dispun de un cod de etică, cei mai mulți sunt din zonele centru și Chișinău, întreprinderile mari, SRL și alte forme de organizare (exclusiv SA), care activează în comerț, folosesc numerar mai mult de 50%, fără experiențe de corupție și plăți neformale.

3 din 4 agenți economici mici, medii și mari niciodată nu au beneficiat de instruiți cu privire la etica afacerilor și integritatea în relațiile cu statul (78%) – Figura 49, preponderent din mediul urban, din sud și Chișinău, întreprinderile mici și medii, SA, cu sfera de activitate în comerț și construcție, cu vechime mai mică de 3 ani, care nu utilizează numerar, care nu au avut experiența plăților neformale.

22% au beneficiat de instruiți cu privire la etica afacerilor și integritatea în relațiile cu statul (Figura 49).

Figura 50. Există în organizația dvs. un cod de etică? (N6) – Agenți economici

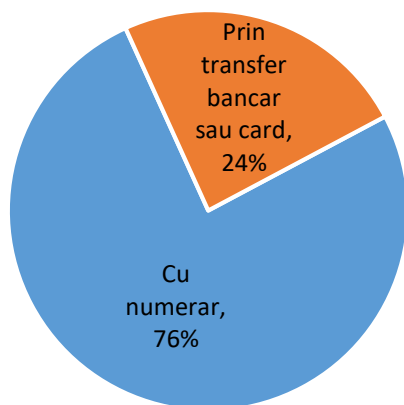

Sub-eșantion: 168 de instituții mici, medii și mari

2.12. Preferințe și practici privind modalitățile de plată pentru bunuri și servicii

Populația generală

Figura 51. Cum preferați să efectuați plățile pentru achiziționarea bunurilor sau a serviciilor? (M3)

3 din 4 persoane au afirmat că **modalitatea preferată de procurare este cu numerar (76%)** – preponderent persoanele de vârstă mai înaintată, cu nivel mic și mediu de educație, din mediul rural, care locuiesc în afara Chișinăului, cu nivel mic și mediu de venituri, care nu s-au confruntat cu acte de corupție. Ceilalți 24% preferă transferurile bancare sau prin utilizarea cardului. Din această categorie fac parte, în special, persoanele tinere, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, din capitală, cu nivel înalt de venituri, care s-au confruntat cu acte de corupție (Figura 51).

Motivele principale pentru care respondenții nu recurg la plățile electronice sunt: nu este comod (37%) și neîncrederea în bănci (30%). Totodată, o bună parte din populația generală este demotivată să folosească plățile electronice deoarece necesită mult timp (24%),

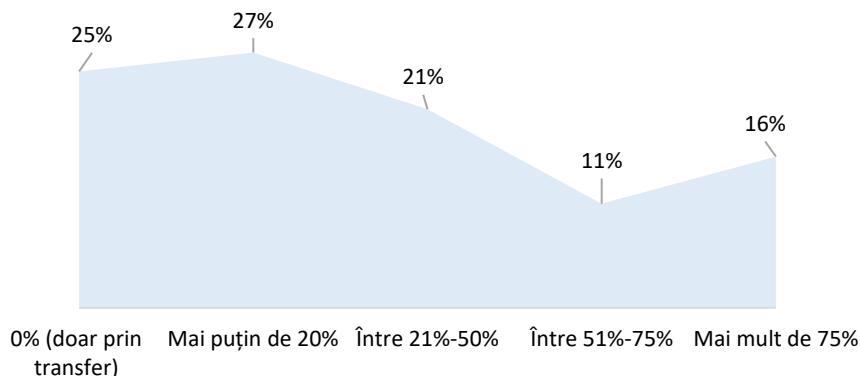
comision înalt (20%), nu dispun de card (13%) sau alte motive (5%).

Lipsa cardului a fost menționată preponderent în mediul rural, de către persoanele în etate, și cei cu venit mic sau mediu. Motivul incomodității a fost invocat preponderent de persoanele în etate (60 ani +), locuitori ai mun. Chișinău și de persoanele de etnie rusă. Neîncrederea în bănci este un motiv important în special pentru persoanele cu venituri mici sau medii.

Agenții economici

Spre deosebire de populația generală, agenții economici preferă să nu opereze cu numerar. Astfel, fiecare al 4-lea agent economic a menționat că toate tranzacțiile financiare ale companiei sunt realizate prin transfer (25%), preponderent din mediul urban, din sud și capitală, întreprinderile mari și medii, SA, din sfera construcțiilor, fără experiențe de corupție și plăți neformale.

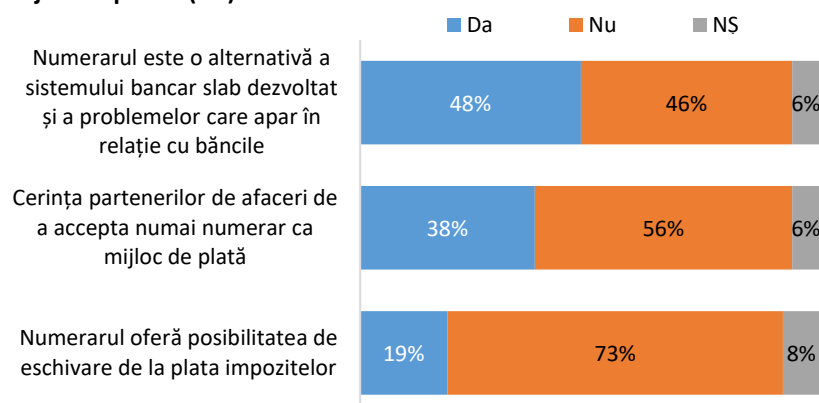
Figura 52. În ce măsură folosiți numerarul ca mijloc de plată în activitatea companiei dvs.? (N7)

Ponderea celor care utilizează numerarul ca mijloc principal de plată (peste 75%) reprezintă 16% și este constituit mai frecvent din alte zone decât capitala, întreprinderile micro și mici, private, altă formă de organizare decât SRL și SA, din comerț și alte servicii.

Aproape fiecare al doilea agent economic folosește numerarul în proporție de până la 50% (Figura 52). În același timp aproximativ 1/4 dintre respondenți (sau 27%) au declarat că utilizează preponderent numerarul ca mijloc de plată (adică mai mult de 51% din tranzacții), cei mai mulți fiind cei din centru, afacerile micro, altă formă de organizare decât SRL și SA, din comerț și alte servicii.

Figura 53. După părerea dvs., care este motivul folosirii numerarului ca mijloc de plată? (N8)

Fiind întrebați care sunt motivele folosirii numerarului ca mijloc de plată, aproximativ jumătate (48%) au menționat că acesta este o alternativă a sistemului bancar slab dezvoltat și a problemelor care apar în relație cu băncile, fiecare al 3-lea s-a referit la cerința partenerilor de afaceri de a lucra doar cu numerar (38%), iar fiecare al 5-lea agent economic a declarat că numerarul oferă posibilitatea de eschivare de la plata impozitelor (19%) – Figura 53.

2.13. Ingerința corupției și a intereselor politice în activitatea economică

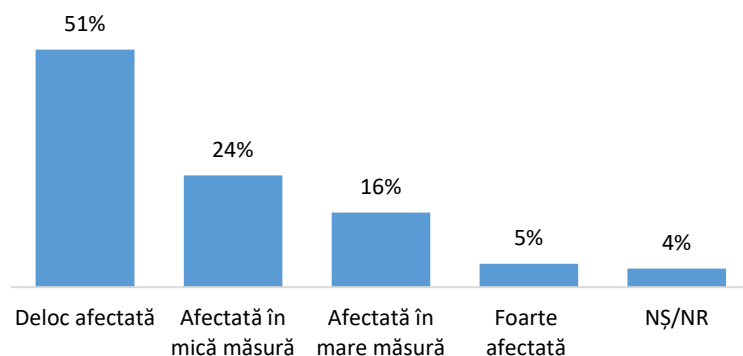
Figura 54. Care sunt principalele dificultăți cu care vă confrunțați dvs. în calitate de agent economic? (N2) RĂSPUNS MULTIPLU – Agenți economici

Principalele dificultăți cu care se confruntă agenții economici în activitatea lor antreprenorială sunt: fiscalitatea excesivă (48%), schimbările frecvente în legislație (43%), birocrăția (42%) și concurența neloială (38%) – Figura 54. Fiecare aproximativ al 4-lea agent economic a invocat drept impedimente controalele excesive (26%) și incompetența funcționarilor publici în interacțiunea cu agenții economici (25%). Fenomenul corupției (în sectorul judiciar – 22%, fiscal – 15%, vamal – 14%) pare să fie o problemă mai puțin semnificativ comparativ cu alte bariere, fiind raportat de un număr considerabil mai mic de agenți economici. Prin urmare, **dintre toate impedimentele cu care se confruntă businessul din Moldova, corupția este unul din cel mai puțin vizate.**

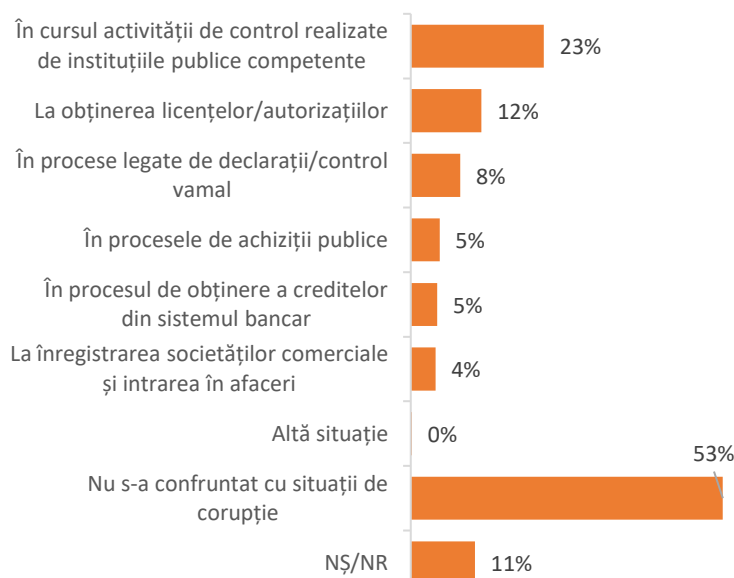
Concluzia respectivă corelează cu o altă variabilă, conform căreia activitatea sectorului business este puțin influențată de interesele politice. În acest context, 3/4 dintre agenții economici au declarat că

Figura 55. În ce măsură activitatea dvs. în calitate de agent economic este afectată de interese politice? (N3) – Agenți economici

afirmat că interesele politice lasă amprenta asupra afacerii lor (în mare măsură 16%, în foarte mare măsură – 5%).

Figura 56. În care din următoarele situații întreprinderea/organizația dvs. se confruntă cel mai des cu fenomenul corupției când relaționează cu agenți publici? (N4) MAXIM 3 RĂSPUNSURI – Agenți economici

Aproximativ jumătate dintre agenții economici chestionați nu s-au confruntat cu situații de corupție în interacțiunea cu agenții publici (53%) – Figura 56.

Dintre cei care au raportat situații de conflict cu agenții publici, cele mai frecvente situații au fost în timpul controalelor realizate de instituțiile publice competente (23%), în procesul de obținere a licențelor și autorizațiilor (12%) și în procesele legate de vamă (8%).

În acest context, agenților economici li s-a propus să aprecieze o serie de măsuri elaborate de autorități în lupta împotriva corupției în procesul de interacționare a businessului cu agenții publici (Figura 57).

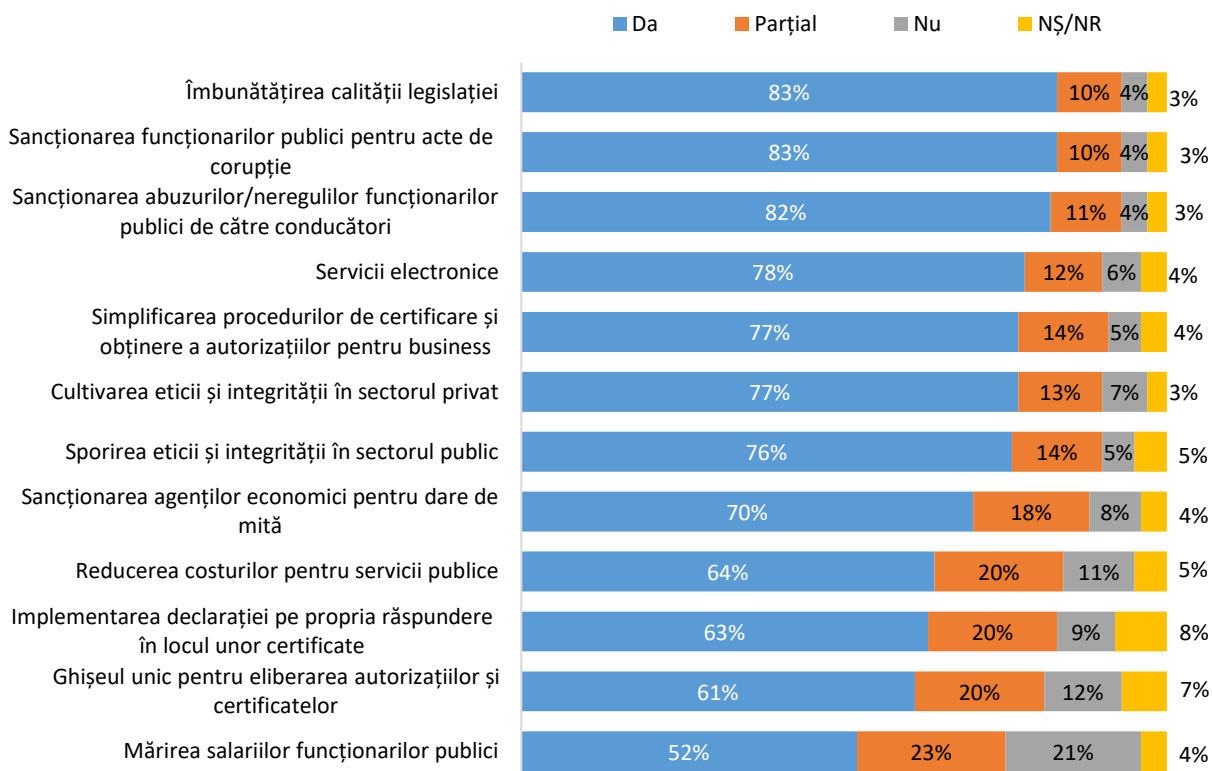
Rezultatele obținute indică asupra faptului că toate soluțiile sunt importante în acest sens. Totuși, cele mai însemnate sunt îmbunătățirea legislației (83%), sancționarea funcționarilor pentru acte de corupție (83%) și sancționarea funcționarilor de către conducători pentru abuzuri și nereguli (82%) – Figura 57.

Aproximativ 3/4 dintre respondenți consideră că următoarele acțiuni vor contribui la diminuarea corupției: utilizarea serviciilor electronice în procesul de interacțiune (78%), simplificarea procedurilor de certificare și obținere a autorizațiilor pentru business (77%), sporirea / cultivarea eticii și integrității atât în sectorul public (76%), cât și în cel privat (77%).

2/3 dintre respondenți consideră că sancționarea agenților economici pentru dare de mită (70%), reducerea costurilor pentru servicii publice (64%), implementarea declarației pe propria răspundere în locul unor certificate (63%), ghișeu unic pentru eliberarea autorizațiilor și certificatelor (61%), cu siguranță, vor contribui la reducerea nivelului de corupție în interacțiunea dintre sectoarele business și public.

Politica măririi salariilor funcționarilor publici este considerată a fi cea mai puțin eficientă, în raport cu alte măsuri de contracarare a corupției.

Figura 57. În ce măsură următoarele soluții contribuie la reducerea corupției în interacțiunea dintre business și sectorul public? (N5)

Prin urmare, (fără a subestima rolul altor soluții) **perfecționarea cadrului legal și sancționarea funcționarilor publici pentru acte de corupție sunt considerate a fi cele mai importante în reducerea corupției în interacțiunea dintre business și sectorul public.**

III. SONDAJUL AGENȚILOR PUBLICI

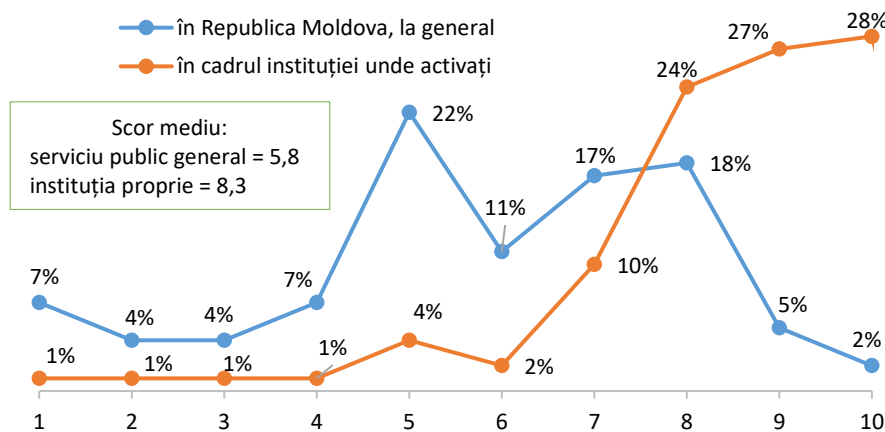
3.1. Percepții generale

Participanții la sondaj au evaluat activitatea serviciului public (din Republica Moldova, în general, și din cadrul instituțiilor unde activează) din punct de vedere al eticii și integrității. Evaluările au fost realizate pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = *corupție, lipsă de etică și integritate*, și 10 = *lipsa corupției, etică și integritate totală*. Analiza răspunsurilor demonstrează că percepția generală a agenților publici este relativ pozitivă, majoritatea evaluând activitatea serviciului public cu valori mai mari de 6 (adică puțin / deloc coruptă) – Figura 58.

Totuși, agenții publici care au evaluat serviciul public din Republica Moldova (în general) cu valori cuprinse între 8-10 constituie 25%, iar ponderea celor care au atribuit aceste valori în raport cu instituția pe care o reprezintă constituie 79% (Figura 58). Aceste cifre demonstrează o diferență evidentă între aprecierile propriei instituții și a sistemului public în general, instituțiile fiind evaluate pozitiv de un număr considerabil mai mare în comparație cu sistemul în general.

Figura 58. Cum apreciați activitatea serviciului public din punct de vedere al eticii și integrității ...? (A1)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = *Corupție, lipsă de etică și integritate*, 10 = *etică și integritate totală, lipsa corupției*

De altfel, scorul mediu (valoarea medie) în evaluarea serviciului public în general este = 5.8, iar scorul mediu în evaluarea instituției proprii este = 8.3. În evaluarea activității instituțiilor, scoruri cu valoarea cel puțin 6 au fost atribuite mai frecvent de către bărbați, de către persoanele cu vârstele 20-35 ani și 36-50 ani, respondenții cu nivel înalt de studii, locuitorii zonelor urbane, persoanele care lucrează în Chișinău, reprezentanții autorităților de nivel central

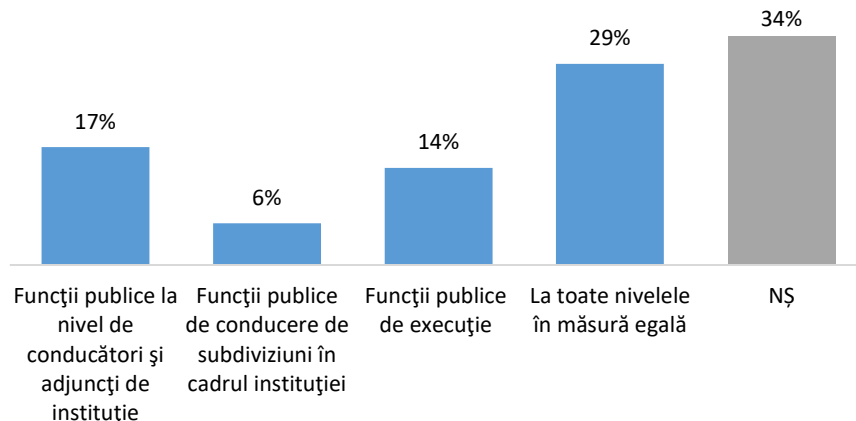
și de nivel 2, angajați cu durata de activitate 6-10 ani. Totodată, cu cât este mai mare categoria funcției publice deținute de persoanele chestionate, cu atât este mai mare ponderea răspunsurilor cu scoruri mari (de cel puțin 6).

Analiza răspunsurilor prin care s-au atribuit scorurile 1 – 5 (care denotă corupție totală / înaltă) confirmă percepții mai bune ale propriilor instituții, comparativ cu sistemul general. Astfel, doar 8% dintre respondenți au declarat că instituțiile unde activează sunt corupte, în comparație cu 44% agenți publici care susțin că sistemul public din Moldova este corupt.

Fiind întrebați la ce nivel ierarhic există cel mai mare risc de manifestare a corupției în cadrul instituției în care activează, 17% s-au referit la conducători și adjuncți de instituție (Figura 59). Această părere a fost exprimată mai des de agenții publici cu vârstele cuprinse între 20-35 ani, cu nivel mediu de studii, din mediul rural, locuitori din zona Centru, reprezentanți ai altor instituții (decât autoritate publică) la nivel local, deținătorii unor funcții publice de execuție, persoane care, la data realizării sondajului, activau în organizație timp de 3-5 ani.

6% dintre agenții publici consideră că cel mai mare risc de corupție este manifestat de către conducătorii de subdiviziuni în cadrul instituției (această opinie fiind exprimată prioritar de către reprezentanții autorităților de nivel central și angajații cu durata de activitate de până la 2 ani) – Figura 59.

Figura 59. La ce nivel ierarhic există cel mai mare risc de manifestare a corupției în cadrul instituției în care activați? (A2)

14% dintre respondenți s-au referit la funcțiile publice de execuție ca fiind cele mai expuse riscului de manifestare a corupției. Profilul socio-demografic al celor care au această opinie este preponderent bărbați, persoane cu vârsta peste 51 ani, cu nivel înalt de studii, angajați din mediul urban și din regiunea Centru, autoritate de nivel 1, conducători de nivel superior, persoane cu

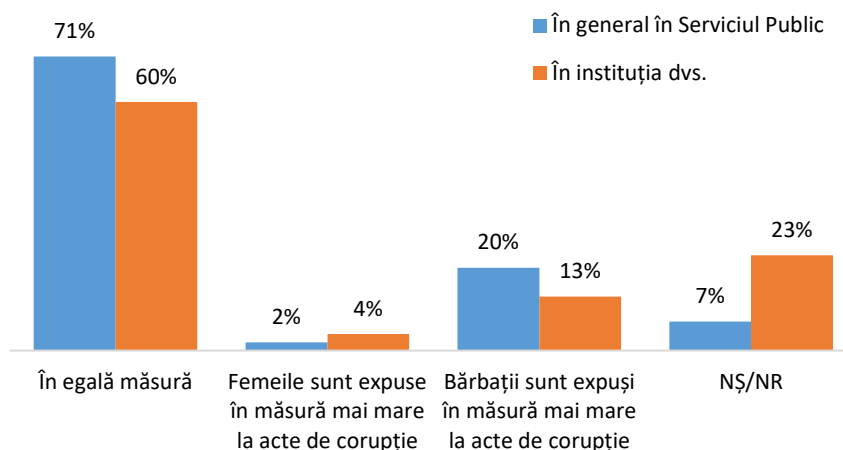
durata de activitate mai mare de 6 ani.

29% dintre respondenți consideră că riscul de manifestare a corupției este prezent la toate nivelele ierarhice în măsură egală (Figura 59). Această părere o au în special persoanele cu vârsta 36-50 ani, cu nivel mediu de studii, de la Sud și Nord, autoritățile de nivel 2, funcționari angajați în funcții publice de execuție, persoanele care activează 6-10 ani.

1/3 dintre agenții publici chestionați nu știu sau au refuzat să spună la ce nivel ierarhic există cel mai mare risc de manifestare a corupției în cadrul instituției în care activează. Aceste răspunsuri au prevalat în rândurile femeilor, persoanelor cu vârsta peste 51 ani, locuitorii din Nord și Chișinău, reprezentanții autorităților de nivel central și altor instituții la nivel central, persoane care activează mai puțin de 2 ani.

Analizând gradul de expunere la acte de corupție din perspectiva de gen, se constată că majoritatea agenților publici consideră că femeile și bărbații sunt expuși în egală măsură la acte de corupție (atât în Serviciul Public

Figura 60. În opinia dvs., femeile și bărbații sunt expuși în egală măsură la acte de corupție ... ? (A3)

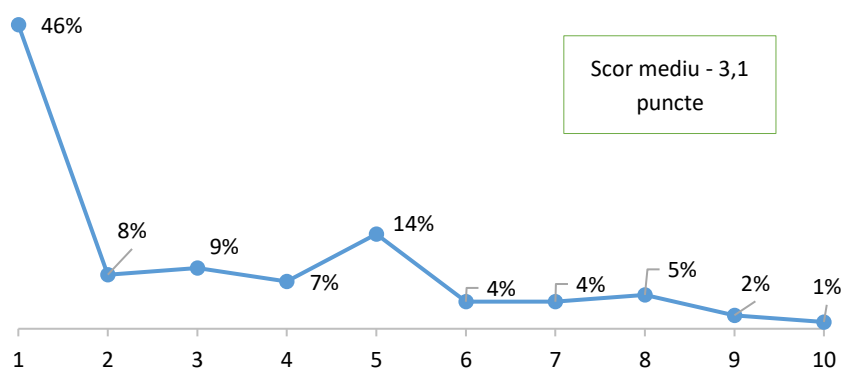
în general – 71%, cât și în instituția unde activează – 60%) – Figura 60. Această părere este mai des exprimată de generațiile mai tinere (20-35 ani și 36-50 ani), cu nivel înalt de studii, locuitorii orașelor și din zonele nord și Chișinău, deținătorii funcțiilor publice de conducere de nivel mediu și de execuție, persoanele cu experiență mai mare de 2 ani.

Dintre cei care cred că există diferențe în gradul de expunere la acte de corupție în funcție de gen, prevalează ponderea respondenților care consideră bărbații ca fiind mai corupți. Astfel, varianta de răspuns "bărbații sunt expuși în măsură mai mare la acte de corupție" a fost selectată de 20% dintre respondenți în cazul Serviciului Public în general, și de 13% în cazul instituției în care activează respondenții. În același timp, ponderea agenților publici care cred că femeile sunt expuse în măsură mai mare la acte de corupție este de doar 2% pentru Serviciul Public în general și de 4% pentru instituția unde activează respondenții.

Agenții publici au fost întrebați cât de gravă este pentru Moldova problema corupției. Răspunsurile au fost estimate pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, 10 = corupția în Moldova deloc nu este o problemă. Aproape jumătate dintre agenții publici chestionați (46%) consideră că fenomenul corupției în Moldova este o problemă foarte gravă (Figura 61). Mai mult decât atât, pornind de la ipoteza că valorile 1 – 5 sunt asociate cu un nivel foarte înalt / înalt de corupție în țară, obținem o percepție generală a agenților publici conform căreia corupția este o problemă serioasă pentru Moldova. Or opțiunile 1 – 5 au fost alese de 84% dintre participanții la sondaj. Această părere predomină în răspunsurile femeilor, a persoanelor cu nivel mediu de educație, locuitorilor din zonele rurale, a rezidenților din sudul țării, APL 1, alte instituții de nivel central și local, deținătorii funcțiilor publice de conducere de nivel mediu și de execuție, persoanele care activează de 3-5 ani.

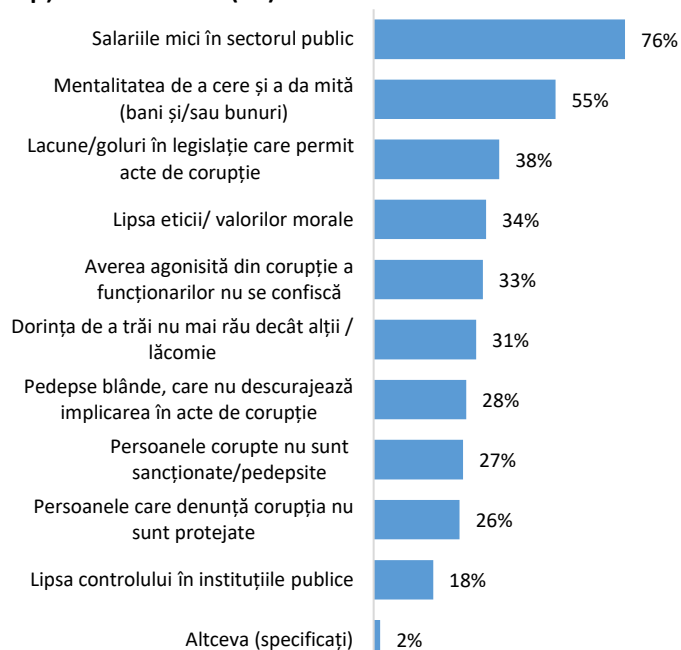
Figura 61. În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: Corupția în Moldova este o problemă? (A4)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = Corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, 10 = Corupția în Moldova deloc nu este o problemă

Scorul mediu obținut în evaluările respondenților pentru gravitatea fenomenului corupției pentru Republica Moldova este 3.1 pe scala de 10 puncte (adică gravitate sporită).

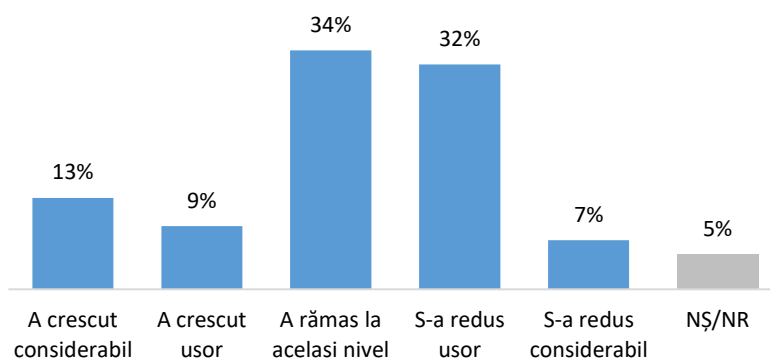
Figura 62. Care sunt, în opinia dvs., cauzele principale ale corupției în Moldova? (A5)

Cauzele corupției sunt multiple (Figura 62). În opinia agenților publici principala cauză o reprezintă salariile mici din sectorul public (76%) și mentalitatea de a cere și a da mită în bani și/sau bunuri (55%). Fiecare al treilea respondent consideră drept cauze ale corupției lacunele în legislație care permit actele de corupție (38%), lipsa eticii morale a funcționarilor publici (34%), faptul că averea agonisită de funcționari prin intermediul actelor de corupție nu este confiscată (33%), lăcomia și dorința de a trăi nu mai rău decât alții (31%).

În ceea ce privește evoluția fenomenului corupției din Moldova pe parcursul ultimului an, cei mai mulți respondenți consideră că acesta este în descreștere (39%). Fiecare al treilea agent public crede că fenomenul corupției a rămas la același nivel (34%), iar fiecare aproximativ al cincilea subiect consideră că fenomenul corupției în țară a crescut (22%) – Figura 63.

Figura 63. Considerați că în ultimul an nivelul corupției în RM ...? (A6)

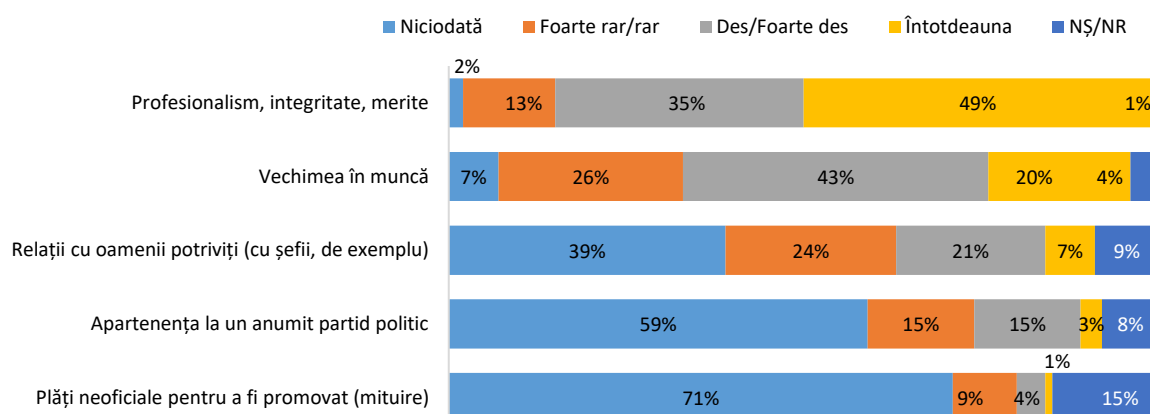
Creșterea nivelului de corupție (ușor / considerabil) a fost remarcată mai frecvent de femei, persoanele cu vârstă mai mare de 51 ani, respondenții cu nivel mediu de studii, agenții publici de la sate, din zona Nord, reprezentanții APL1 și ai altor instituții centrale și locale, cu funcții publice de execuție.

Profilul socio-demografic al agenților publici care cred că nivelul corupției s-a diminuat (ușor / considerabil) a fost diferit: această părere a fost exprimată mai frecvent de bărbați, tineri, persoanele cu nivel înalt de studii, locuitorii din orașe, reprezentanții APC și APL2, conducătorii de nivel superior.

3.2. Angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit

Potrivit rezultatelor cercetării, angajarea și promovarea agenților publici se face, de regulă, în bază de merit (Figura 64). Astfel, jumătate dintre agenții publici au declarat că promovarea în funcții în cadrul instituțiilor din care fac parte are loc întotdeauna în baza profesionalismului, integrității și meritelor persoanei promovate (49%), iar fiecare al treilea respondent a declarat că acestea sunt criteriile des/foarte des aplicate în instituții (35%). Deci 84% dintre agenții publici declară că în organizațiile lor persoana este promovată în baza meritelor. Aceste opinii au fost exprimate cu prioritate de persoanele cu nivel înalt de studii, din mediul urban, din Chișinău, angajați ai instituțiilor de nivel central, conducători de nivel superior.

Figura 64. În ce măsură sunt aplicate următoarele criterii de promovare în funcții în cadrul instituției dvs.? (B1)

Un alt criteriu important de promovare în funcție este vechimea în muncă, aplicat des / foarte des / întotdeauna potrivit 63% dintre persoanele chestionate. Acest criteriu a fost menționat preponderent de tineri, locuitori din nord și centru, APL2, persoanele cu durata de activitate de 6-10 ani.

Respondenții au recunoscut că în cadrul instituțiilor publice se recurge și la alte practici de promovare. Astfel, 28% dintre agenții publici au declarat că criteriul "relațiile cu oamenii potriviți (cu șefii, de exemplu)" se aplică deseori / foarte des / întotdeauna. În acest grup de respondenți prevalează agenții publici cu nivel mediu de

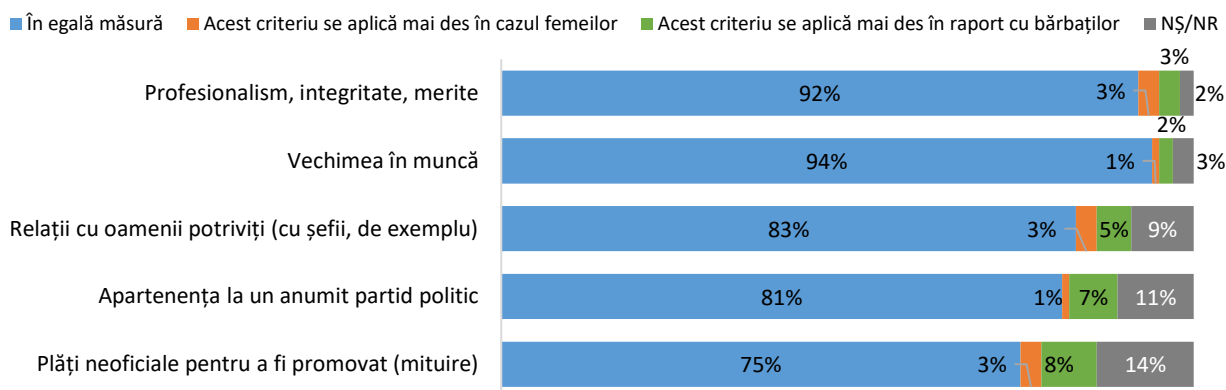
studii, rezidenții din Sud, deținătorii funcțiilor publice de execuție, persoanele care au o durată de activitate mai mare de 6 ani.

Criteriul "apartenența la un anumit partid politic" se ia în considerare deseori / foarte des / întotdeauna în opinia a 18% din agenți publici. Femeile, persoanele cu nivel mediu de studii, locuitorii din zonele Sud și Centru, angajații cu vechime mai mare de muncă declară mai frecvent că apartenența la un partid politic este esențială în promovarea în funcții.

71% dintre respondenți au declarat că în instituțiile lor nu există cazuri de promovare în baza plăților neoficiale, iar pentru 9% se recurge foarte rar / rar la mituire pentru a fi promovat. Aceștia sunt, preponderent, bărbații, persoanele cu vârste mai mari de 36 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul rural, din regiunile centrul și nord, reprezentanții APL1 și APL2. Cu cât este mai înaltă categoria funcției respondentului, cu atât este mai mare ponderea celor care aleg să spună că mita nu se aplică pentru promovare sau se aplică sporadic. Ponderea celor care au menționat că pentru promovare se plătește des / foarte des / întotdeauna este de 8%.

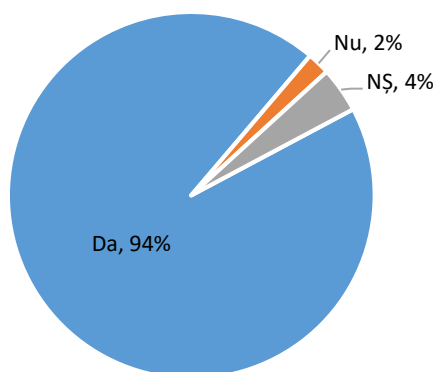
Rezultatele studiului arată că abordarea de gen este, în general, respectată în promovarea personalului din organizațiile publice din Moldova. Marea majoritate a respondenților au declarat că toate criteriile

Figura 65. Aceste criterii sunt aplicate în măsură egală pentru bărbați și femei în instituția dvs.? (B2)

menționate în Figura 64 sunt aplicate în măsură egală pentru bărbați și femei (profesionalismul - 92%, vechimea în muncă - 94%, relațiile cu oamenii potriviți – 83%, apartenența la un anumit partid politic – 81% și plățile neoficiale – 75%) – Figura 65. Totuși, se pare că bărbații sunt puțin mai privilegiați comparativ cu femeile atunci când se aplică plățile neoficiale (8%), apartenența politică (7%) și relațiile cu oamenii potriviți (5%).

Figura 66. În instituția dvs. se aplică proceduri de evaluare a performanțelor? (B3)

Un alt aspect măsurat prin sondajul de opinie se referă la evaluarea performanțelor și gradul în care aceasta contează în promovarea pe scara ierarhică. Rezultatele obținute arată că practic în toate instituțiile se aplică proceduri de evaluare a performanțelor (94%) – Figura 66.

Gradul în care rezultatele evaluării influențează promovarea cadrelor în instituție a fost evaluat pe o scală de 5 puncte (unde 1 = deloc nu influențează, cadrele sunt promovate în baza altor criterii; 5 = totalmente influențează, cadrele sunt promovate exclusiv în baza rezultatelor evaluării). Prin urmare, majoritatea agenților publici (72%) au declarat că

rezultatele evaluării influențează foarte mult sau totalmente (valorile 4 și 5) promovarea cadrelor în instituții

(în general, fără deosebiri semnificative în funcție de caracteristicile socio-demografice ale respondenților). Fiecare al 10-lea subiect a afirmat că, în instituțiile din care fac parte, cadrele sunt promovate întotdeauna sau foarte des (valorile 1 și 2) în baza altor criterii decât evaluarea performanțelor – Figura 67.

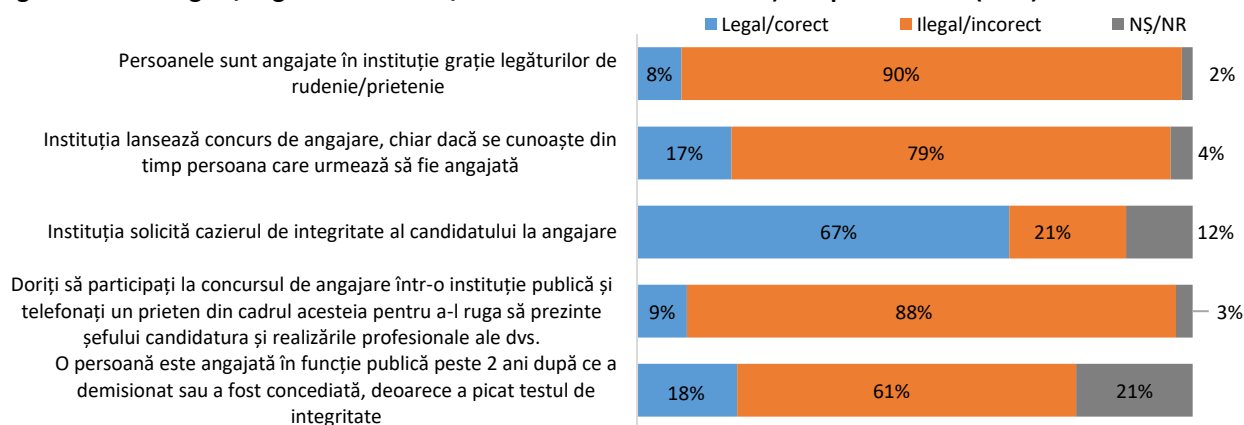
Scorul mediu atribuit de agenții publici pentru gradul în care rezultatele evaluării influențează promovarea cadrelor în instituție este 4.1 (pe scala de 5 puncte).

Analiza răspunsurilor în funcție de caracteristicile socio-demografice ale respondenților arată că scoruri medii mai înalte sunt atribuite de persoanele cu vârstă mai mare de 51 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, zona Centru, APL2, conducători de nivel superior, angajați cu durata de activitate mai mică de 2 ani. Scoruri mai mici sunt atribuite mai frecvent de persoanele cu nivel mediu de studii, din localități rurale, din Chișinău, APL1, funcționari de execuție.

La general, conducătorii de instituții tind să prezinte situația privind angajarea și promovarea în instituțiile unde activează de o manieră mai favorabilă acesteia, în comparație cu agenții publici cu categorii de funcții inferioare.

Marea majoritate a participanților la sondaj cunosc care sunt riscurile de corupție în procesul de angajare la serviciu. Aceștia au evaluat drept ilegale / incorecte următoarele situații: persoanele să fie angajate grație legăturilor de rudenie/prietenie (90%); persoana care dorește să participe la concursul de angajare într-o instituție publică să sune un prieten din cadrul acesteia pentru a-l ruga să favorizeze candidatura sa în fața șefului (88%); instituția să lanseze concurs de angajare, chiar dacă se cunoaște din timp persoana care urmează să fie angajată (79%) – (Figura 68).

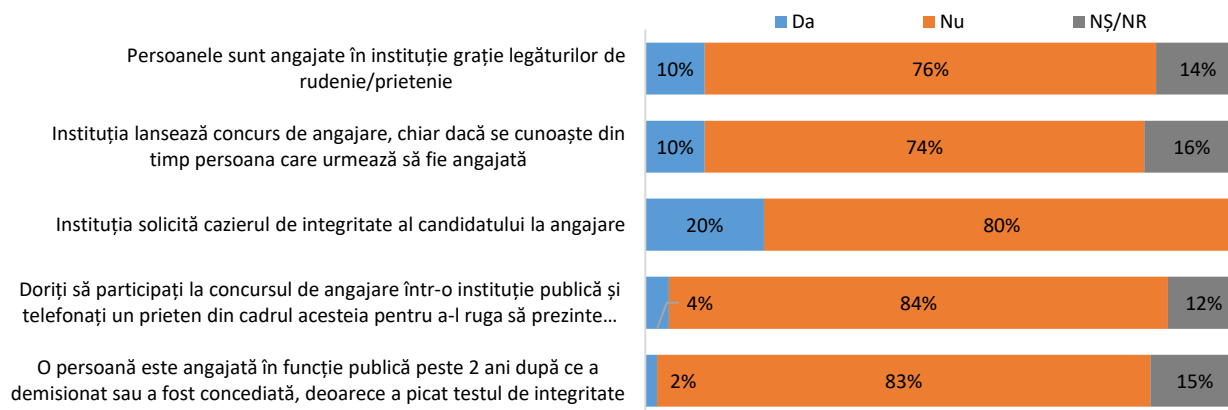
Figura 68. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la ...? (P1.1)

Fiecare al 10-lea dintre acești respondenți a declarat că în instituțiile unde activează, se întâmplă, totuși, ca persoanele să fie angajate grație legăturilor de rudenie/prietenie și/sau instituția să lanseze concurs de angajare, chiar dacă se cunoaște din timp persoana care urmează să fie angajată (Figura 69). Mai frecvent aceste răspunsuri au fost formulate de agenții publici de la Sud și din Chișinău, din cadrul APC și altor instituții publice de nivel central, de către deținătorii unor funcții de execuție.

Dintre cei care au declarat că există riscuri de corupție în angajare, 18% au confirmat că sunt luate măsuri de soluționare sau sancționare a cazurilor când persoanele sunt angajate grație legăturilor de rudenie/prietenie, iar 23% au confirmat că astfel de măsuri sunt asigurate pentru cazurile de lansare a concursurilor de angajare, chiar dacă se cunoaște din timp persoana care urmează să fie angajată (Figura 70).

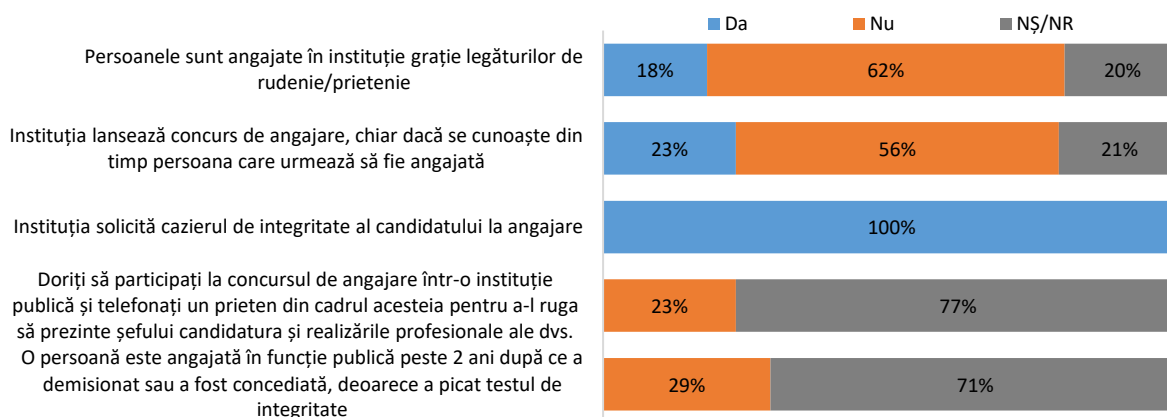
Figura 69. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

Cazuri când un prieten favorizează angajarea cuiva sau cazuri de angajare după nesuținerea testului de integritate practic nu sunt semnalate (4% și, respectiv, 2% au declarat că se întâmplă astfel de situații în instituțiile publice pe care le reprezintă) (Figura 69).

Figura 70. Au fost luate măsuri de soluționare sau sancționare în legătură cu aceste situații? (P1.3)

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat „Da” la P2

2/3 dintre participanții la sondaj consideră lega/corect dacă instituția solicită cazierul de integritate al candidatului la angajare (Figura 68). Dintre ei, fiecare al 5-lea confirmă că această practică are loc în organizațiile lor (Figura 69).

Analiza aprofundată atestă totuși un nivel scăzut de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale sau corecte/incorecte privind Angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit și integritate profesională. Valoarea indicatorului integrat (răspunsuri corecte la toate situațiile ilustrate în Figura 68) arată faptul că doar 7% din agenți publici au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de angajare și promovare a agenților publici în bază de merit și integritate profesională.

3.3. Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității

Regimul de restricții în ierarhie este, în general, respectat în organizațiile publice din Republica Moldova. Astfel, 79% din respondenți au declarat că, pe parcursul ultimelor 12 luni, nu au cunoscut cazuri când, în instituția din care fac parte, agentul public să se fi aflat în subordinea nemijlocită a unei rude (Figura 71). Această afirmație a fost făcută preponderent de bărbați, persoane cu nivel înalt de studii, rezidenții mediului rural, din regiunea Centru, reprezentanții APL1 și APL2, deținătorii unor funcții de categorii mai înalte.

Figura 71. Cunoașteți cazuri în instituția dvs. când agentul public se află/a fost în subordinea nemijlocită a unei rude directe sau prin afinitate în ultimele 12 luni? (C1)

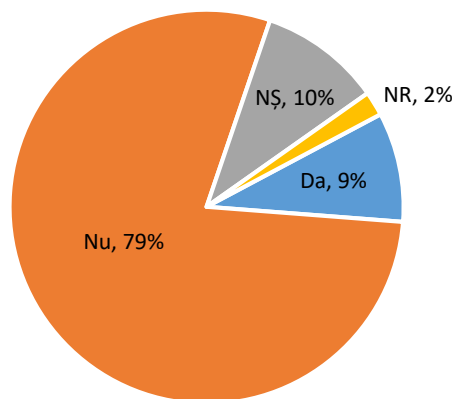
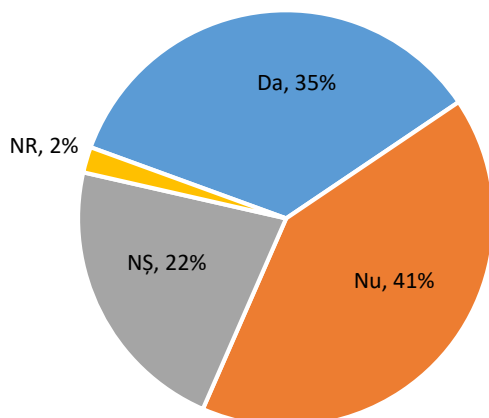

Figura 72. Au fost întreprinse măsuri în vederea încetării raportului ierarhic? (C2)

* Sub-eșantion: 58 respondenți

Totodată, 9% dintre respondenți au declarat că în instituțiile lor au existat situații de raporturi ierarhice între rude directe sau prin afinitate. Cazurile respective au fost raportate preponderent în regiunea Nord și Chișinău, în cadrul autorităților de nivel central și altor instituții publice la nivel central, de către agenți publici cu funcție publică de conducere de nivel mediu și de execuție.

Dintre ei, cca 1/3 au declarat că au fost întreprinse măsuri în vederea încetării raportului ierarhic între rude, 41% au afirmat că nu s-au luat măsuri de încetare a raporturilor ierarhice, iar 22% nu știu dacă s-au întreprins careva măsuri în acest sens (Figura 72).

Agenții publici au fost testați la nivelul de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale sau corecte/incorecte privind Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității.

Aproximativ 4 din 5 agenți publici au menționat **corect** precum că următoarele situații reprezintă o încălcare a regimului de incompatibilități: primarul din orașul X semnează un contract privind realizarea unor lucrări cu firma fratelui său (86%); primarul din localitatea X este, în același timp, director general al unei companii comerciale (84%); licitația organizată de un consiliu raional a fost câștigată de firma condusă de soția președintelui consiliului (84%) - (Figura 73).

Potrivit participanților la sondaj, de regulă, în instituțiile unde activează aceștia, asemenea situații nu au loc, sau ei nu cunosc/nu vor să spună dacă există astfel de cazuri - (Figura 74).

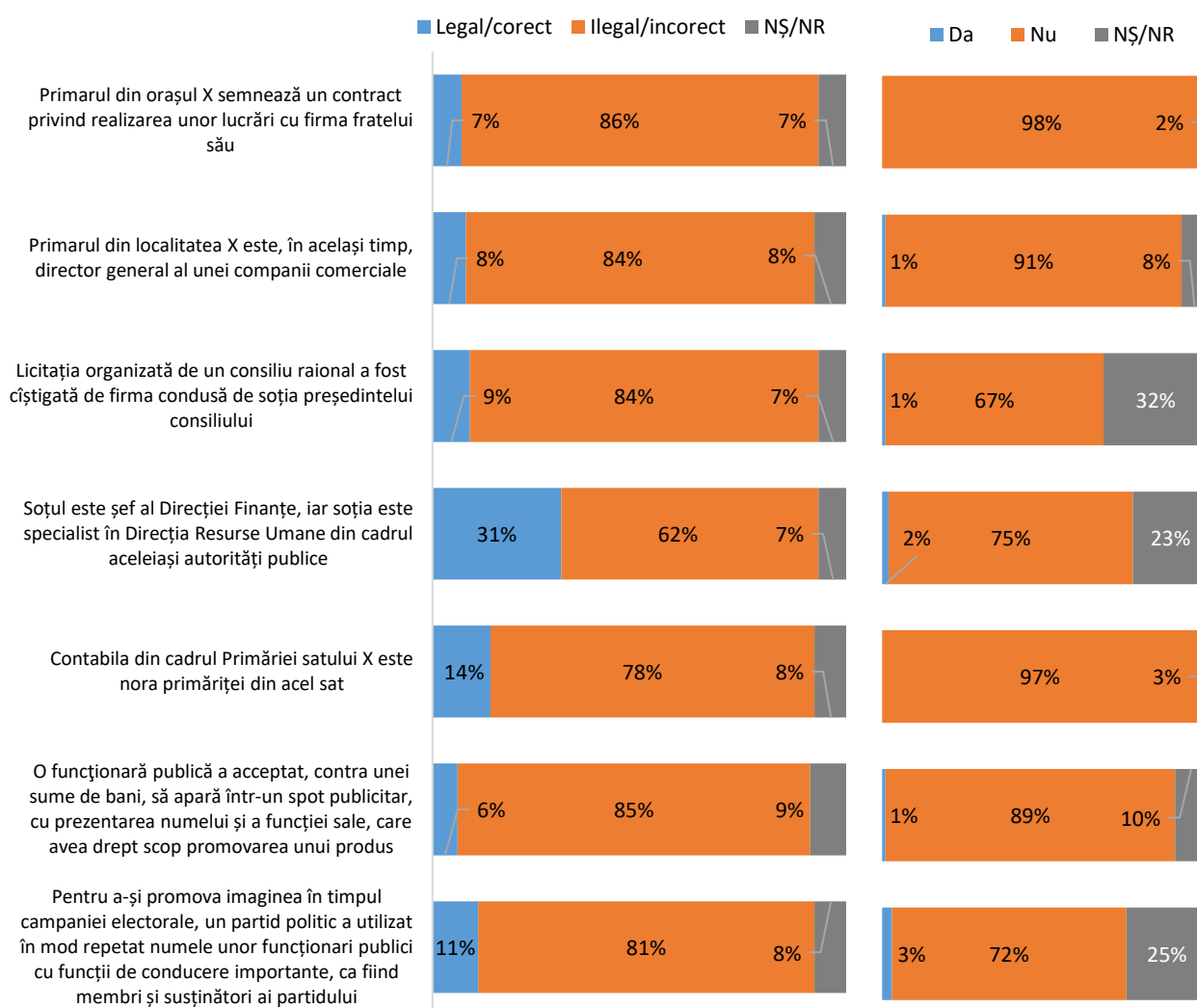
Cât privește regimul restricțiilor în ierarhie, majoritatea respondenților au evaluat drept ilegale / incorecte următoarele situații: soțul este șef al Direcției Finanțe, iar soția este specialist în Direcția Resurse Umane din cadrul aceleiași autorități publice (62%) (**răspuns incorect**), Contabila din cadrul Primăriei satului X este nora primăriei din acel sat (78%) – Figura 73. Similar constatările anterioare, respondenții declară că asemenea

situații nu se întâmplă sau nu știu/refuză să spună dacă există asemenea cazuri în instituțiile de care aparțin (Figura 74).

Analiza răspunsurilor care măsoară nivelul de cunoștințe al respondenților despre regimul de limitare a publicității, arată că 4/5 dintre agenții publici au declarat ilegale următoarele situații (**răspuns incorect**): o funcționară publică a acceptat, contra unei sume de bani, să apară într-un spot publicitar, cu prezentarea numelui și a funcției sale, care avea drept scop promovarea unui produs (85%), pentru a-și promova imaginea în timpul campaniei electorale, un partid politic a utilizat în mod repetat numele unor funcționari publici cu funcții de conducere importante, ca fiind membri și susținători ai partidului (81%) – Figura 73. Majoritatea agenților publici au menționat că nu există asemenea situații în instituțiile lor, iar ceilalți nu știu/ refuză să spună dacă asemenea cazuri au loc în organizațiile lor (Figura 74).

Figura 73. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații? (P1.1)

Figura 74. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

Analiza aprofundată atestă totuși un nivel scăzut de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale sau corecte/incorecte privind **Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității**. Valoarea indicatorului integrat (răspunsuri corecte la toate situațiile ilustrate în Figura 73) arată faptul că doar 18% din agenți publici au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității.

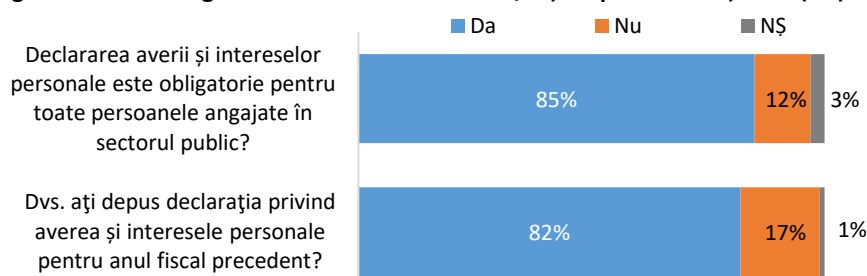
3.4. Respectarea regimului de declarare a averii și a intereselor personale

Aproximativ 4 din 5 respondenți (85%) au menționat că declararea averii și intereselor personale este obligatorie pentru toate persoanele angajate în sectorul public (Figura 75). Această opinie a fost mai frecvent menționată de către bărbați, persoanele cu vârsta 20-35 ani, persoane cu nivel înalt de studii, locuitorii din zona nord, reprezentanți ai APC, APL2 și APL1, conducători de nivel superior și agenți publici care activează în instituție între 6-10 ani.

Ori răspunsul corect este că nu toate persoanele angajate în sectorul public au această obligație.

Conform prevederilor Legii Integrității nr. 82/2017, art. 13, toți agenții publici sunt obligați să depună declarația de avere și interese personale. Conform definiției prezentate în aceeași lege, art. 3, agentul public este persoana încadrată într-o entitate publică și care exercită o funcție publică, o funcție publică cu statut special, o funcție de demnitate publică, este angajată în cabinetul persoanei cu funcție de demnitate publică sau prestează servicii de interes public, precum și alesul local. În sectorul public însă sunt angajate și persoane care nu au statutul de agent public (de ex. personalul tehnic).

Figura 75. Este obligatorie declararea averii ...? / Ași depus declarația ...? (D1)

Potrivit fiecărui al 8-lea respondent (sau 12%) acest exercițiu nu este obligatoriu pentru toți angajații din sectorul public, iar 3% nu cunosc răspunsul la această întrebare (Figura 75).

Ponderea persoanelor care au depus declarația privind averea și interesele

personale pentru anul fiscal precedent constituie 82%, aceștia fiind prioritar bărbați, persoanele cu vârsta mai mică de 51 ani, respondenții cu nivel înalt de studii, locuitorii din zona Nord, reprezentanți ai APC, APL2 și APL1, conducători de nivel superior și agenți publici care activează în instituție între 6-10 ani (Figura 75).

Ponderea agenților publici care nu au depus declarația pentru anul precedent reprezintă 17% (Figura 75). În această categorie se regăesc preponderent agenții publici de sex feminin, cu vârsta de 51 ani și mai mult, care activează în regiunea Sud și Chișinău, în alte instituții (decât autorități) de la nivel central și local, cu vechimea în muncă până la 2 ani.

Agenții publici au fost testați la nivelul de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale sau corecte/incorecte privind Respectarea regimului de declarare a averii și intereselor personale.

88% dintre agenții publici chestionați consideră ilegală/incorectă situația când funcționarul depune declarația averii și intereselor personale după doi ani de activitate în cadrul entității publice (**răspuns corect**), iar 7% cred că această practică este legală/corectă (Figura 76). 74% cred că este ilegal/incorect că funcționarul nu declară averile concubinului / concubinei sale în declarația averii și intereselor personale (**răspuns corect**), în comparație cu 17% care cred diferit (Figura 76). 70% dintre respondenți au menționat că este ilegal /incorect că la încetarea mandatului / raporturilor de muncă, funcționarul public nu depune declarația averii și intereselor personale, deoarece deja a depus-o în acest an (**răspuns corect**), iar fiecare al 5-lea subiect chestionat crede că această practică este legală și corectă – (Figura 76). Marea majoritate a agenților publici au declarat că asemenea situații nu se întâmplă în organizațiile unde activează, ceilalți fiind persoane care nu știu sau nu au vrut să răspundă dacă astfel de situații sunt prezente în instituții (Figura 77).

Figura 76. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la ...? (P1.1)

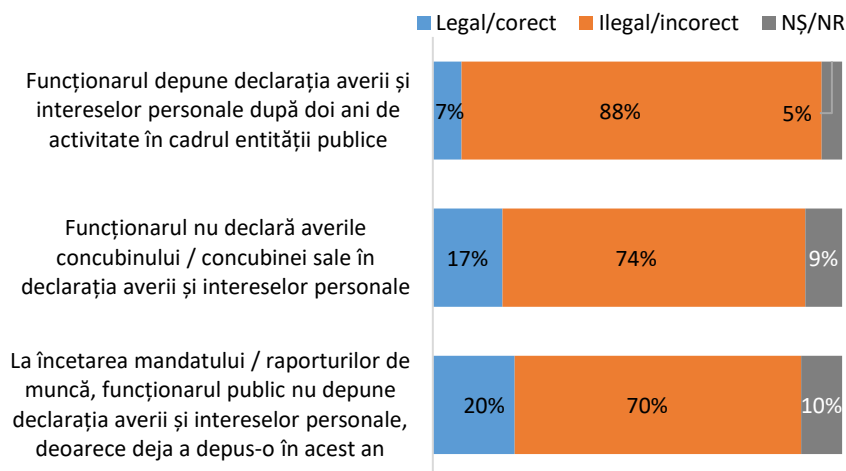
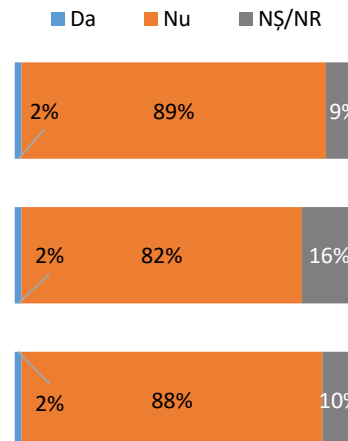

Figura 77. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

Analiza aprofundată atestă un nivel destul de înalt de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale sau corecte/incorecte privind **Respectarea regimului de declarare a averii și intereselor personale**. Valoarea indicatorului integrat (răspunsuri corecte la toate situațiile ilustrate în Figura 76) arată faptul că 57% din agenți publici au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului de declarare a averii și intereselor personale.

3.5. Respectarea regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului

Aproximativ 3 din 4 respondenți (77%) consideră **corect** că agentul public este obligat să declare întotdeauna un conflict de interese (Figura 78). Această opinie a fost exprimată prioritar de bărbați, persoanele cu vârsta mai mică de 51 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, din zona Centru, APC și APL2, cu funcții de categorii mai înalte, cu durata de activitate de 6-10 ani.

15% dintre respondenți confirmă necesitatea declarării conflictelor de interese, dar numai în anumite situații (Figura 78). Aceștia sunt preponderent femeile, persoanele cu vârsta peste 51 ani, cu nivel mediu de studii, din mediul rural, reprezentanți ai APL1 și altor instituții publice, persoane cu funcții de execuție.

Conform art. 14 al Legii integrității, agentul public este obligat să declare în scris, în termen de 3 zile, conducătorului entității publice despre conflictul de interese real apărut în cadrul activității sale profesionale, explicând natura conflictului de interese și cum acesta influențează sau poate influența exercitarea imparțială și obiectivă a atribuțiilor sale;

Mai mult ca atât, conform art. 12 din Legea nr. 133 din 17.06.2016 privind declararea averii și a intereselor personale, și conflictul de interese potențial se declară în mod obligatoriu.

Figura 78. Este agentul public obligat să declare un conflict de interese? (E1)

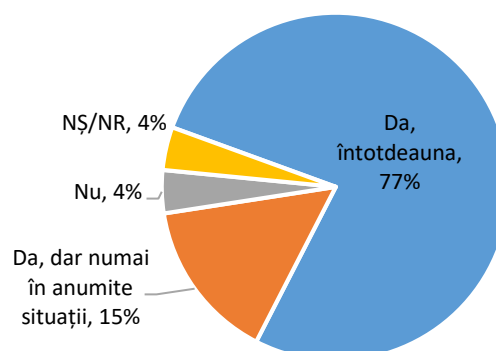
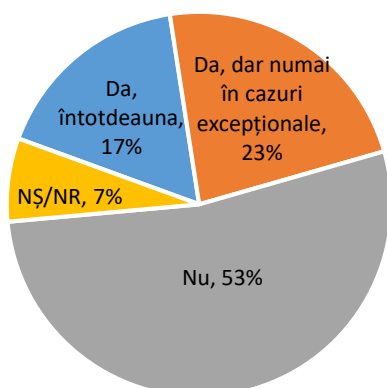

Figura 79. Este agentul public în drept să ia decizii, aflându-se în situație de conflict de interese? (E2)

mică de 51 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, APC, APL2 și APL1, conducători de nivel superior, cu durata de activitate de cel mult 2 ani.

În același timp, ponderea respondenților care consideră că agentul public este în drept să ia decizii, aflându-se în situație de conflict de interese constituie 40%. Dintre ei, 17% cred că aflarea în situația de conflict de interese nu poate îngreuna în nici un fel dreptul la orice decizie, iar 23% cred că un agent public poate lua decizii doar în cazuri excepționale dacă se află în conflict de interese (Figura 79). 7% dintre participanții la sondaj nu știu dacă un agent public este în drept să ia decizii în cazul în care se află în situație de conflict de interese.

89% dintre agenții publici nu au cunoscut cazuri de conflict de interese în instituțiile din care fac parte, pe parcursul ultimelor 12 luni, iar 8% au fost martori unor asemenea situații (Figura 80). Din punct de vedere al sexului, vârstei, nivelului de studii, tipului de localitate și duratei de activitate nu au existat diferențe semnificative în răspunsuri. Din punct de vedere al altor caracteristici socio-demografice, mai mulți respondenți din Nord și Centru, APL2 și APL1, conducători de nivel superior au declarat că nu au cunoscut cazuri de conflict de interese în organizațiile lor.

Dintre agenții publici care au cunoscut cazuri de conflict de interese pe parcursul ultimelor 12 luni (49 persoane), 41% au declarat că persoanele aflate în situație de conflict au continuat să exercite atribuțiile de serviciu, iar 53% au menționat că persoanele respective au încetat să lucreze în funcția respectivă – Figura 81.

Principalele cauze ale nedeclarării conflictelor de interese de către agenții publici sunt necunoașterea procedurii (54%), obținerea de beneficii personale (financiare, materiale sau

Fiind întrebați dacă agentul public este în drept să ia decizii, aflându-se în situație de conflict de interese, doar cca. jumătate dintre agenții publici au răspuns **corect** "că nu este în drept" (53%) – Figura 79. Conform pct. (4), art. 12 din Legea nr. 133/2016, în cazul apariției unui conflict de interese agentul public este obligat să nu rezolve cererea/demersul, să nu emită actul administrativ, să nu încheie, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, actul juridic, să nu ia sau să nu participe la luarea deciziei în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică până la soluționarea conflictului de interese.

Această părere a fost exprimată mai frecvent în răspunsurile bărbaților, persoanelor cu vârsta mai

Figura 80. Cunoașteți cazuri de conflict de interese în instituția dvs. în ultimele 12 luni? (E3)

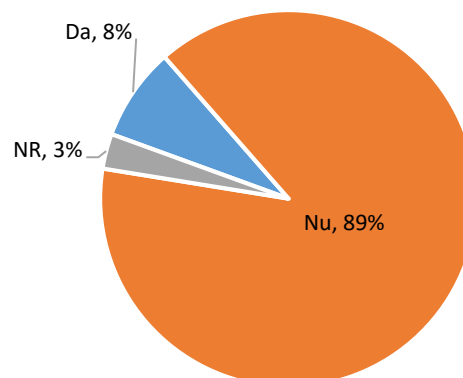
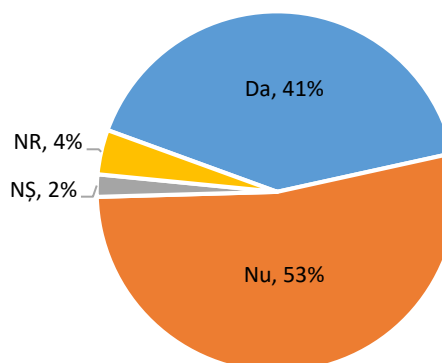
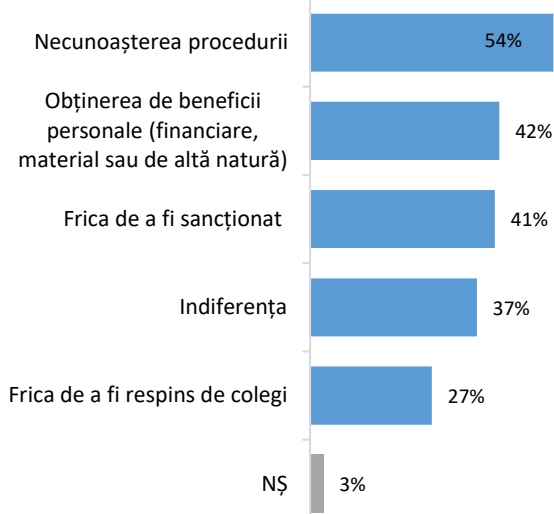

Figura 81. Persoanele aflate în situație de conflict de interese au continuat să exercite atribuțiile de serviciu legate de situația dată? (E4)

* Sub-eșantion: 49 respondenții

Figura 82. Care sunt principalele cauze ale nedeclarării conflictelor de interese de către agenții publici? (E5) Răspuns multiplu

de altă natură) – 42%, frica de a fi sancționat/ă (41%), indiferența (37%) și frica de a fi respins/ă de colegi (27%) – Figura 82.

Sondajul de opinie a măsurat și percepțiile agenților publici despre măsurile necesare a fi întreprinse pentru a înlătura situațiile de favoritism în sectorul public. Astfel, aproape 2/3 dintre subiecții chestionați (69%) consideră necesar a anunța conducătorul ierarhic superior în acest sens, 41% cred că orice caz de favoritism trebuie denunțat la CNA, iar 32% pledează pentru denunțarea acestuia la ANI.

Marea majoritate a agenților publici știu să identifice **corect** situațiile de conflict de interese și favoritism. Astfel, 87% dintre participanții la sondaj au considerat următoarea situație ca fiind ilegală / incorectă: consilierul local este director general al firmei X. În consiliul local este înaintat un proiect de hotărâre care

ar reduce cu 20% taxa de depozitarea a deșeurilor pentru firma X. Consilierul local votează proiectul de hotărâre - (Figura 83). Participanții la sondaj au declarat în cvasi-totalitate că situații de nerespectare a regimului de conflicte de interese nu au loc în organizațiile unde aceștia activează (96%) – Figura 84.

Alți 86% dintre respondenți au considerat incorectă/ilegală următoarea situație: "un funcționar public, fiind membrul comisiei pentru selectarea unui ONG în cadrul unui proiect de finanțare, observă printre dosarele depuse un ONG cu care a conlucrat anterior ca expert. Funcționarul nu declară acest lucru și favorizează dosarul ONG-ului respectiv pentru că este convins că e cel mai potrivit pentru proiect" (Figura 83). Dintre persoanele care au identificat situația de favoritism, marea majoritate au declarat că asemenea situații nu se întâmplă în instituțiile unde lucrează (81%), iar ceilalți 1/5 nu știu/au refuzat să spună dacă se întâmplă încălcări ale regimului favoritismului în instituțiile publice (Figura 84).

Figura 83. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la ...? (P1.1)

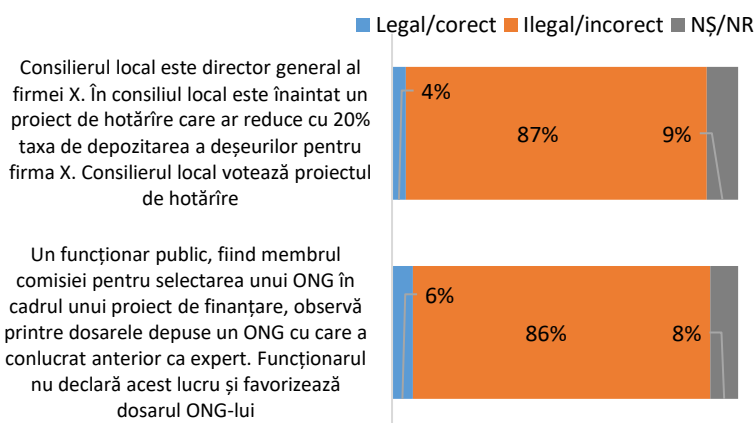
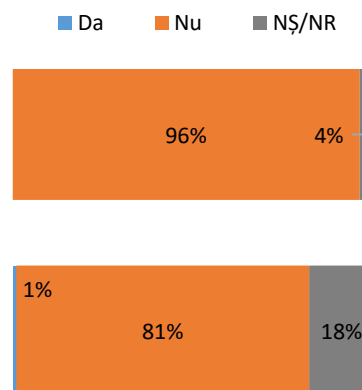

Figura 84. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

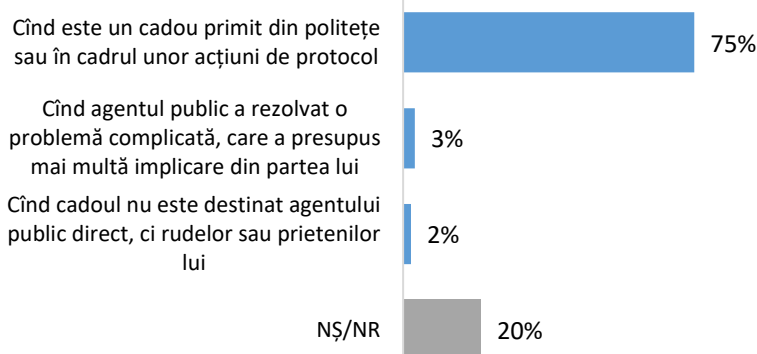
Analiza aprofundată atestă un nivel înalt de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale sau corecte/incorecte privind Respectarea regimului conflictelor de interese și neadmitere a favoritismului. Valoarea indicatorului integrat (răspunsuri corecte la toate situațiile ilustrate în Figura 83) arată că 78% din agenți publici au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului conflictelor de interese și neadmitere a favoritismului.

3.6. Respectarea regimului cadourilor

3 din 4 participanți la sondaj (75%) au răspuns corect că este justificat ca un agent public să accepte un cadou în situația când acesta este primit din politețe sau în cadrul unor acțiuni de protocol. Această opinie a fost exprimată prioritar de bărbați, persoanele cu vârsta 36-50 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, APC și APL2, cu durata de activitate de cel puțin 3 ani.

5% dintre persoanele intervievate justifică primirea cadourilor de către un agent public în situațiile când acesta a rezolvat o problemă mai complicată sau când cadoul nu este destinat direct agentului public, ci rudelor sau prietenilor lui.

Figura 85. Dintre situațiile descrise mai jos, în ce cazuri este justificat ca un agent public să accepte un cadou? (F1)

Fiecare al 5-lea respondent (20%) nu cunoaște când este justificată acceptarea unui cadou de către un agent public (Figura 85). Aceștia sunt preponderent femeile, persoanele cu vârsta 20-35 ani și cei peste 51 ani, cu nivel mediu de studii, din mediul rural, reprezentanți ai APL1 și altor instituții publice, cu funcții de conducere de nivel superior.

Cât privește incidența cazurilor de oferire a cadourilor agenților publici, în schimbul sau drept mulțumire

pentru un serviciu prestat, 55% respondenți declară că cetățenii nu oferă cadouri, servicii, invitații etc. (Figura 86) Fiecare al 3-lea participant la sondaj a declarat că cetățenii mulțumesc agenții publici în diferite moduri pentru soluționarea unor situații (dintre ei 21% precizează că aceste situații se întâmplă foarte rar, 10% - rar și 3% - deseori). Primirea cadourilor a fost confirmată preponderent de agenții publici de sex feminin, în regiunea Sud și Chișinău, în cadrul instituțiilor publice la nivel central și local (alte decât autorități publice).

Aproximativ jumătate dintre participanții la sondaj au declarat că există registrul cadourilor în instituțiile în care activează (52%), iar fiecare al 3-

Figura 86. În instituția în care activați cât de des cetățenii oferă cadouri, servicii, invitații etc. agenților publici în schimbul sau ca mulțumire pentru un serviciu prestat? (F2)

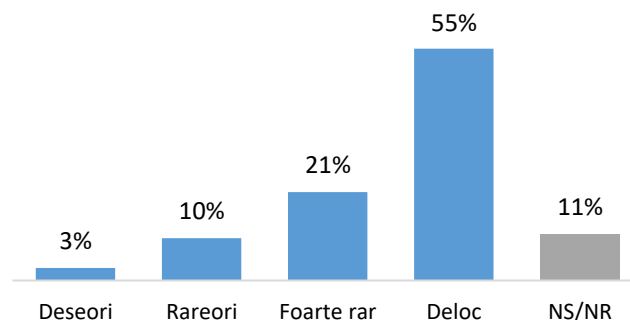
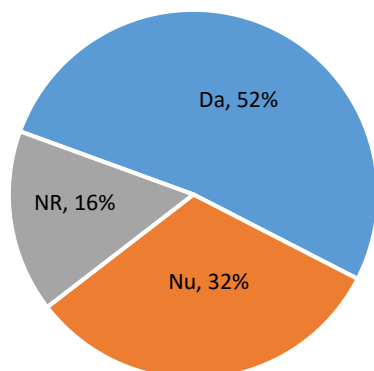

Figura 87. În instituția în care activați există registrul cadourilor? (F3)

lea respondent declară contrariul. Ponderea agenților publici care nu știu dacă în instituția unde activează există un registru al cadourilor constituie 16% - Figura 87.

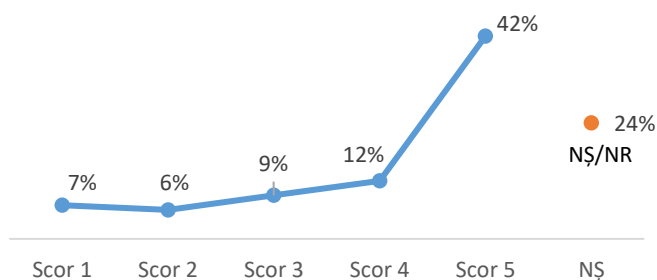
Printre persoanele care sunt sigure că în organizațiile lor există registru al cadourilor prevalează bărbații, persoanele cu vârsta sub 51 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, din Chișinău, APC și APL2, cu durata de activitate între 6-10 ani. Profilul socio-demografic al respondenților care au menționat că în instituțiile lor nu există un

asemenea registru este preponderent femei, persoane cu vârsta peste 51 ani, cu nivel mediu de studii, din mediul rural, zona Sud, reprezentanți ai altor instituții publice la nivel local, cu funcții de conducere de nivel superior.

Persoanele care au confirmat existența registrului de cadouri, au fost rugate să evalueze eficiența acestuia (pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = cadourile deloc nu sunt declarate, 5 = toate cadourile sunt declarate și evaluate corect) – Figura 88. Evaluări ale eficienței registrului au fost obținute de la 76% dintre respondenți, în timp ce 24% nu a putut să se pronunțe în acest sens. Dintre cei care au evaluat eficiența registrelor, cei mai mulți au apreciat pozitiv acest instrument (54%), atribuind valori maxime (4 și 5) pe scala de evaluare. Altfel spus, cadourile sunt întotdeauna / de regulă declarate în registru și evaluate corect (Figura 88).

Figura 88. Cât de eficient este acest registru? (F4)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = cadourile deloc nu sunt declarate, 5 = toate cadourile sunt declarate și evaluate corect

* Sub-eșantion: 322 respondenții

Scorul mediu calculat pentru eficiența registrului cadourilor este 4 (pe scala de 5 puncte). Valori medii mai mari au fost atribuite mai des de bărbați, persoanele tinere, rezidenții din zonele Centru și Nord, APC și APL2, conducători cu funcții de conducere de nivel superior și mediu.

Scoruri medii mai mici în evaluarea eficienței acestor documente au fost atribuite preponderent de femei, persoane cu vârsta 36-50 ani, cu nivel mediu de studii, din sud și Chișinău, din alte instituții publice, cu funcții de execuție.

4 din 5 persoane chestionate au evaluat drept ilegale/ incorecte următoarele situații: (i) Funcționarul public acceptă drept cadou un set de birotică pentru că a rezolvat o problemă neordinară și complicată pentru un cetățean, (ii) Funcționarul public nu declară primirea unui cadou de protocol în cadrul unui eveniment public/conferință (Figura P2.1.). Ori acestea sunt răspunsuri corecte. Fiecare al 9-lea agent public consideră aceste situații ca fiind legale/corecte (Figura P2.2.).

Figura 89. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la ...? (P1.1)

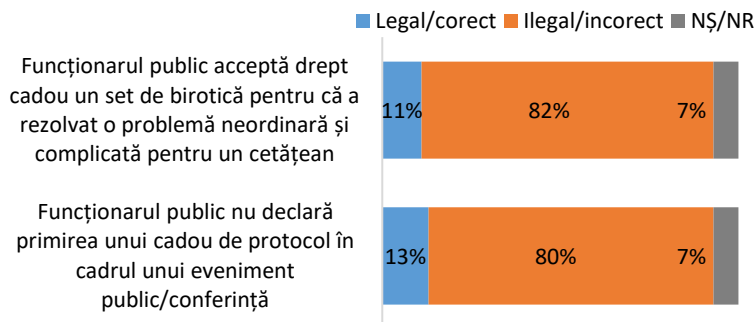
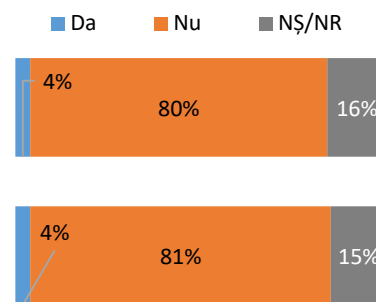

Figura 90. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

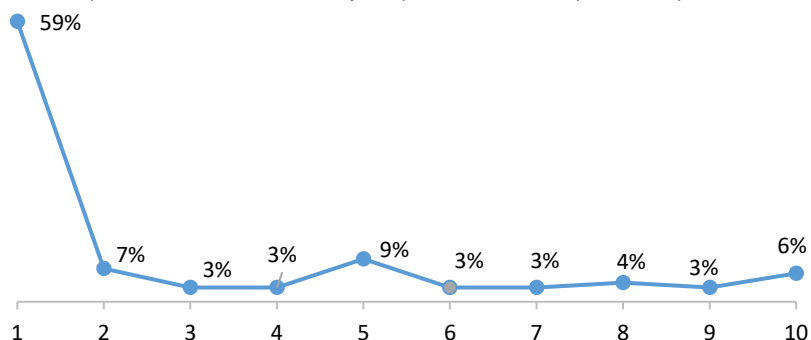
Analiza aprofundată atestă un nivel înalt de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale sau corecte/incorecte privind **Respectarea regimului cadourilor**. Valoarea indicatorului integrat (răspunsuri corecte la toate situațiile ilustrate în Figura 89) arată că 71% din agenți publici au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului cadourilor.

3.7. Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare

Evaluarea gradului în care activitatea instituțiilor publice este influențată de interesele partidelor politice s-a realizat pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = deloc nu este influențată de interesele partidelor politice, 10 = totalmente influențată de interesele partidelor politice. Scorul care a acumulat cea mai mare pondere în răspunsuri este 1 (Figura 91). Prin urmare, mai mult de jumătate dintre agenții publici chestionați au declarat

Figura 91. În ce măsură activitatea instituției dvs. este influențată de interesele partidelor politice? (G1)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = deloc nu este influențată de interesele partidelor politice, 10 = totalmente influențată de interesele partidelor politice

că activitatea instituțiilor din care fac parte deloc nu este influențată de interesele partidelor politice.

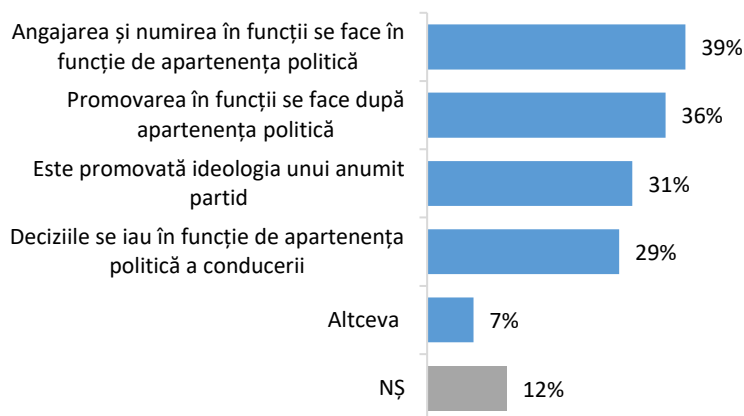
Totodată, scorul mediu atribuit în evaluarea gradului în care activitatea instituțiilor publice este influențată politic este 5.8. Valori medii mai mari au fost atribuite mai des de bărbați, persoane cu nivel înalt de studii, locuitorii din zonele urbane, rezidenții din Chișinău, reprezentanții APC și

APL2, agenți publici cu funcții de conducere de nivel superior și mediu.

Analiza răspunsurilor prin cumularea scorurilor arată că marea majoritate a respondenților (81%) au atribuit valorile 1 – 5 pe scală, adică au evaluat organizațiile ca fiind deloc / mai degrabă neinfluențate politic. Celelalte persoane consideră că instituțiile sunt mai degrabă / totalmente influențate de interesele partidelor politice (19%), atribuind scorurile 6 – 10 pe scală (Figura 91).

Cel mai frecvent aceste influențe se manifestă prin faptul că apartenența politică a persoanei condiționează angajarea și numirea acesteia în funcții (39%), și/sau promovarea în funcții (36%). Un alt gen de influență asupra instituției constă în faptul că se promovează ideologia unui anumit partid (31%), dar și în faptul că deciziile se iau în funcție de apartenența politică a administrației (29%) – Figura 92.

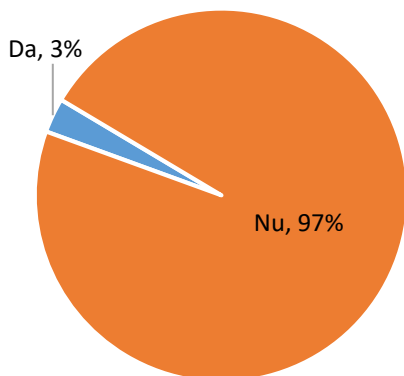
Figura 92. Cum se manifestă aceste influențe? (G2) (Răspuns multiplu)

* Sub-eșantion: 249 respondenții

O altă constatare a studiului este că angajații instituțiilor publice din Republica Moldova nu sunt, de regulă,

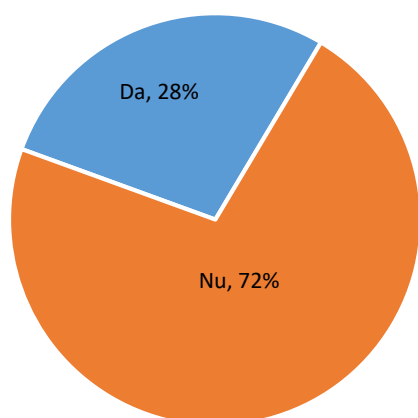
Figura 93. Ați fost impus să votați pentru / împotriva unui anumit candidat politic la ultimele alegeri (prezidențiale, parlamentare, locale)? (G3)

Potrivit agenților publici cazurile de influențe necorespunzătoare în instituțiile în care lucrează au fost aproape inexistente pe parcursul ultimelor 12 luni (Figura 94). Ori, nici unul dintre respondenți nu a fost rugat sau impus în această perioadă să solicite sau să ofere mită, să sustragă sau să fure bani publici sau bunuri publice, să participe la extorcare de fonduri.

Aproape toți respondenții au declarat că nu li s-a cerut / impus să facă trafic de influență (99%), să facă abuz de putere (99%), să protejeze, susțină sau favorizeze pe cineva la locul de muncă (98%).

Figura 95. Ați denunțat actele la care v-ați referit în întrebarea precedentă? (G5)

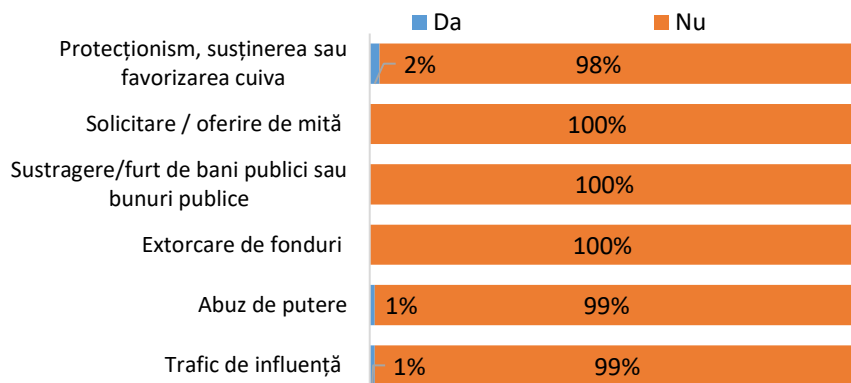
* Sub-eșantion: 18 respondenți

cred că situația va fi soluționată (62%) – Figura 96. Fiecare al treilea respondent nu a denunțat pentru că avea îngrijorări privind siguranța personală sau a familiei (31%), iar fiecare aproximativ al patrulea respondent nu s-a plâns pentru că avea îngrijorări

influențați în opțiunile lor electorale. Astfel, 97% dintre agenții publici chestionați au declarat că nu au fost impuși să voteze pentru / împotriva unui anumit candidat politic la ultimele alegeri (prezidențiale, parlamentare, locale) – Figura 93.

Printre cei care totuși au fost influențați în opțiunile lor electorale, au prevalat femeile, persoanele cu nivel mediu de studii, locuitorii de la sate, rezidenții din regiunile Centru și Sud, reprezentanții altor instituții de nivel local, conducătorii de rang superior.

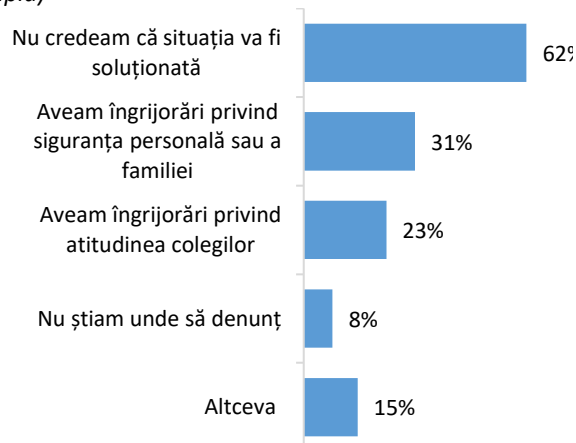
Figura 94. Pe parcursul ultimelor 12 luni, ați fost solicitat, rugat sau impus să participați la următoarele acțiuni la locul dvs. de muncă? (G4)

Rezultatele sondajului arată că doar 3% respondenți au fost *afecțați* de careva influențe necorespunzătoare la locul de muncă pe parcursul ultimelor 12 luni. Marea majoritate a lor (72%) a preferat să nu denunțe cazurile (Figura 95).

Cauza principală de ne-denunțare este că persoanele nu

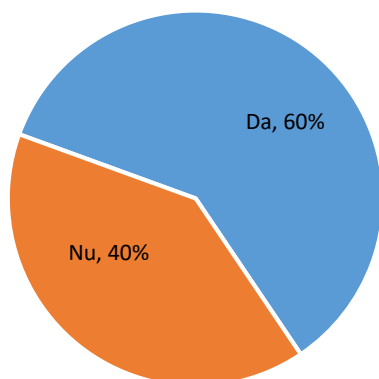
Figura 96. Din ce cauză nu ați denunțat? (G6) (Răspuns multiplu)

* Sub-eșantion: 13 respondenți

privind atitudinea colegilor (23%). 8% dintre persoanele care nu au denunțat, nu știau unde să se adreseze în acest scop, iar 15% au avut un alt motiv.

Figura 97. Situația a fost soluționată după denunț? (G7)

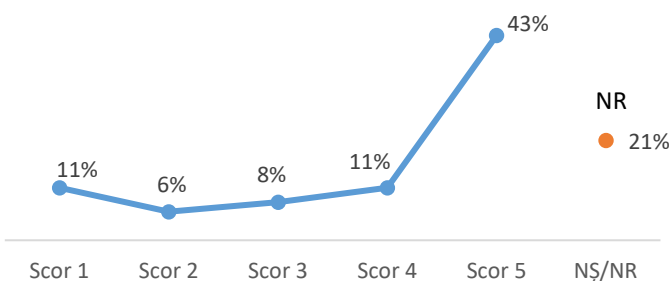

* Sub-eșantion: 5 respondenți

necorespunzătoare. 23% au menționat că organizația lor dispune de un asemenea registru, iar 26% au afirmat că instituția nu are un asemenea document. Cca. 1/3 dintre agenții publici nu știu dacă în instituție există registrul influențelor necorespunzătoare, iar fiecare al 5-lea agent public a auzit pentru prima dată această sintagmă (21%) – Figura 98.

Figura G9. Cât de eficient este acest registru? (G9)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = cazurile deloc nu sunt declarate, 5 = toate cazurile sunt declarate și evaluate corect

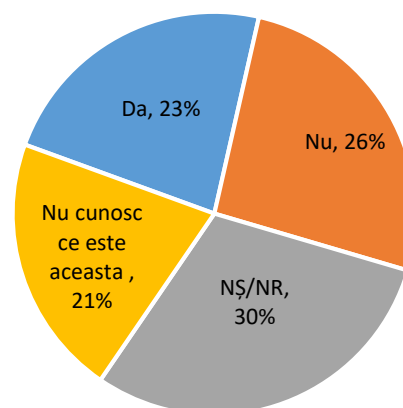
* Sub-eșantion: 140 respondenți

majoritatea cazurilor sunt declarate în registrul influențelor necorespunzătoare (Figura 99).

Dintre cei 18 agenți publici care au recunoscut că au fost rugați sau impuși să participe în acțiuni necorespunzătoare, doar aproximativ 1/4 au denunțat influențele (Figura G5). 60% dintre ei au declarat că situația a fost soluționată după denunț, iar în 40% dintre cazuri situația a rămas nerezolvată (Figura 97).

Participanții la sondaj au fost întrebați dacă instituțiile în cadrul cărora activează dispun de un registru al influențelor

Figura G8. În instituția dvs., există registrul influențelor necorespunzătoare? (G8)

Respondenții care au declarat că în instituțiile lor există un registru al influențelor necorespunzătoare, au fost rugați să evalueze eficiența acestuia (pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = cazurile deloc nu sunt declarate, 5 = toate cazurile sunt declarate; 8 = NȘ/NR). 79% dintre ei au evaluat eficiența instrumentului, ponderea non-răspunsurilor constituind 21%. Astfel, 54% dintre respondenți au apreciat eficiența registrului, atribuind valorile 4 și 5 pe scală, ceea ce înseamnă că toate /

92% dintre participanții la sondaj au considerat ilegală/incorrectă situația când un funcționar public nu denunță solicitarea șefului său de a modifica unele date în raportul instituției către Uniunea Europeană, pentru a prezenta rezultate mai pozitive. Dintre ei, cca 3/4 susțin că nu există situații similare în organizațiile pe care le reprezintă, în timp ce alții au refuzat să răspundă sau nu știu dacă asemenea cazuri au loc în instituțiile publice Figura 100 și 101.

Figura 100. Este legală/ilegală sau corectă/incorrectă următoarea situație: Funcționarul public nu denunță solicitarea șefului său de a modifica unele date în raportul instituției către Uniunea Europeană, pentru a prezenta rezultate mai pozitive? (P1.1)

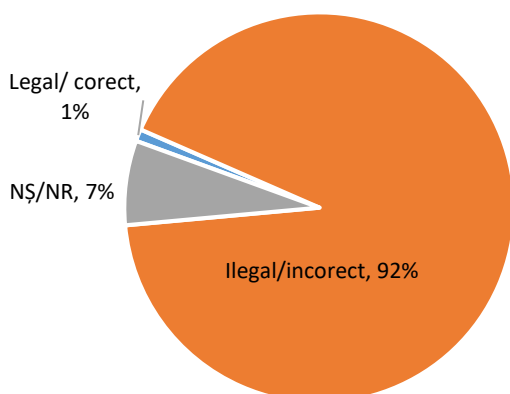
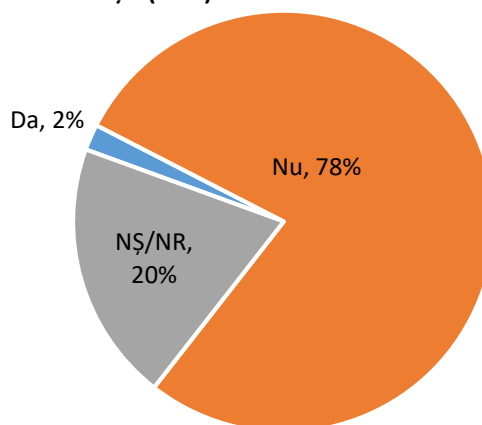

Figura 101. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

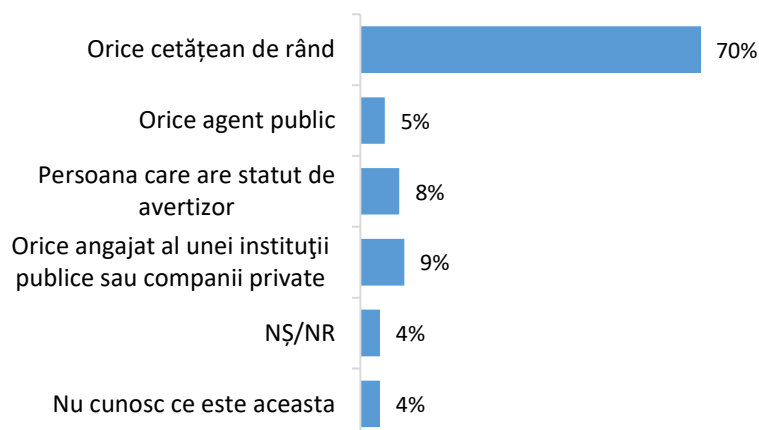

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

3.8. Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate

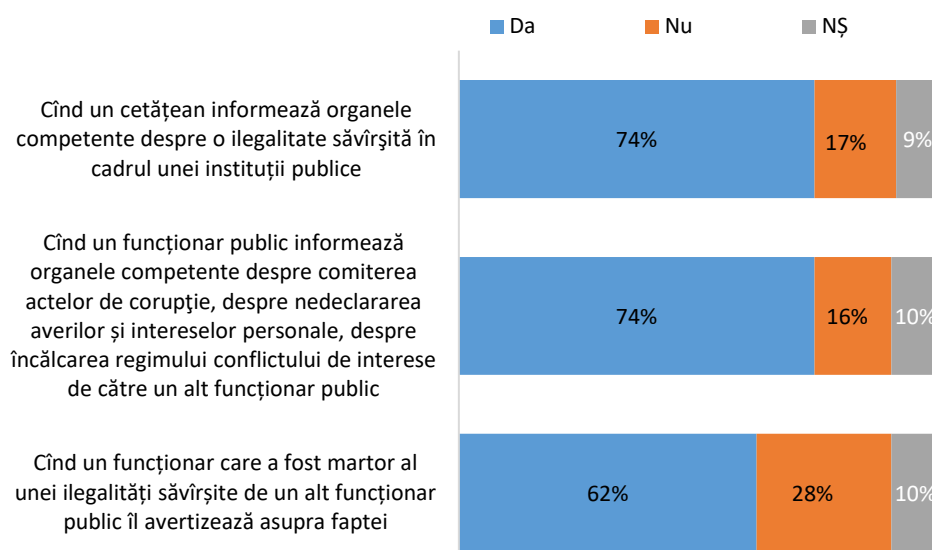
Sondajul de opinie a măsurat nivelul de cunoștințe al agenților publici cu referire la avertizarea de integritate. În acest sens, respondenții au fost întrebați cine este un avertizor de integritate⁴ și ce înseamnă avertizarea de integritate⁵. Rezultatele obținute au fost prezentate grafic în Figurile 102 și 103.

Figura 102. În opinia dvs., cine poate fi avertizor de integritate (persoane care sesizează o manifestare de corupție)? (H1)

Astfel, majoritatea respondenților au declarat că avertizor de integritate poate fi orice cetățean de rând (70%) – Figura 102. Potrivit altor opinii, calitatea de persoană care sesizează o manifestare de corupție o poate avea orice angajat al unei instituții publice sau companii private (9%), persoana care are statut de avertizor (8%) sau orice agent public (5%). 4% dintre agenții publici nu știu ce înseamnă avertizor de integritate, în timp ce alți 4% nu au oferit vreun răspuns în acest sens.

Figura 103. Care dintre situațiile prezentate mai jos descriu cel mai bine avertizarea de integritate? (H2)

Prin urmare, se constată că puțini agenți publici au cunoștințe corecte despre "cine este avertizorul de integritate", răspunsul corect fiind **orice angajat al instituției publice sau companii private**.

Cât privește avertizarea de integritate, 3 din 4 respondenți (74%) au menționat că acestea sunt *situațiile când un cetățean informează organele competente despre o ilegalitate săvârșită în cadrul unei*

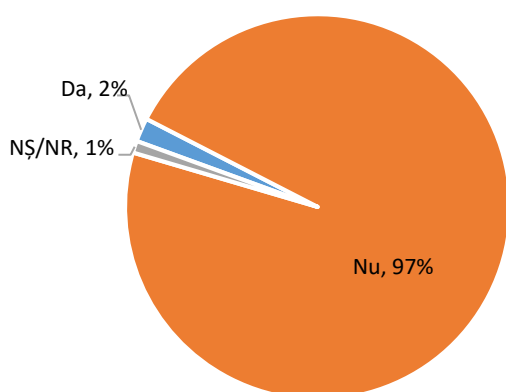
⁴ *Avertizor de integritate* – funcționarul public, inclusiv funcționarul public cu statut special, persoanele cu funcții de demnitate publică și alte persoane care prestează servicii publice, ce informează benevol, cu bună-credință și în interes public despre comiterea actelor de corupție și a celor conexe corupției, a faptelor de comportament corupțional, despre nerespectarea regulilor privind declararea veniturilor și a proprietății și despre încălcarea obligațiilor legale privind conflictul de interese (**HG nr. 707 din 09.09.2013 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind avertizorii de integritate**)

⁵ *Avertizare* – informarea despre comiterea actelor de corupție și a celor conexe corupției, a faptelor de comportament corupțional, despre nerespectarea regulilor privind declararea veniturilor și a proprietății și despre încălcarea obligațiilor legale privind conflictul de interese, făcută benevol, cu bună-credință și în interes public, în formă scrisă sau verbală persoanelor și/sau organelor competente pentru primirea, înregistrarea și examinarea acestor informații (**HG nr. 707 din 09.09.2013 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind avertizorii de integritate**)

instituții publice (Figura 103). Alți 74% identifică avertizarea de integritate cu situațiile când un funcționar public informează organele competente despre comiterea actelor de corupție, despre nedeclararea averilor și intereselor personale, despre încălcarea regimului conflictului de interese de către un alt funcționar public. Pentru 1/3 dintre agenții publici chestionați avertizarea de integritate este descrisă cel mai bine în cazurile când un funcționar care a fost martor al unei ilegalități săvârșite de un alt funcționar public îl avertizează asupra faptei (62%).

Chiar dacă ponderea răspunsurilor corecte reprezintă cca. 3/4, nu putem conchide că există un nivel înalt de cunoaștere a acestui aspect, deoarece **răspunsul corect este situația 2**, variantele de răspuns greșite acumulând de asemenea ponderi mari în răspunsuri.

Figura 104. În ultimele 12 luni, ați fost martor la un act de corupție în cadrul instituției în care activați? (H3)

eficiente de protecție a acestora (37%). Loialitatea pentru organizație și colegi, frica de a nu suferi ulterior, dar și convingerea că oricum nu se vor lua măsuri pentru situația raportată reprezintă alte cauze, identificate de fiecare al 5-lea agent public participant în sondaj.

Respondenții au fost rugați să spună în ce măsură cred că ar fi protejați în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ar fi avut de suferit. Răspunsul a fost estimat pe o scală de la 1 la 5 puncte, unde 1 = deloc nu voi fi protejat; 5 = absolut convins că voi fi protejat; 8 = NȘ. 90% dintre agenții publici chestionați au evaluat nivelul de încredere în acest sens, atribuind o anumită valoare pe scala de măsurare. Aproximativ fiecare al 10-ea respondent nu este sigur dacă va fi sau nu protejat în situațiile date (Figura 106).

Pe parcursul ultimelor 12 luni, doar 2% dintre agenții publici chestionați (sau 13 persoane) au recunoscut că au fost martori ai unor acte de corupție în cadrul instituției în care activează (Figura 104).

Din cele 13 persoane care au recunoscut că au fost martori la acte de corupție, mai mult de jumătate nu au denunțat cazurile.

Participanții la sondaj au identificat mai multe cauze pentru decizia de a nu raporta acte de corupție în instituțiile publice unde activează (Figura 105). Motivul invocat cel mai des este lipsa dovezilor pentru actul de corupție la care au fost martori (48%). O altă cauză importantă pentru neraportarea actelor de corupție de către martori este inexistența măsurilor

Figura 105. Care ar fi cauzele pentru decizia de a nu raporta acte de corupție din instituția dvs.? (H5) (Răspuns multiplu)

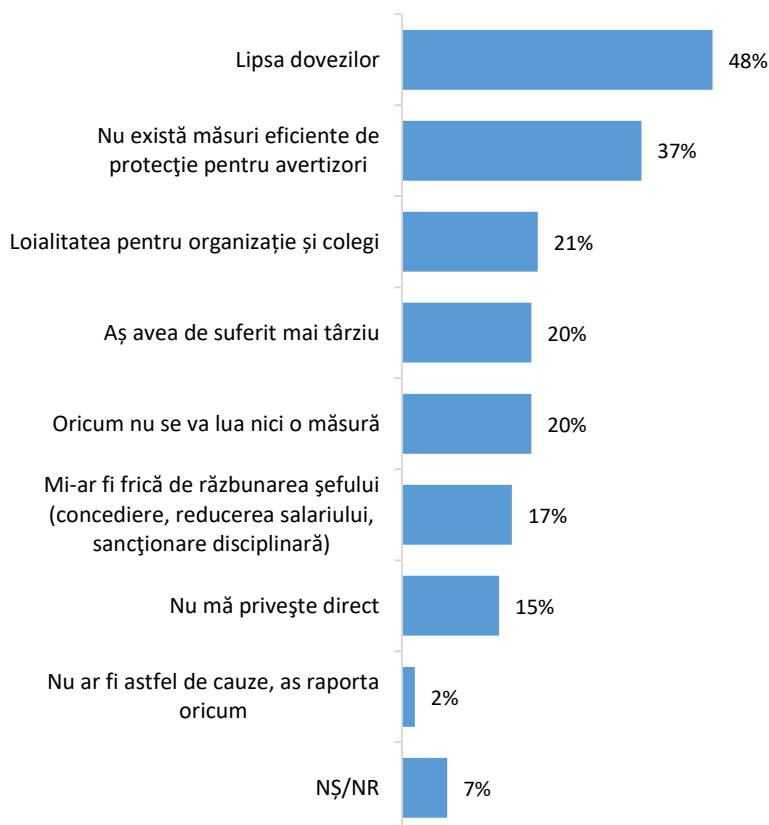
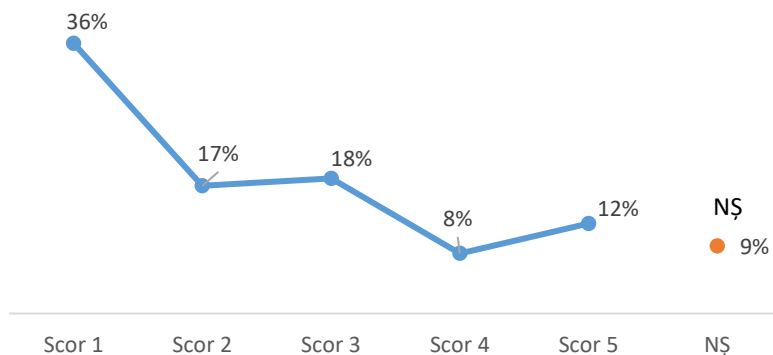

Figura 106. În ce măsură credeți că veți fi protejat în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ați avut de suferit? (H6)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde : 1: Deloc nu voi fi protejat; 5: Absolut convins că voi fi protejat

Dintre cei care au ales un scor, fiecare al treilea (sau 36%) este absolut convins că nu va fi protejat și 16% mai degrabă nu cred că va fi protejat în situațiile în care ar decide să denunțe eventuale acte de corupție – Figura 106. Altfel spus, 52% dintre respondenți au răspuns cu 1 și 2, fapt ce denotă neîncredere totală că vor fi protejați în cazul denunțării unor eventuale acte de corupție. Ponderea persoanelor care sunt absolut sigure / mai degrabă convinse că vor fi protejate în cazul denunțării unui act de corupție de

pe urma căruia ar fi avut de suferit constituie 20% (valorile 4 și 5 pe scala de evaluare).

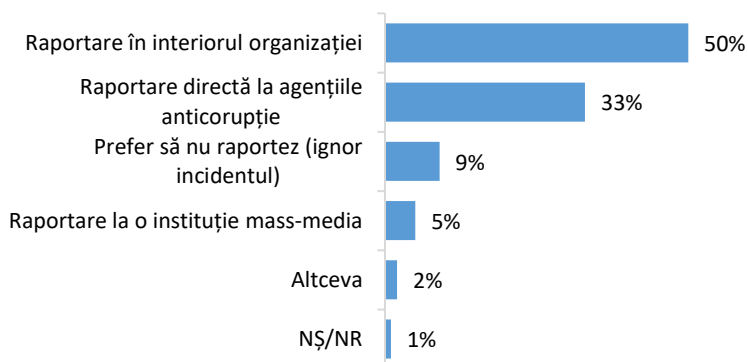
Scorul mediu pentru această întrebare este 2.4 pe scala de 5 puncte (adică sub valoarea medie). Acest fapt demonstrează că agenții publici per total nu se simt protejați în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ar avea de suferit.

Valori medii mai mari au fost atribuite de bărbați, persoanele tinere, locuitorii din zonele urbane, persoanele cu nivel înalt de studii, locuitorii din zona Centru și din capitală, reprezentanții APC, APL2 și APL1, cu funcții de categorie medie și superioară, persoane cu durată mică de activitate (în comparație cu alte categorii socio-demografice). Totuși, nici unul din scorurile medii calculate în funcție de criteriul socio-demografic (e.g. sex, vârstă, nivel de studii etc.) nu depășește scorul mediu (=3) pe scala de măsurare. Acest fapt confirmă nivelul înalt de neîncredere în a fi protejat.

O altă întrebare acordată respondenților a fost cu privire la metodele preferate de raportare a actelor de corupție. Astfel, jumătate dintre agenții publici ar prefera să raporteze în interiorul organizației, fiecare al 3-lea respondent – direct la agențiile anticorupție, iar 5% - la o instituție media. Fiecare al 10-lea agent public (sau 9%) preferă să nu raporteze nimănui, ignorând incidentul – Figura 107.

4/5 dintre respondenți consideră incorect ca un director de instituție publică să povestească subalternilor despre avertizarea depusă în cadrul instituției sale, prezentând numele avertizorului ca exemplu pozitiv (**ceea ce este un răspuns corect**). În același timp 10% consideră că directorul procedează corect, făcând public numele avertizorului. Dintre cei care consideră drept incorectă situația, 86% afirmă că nu se întâmplă asemenea cazuri în organizațiile lor, iar 13% nu știu sau au refuzat să se expună în acest sens.

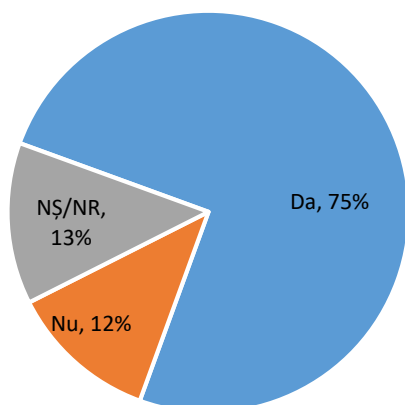
Figura 107. Dacă ar exista o situație de corupție în cadrul instituției unde activați, pe care ar trebui să o raportați, care ar fi metoda preferată? (H7)

3.9. Intoleranța față de incidentele de integritate

3 din 4 agenți publici (75%) consideră că majoritatea colegilor lor sunt integri (Figura 108). Această opinie a fost menționată mai des de către bărbați, persoanele cu vârsta peste 51 ani, respondenții cu nivel de studii înalt, locuitorii din zona Nord, reprezentanții APC și APL2, deținătorii unor funcții de conducere de nivel superior, persoanele cu durată de activitatea mai mare de 6 ani.

Figura 108. Credeți că majoritatea colegilor dvs. sunt integri? (I1)

Ponderea agenților publici care declară că majoritatea colegilor lor nu sunt integri este 12%, iar a celor care nu au știut / nu au dorit să se pronunțe cu referire la integritatea colegilor este de 13%.

Fiind întrebați care dintre funcțiile publice sunt implicate cel mai des în incidente de integritate în cadrul instituțiilor unde activează, 25% dintre respondenți s-au referit la conducători și adjuncți de instituții, 9% - la conducători de subdiviziuni în cadrul instituției, 28% - la funcții publice de execuție / prestare a serviciilor publice. 38% dintre participanții la sondaj au declarat că nici una dintre funcțiile specificate nu sunt implicate în incidente de integritate (Figura 109).

3 din 4 agenți publici au declarat că funcționarii care manifestă abateri disciplinare în cadrul instituției unde activează sunt de obicei sancționați (75%) – Figura 110. Această opinie a fost mai des exprimată de către bărbați, persoanele cu vârsta sub 51 ani, respondenții cu nivel de studii înalt, rezidenții orașelor, locuitorii din zona Nord și Sud, reprezentanții APL2 urmași de APC și APL1, deținătorii de funcții de

Figura 109. Care dintre următoarele funcții publice sunt implicate cel mai des în incidente de integritate în cadrul instituției dvs.? (I2)

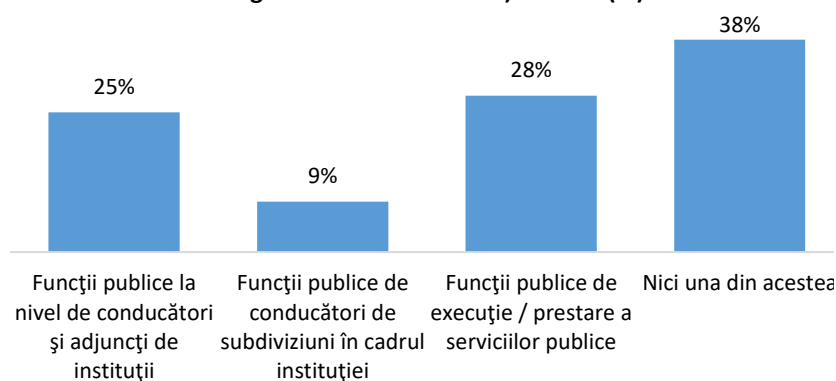
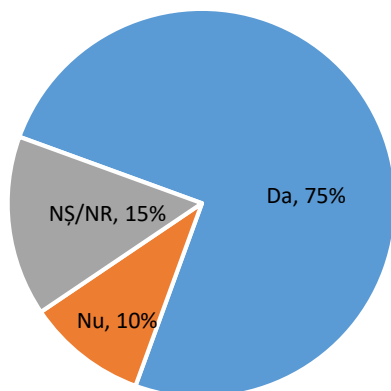

Figura 110. Funcționarii care manifestă abateri disciplinare în cadrul instituției unde activați sunt sancționați? (I3)

conducere de nivel superior și mediu, persoanele cu durată de activitatea de 6 - 10 ani.

Fiecare al 10-lea respondent a declarat că abaterile disciplinare nu sunt sancționate, iar ponderea non-răspunsurilor reprezintă 15%.

58% dintre participanții la studiu consideră ilegal / incorect ca examinarea incidentelor de integritate în cadrul unei entități publice să se efectueze de către diferite subdiviziuni, prin rotație. În același timp, fiecare a 5-a persoană crede că aceasta ar fi o practică corectă (**ceea ce reprezintă răspunsul corect**). Aproximativ 1/4 dintre respondenți nu a știut să spună dacă asemenea situații sunt corecte. Dintre respondenții care au afirmat drept corect ca examinarea incidentelor de integritate să se realizeze prin rotație, 89% susțin că această practică nu se aplică în organizațiile unde lucrează.

Figura 111. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: Examinarea incidentelor de integritate în cadrul entității publice X, se efectuează de către subdiviziuni prin rotație? (P1.1)

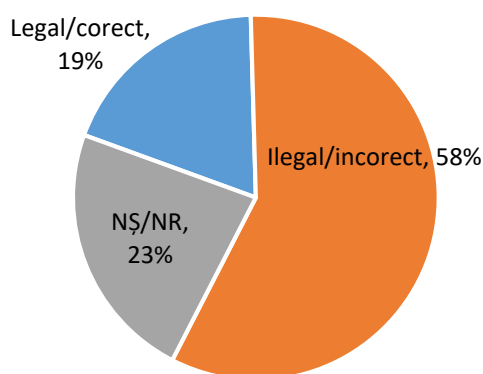
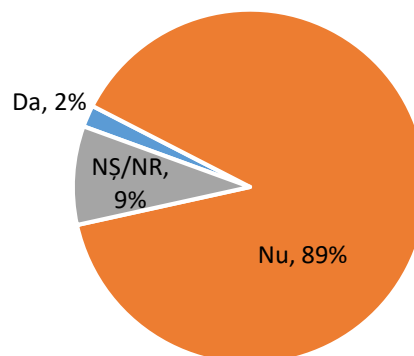

Figura 112. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (1.2)

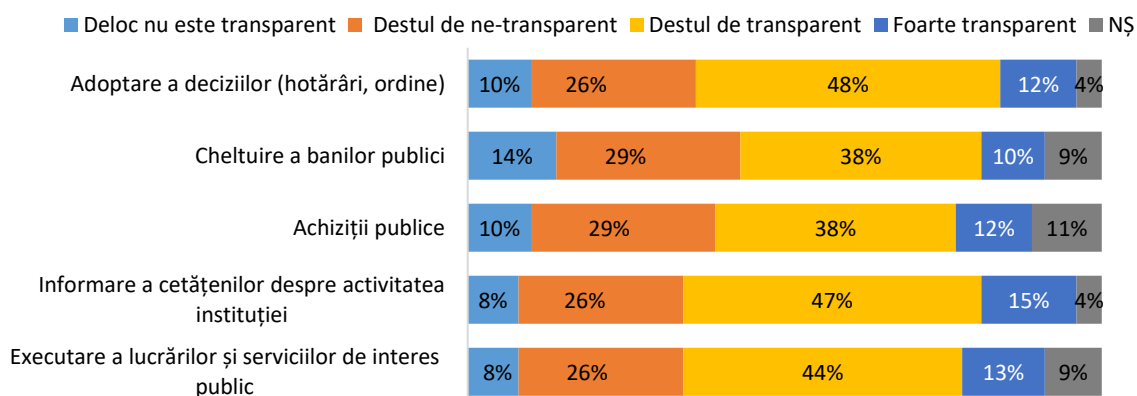

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

3.10. Asigurarea transparenței în procesul decizional

În evaluarea nivelului de transparență al instituțiilor publice de nivel central, pe diferite componente, prevalează aprecierile pozitive (destul de transparent / foarte transparent) în comparație cu cele negative (deloc transparent / destul de netransparent) – Figura 113. Astfel, 60% dintre agenții publice consideră transparent procesul de adoptare a deciziilor, hotărârilor, ordinelor (în comparație cu 36% dintre cei care-l consideră netransparent). Informarea cetățenilor despre activitatea instituției este realizată de o manieră

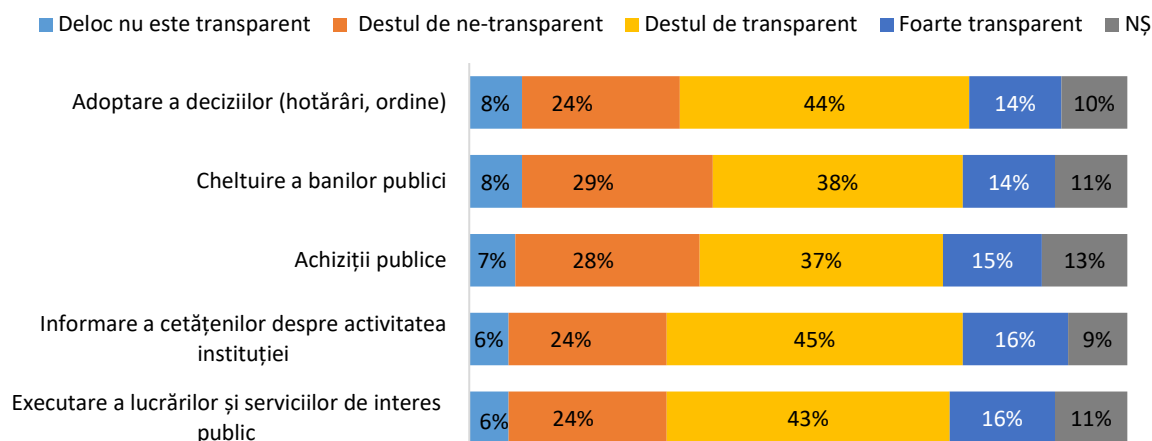
Figura 113. Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel central în procesul de ...? (J1.1)

clară și deschisă în opinia a 62%, în comparație cu 34% care văd acest proces ca fiind netransparent. 57% dintre respondenți au menționat că activitățile de executare a lucrărilor și serviciilor de interes public sunt transparente, în comparație cu 34% respondenți care au afirmat contrariul. Cu referire la procesele de achiziții publice, ponderea celor care le percep ca fiind transparente constituie 50%, iar a celor care le consideră netransparente – 39%. Cheltuirea banilor publici este un proces transparent în opinia a 48% dintre participanții la sondaj și netransparent în opinia a 43% dintre respondenți.

Situația este similară și în cazul evaluării nivelului de transparență a instituțiilor publice de nivel local (comunitar), pe diferite componente, cu o prevalență a aprecierilor pozitive (destul de transparent / foarte transparent) în comparație cu cele negative (deloc transparent / destul de netransparent) – Figura 114.

Figura 114. Cum ați aprecia nivelul de transparență a instituțiilor publice de nivel local (comunitate) în procesul de ...? (J1.2)

Astfel, procesul de adoptare a deciziilor este considerat transparent de 58% și netransparent de 32%. Informarea cetățenilor despre activitatea instituției este realizată de o manieră clară și deschisă în opinia a 61%, în comparație cu 30% care văd acest proces ca fiind netransparent. 59% dintre respondenți au menționat că activitățile de executare a lucrărilor și serviciilor de interes public sunt transparente, în comparație cu 30% respondenți care au afirmat contrariul. Cu referire la procesele de achiziții publice, ponderea celor care le percep ca fiind transparente constituie 52%, iar a celor care le consideră netransparente – 35%. Cheltuirea banilor publici este un proces transparent în opinia a 52% dintre participanții la sondaj și netransparent în opinia a 37% dintre respondenți.

Analiza comparativă a ponderilor obținute la răspunsurile care vizează transparența la nivel central și local arată că acestea nu diferă semnificativ. În medie, fiecare al treilea respondent a evaluat negativ gradul de transparență al instituțiilor publice centrale pe diferite componente, și tot aproximativ fiecare al treilea respondent a evaluat negativ nivelul de transparență a instituțiilor publice locale pe aceleași componente. În cazul evaluărilor pozitive, cel puțin jumătate dintre respondenți au calificat drept transparente instituțiile publice centrale pe diferite aspecte, similar ponderilor respondenților obținute pentru instituțiile publice locale pe aceleași aspecte.

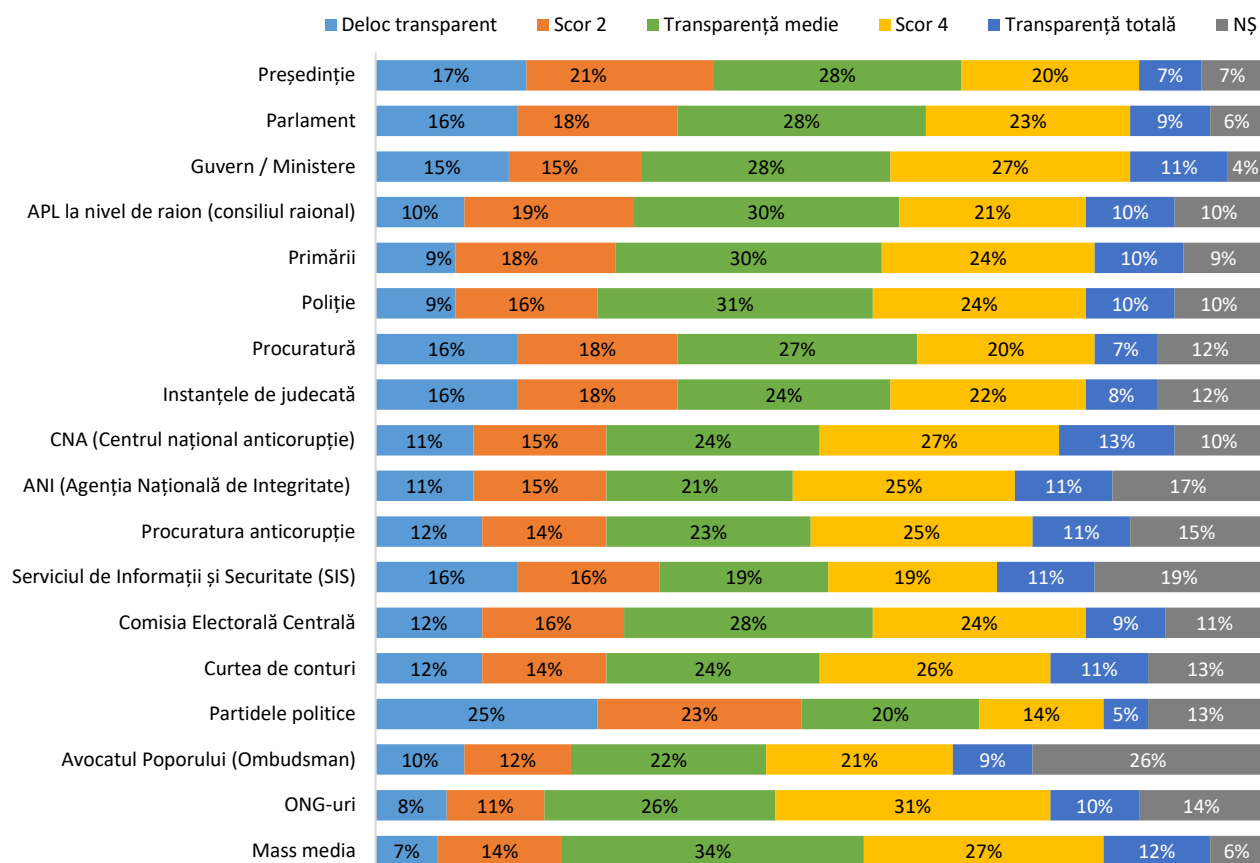
Analiza răspunsurilor în funcție de caracteristicile socio-demografice arată diferențe în evaluarea transparenței pe diferite componente, asigurată de instituțiile publice centrale și locale.

În cazul instituțiilor publice centrale, calificativele destul / foarte transparent în raport cu diferite componente, a prevalat în evaluările bărbaților, persoanelor cu studii superioare, rezidenților din mediul urban, locuitorilor din zona Sud, reprezentanților APC, APL2 și APL1, și funcționarilor publici de conducere de nivel mediu.

În cazul instituțiilor publice locale, calificativele destul / foarte transparent în raport cu diferite componente, a prevalat în evaluările bărbaților, persoanelor cu nivel mediu de studii, rezidenților din mediul rural, reprezentanților APL1, urmași de APL2 și APC, și funcționarilor publici de conducere de nivel mediu.

Agenții publici au fost rugați să evalueze nivelul de transparență al mai multor instituții din țară. Evaluarea a fost realizată pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = *deloc transparent*, iar 5 = *transparență totală*. Distribuția răspunsurilor pe fiecare scor este prezentată în Figura 115.

Figura 115. Cum evaluați nivelul de transparență în următoarele instituții? (J2)

Pentru a avea o imagine mai clară despre tendințele evaluărilor, răspunsurile au fost grupate în trei categorii. Scorurile 1 și 2 reprezintă lipsa de transparență / grad redus de transparență a instituției, scorul 3 vorbește despre transparență medie, iar scorurile 4 și 5 semnifică grad înalt de transparență / transparență totală.

Prin urmare, instituțiile cărora le-au fost atribuite cel mai frecvent valorile 1 și 2 (deloc transparente / nivel redus de transparență) au fost partidele politice, Președinția, Parlamentul, Procuratura, Instanțele de judecată și Serviciul de Informații și Securitate (SIS) – Figura 116. Dintre toate instituțiile, acestea sunt considerate cele mai netransparente.

Instituțiile cărora le-au fost atribuite cel mai frecvent valorile 4 și 5 (nivel înalt de transparență / transparență totală) au fost ONG-urile, CNA (Centrul Național Anticorupție) și mass-media (Figura 117). Comparativ cu alte instituții, acestea sunt considerate cele mai transparente.

În afară de ponderile răspunsurilor pentru fiecare instituție, a fost calculat scorul mediu de transparență atribuit acestor organizații – Figura 118. Cel mai mare scor mediu (3.3) a fost obținut de ONG-uri, iar cel mai mic scor mediu (2.4) – de partidele politice.

Scoruri mai mari atribuiască preponderent, bărbații, persoanele cu nivel înalt de studii, respondenții din zona Nord, deținătorii unor funcții de conducere de nivel înalt și mediu.

Figura 116. Distribuția instituțiilor din punct de vedere al criteriului "lipsa transparenței / nivel redus de transparență" (J2a)

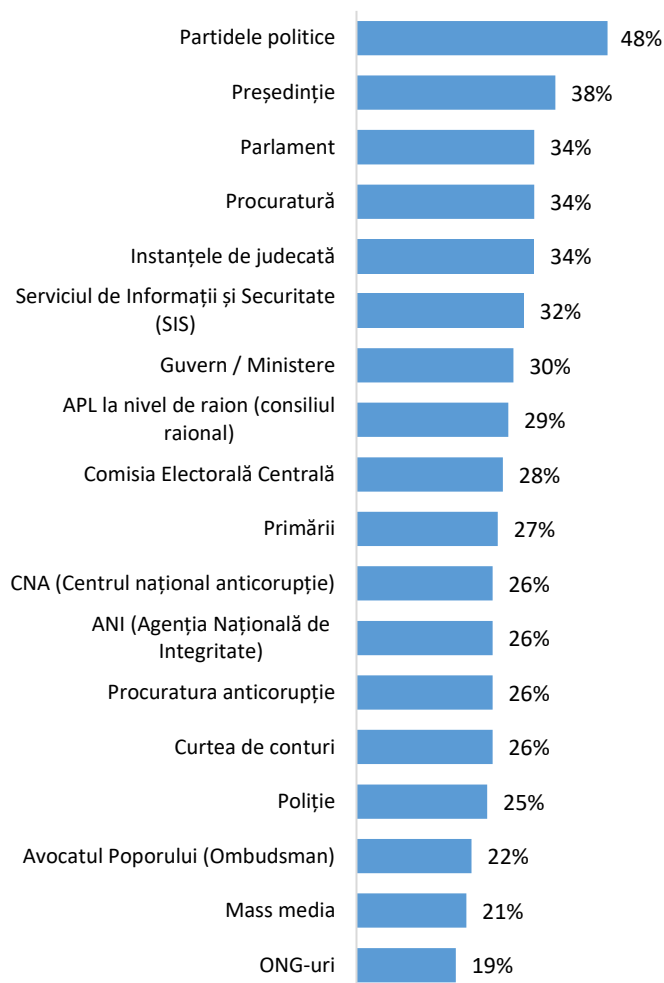

Figura 117. Distribuția instituțiilor din punct de vedere al criteriului "transparență totală/ nivel ridicat de transparență" (J2b)

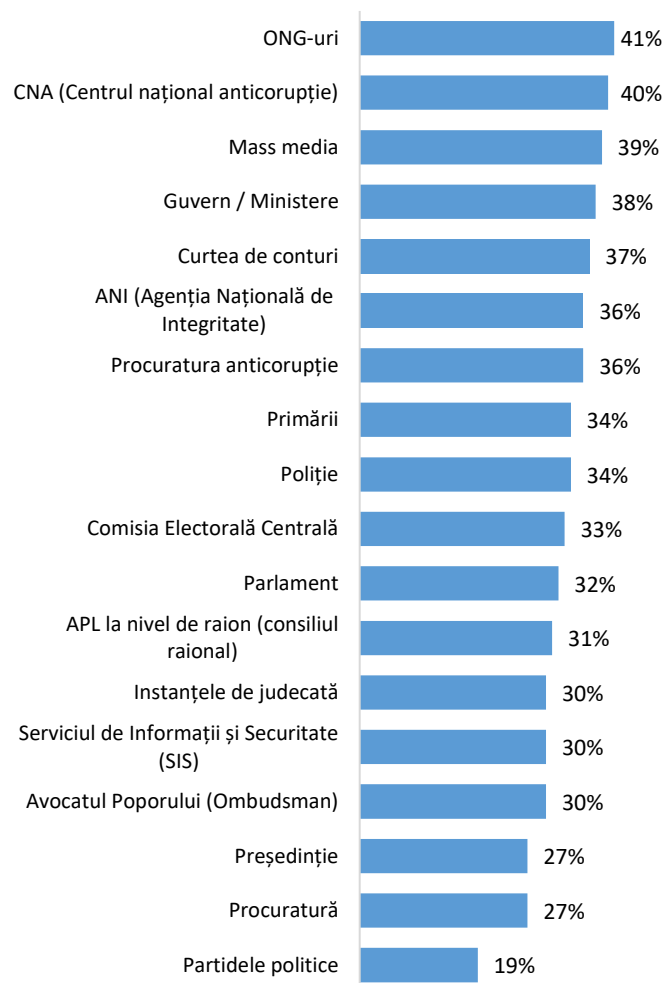
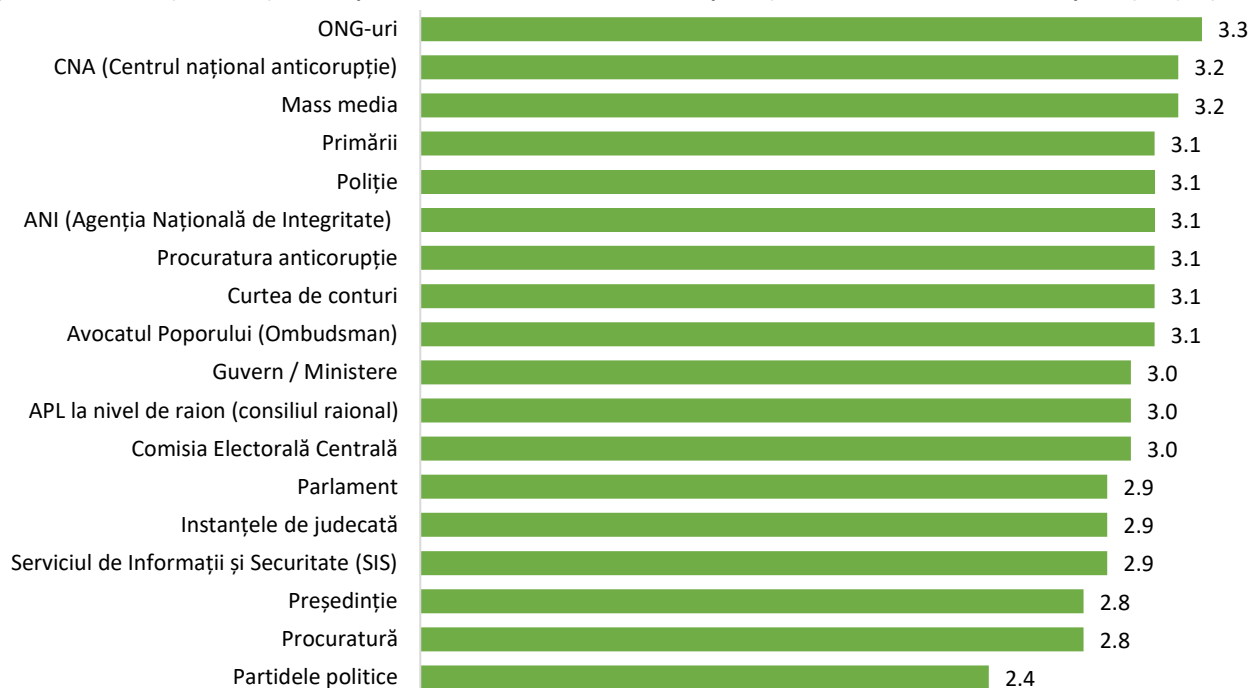
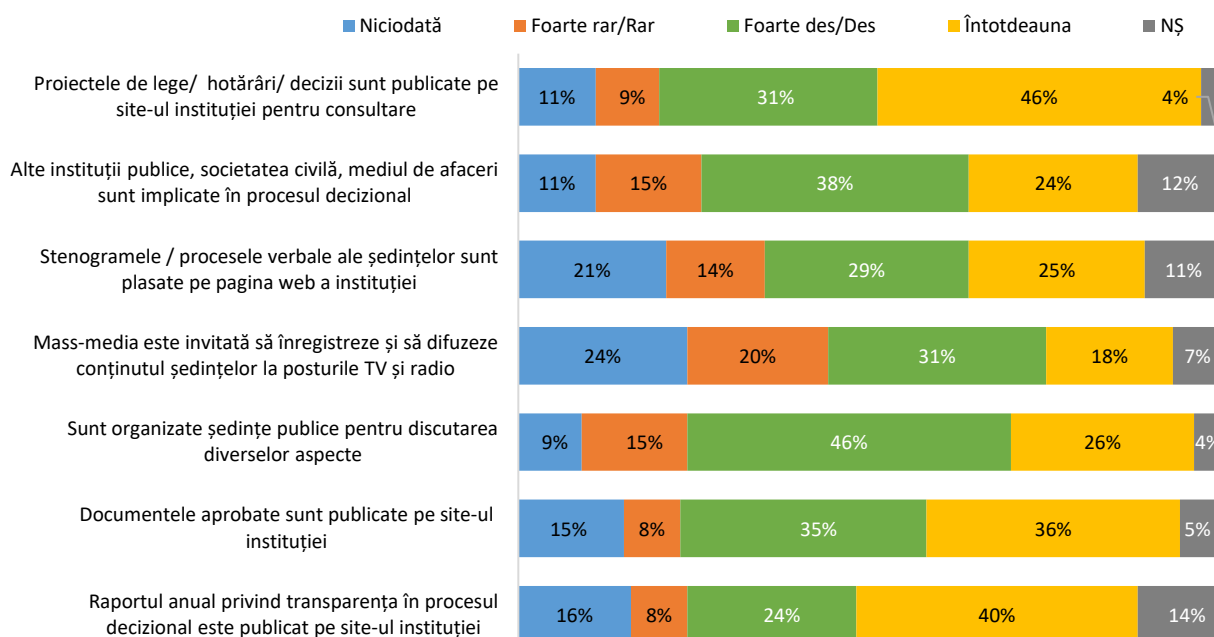

Figura 118. Distribuția instituțiilor din punct de vedere al criteriului "transparență totală/ nivel ridicat de transparență" (J2c)

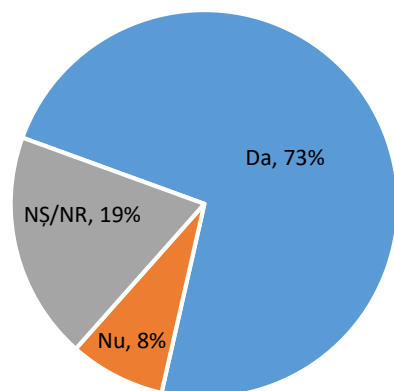
Potrivit agenților publici chestionați, metodele cele mai frecvent aplicate de către instituțiile publice pentru asigurarea transparenței decizionale sunt publicarea proiectelor de acte legislative și normative pe paginile web a instituțiilor, organizarea de ședințe publice pentru discutarea diverselor aspecte, publicarea pe site-ul instituției a documentelor aprobate (ponderea cumulativă a variantelor "deseori", "foarte des", "întotdeauna" reprezintă cca. 3/4 dintre răspunsuri). Cca 2/3 dintre respondenți au menționat că instituțiile lor publică pe paginile oficiale a instituțiilor raportul anual privind transparența în procesul decizional și/sau implică în procesul decizional alte instituții publice, societatea civilă, mediul de afaceri (pondere cumulativă pentru variantele de răspuns "deseori", "foarte des", "întotdeauna"). Metodele cel mai rar aplicate pentru asigurarea transparenței sunt plasarea stenogramelor / proceselor verbale ale ședințelor pe paginile web a instituțiilor și invitarea mass-media să înregistreze și să difuzeze conținutul acestora la posturile TV și radio – Figura 119.

Figura 119. Cum asigură instituția dvs. transparența decizională? (J3)

73% dintre agenții publici au declarat că în instituțiile lor există persoane responsabile de asigurarea transparenței în procesul decizional, iar 8% au menționat că nu există asemenea persoane. Fiecare al 5-lea

Figura 120. Există în instituția dvs. persoane responsabile de asigurarea transparenței în procesul decizional? (J4)

respondent (19%) nu știe dacă în instituția în care activează există o persoană desemnată pentru asigurarea transparenței decizionale – Figura 120. Printre persoanele care nu știu / nu au răspuns, prevalează femeile, tinerii cu vârsta 20-35 ani, persoanele cu nivel mediu de studii, din zona urbană, din Chișinău, reprezentanții altor instituții publice de nivel central și local, conducători de nivel mediu.

79% dintre agenții publici cred că în situația descrisă în continuare nu se asigură transparența în procesul decizional (**ceea ce reprezintă răspunsul corect**): proiectul de lege elaborat de către entitatea publică X nu

a fost plasat pe pagina web oficială a instituției pentru consultare, considerând că conținutul acesteia ține de reglementarea domeniului specific administrației instituționale și mai puțin interesului public (Figura 121). 12% dintre respondenți cred că această situație este corectă/legală, iar 9% nu știu să răspundă dacă situația

este sau nu corectă / legală. 4 din 5 agenți publici declară că instituțiile lor asigură întotdeauna transparența în procesul decizional, iar 16% au refuzat să răspundă sau nu știu dacă în instituțiile unde activează se întâmplă să nu fie respectată principiul transparenței decizionale (Figura 122).

Figura 121. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: Proiectul de lege elaborat de către entitatea publică X nu a fost plasat pe pagina web oficială a instituției pentru consultare, considerînd că conținutul acesteia ține de reglementarea domeniului specific administrației instituționale și mai puțin interesului public? (P1.1)

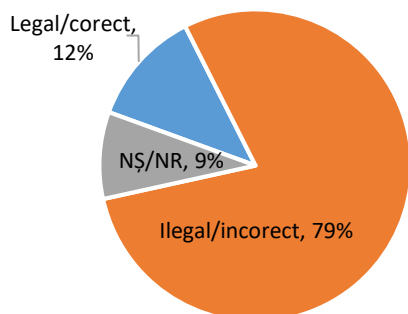
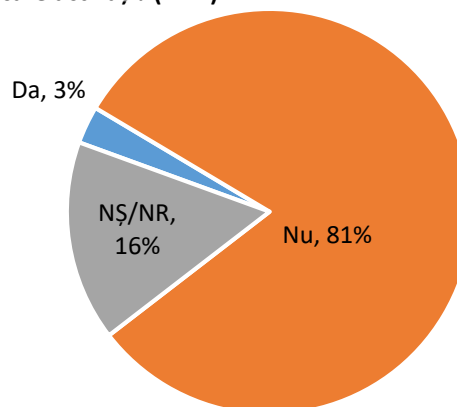

Figura 122. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

3.11. Asigurarea accesului informației de interes public

Figura 123. În ce măsură instituția dvs. asigură accesul la informații de interes public, oferind răspunsuri la solicitările de acces la informații de interes public? (K1)

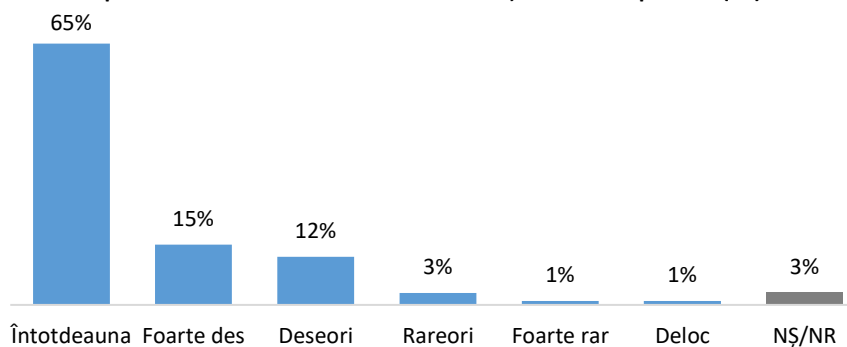
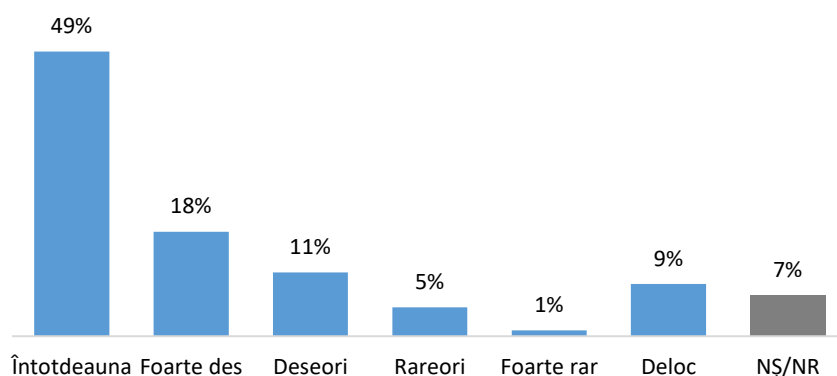

Figura 124. În ce măsură instituția dvs. plasează pe pagina web a organizației informația de interes public? (K2)

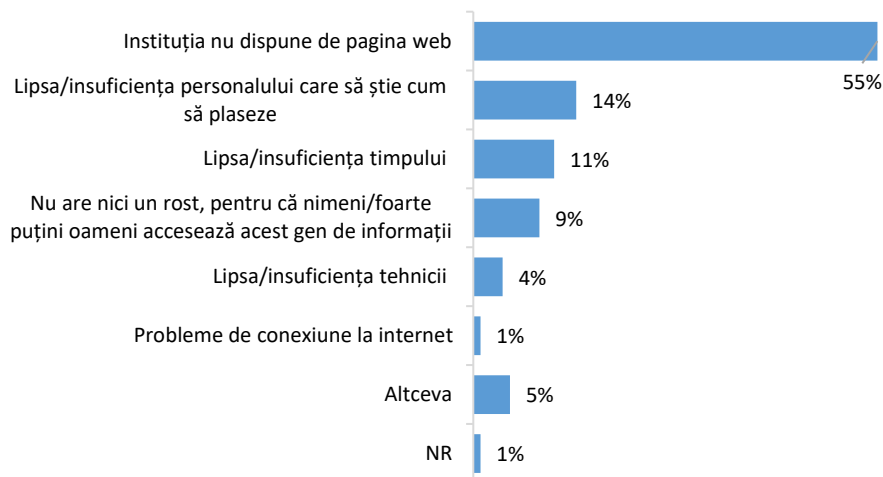
Aproape toți respondenții (92%) au menționat că instituțiile în care activează, în general, răspund la solicitările de acces la informații de interes public. Dintre ei, 65% au declarat că răspunsurile din partea instituției sunt oferite întotdeauna. Participanții la sondaj care au afirmat că instituțiile din care fac parte au curențe în oferirea de răspunsuri la solicitările de acces la informații de interes public reprezintă 5% (Figura 123).

O altă modalitate de asigurare a accesului la informații de interes public este plasarea acesteia pe pagina web a organizației (Figura 124). Și această metodă este utilizată frecvent de instituțiile publice: 78% dintre subiecți au răspuns "întotdeauna", "foarte des", "des". Fiecare aproximativ a 7-

a persoană a declarat că instituțiile pe care le reprezintă nu obișnuiesc să plaseze informația de interes public pe paginile lor web (ponderea răspunsurilor "rareori", "foarte rar", "niciodată" constituie 15%).

Cauza principală pentru nepublicarea informației pe pagina oficială a organizației este faptul că instituția respectivă nu dispune de site (55%). Printre alte motive se regăsesc lipsa / insuficiența de personal care să știe cum să plaseze informația (14%), lipsa / insuficiența timpului pentru această activitate (11%), convingerea că publicarea pe pagina web nu are rost pentru că nimeni nu accesează acest gen de informații (9%) – Figura 125.

Figura 125. Care sunt motivele neplasării pe pagina web a informației? (K3)

* Sub-eșantion: 95 respondenți

Respondenții care au afirmat că instituțiile lor răspund "întotdeauna" la solicitările de acces la informații de interes public și plasează "întotdeauna" acest gen de informații pe pagina web a organizației au fost preponderent din zonele Nord și Chișinău, din mediul urban, APL2, urmați de APC și APL1, conducătorii de nivel superior.

Profilul socio-demografic al respondenților care au răspuns la această

întrebare cu opțiunea "deloc" sunt preponderent rezidenții din zonele rurale, reprezentanții altor instituții publice de nivel local.

Marea majoritate a respondenților consideră ilegal / incorect neasigurarea accesului la informații de interes public. Astfel, 89% dintre agenții publici chestionați au menționat că nu este legală / corectă situația când după examinarea solicitării de acces la informații a cetățeanului X, funcționarul nu remite răspuns constatând irelevanța solicitării (nu ține de competența instituției) – Figura 126. Dintre ei, 86% declară că în instituțiile pe care le reprezintă nu au fost astfel de cazuri (Figura 127), iar 12% au confirmat situațiile similare în

Figura 126. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: după examinarea solicitării de acces la informații a cetățeanului X, funcționarul constată irelevanța solicitării (nu ține de competența instituției) și nu remite răspuns? (P.1.1)

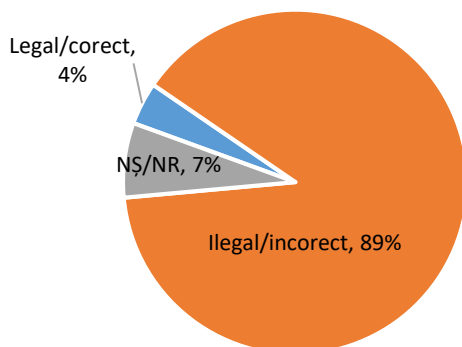
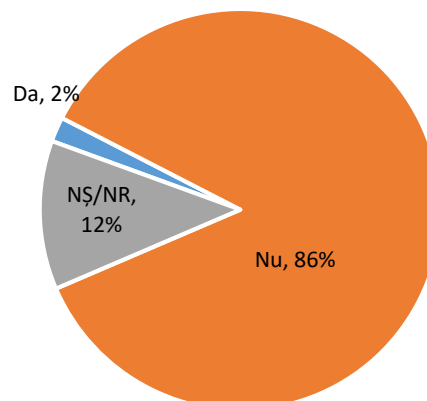

Figura 127. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

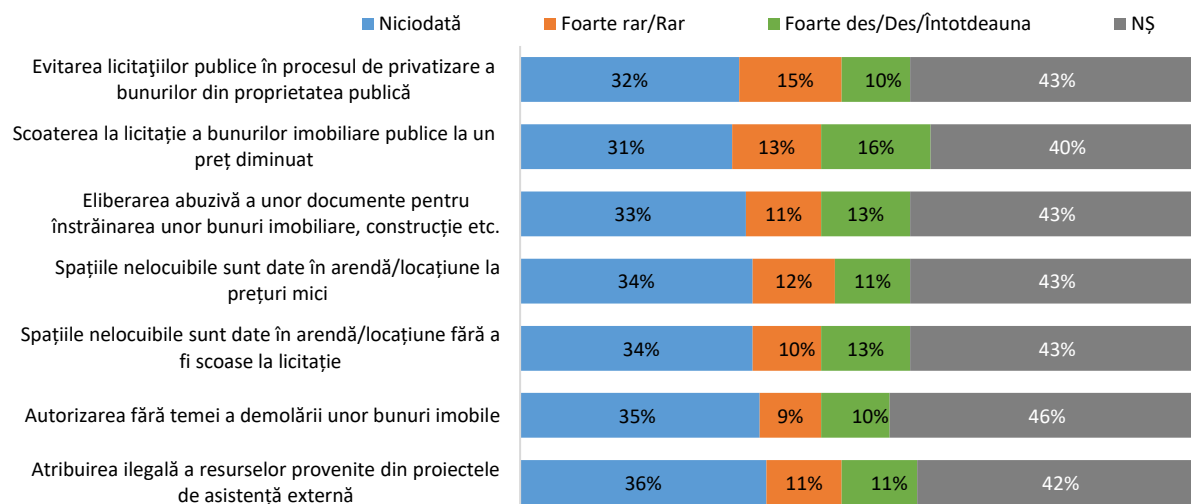
* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

organizațiile din care vin.

3.12. Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile

Cât privește evaluarea de către respondenți a modului în care este gestionat patrimoniul public și finanțele rambursabile și nerambursabile, au prevalat, în general, două categorii de răspunsuri: pozitive și "nu știu" – Figura 128. Astfel, fiecare al treilea agent public au declarat că în instituția sa niciodată nu au loc situații de evitare a licitațiilor publice în procesul de privatizare a bunurilor din proprietatea publică, de scoatere la licitație a bunurilor imobiliare publice la un preț diminuat, eliberare abuzivă a unor documente pentru înstrăinarea unor bunuri imobiliare, construcție etc., darea în arendă/locățione la prețuri mici a spațiilor nelocuibile, darea în arendă/locățione a spațiilor nelocuibile fără a fi scoase la licitație, autorizarea fără temei a demolării unor bunuri imobile, atribuirea ilegală a resurselor provenite din proiectele de asistență externă. Astfel au răspuns, preponderent, bărbații, persoanele cu vârsta mai mare de 36 ani, cu nivel mediu de studii, din mediul rural, din zonele Centru și Sud, reprezentanții APL1 urmași de APL2, conducătorii de nivel superior, urmași de cei de nivel mediu.

Figura 128. Când este vorba de gestionarea patrimoniului public, cât de frecvent au loc situațiile descrise mai jos în instituțiile publice? (L1)

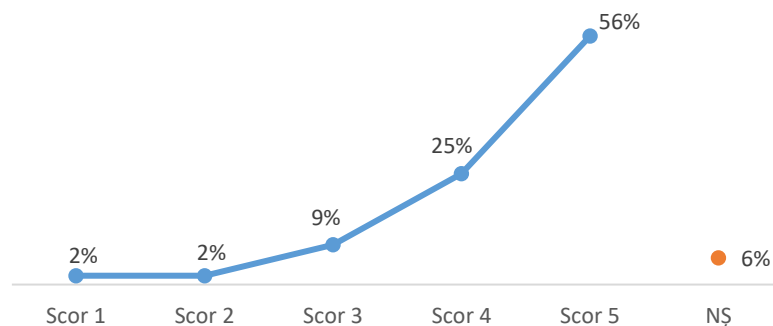

Persoanele care nu știu cât de frecvent apar asemenea situații în instituțiile publice pe care le reprezintă constituie cel puțin 40%.

Totodată, unu din zece agenți publici susține că instituțiile în care activează aplică deseori practici abuzive în gestionarea patrimoniului public, iar alți 10%-15% afirmă că astfel de situații, deși rareori, totuși sunt practicate.

Figura 129. În opinia dvs., cât de eficientă este cheltuirea banilor publici în instituția dvs.? (L2)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = absolut ineficientă, 5 = eficiență maximă

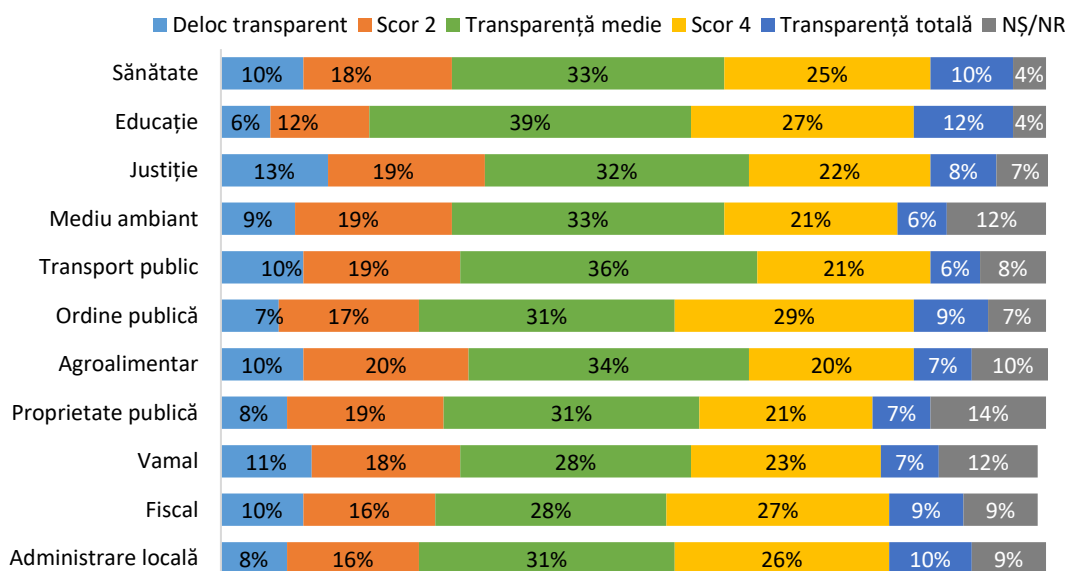
Agenții publici au fost întrebați cât de eficientă este cheltuirea banilor publici în instituția din care fac parte. Evaluarea s-a realizat pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = absolut ineficientă, 5 = eficiență maximă. Analiza răspunsurilor arată că marea majoritate a agenților publici consideră că organizațiile pe care le reprezintă cheltuiesc eficient banii (82% au atribuit valorile 4 și 5, iar 57% dintre ei au atribuit valoare maximă

pentru eficiență) – Figura 129.

Scorul mediu calculat pentru eficiența cheltuirii banilor publici este 4.4. Analizând valorile medii atribuite în funcție de criteriile socio-demografice a respondenților constatăm că scoruri medii mai mari au fost atribuite de către femei, persoanele cu vârsta peste 51 ani, respondenții cu nivel înalt de studii, locuitorii din Nord și Centru, APL2, conducătorii de rang superior.

Evaluarea gradului de transparență în gestionarea resurselor financiare pe domenii a arătat că agenții publici au tendința să le evalueze mai frecvent cu calificativele "transparență medie" și "transparență înaltă / totală" – Figura 130. În general, ponderea fiecăruia din aceste două calificative reprezintă aproximativ 1/3 în răspunsurile agenților publici, pentru fiecare domeniu, iar ponderea calificativelor "deloc / puternic netransparent" reprezintă, în general, cca 1/4 din răspunsuri.

Figura 130. Cum evaluați gradul de transparență în gestionarea resurselor financiare alocate domeniilor? (L3)

Domeniile pentru care au prevalat evaluările pozitive (adică procesul de gestionare a resurselor financiare este puternic / totalmente transparent) sunt: ordine publică (38%), fiscal (36%), administrare locală (36%), sănătate (35%) și vamal (30%). Domeniile mediu ambiant (33%), transport public (36%), agroalimentar (34%) și proprietate publică (31%) au fost cel mai frecvent evaluate cu calificativul "transparență medie". Dintre toate domeniile evaluate cu calificativele "nivel redus de transparență / deloc transparent", cel mai des acest calificativ a fost atribuit sectorului justiție (32%).

Potrivit răspunsurilor primite de la agenții publici, cei mai mulți dintre ei cunosc ce înseamnă transparență în gestionarea patrimoniului public și a finanțelor publice. Astfel,

Figura 131. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații ...? (P1.1)

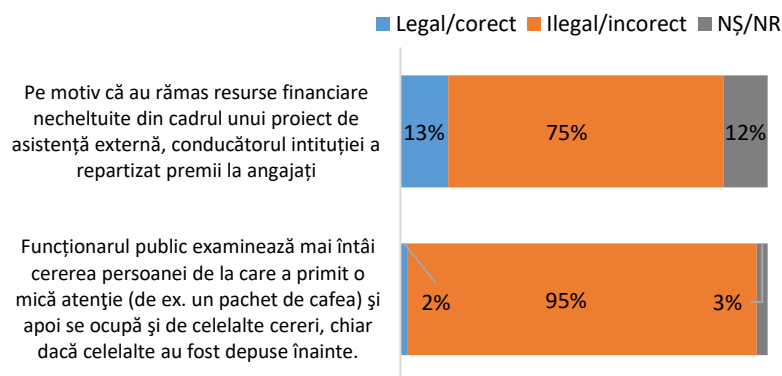
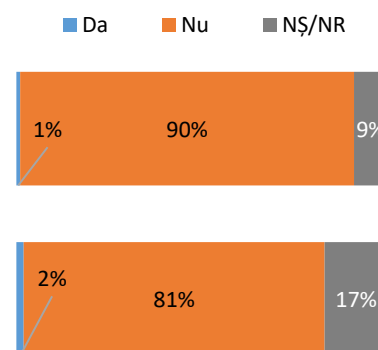

Figura 132. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P.1.2)

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

următoarele situații au fost considerate ilegale / incorecte: conducătorul instituției repartizează premii la angajați din resurse financiare care au rămas necheltuite din cadrul unui proiect de asistență externă (75%), funcționarul public examinează mai întâi cererea persoanei de la care a primit o mică atenție (de ex. un pachet de cafea) și apoi se ocupă și de celelalte cereri, chiar dacă celelalte au fost depuse înainte (95%) – Figura 131. Dintre respondenții care consideră ilegale / incorecte aceste circumstanțe, marea majoritate declară că situații similare nu se întâmplă în organizațiile de unde provin, iar ceilalți fie nu știu despre existența unor asemenea cazuri, fie refuză să răspundă (Figura 132).

3.13. Respectarea normelor de etică și deontologie

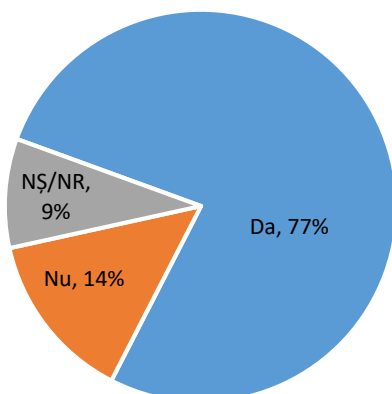
72% dintre respondenți au declarat că instituțiile lor dispun de un cod de etică, iar alți 22% au făcut referință la Legea privind codul de conduită al funcționarului public (Figura 133).

Respondenții în cvasi-totalitate (96%) au menționat că documentul este adus la cunoștința noilor angajați.

77% dintre agenții publici au afirmat că în organizațiile lor există structură / persoană responsabilă pentru etică, 14% au menționat că nu există o asemenea entitate sau responsabil pentru etică, iar fiecare al 10-lea respondent nu știe dacă în instituția unde activează există responsabil pentru etică (Figura 134).

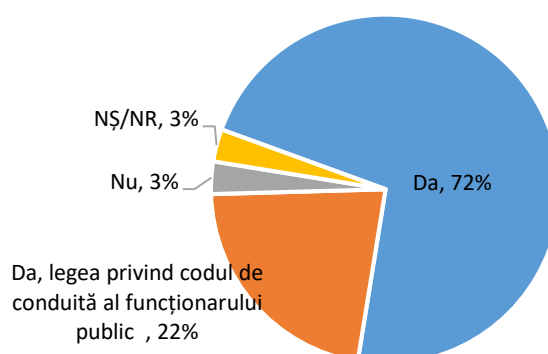
Printre agenți publici care au menționat că în organizația lor este responsabil pentru etică, au prevalat bărbații, respondenții cu nivel de studii înalt, rezidenți din mediul urban, din zonele Chișinău și Nord, conducătorii de nivel înalt, reprezentanții APL2 și alte instituții publice de nivel central, persoanele cu durata activității mai mare de 10 ani.

Figura 134. Există în instituția dvs. structură / responsabil pentru etică? (M3)

La rândul lor femeile, tinerii cu vârsta 20-35 ani, persoanele cu nivel de studii mediu, APC, deținătorii funcțiilor de execuție și cei care activează mai puțin de 5 ani se regăsesc în măsură mai mare în rândul persoanelor care nu știu dacă în instituția lor există o entitate sau persoană responsabilă pentru etică.

Figura 133. În instituția dvs. există un cod de etică? (M1)

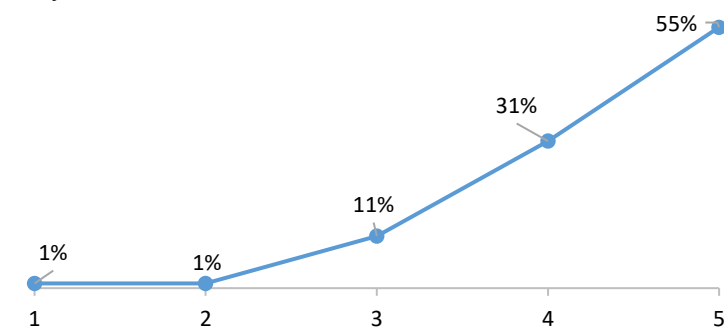

Majoritatea agenților publici care au confirmat existența unei structuri / persoane responsabile pentru etică sunt satisfăcuți de activitatea acesteia. Gradul de satisfacție a fost evaluat pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = *deloc satisfăcut*, 5 = *totalmente satisfăcut*. Astfel, 86% dintre respondenți au atribuit valorile 4 și 5 pe scala satisfacției (Figura 135).

Scorul mediu calculat pentru gradul de satisfacție privind activitatea responsabilului pentru etică este 4.4. Analizând valorile medii atribuite în funcție de criteriile socio-demografice a respondenților constatăm că scoruri medii mai mari au fost atribuite de către femei, persoanele cu vârsta peste 51 ani, respondenții cu nivel înalt de studii, locuitorii din Nord și Centru, APL2, conducătorii de rang superior.

Figura 135. În ce măsură sunteți satisfăcut de activitatea acesteea / acestuia? (M4)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = deloc satisfăcut, 5 = totalmente satisfăcut

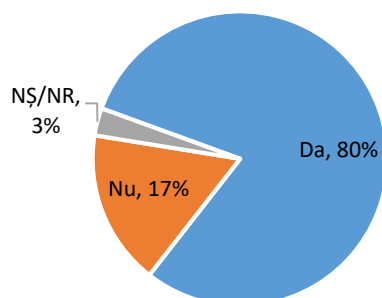

* Sub-eșantion: 468 respondenți

29% cunosc situații când au fost încălcate norme de etică și deontologie (Figura 136). Profilul socio-demografic al respondenților care au prevalat în alegerea acestei opțiuni este: bărbați, persoanele care au 36-50 ani, respondenții cu nivel de studii înalt, rezidenți din mediul urban, din zonele Chișinău și Sud, APC, conducătorii de nivel mediu, persoanele cu durata activității de 6-10 ani.

Marea majoritate a celor care știu despre nerespectarea normelor deontologice au menționat că aceste cazuri au fost sancționate (80%), iar 17% au declarat că nu au existat pedepse pentru comportamentele neadecvate – Figura 137. Printre persoanele care au afirmat că au fost aplicate sancțiuni prevalează bărbații, persoanele care au 20-35 ani și 36-50 ani, respondenții cu nivel de studii înalt, rezidenți din mediul urban, din zonele Nord și Chișinău, APL2 și APC, conducătorii de nivel înalt, persoanele cu durata activității de cel puțin 6 ani.

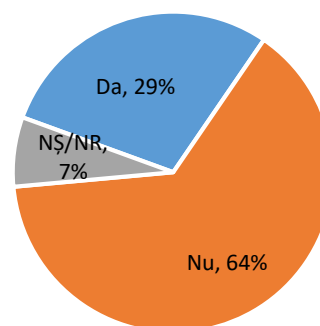
Figura 137. Astfel de încălcări au fost sancționate? (M6)

* Sub-eșantion: 180 respondenți

2/3 dintre agenții publici chestionați nu cunosc cazuri când au fost încălcate norme de etică și deontologie în ultimele 12 luni în cadrul instituției unde activează – Figura 136. Aceștia sunt, preponderent, femeile, persoanele cu vârsta mai mare de 51 ani, persoanele cu nivel de studii mediu, rezidenții din mediul rural, din zonele Centru și Nord, reprezentanții altor instituții de nivel local și APL1, deținătorii funcțiilor de conducere de rang înalt.

Figura 136. Cunoașteți cazuri, în cadrul instituției în care activați, când au fost încălcate norme de etică și deontologie în ultimele 12 luni? (M5)

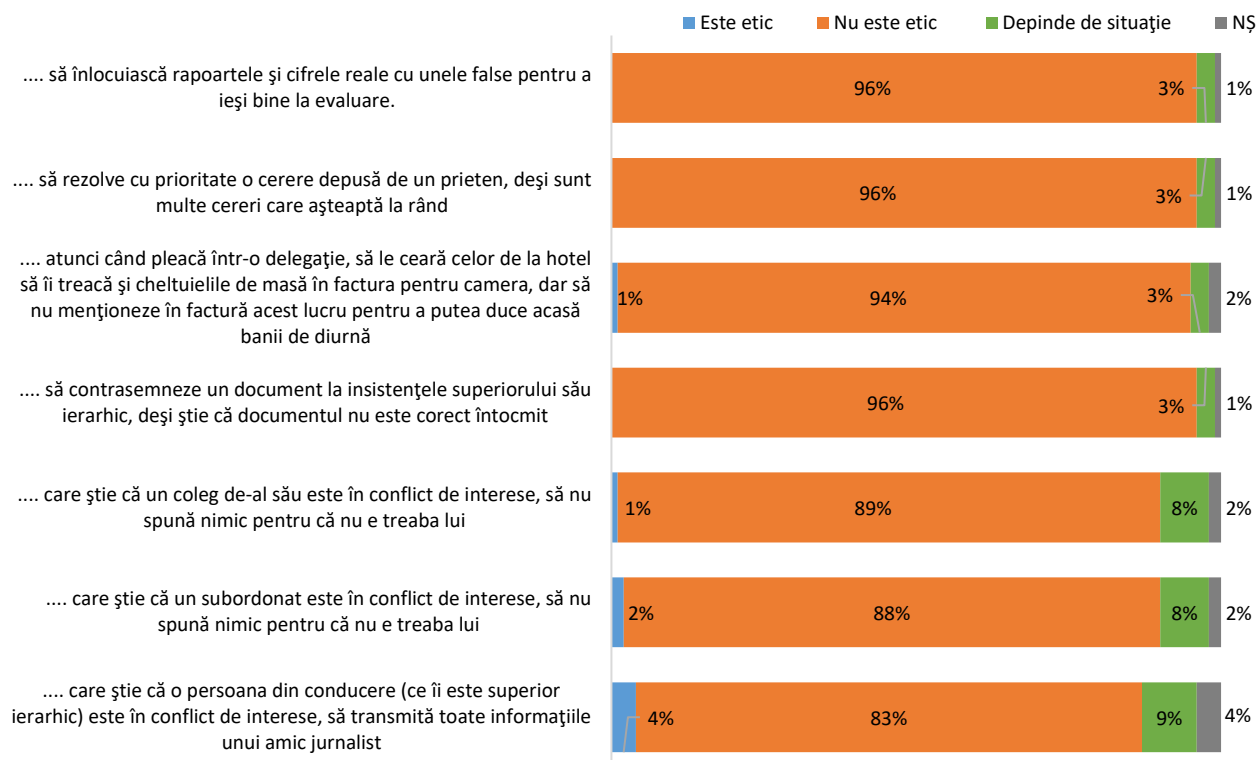

Agenților publici participanți la sondaj li s-au propus mai multe situații, pe care aceștia urmau să le evalueze din punct de vedere al eticii profesionale (Figura 138). Astfel, următoarele situații au fost considerate de aproape toți participanții la sondaj ca fiind ne etice: un agent public înlocuiește rapoartele și cifrele reale cu unele false pentru a ieși bine la evaluare (96%), un agent public rezolvă, cu prioritate, o cerere depusă de un prieten, deși sunt multe cereri care așteaptă în rând (96%), un agent public pleacă într-o delegație și le cere celor de la hotel să îi treacă și cheltuielile de masă în factura pentru camera, dar să nu menționeze în factură acest lucru pentru a putea duce acasă banii de diurnă (94%), un agent public

contrasemnează un document la insistențele superiorului său ierarhic, deși știe că documentul nu este corect întocmit (96%).

Alte situații, prezentate mai jos, de asemenea au fost considerate non-etice de marea majoritate a

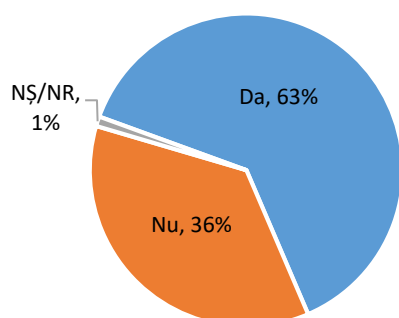
Figura 138. În general, credeți că este etic sau nu este etic (moral) ca un agent public ...? (M7)

respondenților, dar într-o măsură mai mică decât cele descrise anterior. Prin urmare, ponderea agenților publici care admit aceste situații, este mai mare. Astfel, marea majoritate a respondenților cred că nu sunt respectate principiile etice în situațiile când un agent public nu-și denunță un coleg (89%) sau un subaltern (88%) despre care știe că este în conflict de interese. 83% dintre persoanele chestionate cred că nu este moral ca un agent public care știe că o persoană din conducere este în conflict de interese, să transmită informațiile unui amic jurnalist – Figura 138. Aceștia au fost preponderent bărbații, persoanele cu nivel înalt de studii, rezidenții din centrul și nord, APC și APL2, persoane cu nivele mai mari de conducere, agenții publici cu durata de activitate mai mică de 5 ani.

Totuși, analiza aprofundată evidențiază un nivel relativ redus de cunoaștere a normelor deontologice, dat fiind faptul că doar 71% din agenți publici au apreciat drept ne etice toate situațiile ilustrate în Figura 138.

Figura 139. În ultimii 2 ani de activitate, ați participat la instruiți cu privire la normele de etică și integritate? (M8)

2 din 3 agenți publici au participat la instruiți cu privire la normele de etică și integritate în ultimii 2 ani de activitate – Figura M8. Ponderea bărbaților, persoanelor cu vârsta 20-35 ani, a respondenților cu nivel înalt de studii, rezidenților din mediul urban, APC și APL2, a persoanelor cu nivele mai mari de conducere care au participat la instruiți este mai mare în comparație cu reprezentanții altor categorii socio-demografice (corespunzătoare acestora).

Fiecare al treilea agent public nu a beneficiat de acțiuni de informare cu privire la normele de etică și integritate (36%) – Figura 139.

3.14. Respectarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și cu migrarea agenților în sectorul privat (pantuflij)

Potrivit opiniilor a 80% dintre agenții publici nu există restricții de post angajare (angajare la următorul loc de muncă) pentru colaboratorii instituțiilor în care activează. 4% dintre respondenți au declarat că aceste restricții există în organizațiilor lor, iar 16% nu știu dacă instituțiile aplică restricțiile de post angajare (Figura 140).

În funcție de caracteristicile socio-demografice ale respondenților, cele mai multe persoane care nu știu / nu au răspuns dacă există restricții de post angajare pentru colaboratorii organizațiilor pe care le reprezintă sunt femeile, angajații mai tineri (cu vârsta 20-35 ani), respondenții din Chișinău, reprezentanții altor instituții de nivel central și local, deținătorii funcțiilor de conducere de execuție, angajații cu durata de activitate până la 2 ani.

44% dintre participanții la studiu au menționat că nu este legal / corect ca un agent public să se angajeze prin transfer de la o agenție de stat la un minister (**ceea ce reprezintă răspunsul corect**), 38% consideră că asemenea cazuri nu sunt ilegale / incorecte, iar 18% nu știu să răspundă la această întrebare (Figura 141). Dintre cei care au menționat că situațiile de transfer nu sunt legale / corecte, marea majoritate a declarat că nu există cazuri similare în organizațiile lor (88%) – Figura 142.

Figura 141. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: un agent public se angajează prin transfer de la o agenție de stat la un minister? (P1.1)

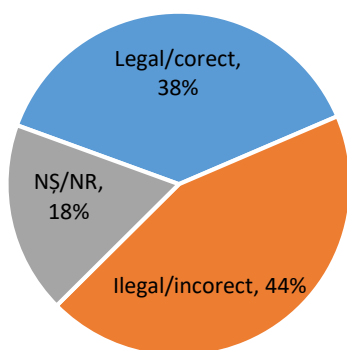
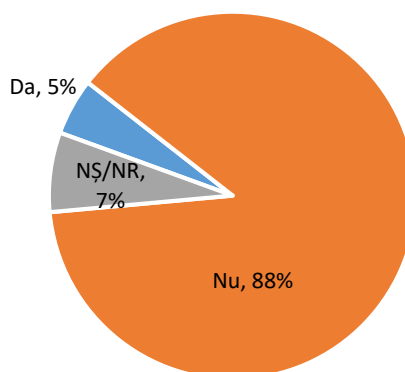
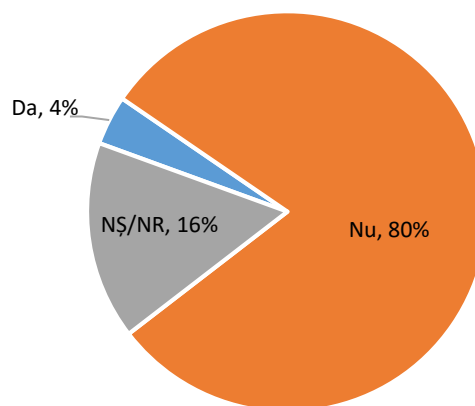

Figura 142. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

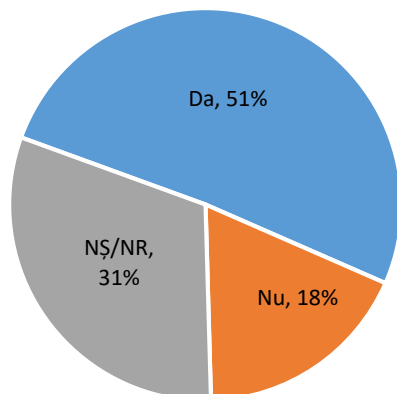
* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

Figura 140. Există restricții de postangajare (angajare la următorul loc de muncă) pentru colaboratorii instituției dvs.? (N1)

3.15. Implementarea managementului riscurilor de corupție

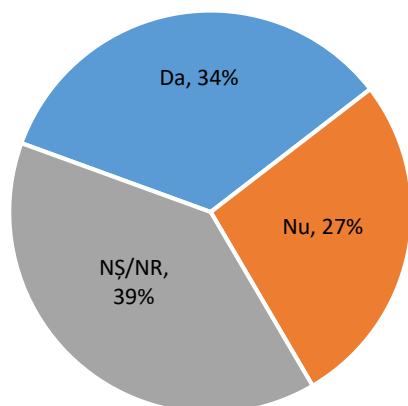
Figura 143. Există plan de integritate în cadrul instituției dvs.? (O1)

18% dintre agenții publici au menționat că nu există un plan de integritate în organizație. Ponderea celor care nu știu dacă instituția dispune sau nu de plan de integritate constituie 31% (Figura 143). Printre necunoscători, prevalează femeile, angajații mai tineri (cu vârsta 20-35 ani), persoanele cu nivel mediu de studii, respondenții din orașe, locuitorii din Centru, reprezentanții APC și altor instituții de nivel central, deținătorii funcțiilor de conducere de execuție și de nivel mediu, angajații cu durata de activitate până la 5 ani.

Fiecare al 3-lea agent public afirmă că instituția pe care o reprezintă dispune de registrul al riscurilor de corupție. Ponderea respondenților care au menționat lipsa acestui document reprezintă 27%, iar a celor care nu cunosc despre existența unui astfel de document este de 39% (Figura 145).

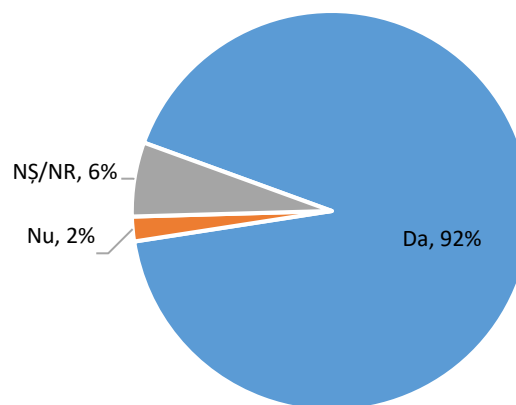
Figura 145. În instituția dvs. există registrul riscurilor de corupție? (O3)

Jumătate dintre participanții la sondaj au declarat că instituțiile în care activează dispun de plan de integritate (Figura 143). Aceștia sunt, preponderent, bărbații, angajații cu vârsta 36-50 ani, respondenții cu nivel înalt de studii, din mediul urban, rezidenții din Chișinău și Nord, reprezentanții APC și APL2, deținătorii funcțiilor de conducere de nivel superior, angajații cu durata de activitate de cel puțin 2 ani.

Aproape toți acești respondenți susțin că acest document este pus în aplicare (92%) – Figura 144.

Figura 144. Este planul de integritate din cadrul instituției dvs. pus în aplicare? (O2)

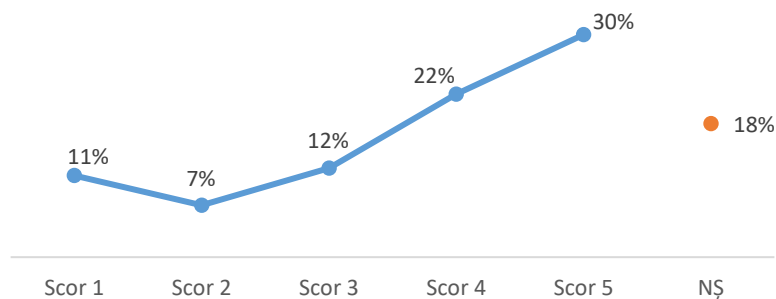
* Sub-eșantion: 314 respondenții

Persoanele care nu știu de registrul riscurilor de corupție sunt, preponderent, angajații mai tineri (cu vârsta 20-35 ani), respondenții din orașe, locuitorii din Chișinău și sud, reprezentanții APC și altor instituții de nivel central și APL2, deținătorii funcțiilor de conducere de execuție și de nivel mediu, angajații cu durata de activitate până la 5 ani.

Participanții la sondaj au evaluat eficiența registrului riscurilor de corupție, pe o scală de la 1 la 5, unde 1= registrul deloc nu este completat, 5 = riscurile sunt înregistrate, reînnoite și sunt întreprinse acțiuni pentru soluționarea acestora; 8 = NȘ/NR. Astfel, dintre respondenții care au confirmat existența registrului în instituție, cca jumătate au evaluat înalt eficiența documentului (atribuind valorile 4 și 5). 18% dintre subiecții chestionați au menționat că registrul este rareori / deloc completat cu informația despre riscurile de corupție (Figura 146).

Figura 146. Cât de eficient este acest registru? (O4)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = registrul deloc nu este completat, 5 = riscurile sunt înregistrate, reînnoite și sunt întreprinse acțiuni pentru soluționarea acestora

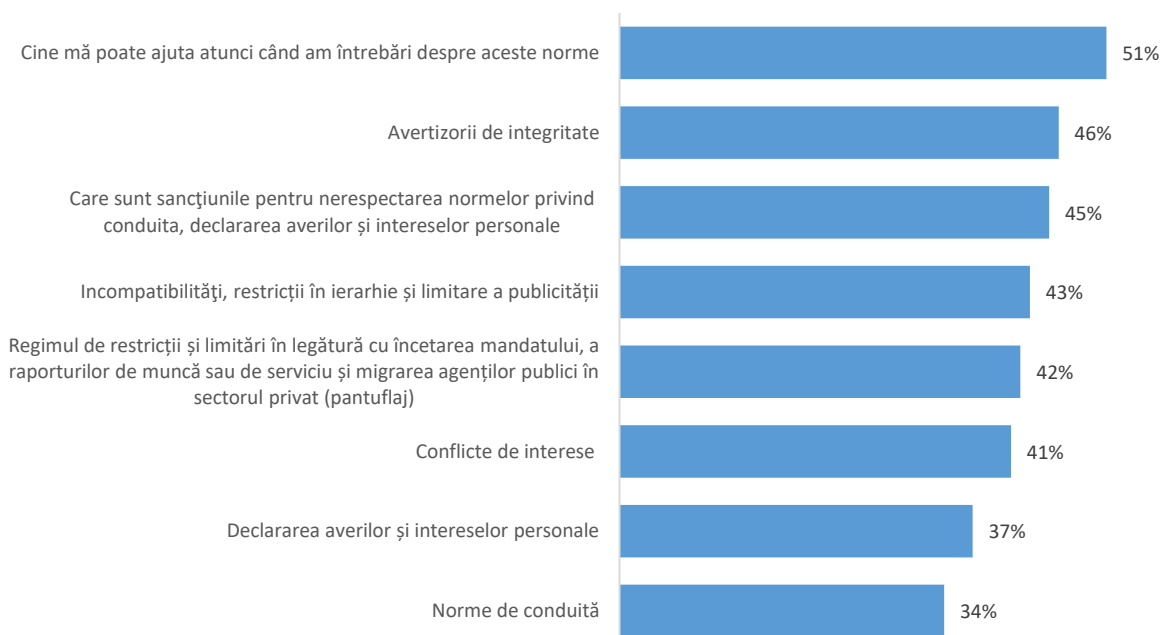

* Sub-eșantion: 210 respondenții

Scorul mediu în evaluarea eficienței registrului riscurilor de corupție este 3.6. Valori medii mai mari pe scala de măsurare au fost atribuite de bărbați, persoanele cu vârsta 20-35 ani, agenții publici cu nivel înalt de studii, respondenții din orașe, locuitorii din Chișinău și Nord, reprezentanții APC și APL2, deținătorii funcțiilor de conducere de execuție și de nivel înalt, angajații cu durata de activitate până la 10 ani. Pentru celelalte categorii socio-demografice (corespunzător fiecăreia) au fost calculate scoruri medii mai mici.

Cel puțin 1/3 dintre participanții la sondaj ar avea nevoie de informații suplimentare despre diferite aspecte referitoare la normele de etică și integritate. Domeniile principale în care agenții publici își doresc să îmbunătățească nivelul de informare sunt următoarele (Figura 147): sursele de informare privind normele de etică (51%), avertizorii de integritate (46%), sancțiunile aplicabile pentru nerespectarea normelor de conduită, declarare a averilor și intereselor personale (45%).

Figura 147. În ce domenii considerați că aveți nevoie de informare suplimentară Dvs. personal? (O5)

CONSTATĂRI GENERALE

Populația generală și agenți economici

Informații generale

Percepția privind gradul de respectare a drepturilor omului în Republica Moldova este foarte redusă. Acesta a fost evaluat cu 3.6 puncte de către populație și cu 4.8 puncte de către mediul de afaceri (pe o scală de 10 puncte, unde 1 = *deloc nu se respectă*, 10 = *se respectă în totalitate*).

Încredere în instituții

Instituțiile publice din Republica Moldova nu se bucură de încrederea cetățenilor. Partidele politice, Parlamentul, Guvernul / Ministerele și Președinția sunt instituțiile în care populația și mediul de afaceri au cea mai puțină încredere. Unu din zece respondenți nu are încredere în nici o instituție publică din Moldova și doar 8% au oarecare nivel de încredere în toate instituțiile.

Percepția generală despre funcționalitatea legilor este negativă. Scorul mediu calculat pentru indicatorul "legile în RM funcționează" este 3.8 în cazul populației și 4.6 în cazul agenților economici (pe o scară de la 1 la 10, unde 1 = *legile deloc nu funcționează*, 10 = *legile funcționează foarte bine*).

În plus, legile nu sunt aplicate în mod egal tuturor cetățenilor, scorurile medii fiind de 3.3 în cazul populației și de 4.1 în cazul agenților economici (pe scara de 10 puncte, unde 1 = *legile nu se aplică în mod egal tuturor*, 10 = *legile se aplică în mod egal tuturor*).

În opinia respondenților controlul parlamentar asupra executării legilor în Moldova este redus/lipsește totalmente (85% populație și 76% business).

Nici justiția nu se bucură de încrederea cetățenilor, fiind considerată a fi influențată de interese politice, preocupări ale judecătorilor de îmbogățire, influențe din partea Guvernului (cel puțin 3 din 4 respondenți populație generală și agenți economici).

Auditul financiar al instituțiilor publice de către Curtea de Conturi nu este independent, fiind influențată politic sau de către Guvern.

Activitatea diverselor autorități cu atribuții anticorupție este evaluată neutru. Cele mai mari ponderi în răspunsuri a obținut calificativul "mediu" (puțin peste 40% pentru fiecare instituție). În comparație cu alte instituții, cele cu atribuții anticorupție sunt considerate de mai mulți respondenți ca fiind independente. Totuși, practic fiecare al treilea respondent apreciază negativ activitatea acestor instituții.

Percepții generale despre corupție

Corupția în RM este considerată o problemă foarte gravă de majoritatea populației (cca 2/3 respondenți). Gravitatea fenomenului este evaluată cu 1.9 puncte de către populație și cu 2.2 de către business (pe scala de 10 puncte, unde 1 = *corupția în Moldova este o problemă foarte gravă*, 10 = *corupția în Moldova deloc nu este o problemă*).

Instituțiile medicale, Parlamentul și Poliția sunt considerate a fi cele mai corupte în opinia populației. În opinia agenților economici, cele mai corupte instituții sunt Parlamentul, Instituțiile medicale, Guvernul / Ministerele și Instanțele de judecată.

Valoarea indicatorului integrat arată că fiecare al doilea respondent consideră că în Moldova nu există nici o instituție publică care să nu fie coruptă.

Stabilitatea valorilor anticorupție

Respondenții au o atitudine negativă cu privire la plățile neformale și, de regulă, nu recurg la metode neoficiale de soluționare a problemelor în interacțiunea cu agenții publici (73% populație și 76% business).

Totuși, studiul atestă un nivel scăzut al stabilității valorilor anticorupție în rândul populației și agenților economici: doar 45% din populația generală și 61% din agenți economici consideră inacceptabile orice situații de corupție, adică nu acceptă să dea mită în orice situație, indiferent de beneficiul personal.

Pe de altă parte, atât populația generală, cât și agenții economici sunt conștienți că mituirea atrage după sine pedepsirea ambelor părți implicate.

Experiențe de corupție

Studiul atestă o incidență foarte mare a interacțiunii populației și agenților economici cu instituțiile publice: 77% din populația generală și 92% agenți economici au interacționat cel puțin cu o instituție publică în decursul a 12 luni de la perioada realizării sondajului. Nivelul mediu de satisfacție a fost de 3.3 puncte pentru populația generală și 3.5 puncte pentru agenți economici, pe o scală de 5 puncte, unde 1 = Foarte nemulțumit și 5 = Foarte mulțumit.

Incidența generală a plăților neformale și volumul estimat al mitei este relativ redus, însă autorii studiului consideră că aceasta este sub-estimată deoarece mulți respondenți refuzau să ofere răspuns la întrebările respective sau ofereau răspunsuri evazive din motivul fricii de a fi ulterior identificați și sancționați.

În urma interacțiunii cu instituțiile publice 11,3% din populația generală și 3,6% agenți economici au oferit plăți neformale în decursul unui an de la realizarea sondajului. Totodată, 4% din populație și 2% agenți economici au oferit plăți neformale mai multor instituții publice.

Frecvența medie a mitei oferite instituțiilor publice cu care au interacționat respondenții a fost de 3.7 ori pentru populația generală și 6.1 în cazul agenților economici.

Volumul estimat al mitei (în bani și bunuri) oferite în decurs a 12 luni de la perioada realizării studiului a fost de 278 milioane lei din partea populației generale și 127 milioane lei din partea agenților economici. Volumul total al mitei a fost de 405 milioane lei.

Descurajarea implicării în acte de corupție

Percepția generală a participanților la sondaj este că agenții publici din Republica Moldova nu sunt, în general, sancționați de către conducătorii lor pentru lipsa de etică și integritate profesională. Potrivit opiniilor a 78% populație și 68% business, aceștia sunt rar / foarte rar / niciodată sancționați de conducătorii lor pentru acte de corupție.

În acest context, lupta cu corupția în Republica Moldova este considerată a fi aproape / totalmente ineficientă (82% populație și 75% business).

Recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție

Percepția generală a participanților la sondaj este că, în prezent, în Moldova nu există preocupare pentru recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție, în care au fost / sunt implicați actorii din sectorul public. Potrivit opiniei majorității respondenților (populație și business), agenții publici din RM nu sunt, în general, impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție.

Cetățenii RM care s-au confruntat cu situații care le-au prejudiciat bunăstarea fizică sau morală ca urmare a interacțiunii cu agenți publici din diferite sectoare, au preferat să nu solicite recuperarea prejudiciului. Argumentul principal al acestei decizii, invocat de majoritatea participanților la studiu, este neîncrederea că dauna va fi restituită.

Protecția avertizorilor de integritate și a victimelor corupției

Cetățenii din RM preferă să nu denunțe cazurile de corupție cu care se confruntă în interacțiunea cu agenții publici. Doar 10% populație și 7% business au raportat asemenea incidente. Dintre ei, fiecare al treilea a avut de suportat consecințe negative ca urmare a denunțării actelor de corupție, iar agenții publici vinovați nu au fost sancționați (opinie exprimată de 2/3 din respondenții ambelor categorii).

Prin urmare, majoritatea respondenților se simt totalmente / foarte neprotejați în cazul în care ar denunța un act de corupție de pe urma căruia ar avea de suferit (79% populație și 76% business).

Etică și integritate în sectoarele public, privat și neguvernamental

Angajații din sectoarele public, privat și neguvernamental deseori nu respectă regulile de comportament integru și onest. Activitatea acestora este, în general, evaluată cu valori care rareori depășesc 5 puncte (pe scala de 10 puncte).

Cel mai înalt nivel de etică și integritate este atribuit ONG-urilor, întreprinderilor private și mass-media, iar cel mai mic nivel – instituțiilor publice centrale.

Gradul de etică și integritate se manifestă mai mult în activitatea instituțiilor publice locale (în comparație cu cele centrale) și în întreprinderile private (în comparație cu cele de stat și municipale).

Transparența instituțiilor publice, a finanțării partidelor și mass-mediilor

Percepția majorității respondenților este că Parlamentul, Președinția și Guvernul manifestă un grad redus/lipsă de transparență în activitatea lor.

Această constatare se referă la toate tipurile de activități realizate de aceste instituții – adoptarea deciziilor, achiziții publice, cheltuirea de bani publici, informarea cetățenilor și executarea de lucrări și servicii în interes public.

Dintre toate tipurile de activități, cele mai netransparente sunt activitățile referitoare la gestionarea banilor publici (atât la nivel central, cât și local).

Instituțiile publice locale asigură un nivel mai înalt de transparență comparativ cu entitățile centrale.

Percepția generală despre modul în care sunt finanțate partidele politice, mass-media, ONG-urile și campaniile electorale este, de asemenea, negativă. Cel mai mic nivel de transparență este atribuit partidelor politice și campaniilor electorale.

Sectorul de afaceri solicită informații de la instituțiile publice în proporție mult mai mare decât populația generală. Totodată, atât populația, cât și sectorul business, au solicitat în proporție mai mare informații de la autoritățile publice locale.

Studiul atestă un nivel destul de înalt al receptivității instituțiilor publice la solicitările de informații din partea populației și a business-ului, iar nivelul de satisfacție față de răspunsurile oferite (promptitudine și utilitate) este destul de înalt (7.4 puncte pe scala de 10 puncte).

Educarea societății și a funcționarilor

Factorii principali care ar determinat implicarea cetățenilor în activități de diminuare a corupției sunt independența justiției și încrederea că aceștia vor fi protejați în cazul în care denunță un agent public pentru acte de corupție.

Respondenții sunt familiarizați cu informații despre activități anticorupție, întreprinse pe parcursul ultimelor 12 luni (58% populație și 96% business). Știrile reprezintă o sursă de informare mai eficientă, în comparație cu campaniile media.

Libertatea afacerilor față de corupție

Deși corupția este considerată a fi o problemă foarte gravă, în comparație cu alte obstacole în activitatea mediului de afaceri aceasta se plasează pe plan secundar (sub 25%) în raport cu dificultățile principale: fiscalitatea excesivă (48%), schimbările frecvente în legislație (43%), birocrația (42%) și concurența neloială (38%).

Totodată, activitatea sectorului business este puțin influențată de interese politice.

Principalele soluții care ar contribui la reducerea nivelului de corupție în interacțiunea dintre business și sectorul public sunt perfecționarea legislației și sancționarea agenților publici pentru acte de corupție.

Agenții publici

Percepții generale

Corupția în Republica Moldova este considerată de către agenții publici a fi o problemă foarte serioasă. Scorul mediu cu care agenții publici au evaluat gravitatea fenomenului este 3.1 pe scala de 10 puncte (*unde 1 = corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, 10 = corupția în Moldova deloc nu este o problemă*). 84% dintre respondenți au atribuit valorile 1-5 pe scala de evaluare, ceea ce înseamnă un nivel foarte înalt / înalt de corupție în țară.

Pe de altă parte, serviciul public în general, dar și instituțiile în cadrul cărora activau agenții publici la data realizării sondajului, au fost evaluate pozitiv din punct de vedere al respectării principiilor de etică și integritate. Majoritatea respondenților au atribuit valorile cuprinse între 6–10 pe scala de 10 puncte (*unde 1 = corupție, lipsă de etică și integritate, 10 = lipsa corupției, etică și integritate totală*). Totuși, propriile instituții au fost mai înalt apreciate în comparație cu sistemul public în general. Scorul mediu în evaluarea serviciului public este 5.8, iar a propriei instituții – 8.3 puncte.

Principalele cauze ale corupției în Moldova o reprezintă salariile mici din sectorul public (cca. 3/4 dintre respondenți) și mentalitatea de a cere și a da mită în bani și/sau bunuri (cca. jumătate dintre respondenți).

În ceea ce privește evoluția fenomenului corupției din Moldova pe parcursul ultimului an, 39% dintre respondenți consideră că acesta este în descreștere, 34% - că a rămas la nivelul anului precedent, iar 22% cred că corupția a crescut.

29% dintre agenții publici declară că, în instituțiile de care aparțin, corupția se manifestă la toate nivelele ierarhice în măsură egală. Dintre cei care au specificat un anumit nivel ierarhic, cei mai mulți s-au referit la administrația instituțiilor (17%) și funcțiile de execuție (14%) ca fiind expuse cel mai mult riscului de corupție.

Potrivit opiniei majoritare, femeile și bărbații sunt expuși în egală măsură la acte de corupție (atât în Serviciul Public în general – 71%, cât și în instituția unde activează respondentul – 60%).

Angajarea și promovarea la locul de muncă a agenților publici

Angajarea și promovarea agenților publici la locul de muncă se face, de regulă, în bază de merit (potrivit 84% din agenți publici) și în baza evaluării performanțelor angajaților (72%). Totuși, unu din cinci agenți publici afirmă că se practică deseori favoritismul (relațiile cu oamenii potriviți) și apartenența politică.

Procedurile de evaluare a performanțelor se aplică aproape în toate cazurile în instituțiile publice (94%). Scorul mediu atribuit de agenții publici pentru gradul în care rezultatele evaluării influențează promovarea cadrelor în instituție este 4.1 (*pe o scală de 5 puncte, unde 1 = deloc nu influențează, cadrele sunt promovate în baza altor criterii; 5 = totalmente influențează, cadrele sunt promovate exclusiv în baza rezultatelor evaluării*).

Criterii precum relațiile cu oamenii potriviți, apartenența la un anumit partid politic, plățile neoficiale sunt, de regulă, evitate / excluse în instituțiile publice.

80% dintre agenții publici declară că nu există restricții de post angajare pentru angajații instituțiilor în care activează.

Nivelul de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale privind *Angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit și integritate profesională* este unul foarte mic. Astfel, doar 7% din agenți publici au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de angajare și promovare a agenților publici în bază de merit și integritate profesională.

Incompatibilități și restricții în ierarhie

Regimul de restricții în ierarhie este, în general, respectat în sectorul public din Moldova. 79% dintre agenții publici au declarat că, pe parcursul ultimelor 12 luni, nu au cunoscut cazuri când, în instituția din care fac parte, vreun funcționar să se fi aflat în subordinea nemijlocită a unei rude.

Studiul însă constată un nivel scăzut de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale privind *Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității*: doar 18% din agenți publici au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității.

Declararea averii și intereselor personale

85% dintre participanții la sondaj susțin că declararea averii și intereselor personale este obligatorie pentru toate persoanele angajate în sectorul public, ceea ce nu reprezintă răspunsul corect, deoarece nu toți angajații din sectorul public au această responsabilitate (de exemplu, personalul tehnic).

Ponderea agenților publici care au depus declarația privind averea și interesele personale pentru anul fiscal precedent constituie 82%.

Agenții publici au un nivel de cunoaștere destul de înalt privind situațiile legale/ilegale referitor la *Respectarea regimului de declarare a averii și intereselor personale*: 57% din agenți publici au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului de declarare a averii și intereselor personale.

Conflictele de interese și favoritismul

Unu din patru agenți publici nu cunoaște faptul că un conflict de interese trebuie declarat întotdeauna, fără nici o excepție.

Totodată, unu din doi agenți publici nu cunoaște faptul că un agent public nu este în drept să ia decizii aflându-se în situație de conflict de interese.

Conflictele de interese rareori s-au manifestat în instituțiile publice pe parcursul ultimelor 12 luni (sau nu au fost declarate de respondenți). Astfel, aproximativ 9 din 10 persoane au menționat că nu au cunoscut cazuri de conflict de interese în instituțiile din care fac parte.

Principalele cauze ale nedeclarării conflictelor de interese de către agenții publici sunt necunoașterea procedurii, obținerea de beneficii personale (financiare, materiale sau de altă natură) și frica de a fi sancționat/ă.

Agenții publici au un nivel de cunoaștere înalt privind situațiile legale/ilegale referitor la *Respectarea regimului conflictelor de interese și neadmitere a favoritismului*: 78% din agenți publici au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului conflictelor de interese și neadmitere a favoritismului.

Regimul cadourilor

Fiecare al 5-lea agent public nu știe în ce situații un agent public poate primi un cadou, iar 75% dintre respondenți au cunoștințe corecte despre regimul cadourilor, considerând că un agent public poate să accepte un cadou în situația când acesta este primit din politețe sau în cadrul unor acțiuni de protocol.

55% dintre agenții publici declară că în instituțiile publice nu se oferă cadouri din partea cetățenilor, ca mulțumire sau în schimbul un serviciu prestat. În același timp, fiecare al 3-lea respondent declară că asemenea situații se întâmplă în instituțiile publice, dar, de regulă, foarte rar.

52% dintre agenții publici au declarat că în instituțiile în care activează există un registru al cadourilor. Acesta este considerat un document eficient, acumulând un scor mediu de 4 puncte (*pe scala de 5 puncte, unde 1 = cadourile deloc nu sunt declarate, 5 = toate cadourile sunt declarate și evaluate corect*).

Agenții publici au un nivel de cunoaștere înalt privind situațiile legale/ilegale referitor la *Respectarea regimului cadourilor*: 71% din agenți publici au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului cadourilor.

Influențe necorespunzătoare

Activitatea instituțiilor publice din Moldova mai degrabă / deloc nu este influențată politic. Astfel consideră 81% dintre respondenți, care au atribuit valori între 1 și 5 pe scala de evaluare de 10 puncte, unde 1 = deloc nu este influențată de interesele partidelor politice, 10 = totalmente influențată de interesele partidelor politice.

În serviciul public influențele necorespunzătoare se manifestă preponderent prin angajarea / numirea sau promovarea în funcții după apartenența politică.

Cazurile de influențe necorespunzătoare în instituțiile publice au fost aproape inexistente pe parcursul ultimelor 12 luni. Situații precum a fi impus să voteze pentru sau împotriva unui candidat în electorale, să solicite sau să ofere mită, să sustragă bani sau bunuri publice, să facă trafic de influență, să facă abuz de putere, să protejeze sau să favorizeze pe cineva la locul de muncă practic au lipsit în instituțiile incluse în eșantion sau respondenții au evitat să le menționeze.

Doar 3% din agenți publici au declarat că au fost *afecțați* de influențe necorespunzătoare la locul de muncă pe parcursul ultimelor 12 luni, dar cei mai mulți dintre ei (72%) au preferat să nu denunțe cazurile. Argumentul principal în acest sens este convingerea că situația nu va fi rezolvată.

Protecția avertizorilor de integritate

Rezultatele studiului demonstrează un nivel redus de cunoștințe al agenților publici cu referire la avertizarea de integritate. 26% din agenți publici nu cunosc ce înseamnă sintagma "avertizarea de integritate". Totodată, faptul că peste 60% din agenți publici au făcut referințe și la alte situații eronate drept situații de *avertizare a integrității*, ne permite să deducem faptul că majoritatea absolută a agenților publici nu pot face diferențiere clară a cazurilor de avertizare a integrității.

În același timp, doar 9% din agenți publici au cunoștințe corecte despre "cine poate fi avertizor de integritate".

Pe parcursul ultimelor 12 luni, doar 2% dintre agenții publici chestionați au declarat că au fost martori la acte de corupție în cadrul instituției în care activează, dar dintre ei mai mult de jumătate nu au denunțat cazurile. Unul din motivele principale care i-au determinat să nu denunțe cazurile este lipsa măsurilor eficiente de protecție a avertizorilor. De altfel, 52% dintre respondenți manifestă neîncredere totală / mare că vor fi protejați în cazul denunțării unor eventuale acte de corupție. Scorul mediu privind securitatea agenților publici în denunțarea actelor de corupție este 2.4 pe scala de 5 puncte (*unde 1 = deloc nu voi fi protejat; 5 = absolut convins că voi fi protejat*).

Incidentele de integritate

75% dintre agenții publici declară că majoritatea colegilor lor sunt integri. Pe de altă parte, 62% au confirmat că angajații instituțiilor publice din care fac parte sunt implicați în incidente de integritate (cei mai mulți fiind deținătorii unor funcții de execuție, urmași de conducătorii și adjuncții de instituții).

În situațiile unor abateri disciplinare, instituțiile publice, de regulă, aplică sancțiuni (75%).

Transparența în procesul decizional, în accesul la informații și în gestionarea patrimoniului și finanțelor publice

Majoritatea agenților publici evaluează drept destul / foarte transparente instituțiile publice de nivel central și local, în procesele de adoptare a deciziilor, cheltuire a banilor publici, achiziții publice, informare a cetățenilor despre activitatea instituției și executarea lucrărilor și serviciilor de interes public.

Instituțiile considerate cele mai netransparente sunt partidele politice, Președinția, Parlamentul, Procuratura, Instanțele de judecată și Serviciul de Informații și Securitate. Instituțiile evaluate drept cele mai transparente sunt ONG-urile, mass-media și Centrul Național Anticorupție.

Transparența procesului decizional este asigurată prin răspunsuri la solicitările de acces la informații de interes public (92%) și prin publicarea pe pagina web a organizației a informației de interes public (78%).

Totuși, potrivit fiecărui al doilea agent public paginile web nu sunt actualizate de fiecare dată cu informație de interes public.

În evaluarea modului în care sunt gestionate patrimoniul și finanțele publice în instituțiile publice din Moldova, au prevalat două categorii de răspunsuri: cei care au apreciat aceste procese ca fiind transparente și responsabile (aproximativ jumătate din opinii) și cei care nu cunosc cum sunt administrate aceste procese (aproximativ 40%). Totodată, practic unu din patru agenți publici recunoaște că instituțiile în care activează aplică practici abuzive în gestionarea patrimoniului public.

Sectorul justiției a acumulat cele mai înalte ponderi (32%) în acordarea calificativului de gestionare netransparentă a resurselor financiare.

Respectarea normelor de etică și deontologie

72% dintre respondenți au declarat că instituțiile lor dispun de un cod de etică, și acesta este, de regulă, adus la cunoștința noilor angajați. Totuși, cel puțin 1/3 dintre participanții la sondaj ar avea nevoie de informații suplimentare despre diferite aspecte referitoare la normele de etică și integritate.

77% dintre agenții publici au afirmat că în organizațiile lor există structură / persoană responsabilă pentru etică, iar activitatea acesteia este înalt apreciată (cu un scor mediu de satisfacție de 4.4 pe o scală de 5 puncte, unde 1 = deloc satisfăcut, 5 = totalmente satisfăcut).

Totuși, analiza aprofundată evidențiază un nivel relativ redus de cunoaștere a normelor deontologice, dat fiind faptul că doar 71% din agenți publici au apreciat drept ne etice toate situațiile listate în chestionar.

29% dintre agenții publici cunosc situații când au fost încălcate normele de etică și deontologie în organizația lor, iar majoritatea acestora au fost sancționate.

Managementul riscurilor de corupție

Marea majoritate a agenților publici declară că în instituțiile unde activează se respectă exigențele de integritate instituțională. Potrivit acestora, sunt (foarte) rare cazurile când nu se declară averile și interesele personale, când se admit situații de favoritism și conflict de interese, când se primesc cadouri din partea cetățenilor - altele decât cele admise de legislația în vigoare.

Acolo unde, totuși, se întâmplă incidente de integritate, influențe necorespunzătoare, conflictele de interese, neasigurarea transparenței decizionale, gestionare iresponsabilă a patrimoniului și finanțelor publice, majoritatea cazurilor sunt sancționate.

În instituțiile publice se aplică registrele de evidență a riscurilor de corupție, a cadourilor, a influențelor necorespunzătoare, acestea fiind evaluate drept niște instrumentele de management eficiente.